CARTEA DE VACANȚĂ

ion bodunescu

INSPECTORUL ȘEF

volumul III

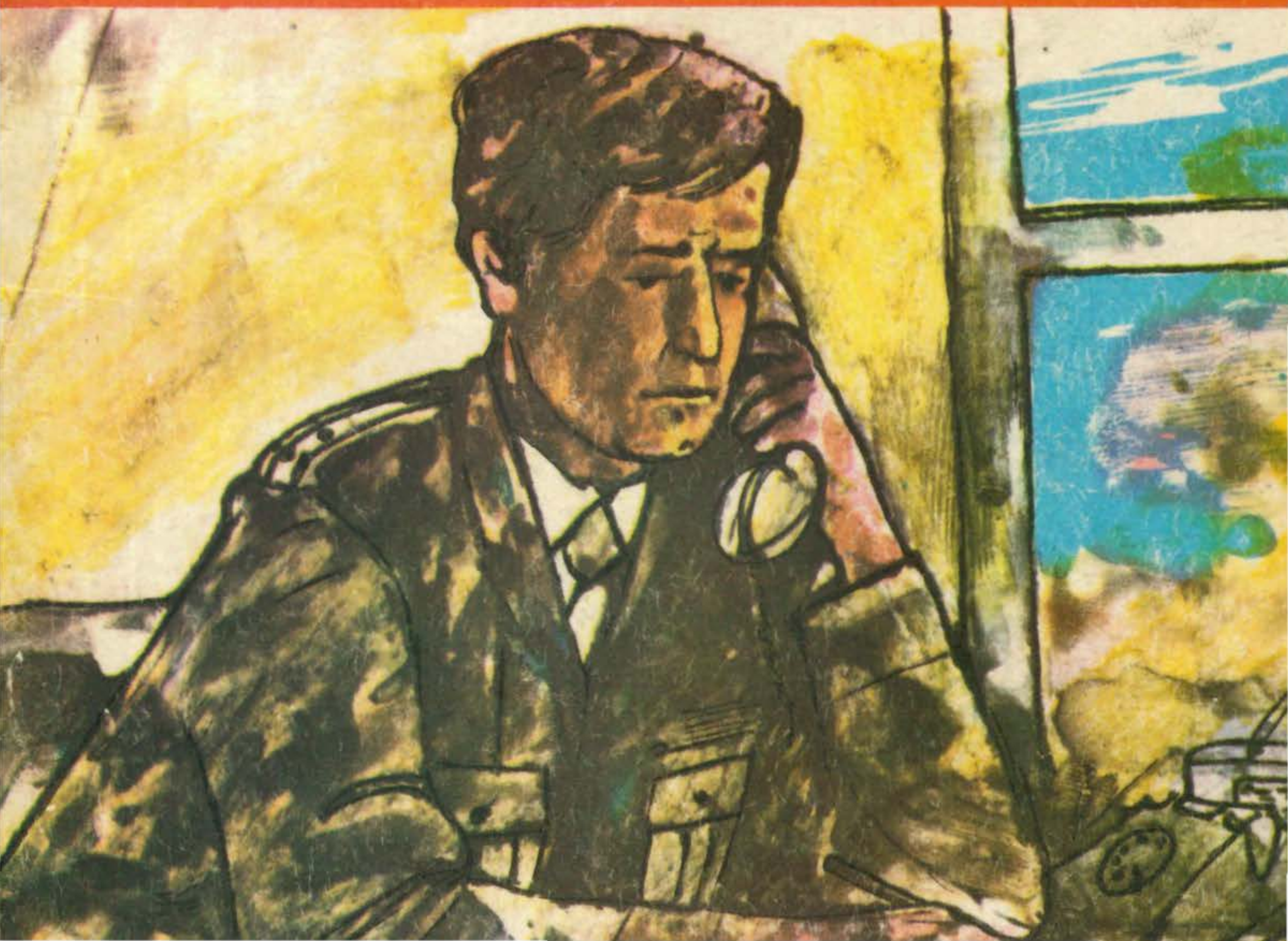

CARTEA
DE
VACANȚĂ

ion bodunescu

INSPECTORUL ŞEF

volumul al III-lea

Coperta seriei : **ILIE VICTOR**
Ilustrații : **CONSTANTIN VLĂDESCU**

ion bodunescu

INSPECTORUL ŞEF

volumul al III-lea

editura
SPORT-
TURISM

București-1983

Cei mai moderni agenţi

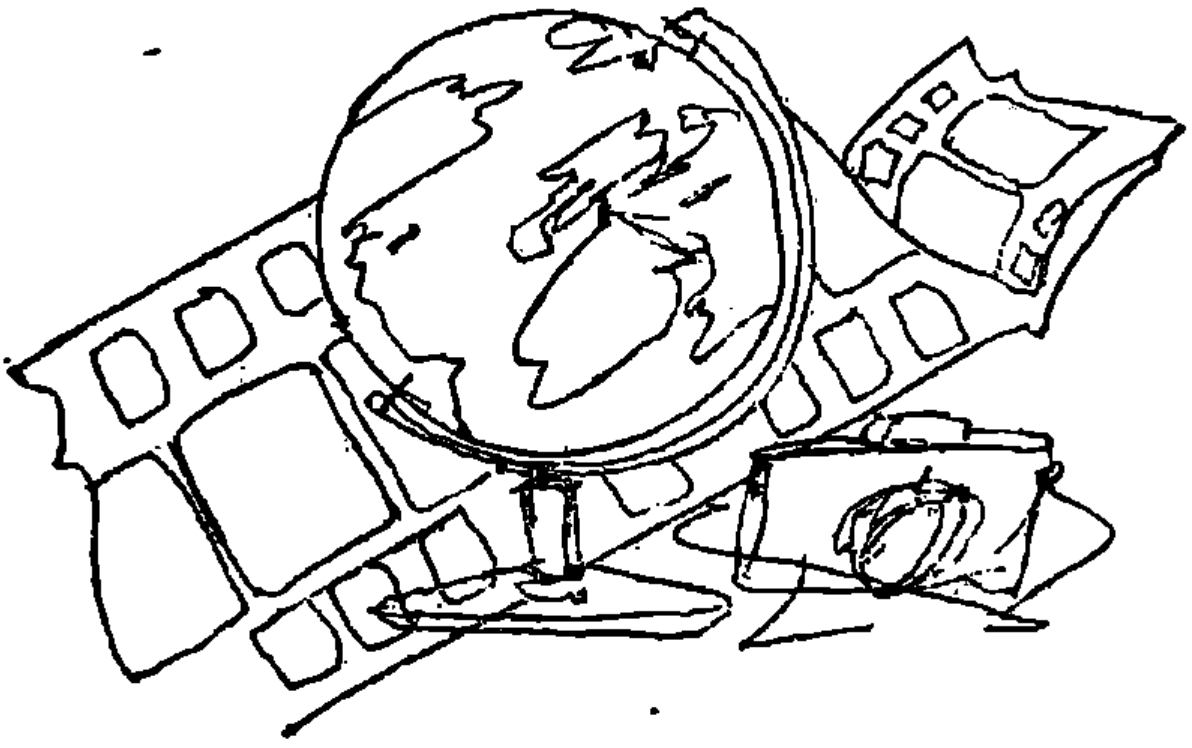

„V-am vorbit, la întîlnirile trecute, despre arta informaţiilor şi contrainformaţiilor din timpurile cele mai vechi şi pînă în zilele noastre, de pe vremea cînd şi „zeii făceau spionaj", le zisese inspectorul Banu celor mai tineri subordonaţi veniţi în unitatea lui. Am discutat împreună despre multe. Despre momente semnificative din istoria scrisă şi nescrisă încă a „spionajului", despre agenţi şi despre multe altele. Mi-aţi pus o serie de întrebări şi, acolo unde am ştiut şi am putut, v-am dat răspunsuri, ca la rîndul meu să vă pun şi eu destule întrebări.

V-am adus în atenție și o seamă de spețe cu sferă diversă, în care instituția noastră, noi, nu urmărim în principal latura coercitivă, pedeapsa, trimiterea la „popreală" a celor ce au încălcat legile ori regulile vieții, ci căutăm pe toate căile să împiedicăm ivirea acestor fenomene, preocupîndu-ne de prevenirea lor, făcînd tot ce ne stă legal în putință ca oamenii să nu ajungă în asemenea situații.

Desigur, arta informativă și contrainformativă, formele și metodele folosite din cele mai vechi timpuri și pînă azi reprezintă un cîmp prielnic discuțiilor.

Cercetarea în domeniu se confruntă în cele mai variate aspecte. Cîte adevăruri nu ies la lumină și cîte... legende ! De data aceasta vă propun să aruncăm o privire asupra unei alte serii de probleme. Să vorbim despre agenții cei mai noi, cei mai moderni, care supraveghează azi lumea. Poate cineva să spună care sînt acei agenți ?"

S-a lăsat pentru un moment tăcere. Unii mai știau cîte ceva, dar din timiditate nu îndrăzneau să ia cuvîntul. Banu tuși de cîteva ori și continuă, ca și cum nu el formulase o întrebare cu puțin înainte.

„...Vom vorbi, așadar, despre cei mai *moderni* agenți : *sateliții.*

Da, sateliții, ei sînt cei mai moderni agenți care culeg informații din aproape toate, sau poate chiar din toate domeniile, cu deosebire din cel economic.

Sînt, pînă acum, multe, destul de multe state care și-au trimis sateliții în univers. Desigur, nu cu scopul declarat de spionaj. Și, în același timp, ar fi chiar greșit să credem că toți sateliții care se plimbă în spațiu sînt trimiși pentru a face *spionaj pur*. Tot așa, trebuie spus că nu există satelit care să nu îndeplinească și un rol *informativ*. Orișice satelit, fie că se află în-

scris pe o orbită geostaţionară, fie pe alte tipuri de orbite (aceştia sînt cei mai mulţi), oricum ar fi el făcut, culege şi transmite informaţii celor care l-au trimis, îndeosebi fotografii ale suprafeţei solului sau imagini care pot da indicaţii asupra structurii subsolului.

Imaginile transmise pot furniza informaţii asupra întinderii şi locului zăcămintelor, a amplasării pungilor de petrol şi de gaze naturale, ori ale rezervelor de apă, şi pot chiar furniza date asupra diferitelor specii de moluşte şi crustacee care compun fauna estuarelor. În 1976, de pildă, un cotidian francez scria că doi sateliţi N.A.S.A. de teledetecţie a resurselor naturale au efectuat rotaţii în jurul Pămîntului pe orbite polare, fotografiind, o dată la nouă zile, fiecare colţ al Terrei. Sateliţii retransmit fotografiile prin semnale radiotelegrafice transformate în imagini care acoperă, fiecare, cam 300 kmp. Există şi fotografii care permit să se distingă detalii de ordinul a 30 cm. Acestea nu mai sînt transmise însă prin semnale radio. Filmele nedevelopate sînt lansate cu paraşuta în capsule de către sateliţi fiind ulterior recuperate. Alături de N.A.S.A. există şi o Agenţie pentru Studiul Oceanelor şi al Atmosferei (National Ocean and Atmospheric Administration), care primeşte tot felul de date „meteorologice" prin intermediul propriilor sateliţi. Informaţiile furnizate de sateliţii de teledetecţie sau de cei meteorologici reprezintă însă şi foarte importante instrumente de spionaj.

Numai într-o singură săptămînă, de pildă, un expert geolog ar putea să colecteze fotografiile care acoperă întreg teritoriul unei ţări şi să alcătuiască harta concentrării minereurilor şi tabloul rezervelor de apă, să precizeze tipurile de sol şi să delimiteze regiunile împădurite sau să aprecieze situaţia şi perspectivele

unor recolte. Seriile de fotografii luate la un interval de nouă zile pot fi confruntate. Nu este nevoie de ochi exersat pentru a remarca pe fotografiile în culori tușele verzi care se lărgesc, clișeu după clișeu, și care reprezintă creșterea culturilor. Satelitul meteorologic permite specialistului să cunoască temperatura solului de pe întreg globul pămîntesc în orice moment al anului. Pot fi determinate diferitele tipuri de sol și chiar măsurată cantitatea de clorofilă din plante.

Teoretic, aceste informații sînt la dispoziția tuturor, dar, în practică, ele sînt achiziționate, în primul rînd, de diferite organisme suprastatale sau multinaționale, care dețin mijloacele financiare și tehnică pentru a cumpăra și interpreta datele.

Sateliții de recunoaștere și interceptie, cei de geodezie și, mai ales, cei de comunicații, joacă un rol militar de importanță mereu crescînd în condițiile realizării conceptului tactic și strategic exprimat prin termenul „cîmp de bătălie electronic".

Trebuie să observăm, cu surprindere poate pentru unii, că și agentul *modern* îndeplinește însușirile agenților umani. Se știe că există sateliți plasați pe orbite care le asigură menținerea în permanență în puncte fixe deasupra unei zone, așa-numiții sateliți *geostaționari* care culeg date din zonele de observație pe care le transmit, prin unde, „acasă". De ce să nu acceptăm ideea că un satelit poate transmite informații către două țări și, poate, chiar către mai multe ? Adică un astfel de agent, *modern*, poate îndeplini rolul agentului *dublu*. Sau, fiind vorba de o altă clasificare : agenți *activi* și *în conservare*, am putea asocia aceasta și agenților *moderni* — sateliții.

Se vorbește, în ultima vreme, de așa-numiții sateliți — antisateliți. Un astfel de *vehicul*, plasat în spa-

țiul extraterestru, ar avea misiunea de a lovi, la comandă, un alt satelit *țintă* pentru a-l distruge. Deci, în cazul acesta, un agent modern, fost în conservare, trece la lichidarea altui agent modern „dușman", cu ajutorul razelor laser. Aceasta, desigur, mai cu seamă în cazul declanșării unei conflagrații. S-ar părea că există azi stații spațiale plasate pe orbite joase și înarmate cu rachete cu ghidaj și infraroșu, putînd distruge sateliții inamici. Sau, sateliții de alertă, destinați să înregistreze toate lansările de rachete inamice, plasați pe orbite înalte și considerați, pentru moment, invulnerabili. La ora actuală, se pune la punct, notau de curînd agențiile „France Presse" și „E.F.E.", un satelit „asasin". El ar consta dintr-un cilindru, ce va fi lansat de sub aripa unui avion de vînătoare „F—15" și care, ghidat de senzori infraroșii, va ataca direct pe orbită. De altfel, Uniunea Sovietică a menționat explicit această nouă armă americană cînd a propus — la jumătatea lunii octombrie 1980 — la Națiunile Unite, încheierea unui tratat de interzicere a tuturor armelor în spațiu. Totodată, s-au făcut cunoscute intenții de experimentare a razei laser antisatelit și arme antirachetă, prin intermediul navetelor spațiale, în decurs de cîțiva ani.

Laserul... De-abia s-au scurs douăzeci de ani de la punerea la punct, de către americanul Theodore Maiman, a primului laser și a uimitoarelor proprietăți ale fascicolului său de lumină și... Proiectele reușite nu sînt încă atît de numeroase pe cît s-ar crede. Laserul n-a pătruns decît lent în viața cotidiană — în special în domeniul medical, în laboratoare și, pe alocuri, în industrie. A înflorit, însă, într-un ritm halucinant, în domeniul militar. Peste 50 la sută din sistemele laser vîndute în lume satisfac prin excelență

nevoi militare. N-au dat ele naștere unor telemetre ce emit o radiație invizibilă pentru ochi și măsoară, cu o precizie fără egal, distanța la care e situat obiectivul ? N-au dat ele naștere la sisteme de ghidaj și de țintire a obiectivului ? Faimoasele „bombe inteligente", „smart bombs", folosite de americani în Vietnam, se dirijau, fără eroare, asupra țintei, urmărind „pata de lumină" făcută de laser asupra obiectivului. Succesul era aproape garantat.

Imaginația în acest domeniu nu lipsește. Cercetările urmărind realizarea de lasere și mai puternice decît cele actuale pentru a lovi, din spațiu, sateliți sau rachete intercontinentale inamice, se desfășoară intens. Se vorbește deja de sisteme laser de 5 megawați ce ar putea fi puse la punct în circa zece ani. Iluzie ? Intoxicație reciprocă de informații pentru obținerea de bugete tot mai mari ? Se pare, după cum s-a făcut cunoscut de tot mai multe publicații, că acei ce se lansează în acest domeniu nu-și fac griji în ce privește finanțarea cercetărilor. Numai bugetul D.A.R.P.A. (Defence Advanced Research Projects Agency) pentru activități laser în spațiu cu energie înaltă — 120 milioane dolari în 1982 — este cît se poate de convingător. Dar, nu e vorba numai de radiațiile laser. Se vorbește și de o armă cu *radiații de particule*, care urmează să „lanseze" fascicule de protoni și electroni, adică *radiații mortale*. O astfel de armă ar putea porni, în misiunea ei ucigașă, de pe unele platforme de zeci de tone plasate în spațiu.

Se știe că în cazul agenților *umani*, în timpul războaielor și nu numai atunci, se produceau tot felul de escaladări în timpul misiunilor lor, ajungîndu-se să se lichideze unii pe alții. Urmărirea reciprocă și distrugerea reciprocă este cunoscută în istoria mai veche

a spionajului. Ea e valabilă și în situațiile moderne și în formula sateliților. Există programarea unor „misiuni" care să le permită să se vîneze unii pe alții, creîndu-se apoi, ca formă de apărare, așa-zisele „scuturi reflectorizante", care să-i apere pe sateliți de atacurile altor sateliți „ucigași".

„Istoria — afirma un general al N.A.T.O. — arată că războiul a avut loc întîi pe pămînt, apoi s-a extins pe mare și pe urmă în aer. Este logic că spațiul cosmic va fi următorul loc de desfășurare a luptei".

Se pregătește oare, în felul acesta, un viitor război spațial ? În orice caz sînt destui analiști din domeniul apărării care argumentează inevitabilitatea declanșării unui război nuclear în spațiul cosmic, în cazul în care un atac împotriva sateliților — avînd fie și un caracter de avertizare — ar fi considerat ca preludiul primei lovituri.

Oricum primejdia există ! De aceea atîtea forțe ale lumii contemporane sînt angajate astăzi în marea bătălie pentru apărarea păcii. Și sîntem mîndri că noi, țara noastră, ne aflăm în primele rînduri ale acestei ample și esențiale acțiuni.

Se știe însă că orice război „cald" este precedat de un altul „rece" care, de altfel, a și fost reluat, și în care o parte integrantă o constituie așa-numitul *front nevăzut*.

Dar să revenim la subiect. Altfel, furați de tot felul de paranteze, putem sta aici multe ceasuri. Așadar să vorbim despre funcția informativă a agenților *moderni*.

Calitatea informației, ca și în cazul agentului uman, depinde de calitățile „personale" ale agentului, de forța sa de „penetrare". Așa cum am văzut, prin intermediul satelitului, al unui anume tip de satelit, se pot

obține informații despre straturile chiar mai adînci ale sferei pămînteşti, deci date şi despre resursele subterane.

Să ne amintim de strădaniile oamenilor din timpurile mai vechi de a identifica locurile unde se află zăcăminte de aur. S-au înregistrat sute şi mii de victime în rîndul celor care au scormonit pe mii de kilometri pămîntul, în zone greu accesibile, pentru a se întoarce, în cele din urmă, cu un pumn de metal galben şi cu iluzia că pot deveni peste noapte „bogaţi".

Dar să ne oprim, în treacăt, la un alt fel de aur, care a frămîntat lumea de ieri şi mai cu seamă pe cea de azi, *aurul negru.*

Cît le-a trebuit oamenilor epocilor trecute pînă au „localizat" zonele unde se găsea petrolul, „uleiul de pămînt" ? Indiciul ? Mirosul, în primul rînd, „mirosul urît", cum spuneau japonezii. Oamenii n-aveau cum să ştie că el se ascunde acolo unde se suprapun straturile sedimentare. Ei remarcaseră, în pelerinajul lor, băltoacele vîscoase, rău mirositoare, ce erau adesea motivul unor incendii spontane.

Şi aceasta, după cum o spune un remarcabil cercetător istoric în domeniul petrolului, Rene Seddillot, avea să se observe mai întîi în ţinuturile Tigrului şi Eufratului, unde civilizaţia a înmugurit mai de timpuriu. Ceea ce atestă, simbolic, faptul acesta, ar fi şi „folosirea bitumului la construirea turnului Babel". Însuşi Herodot menţiona zăcăminte de bitum pe Eufrat, acesta fiind întrebuinţat la construirea zidului Babilonului. Alexandru cel Mare consemna prezenţa asfaltului natural în Mesopotamia, emisarii lui descoperind „ceara mirositoare", parafină solidificată. Strabon semnalase, pe malul stîng al Tigrului, şi pe teri-

toriul Asiriei și în țara gordienilor, Frigia, izvoare de naftă. Plutarh comentează prezența „uleiului de piatră" în Babilonia, întrebîndu-se „cum ia naștere această materie lichidă care curge din pămînt și-l face atît de dogoritor..."

Poate și azi trecem pe lîngă astfel de băltoace, dar rămînem indiferenți.

Și oamenii au început căutările, săpînd puțuri de la 100 de picioare în sus, depășind chiar 3 000 de picioare și, pe măsură ce simțeau mai tare mirosul, mergeau mai departe, pînă ce ajungeau la pînza de saramură.

Cînd s-a constatat că petrolul este folositor la te miri ce, căutarea avea să contamineze pe toată lumea.

S-au explorat toate zonele unde se mai găsesc zăcăminte ale aurului negru ? Fără îndoială că nu. De-a lungul și de-a latul planetei mai există multe zone neexplorate, puse în evidență numai atunci cînd prețurile sînt ridicate într-atîta, încît să asigure maximum de profit de pe spinarea năpăstuiților. În ultimii ani, prețul petrolului a urcat sistematic, țările exportatoare cultivînd această cale deschisă, încasările fiind fabuloase. Politica petrolului, cu tot ce ține de el, explorare, exploatare, rafinare, comercializare, a devenit, așadar, valuta „forte" cu care *bogații* tratează cu *săracii*, încît partea leului rămîne partea leului...

Și uite așa, aurul negru, la apariția lui motiv de bucurie și de izbăvire, a devenit azi un motiv de tensiune, de neliniște, de gîlceavă internațională.

Problema se pune, desigur, asemănător și cu alte bogății ale subsolului, cum ar fi : uraniul, diamantele, cuprul și cîte altele.

Și atunci, unii s-au gîndit, că ar trebui lămurit mai întîi care sînt rezervele ? Sînt ele oare suficiente pentru nevoile materiale ale celor ce populează Terra ?

O cale aleasă este și aceasta a sateliților, ceea ce, la prima vedere, n-ar fi rău...

Sateliții, acești „roboți zburători" — desigur nu ne referim la cei meteorologici, deși am văzut că și aceștia au rolul lor, circulă peste tot, observînd solul și subsolul, nu numai al țării care i-au lansat, ci mai ales al altora, culegînd informații, ceea ce învederează și activitate de spionaj.

Faptul interesează și din alt unghi de vedere. Multitudinea sateliților în spațiu, pentru că, am văzut, de la un timp se întrec care mai de care să trimită astfel de „călători" în univers, împietează o înțelegere în privința folosirii spațiului extraterestru numai în scopuri pașnice. Ceea ce ar însemna realizarea unui regim mai eficace în administrarea lui, mai cu seamă în ce privește folosirea surselor de energie. Întîrzie statornicirea unor norme și principii privitoare la definirea și delimitarea spațiului extraterestru, la orbita geostaționară, ceea ce ar interesa cu deosebire foarte multe țări. Nu s-a ajuns încă la o înțelegere nici în ceea ce privește tema elaborării principiilor care să guverneze folosirea sateliților artificiali ai pămîntului pentru transmisiile directe de televiziune.

De ce aceste întîrzieri în elaborarea unor reglementări general valabile pentru toți ce se „cocoață" în spațiul extraterestru ? Este lesne de înțeles. Ar însemna să fie limitat cîmpul sateliților spioni ori al celor cu obiective militare și strategice. Ar însemna o frînare a cursei pentru cucerirea spațiului cosmic în scopuri „militare", limitarea atmosferei de „război rece", ceea ce nu convine unor cercuri imperialiste militante, în fapt, pentru declanșarea unui război distrugător.

A venit, aşadar, vremea cînd lumea, care altădată se temea de «ăl de sus», un presupus Dumnezeu, să se teamă azi de «ăi de sus», nişte roboţi cu o încărcătură care, într-o zi, pot semăna moarte peste toţi pămîntenii, desigur nescăpînd nici cei ce i-au conceput şi i-au trimis în cer...

Dar să ne lămurim, întrucîtva, în ce constau aceşti roboţi suspendaţi care pot îndeplini şi funcţii informative, de spionaj.

După principiul că un militar, cu atît mai mult un ofiţer, trebuie să se documenteze asupra tuturor procedeelor şi mijloacelor cu rol informativ, el va răsfoi şi va studia orice documente ce se referă şi la aceste „obiecte zburătoare" pe care, uneori, în noapte, le putem observa cu ochiul liber cum traversează cerul, strălucind ca nişte stele pe deasupra capetelor noastre. Poate unii, desigur militarii de carieră, cunosc în legătură cu acestea chiar mai mult.

Există o gamă variată de sateliţi, cu denumiri diferite, dar toţi, cum am mai spus, într-un fel sau altul, îndeplinesc funcţii informative. *Sateliţii de recunoaştere*, precum sateliţii fotografici, sateliţii de interceptie electronică, sateliţii de supraveghere maritimă, sateliţii de alertă rapidă a atacului, sateliţii de detecţie a exploziilor nucleare inamice etc. Seriile : MIDAS, VELA, IMEWS, BMEWS reprezintă sateliţi specializaţi pentru detectarea atacurilor inamice şi pentru depistarea exploziilor nucleare experimentale.

Există însă şi *sisteme de arme antisatelit* : interceptoare / distrugătoare de sateliţi artificiali, lansate de pe orbită terestră şi chiar de pe sol, sisteme complexe de urmărire a sateliţilor artificiali inclusiv posibilităţi de alertă instantanee a modificărilor de traiectorie, sisteme de bombardament orbital fracţionat, arma-

ment instalat la bordul sateliților activat de la sol prin telecomandă sau de calculatorul de bord al navei, ceea ce reprezintă o altă față a aceleiași probleme.

În momentul actual „lumea" sateliților s-a îmbogățit cu o serie de noi arme și sisteme antisatelit (ASAT) din ce în ce mai perfecționate, dar și din ce în ce mai vulnerabile, necesitînd blindaje masive care duc la o scădere substanțială a sarcinii utile.

Pe lîngă sateliții de tip militar menționați, o importanță crescîndă o au și alte categorii de sateliți, cei cu funcțiuni de dirijare a navigației, cei esențiali pentru coordonarea în teatrul de operațiuni a armamentului (rachete, avioane, nave), precum și a trupelor angajate în conflict.

Mai puțin spectaculoși decît sateliții de recunoaștere și interceptie, sateliții meteorologici, de geodezie și mai ales de comunicații, pot juca și ei un rol militar de importanță. Se pune, firesc, întrebarea dacă odată intrînd în scenă cel mai modern agent — satelitul, sarcina agentului uman — omul, mai poate fi de actualitate ? Desigur ! În nici un caz, agentul cel mai modern nu poate înlocui factorul om și n-o va putea face poate niciodată. Agentul *modern* este creația creierului omenesc. Agentul *uman* este însuși omul. De aceea ei sînt căutați cu asiduitate, pentru a fi demascați, trași la răspundere și evident neutralizați.

Existența agentului *modern* nu micșorează cu nimic răspunderile noastre și grijile noastre. Am putea spune că, dimpotrivă, ele sînt mai mari. Acum trebuie să apărăm nu numai liniștea, dreptatea, ordinea și adevărul aici, la noi, pe pămînt. Trebuie să învățăm să

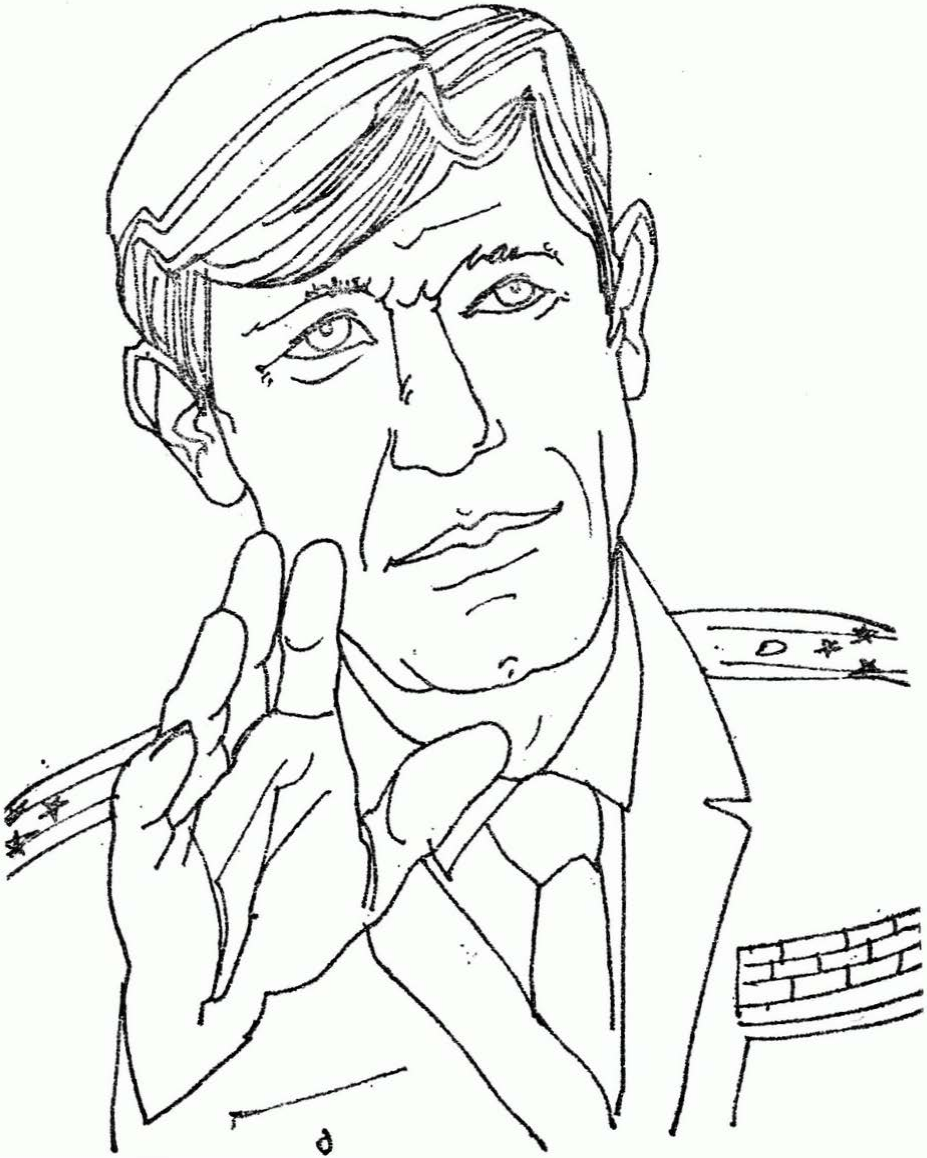

apărăm și liniștea din spațiul cosmic. Nu este ușor, dar trebuie."

În sală se lăsă tăcere. Banu se opri, bău din paharul cu apă, zîmbi și spuse în continuare :

„Acum vă stau la dispoziție, aștept întrebările".

În acea zi întîlnirea cu inspectorul șef Banu s-a terminat tîrziu, foarte tîrziu.

Din nou în sala de pregătire...

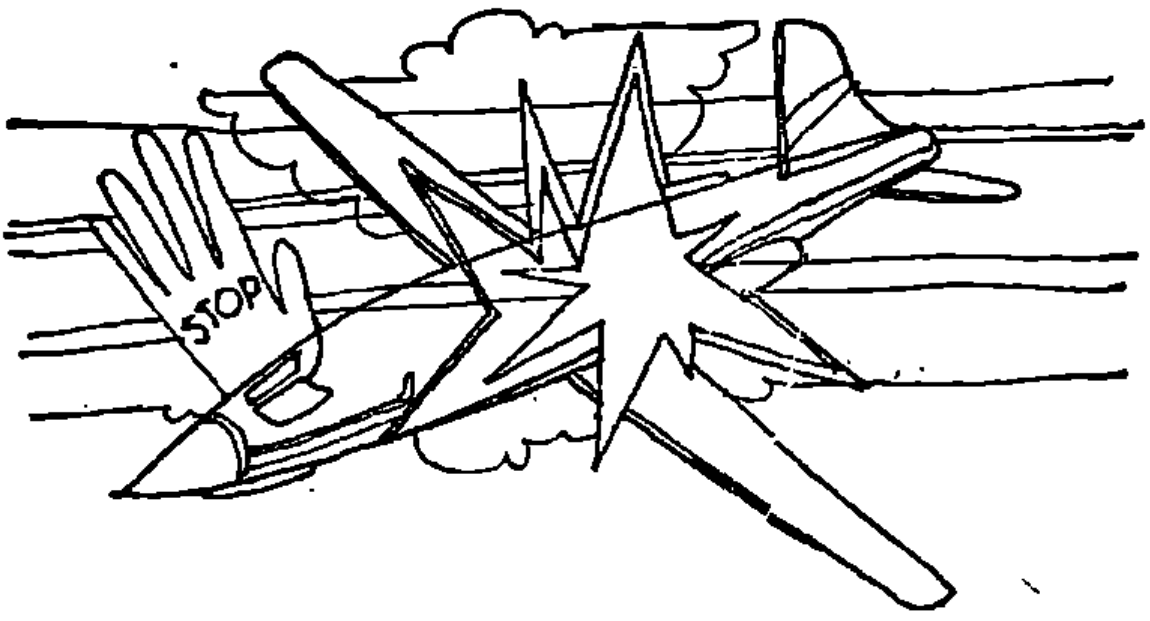

„Printre marile racile ale lumi de azi, *înarmarea* — în primul rînd înarmarea nucleară, care a atins cote nemaiîntîlnite, acumulări de arme ce ar putea distruge Pămîntul de cîteva ori — *subdezvoltarea, sărăcia* — fenomen ce seceră zilnic sute şi mii de suflete, îndeosebi copii, peste 800 de milioane de oameni fiind supuşi flagelului foamei — trebuie socotit şi *terorismul* care, prin modalităţi de operare, dar mai cu seamă numărul victimelor produse, a atins deja dimensiunile flagelului".

Banu a trecut direct la subiect. Fără introducere şi fără a simţi nevoia unor precizări în legătură cu importanţa temei. Fusese invitat să le vorbească colaboratorilor săi despre terorism. De cum a intrat în sală

a realizat acea atmosferă de interes, de atenție cu care era de altfel atît de obișnuit. Se oprise doar pentru o singură clipă. Își mai așeză cîteva fișe și continuă cu voce egală și calmă.

„Violența a devenit o veritabilă prezență, ce însoțește și înveninează viața cotidiană. Cu deosebire în ultimii ani, s-au semnalat, frecvent, acte de violență : crime, răpiri, atentate și distrugeri de proporții, săvîrșite în multe colțuri ale lumii occidentale. Omenirea trăiește azi, parcă mai mult ca oricînd, într-o necontenită amenințare nu numai legată de spectrul războiului mondial, ci și de teroare. La New York, Londra, Paris, Frankfurt, München, Milano, Madrid sau Roma, în Orient sau în America Latină, oamenii, fără excepție, trăiesc cu frică. Frică pe stradă, în casă, în automobile, în birouri, restaurante, cinematografe, metrouri sau magazine. Or, frica nu produce numai alarmă, ci și o modificare a propriului fel de a fi, de a gîndi. Flagelul actelor de terorism provoacă moartea nu numai a unor oameni politici, ci cad victime și persoane a căror singură „vină" o constituie rasa, religia, originea, poziția socială, atitudinea social-politică, ca să nu mai vorbim de cei a căror singură „vinovăție" a fost aceea că s-au găsit intîmplător martori oculari ai evenimentelor.

Actele de violență se manifestă sub forme variate și, adesea, ingenioase : guerila urbană, răpirile de diplomați și oameni de afaceri, asasinarea în plină stradă, deturnarea de avioane, plasarea unor bombe la diferite sedii publice, practica „morții prin poștă" (scrisori sau pachete ce explodează în momentul deschiderii lor de către destinatari sau trimiterea prin pachete poștale la „cunoscuți" de reptile veninoase

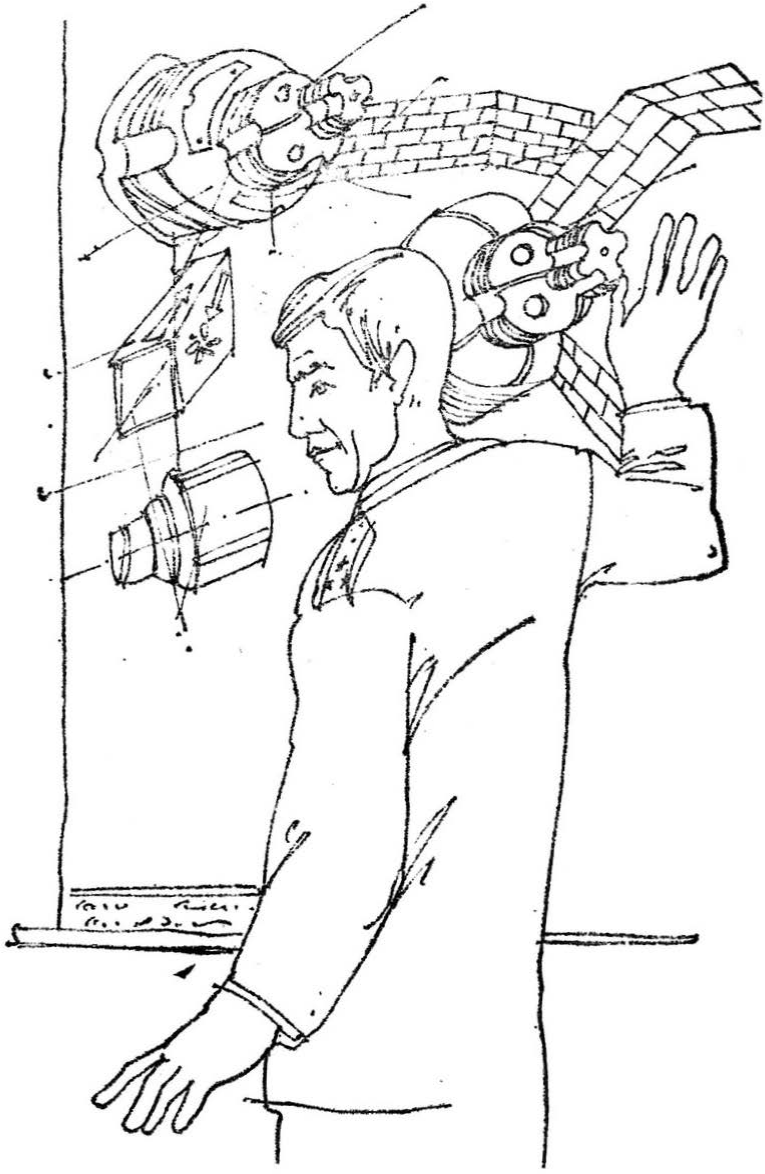

etc. etc.) De altfel se consumă multă ingeniozitate în slujba unor asemenea acte antiumane.

Să o luăm însă puțin didactic. Nu e cel mai spectaculos, dar e, cred, util.

Numele generic dat tuturor acestor acte este *TERORISM* ceea ce înseamnă, în esență, înfricoșarea unei colectivități, a unei populații, sau a unor indivizi prin comiterea unor acte de violență. Cuvîntul vine din latinul *terroris* care înseamnă groază, frică, spaimă provocată premeditat, prin amenințare și intimidare.

Terorismul desemnează, așadar, acte de natură să provoace, într-un anumit mediu, un sentiment de teamă intensă, prevestitoare a unui rău inevitabil, cu alte cuvinte, acte de intimidare sub toate aspectele.

Evident că atentatele teroriste sînt săvîrșite, cel mai adesea, cu mijloace care pot provoca o primejdie comună și care lezează, prin efectele lor morale și materiale, nu numai indivizi, ci și interesele unor grupuri mari de oameni, ale unor state și chiar ale întregii umanități.

Recrudescența extremismului a suscitat în rîndul opiniei publice internaționale o legitimă neliniște. Dezvăluirile ce apar în presa din ultimii ani constituie un avertisment serios asupra primejdiei pe care o reprezintă terorismul. Ele sînt un semnal de alarmă la adresa țărilor din întreaga lume, de a nu mai tolera, de a nu mai permite, de a adopta măsuri hotărîte împotriva tuturor acelor indivizi, organizații, mișcări, grupuri politice sau paramilitare a căror manifestare publică stă sub semnul terorismului în întreaga lui diversitate de forme și substanță.

Europa Occidentală cunoaște nu numai cea mai mare încărcătură de arme, ci și amplificarea fără precedent a fenomenului de care ne ocupăm. În Italia, de

pildă, numărul organizațiilor extremiste a crescut în mod alarmant, iar amploarea acțiunilor și numărul victimelor acestora i-au făcut pe mulți moraliști să afirme că, în această țară, „nimeni nu se mai simte în siguranță, toți sînt amenințați de acest fenomen ce a luat proporții sîngeroase". Printre numeroasele victime, să amintim cîteva : Aldo Moro, fost prim-ministru, președintele Consiliului Național al Partidului Democrat-Creștin, răpit și ucis în 1978 ; Marco Amato, locțiitorul procurorului general, unul dintre cei mai renumiți anchetatori în cazurile legate de terorismul „negru" neofascist ; magistrații : Girolamo Minervini, Nicola Giacumbi și Guido Gali care, de asemenea, se ocupau cu urmărirea și cercetarea grupărilor extremiste, uciși în 1980 ; reputatul profesor universitar Vittorio Bachelet, asasinat tot în prima jumătate a anului 1980, în timp ce prezenta o expunere la Universitatea din Roma. Acțiunile au fost revendicate, la scurt timp după execuție, de către organizația extremistă autointitulată „Brigăzile roșii", care, în realitate, urmărește să împingă societatea italiană spre o formă de neofascism.

Una din cele mai odioase crime a fost atentatul din marea gară a Bolognei, în care și-au pierdut viața 84 de oameni și alți 20 au fost răniți. Victime inocente, bărbați, femei și copii. Această acțiune terorist-fascistă, cinică, a cutremurat întreaga Europă și a atras condamnarea viguroasă a opiniei publice internaționale. Autorii : organizația neofascistă „Ordinea neagră", reorganizată sub formula „Nucleele Armate Revoluționare."

Cîteva luni mai tîrziu, teroriștii lovesc din nou, trezind încă o dată Italia în coșmarul violenței, al șantajului, al incertitudinii. În iarna lui 1980, la Roma, era

răpit judecătorul Giovani d'Urso care, spre deosebire de Aldo Moro, a reușit să scape cu viață. Dar chiar în ziua eliberării sale — 31 decembrie 1980 — era împușcat pe străzile Romei generalul de carabinieri Enrico Colvaligi, fost adjunct al generalului Della Chiesa, organizatorul celei mai puternice rețele antiteroriste din Italia. Cu asasinatul generalului Enrico Colvaligi anul 1981 debuta în Italia sub semnul sîngelui și al morții.

Fără a încerca o enumerare completă, să mai amintim și alte cazuri, unele de un răsunet cu totul excepțional.

La 13 mai 1981 în Piața Sf. Petru din Roma, Papa Ioan Paul II avea să fie ținta gloanțelor.

Generalul James Dozier, important cadru al armatei americane, este răpit și menținut în captivitate șase săptămîni. Seria poate continua. Să ne oprim.

Obligat, în anumite momente, de mișcările democratice să treacă în defensivă terorismul neofascist își schimbă doar metodele tactice de luptă, pentru ca, oricînd s-ar ivi prilejul, să vină cu noi „inițiative". Bombele, răpirile, atacurile cu mîna armată, asasinatele — toate vizează crearea unei stări de neliniște și haos, în măsură să paralizeze desfășurarea normală a vieții cotidiene, să răspîndească frica și teroarea, neîncrederea și suspiciunea, să lovească în instituțiile democratice ale țărilor respective.

Neofascismul — ca un fapt simptomatic — se manifestă fățiș în momentele de afirmare tot mai puternică, pe plan intern și internațional, a forțelor progresiste, democratice, în momente de marcată evoluție spre stînga a electoratului din unele țări occidentale, în momente de net avans electoral al partidelor muncitorești din Italia și Franța, de evoluții pe calea de-

mocratizării Spaniei post-franchiste sau de radicală schimbare, după 25 aprilie 1974, a structurii politice a Portugaliei.

În Franța, țară pînă nu de mult ocolită de acest fenomen social, terorismul a devenit o realitate amară. Noaptea, metroul parizian și giganticele parkinguri de automobile au devenit „zone interzise" pentru trecătorii întîrziați. La Paris, răpirile, „hold-up"-urile, sînt evenimente cotidiene, actele teroriste s-au amplificat ca urmare a intensificării activității unor grupări extremiste.

Una dintre cele mai periculoase este „Acțiunea directă" ce înglobase mai multe grupări deosebit de active, printre care : „Grupele de acțiune revoluționară internaționalistă" și „Nucleele armate pentru autonomie populară", care manifestă tendința de folosire a tinerilor dezorientați.

Sentimentul de insecuritate — se arăta într-un raport «Peyrefitte» — declanșează reacții diverse. Riscul de a deveni victimă stîrnește frica. Spectacolul violenței incită emoția. Tensiunile vieții provoacă exasperarea. O neliniște generală se înstăpînește peste tot. Un acuzat pare a fi, după același raport, și orașul. Tot aici se schițează portretul-robot al criminalului care ar fi un tînăr între 16 și 30 de ani, dezrădăcinat, ce locuiește la periferia unui oraș cu peste 200 000 de locuitori. Punînd în cauză urbanismul, raportul nu precizează însă că delincvența, născută în „gheto"-urile pentru săraci, în „bidonville"-urile insalubre, este un produs tipic al societății bazate pe profit și exploatare...

Specificul activității organizațiilor cu caracter terorist, ce acționează pe teritoriul Franței, nu se deo-

sebește cu mult de al acelora care se manifestă în Italia.

La 7 august 1980, o librărie-ceainărie, din cartierul Marais din Paris, era incendiată de trei tineri. Arestați imediat, ei declară că sînt „de extremă dreaptă" și poartă în buzunar carnete marcate cu crucea încîrligată. La 11 august, același an, la Marsilia, explozie la o tipografie, unde erau tipărite afișe de stînga. Atentatul se soldează cu un mort și 11 răniți. La 13 august, la Paris, o sticlă cu benzină aprinsă era aruncată la ușa domiciliului lui Rosette Curiel. Semnătura, „Comando Mario Tuti", aluzie la un terorist italian, implicat și condamnat în afacerea atentatului din 1974 împotriva trenului „Italicus", soldat cu 12 morți. Autoritățile l-au arestat pe Mark Frederiksen (46 de ani), conducătorul mișcării de extremă dreaptă „Federația acțiunii naționale europene", desființată și ca oficial.

Emblema FANE — cu trei săgeți înmănuncheate, care ies dintr-un cerc — și inscripția „o rasă, o luptă", exprimă, potrivit revistei „Europa Noastră", o ideologie profascistă. Această grupare teroristă organizase un „congres" la Paris, în ianuarie, și un banchet pentru sărbătorirea celei de a 91-a aniversări a lui Hitler. Planul a fost dejucat de poliție.

Nu este întîmplător că membrii acestui grupuscul neonazist, care și-a schimbat doar denumirea și și-a păstrat năravurile, sînt vizați ca autorii atentatelor cu caracter antisemit de la Paris, printre care și cel de la o sinagogă soldat cu morți și răniți.

Să mai amintesc și alte organizații de același tip: „Acțiunea franceză", „Adunarea dreptei naționale", „Asociația pentru apărarea civilizației occidentale" sau filiala franceză a organizației naziste internaționale „Ordinea nouă europeană", cu sediul în Elveția.

De altfel, recrudescența actelor de violență din Franța, escaladată în 1980 și 1931 prin legături clandestine și cu alte organizații teroriste din Europa, a determinat organele franceze să afirme că este vorba de existența unui „centru vest-european al terorismului...“

În Turcia, fenomenul violenței a luat o serioasă și îngrijorătoare amploare, căpătînd, în anii '79 și '80, accente dramatice. Potrivit datelor oficiale, din 1975 și pînă în 1979, 2 345 de persoane au căzut victime violenței politice, iar asasinații anului '80 au depășit cifra de 1400. Numai în primele zece zile ale lunii septembrie, din același an, valul de violență s-a soldat cu peste 200 de victime. Acest trist bilanț a fost consecința activității clandestine teroriste a unui număr de peste 30 de organizații și grupări teroriste, care cuprindeau aproximativ 10 000 de membri. Terorismul dezlănțuit a făcut victime printre oameni politici, personalități ale vieții culturale, sindicaliști, studenți, forțe de ordine. În 1980, Nihat Erim, fost prim-ministru al Turciei, a fost ucis la Istanbul de trei oameni înarmați. Atentatul a fost revendicat de organizația teroristă „DEV-SOL“. În luna mai, tot în același an, fusese asasinat, în apropierea locuinței sale, Gun Sazar, vicepreședintele partidului „Mișcarea națională“, iar după trei zile de la comiterea acestui asasinat, se declanșa un val de violențe soldat cu moartea a peste 40 de persoane și incendierea a zeci de magazine. Tot în luna mai aveau să fie asasinate alte personalități proeminente între care : Ramazan Kanlinbikac, lider al Partidului Justiției, Ali Ismeit Geneay și magistratul Melih Tolunay.

Violența politică și terorismul au fost, de altfel, una din principalele cauze invocate de liderii militari cu prilejul preluării puterii în noaptea de 12 septembrie. Șeful Consiliului Național al Securității, generalul Kenan Evren, s-a manifestat, firesc, deosebit de sever la adresa extremiștilor care au tulburat climatul în țară. El aprecia criza din Turcia drept „cea mai gravă din istoria Republicii noastre" — și socotea că, în aceste circumstanțe, armata s-a văzut obligată să preia puterea.

Acte de violență, teroriste, pot fi întîlnite azi și pe străzile altor orașe occidentale din țări precum Irlanda de Nord (unde IRA, INLA și alte organizații de acest gen au asasinat, în medie, o persoană la trei zile, timp de un deceniu) sau R. F. Germania, unde, în 1980, s-a petrecut una din cele mai abominabile crime neofasciste. Atentatul terorist a fost comis la München, în seara zilei de 26 septembrie, în parcul unde se desfășura tradițională „sărbătoare a berii" (Oktoberfest). Bomba teroristă, explodată la intrarea principală, a provocat moartea a 12 persoane, între care trei copii, și rănirea altor 211. De la epilogul „afacerii Schleyer", din urmă cu cîțiva ani, și de la sinuciderea membrilor organizației Baader Meinhof, în închisoarea Stammheim, în R.F.G. terorismul părea înfrînt. Pentru ca, din nou, să-și facă apariția, acționînd în același mod cum a făcut-o la Bologna. Autorii crimei de la München — extremiștii de dreaptă, au aparținut „Grupului sportiv de luptă Hoffmann" interzis pe teritoriul R.F.G., pentru deținerea de arme și propagandă neonazistă. Gruparea a fost creată în 1974, de graficianul Karl-Heinz Hoffmann, ca organizație promotoare a sistemului nazist și hitlerist. Obiectivul său declarat : „dezinte-

grarea structurilor sociale existente și instaurarea unui stat totalitar și autoritar". Membrii organizației poartă uniforma SS și au grade militare, cadrele superioare avînd dreptul să poarte, la reverul uniformei, insigna cu cap de mort. Sediul organizației, castelul de la Ermreuth, deopotrivă „cîmp de exerciții militare", a fost proprietatea N.S.D.A.P. (Partidul Național Socialist), iar șeful său, care și-a instalat, în grădina casei, un vechi tun, ieșea la plimbare însoțit de o pumă și nu permitea subordonaților să i se adreseze decît cu apelativul „führer Hoffmann".

La 11 mai 1981, Herbert Karry, ministrul economiei și tehnologiei în guvernul landului vest-german Hessen, a fost asasinat în locuința sa de la Frankfurt pe Main. Asasinarea lui Karry a fost revendicată, printr-un telefon la redacția ziarului „Bild und Zeitung", de către o persoană care a declarat că vorbește în numele unei organizații autointitulată „Mișcarea celui de al III-lea Reich".

Un an de la tragedia petrecută la „sărbătoarea berii" poliția avea să descopere, la 21 octombrie 1981, tot la München, în cartierul rezidențial Woldperlach, un nou nucleu neonazist. Ciocnirea între 8 membri voluntari ai unei unități speciale de poliție și cinci membri ai organizației radicale neonaziste „Mișcarea Populară Socialistă/Partidul Muncii" (VSPD/PDA) s-a soldat cu uciderea a doi teroriști și rănirea gravă a unui polițist. VSPD/PDA este una din cele mai mari grupări neonaziste din R.F.G. Șeful ei, un tipograf de 53 ani, a fost arestat în propria-i locuință în care se aflau mari cantități de muniții.

Creșterea neonazismului în R.F.G. constituie un motiv general de preocupare și de îngrijorare. Senatorul creștin-democrat Heinrich Lummer, din Berli-

nul Occidental, declara, la 23 octombrie 1981, că aceste organizații „constituie un pericol iminent mai ales pentru cetățeanul vest-german". Autoritățile vest-germane susțin că grupările neonaziste din R.F.G. au strînse conexiuni cu organizații similare din Spania, Franța, Belgia, Marea Britanie, Danemarca, S.U.A. și Canada.

Arestarea, la sfîrșitul lunii octombrie 1981, în Belgia, a patru neonaziști vest-germani a prilejuit descoperirea unei alte organizații, „Frontul de acțiune național-socialist", care pretinde că va fonda partidul nazist al lui Hitler (N.S.D.A.P.), și că, prin intermediul violenței și armelor, va proclama „cel de al IV-lea Reich..." Deci, terorismul „sfînt" al crucii încîrligate este în plină acțiune.

Faptele sînt convingătoare. Și chiar dacă despre unele evenimente sînteți informați, să ne mai uităm pe această prea lungă, mult prea lungă listă a manifestărilor teroriste.

Să luăm exemplul unei alte țări unde fenomenul are amploare : Spania. După patruzeci de ani de franchism, cu toate că țara s-a angajat pe o cale de dezvoltare democratică, sau tocmai de aceea, actele de terorism nu numai că persistă, dar se și dezvoltă.

În 1979, într-o singură lună (ianuarie), terorismul a făcut victime 16 personalități politice. În 1980 aveau să cadă pradă violenței teroriste alte zeci de persoane, ceea ce a determinat guvernul spaniol să adopte un nou „plan de luptă antiteroristă".

Sînt cunoscute ca organizații teroriste : „Comandoul Adolf Hitler", „Alianța apostolică anticomunistă", „Războinicii regelui Hristos", „GRAPO" și „ETA". Ultimele două își declară ca scop „înfăptuirea procesului de eliberare a proletariatului..." în

fond însă numeroasele lor acțiuni contravin flagrant luptei revoluționare și le situează în șirul organizațiilor teroriste, ce fac jocul nostalgicilor franchismului.

Arma ucigătoare este plasată cu predilecție în diferite locuri populate — magazine, restaurante, săli de spectacole și chiar în interiorul unor instituții sau organisme social-culturale. În însuși centrul capitalei, Madrid, au explodat mai multe bombe soldate cu numeroase victime, menite să creeze o stare de neliniște, de teamă, de nesiguranță în rîndul opiniei publice spaniole. La sfîrșitul lunii ianuarie 1980, un atentat cu bombe, din lungul șir înregistrat în diferite localități spaniole, s-a produs și la sediul U.N.E.S.C.O. din capitala Spaniei, soldat fiind cu moartea mai multor persoane. De asemenea, asasinatele, vizînd personalități proeminente ale vieții politice, culturale, și de stat, organe de ordine etc., constituie o caracteristică a teroriștilor spanioli. Cazul generalului Ortin Gil, guvernatorul militar al Madridului, asasinat în ianuarie 1979 în plin centrul capitalei, este semnificativ. Autorii atentatului, doi tineri, ajutați de doi complici, au tras rafale de mitralieră asupra generalului, părăsind în grabă locul faptei, cu un autoturism care-i aștepta în apropiere. În acțiuni similare au fost asasinați Miguel Cuersa, judecător la Curtea Supremă a Spaniei, Jesus Ulayor, fost primar al provinciei Navarra, șeful poliției din provincia bască Alva și numeroși polițiști.

Teroriștii spanioli au declanșat și așa-numitul „război al plajelor" : plasarea de bombe în diferite stațiuni de pe coastele spaniole, împotriva turiștilor sosiți aici să-și petreacă vacanța. Oameni veniți la vestitele plaje ale coastelor fierbinți de pe Atlantic,

spre a-şi trata sănătatea, se întîlnesc cu moartea provocată de exploziile teroriştilor.

Este de remarcat că organizaţiile extremiste spaniole dispun de mari cantităţi de armament şi muniţii. S-a putut auzi despre descoperirea, în luna martie 1980, a unei fabrici de armament, situată doar la 5 kilometri de capitală. Au fost confiscate mii de pistoale şi alte tipuri de arme.

Evenimentele au continuat în cascadă şi în anul 1981. La 21 martie, ETA îl ucide, la Pamplina, pe lt . col. Jose Luis Prieto Garcia ; la 4 mai, GRAPO îl execută pe generalul Gonzalez de Suso, şeful artileriei ; la 7 mai, generalul Joaquin Valenzuela scapă ca prin miracol, dintr-un atentat în care trei dintre aghiotanţii săi pier şi 13 pietoni sînt răniţi. La sfîrşitul aceleiaşi luni mai, Spania este din nou zguduită de „episodul Barcelona". Un grup de militanţi de extremă dreapta pătrund în incinta Băncii centrale, luînd ca ostateci peste 200 de persoane. O intervenţie promptă a forţelor de ordine încheie episodul fără vărsare de sînge, teroriştii fiind arestaţi. Presa scria atunci că este vorba de o „operaţiune manipulată de extrema dreaptă, într-un şir de acţiuni de intoxicare şi de stabilizare efectuate într-un climat de violenţă formidabilă". La puţină vreme după aceea, guvernul Calvo Satelo a luat drastic măsuri care, pentru o perioadă, au frînat acest curs ce părea scăpat de sub control.

Raza de acţiune a terorismului cunoaşte o extindere care angajează cauze complexe şi adînc înrădăcinate în „marile rele ale lumii de azi". Varietatea prin care el se manifestă, faptul că în acţiunile lui se înscriu cele mai diverse categorii sociale dezvăluie realele dimensiuni ale acestui fenomen. Fără îndo-

ială, nu se pot face legături mecanice între un caz sau altul, ele trebuind să fie analizate în condițiile specifice ale țării, zonei geografice și conjuncturii sociale, politice și economice în care a apărut. În aceeași ordine de idei, trebuie să nu uităm că, indiferent de țelul politic urmărit, coloratura ideologică și motivațiile invocate de teroriști, care — așa cum am văzut — se plasează pe un cerc larg, de la extrema dreaptă pînă la extrema stîngă, și mai cu seamă către cercuri religioase cu pofte de putere, consecințele sînt evident convergente iar cauzalitatea profundă a fenomenului însuși o găsim în criza extrem de cuprinzătoare a societății bazate pe profit, în criza de valori politice și morale, care caracterizează azi societatea capitalistă. Efectele acestei crize, specifice sistemului capitalist, sînt amplificate de fenomenele de anvergură internațională ale crizei economice, ale marilor contradicții care marchează evoluția lumii contemporane în ansamblu.

Evenimente care s-au impus pe pagina întîi în aproape toate publicațiile din ultimii doi ani — precum atentatul la viața președintelui S.U.A. Ronald Reagan, cel împotriva Papei Ioan Paul II, sau asasinarea președintelui Sadat — fără a avea, desigur, nici un fel de conexiuni directe între ele, sînt momente semnificative pentru ilustrarea acuității fenomenului violenței politice manipulate de terorism.

Într-un proiect de raport elaborat de Comitetul Politic al Consiliului Vest-European, se arăta că reînvierea fascismului și rasismului în Europa ar putea deveni un pericol serios dacă va fi privită cu „indiferență și îngăduință". Raportul consemna dovezile intensificării activității elementelor de extremă dreapta. Publicarea lui a survenit într-un moment

de îngrijorare crescîndă a țărilor europene față de recrudescența terorismului de inspirație fascistă. O serie de organizații antifasciste europene au detectat, în ultimul timp, legături tot mai strînse între diferitele grupări fasciste europene și au arătat că este posibil ca unii fasciști britanici să pună la cale acțiuni teroriste în Marea Britanie. În raport se recunoaște că ar fi „prematur" să se afirme că, în prezent, are loc o reînviere majoră a ideologiei rasiste în Europa, dar se atrage atenția asupra actelor tot mai numeroase de violență. Întrunită la începutul lui octombrie 1980, la Strasbourg, Adunarea Parlamentară a Consiliului Vest-European a lansat un semnal de alarmă ca urmare a recrudescenței fascismului. Parlamentarii din cele 21 de țări membre, adoptînd o rezoluție, au cerut guvernelor Consiliului Vest-European să ia măsuri pentru „a distruge rădăcinile răului ce stau la baza propagandei fasciste".

Dincolo de ocean, în America de Nord și de Sud, acționează, de multă vreme, numeroase organizații extremist-teroriste. În Statele Unite ale Americii, se manifestă, de zeci de ani, organizația Ku-Klux-Klan, ai cărei membri mascați ucid frecvent, sub semnul *crucii mari*, îndeosebi oameni de culoare.

În America de Sud au devenit cunoscute grupările: „Alianța anticomunistă", „Tupamaros", „Montaneros", „Legiunea din Caraibi", „Frontul anticomunist din America Centrală", „Mișcarea 10 aprilie" și altele — cu ramificații în aproape toate statele continentului latin cît și în S.U.A. și Europa Occidentală, organizații care, aproape zilnic, recurg la diferite acțiuni soldate cu numeroase victime.

Se remarcă faptul că în aceste țări, în avalanșa faptelor de violență, predomină *terorismul politic.*

Aci se întîlnesc, mai frecvent ca oriunde, lovituri de stat realizate prin metode violente, atacuri la ambasade cu luare de ostateci, răpiri și sechestrări de persoane.

În Chile, de exemplu, actele de terorism politic au culminat cu dramatica lovitură de stat care s-a soldat cu moartea președintelui Salvador Allende, urmată de o represiune căreia i-au căzut victime un număr de aproximativ 15 000 de persoane. În această zonă nu se manifestă numai terorismul politic, ci și alte forme de terorism, inclusiv cel de drept comun. Spre exemplu, în luna aprilie 1980, un comando terorist a plasat bombe incendiare în trei mari bănci din Santiago de Chile, însușindu-și suma de o jumătate milion de dolari.

Climatul social din Guatemala este frecvent tulburat de acțiuni violente, nelipsind, nici aici, forma terorismului clasic. În luna februarie 1980, un grup de teroriști a ocupat ambasada Spaniei din Guatemala, pe care au incendiat-o, peste 40 de persoane pierzîndu-și viața în flăcări, printre care fostul ministru de externe guatemalez și fostul vicepreședinte al guvernului acestei țări. După două luni, un alt act terorist a fost comis asupra sediilor Centralei Naționale a Muncitorilor din Guatemala, teroriștii luînd 18 ostateci, printre ei aflîndu-se și conducătorul acestei țări. După două luni, un alt act terorist a fost comis asupra sediilor Centralei Naționale a Muncitorilor din Guatemala, teroriștii luînd 18 ostateci, printre ei aflîndu-se și conducătorul acestei organizații muncitorești. În aceeași perioadă, a fost asasinat și profesorul universitar Alfonso Fugueroa, eminent economist și sociolog guatemalez.

Salvadorul de azi este teatrul unor acțiuni teroriste sub forma terorismului de stat, care face ca zilnic să fie secerate zeci și sute de vieți inocente.

În Extremul Orient acționează una dintre cele mai agresive organizații teroriste, „Armata roșie japoneză", creată, în 1970, în Japonia. Ea are relații cu numeroase alte organizații teroriste din Orientul Mijlociu, Europa Occidentală, Asia, America de Nord și de Sud, Africa, penetrînd chiar și conducerile acestora. În Orientul Mijlociu, ea și-a creat un „centru coordonator al grupărilor din exterior", condus de o femeie — Fusako Shigenobu. Numărul membrilor A.R.J. este estimat a fi de ordinul miilor. Pericolul pe care-l reprezintă această organizație este evident. De la înființare pînă în 1980, din datele ce se cunosc, a comis, în Japonia și în lume, sute de asasinate și atentate ori deturnări de avioane, aruncarea în aer a unor mari obiective, numeroase atacuri de ambasade. Să amintesc numai atentatul asupra fostului prim-ministru japonez Takeo Miki sau ocuparea ambasadei franceze de la Haga, atac soldat cu numeroase victime sau deturnarea unui avion malaysian soldat cu moartea a 93 pasageri, printre care miniștri, ambasadori și alte personalități.

La 22 octombrie 1980, poliția japoneză a lansat pe tot cuprinsul țării o operațiune împotriva principalului „sindicat al crimei" din Japonia, așa-numitul „Yamaguchi-Gumi", arestînd 330 de gangsteri dintre care 126 cu funcții de răspundere. Serviciile poliției naționale (N.P.A.) au efectuat cu această ocazie peste o mie de percheziții, vizitînd și somptuoasa reședință a fostului șef al „sindicatului", Zazuco Toako, la Kobe. Circa 8 300 de polițiști au fost „lansați" în

această operațiune fără precedent împotriva organizației, în timp ce cîteva mii de responsabili ai Yamaguchi-Gumi se pregăteau să celebreze serviciul „sfînt" pentru Kazuo Taoko, decedat în iulie. Numărul total al arestărilor operate în cursul acestei ofensive, declanșate încă din luna septembrie, se ridicase la 870 gangsteri, bănuiți de șantaj, fraude și violențe.

În 1980 și 1981 atrăgea atenția tabloul încărcat al violenței din Coreea de Sud, unde se constata, prin particularitățile pe care le prezentau actele de violență din această țară, practicarea — ca și în Republica Sud-Africană — a unui terorism politic de stat. Sînt lichidați în masă opozanții regimului ultra-reacționar care ființează în această țară, încă de pe timpul fostului dictator Pak Cijan Hi. Un exemplu îl constituie procesul intentat de regimul dictatorial de la Seul liderului opoziției democratice, Kim Dae Jung, și altor 23 de persoane. „Procesul" ce a avut loc la Seul și sentința pronunțată reprezintă expresia cea mai flagrantă a represiunii, denunțată ferm de opinia progresistă internațională.

În Orientul Apropiat, atentatele teroriste se țin lanț.

Mai recent, la Damasc, un terorist sinucigaș a intrat cu un automobil, în care avea amplasată o bombă, în clădirea Ministerului Informațiilor. Explozia produsă a provocat, pe lîngă daune materiale, rănirea gravă a peste 40 de persoane. Autorul atentatului nu putea fi decît un sectant fanatic.

Uciderea președintelui Egiptului, Sadat, de către membri fanatici ai organizației sectante „Frații musulmani", ca și uciderile unui mare număr de lideri iranieni este un argument veridic că de la o vreme

omenirea trebuie să facă faţă unui nou terorism, cel „sfînt“...

Banu simţi nevoia să facă o pauză. Privi în sală. Pe feţele oamenilor citi concentrare şi gravitate. Unele din faptele enumerate le erau, poate, cunoscute dar, puse cap la cap, analizate, ele căpătau alte dimensiuni. Îi ştia pe toţi cei care-l ascultau. Le cunoştea gesturile, ticurile, obiceiurile.

Tînărul Tăutu a stat tot timpul aplecat deasupra carnetului unde a notat fără întrerupere, de parcă ar fi făcut o stenogramă, şi acum rămăsese cu creionul suspendat, în aşteptare.

Căpitanul Prisăcaru, veşnicul neliniştit, mişca din buze şi parcă se răfuia în felul său, cu cei incriminaţi de Banu.

Calm, cu faţa prelungă şi cutată, nea Rădiţu, moşul, cum îi zic colegii, părea că poartă pe umeri toate dramele descrise pînă atunci.

Într-un colţ îl văzu pe maiorul Fătu, anchetatorul. Ochii îi sclipeau, îl simţea încordat, aşa cum îl ştia din zecile de acţiuni comune şi Banu înţelese că oameni ca ei, ageri, abili, pătrunzători, perseverenţi, disciplinaţi, aruncaţi în mijlocul unor asemenea fapte, s-ar găsi în primele rînduri ale celor ce luptă cu eficienţă contra crimei, violenţei şi terorismului.

Mai aruncă o privire în sală şi continuă.

„Nu am avut intenţia de a cataloga toate organizaţiile teroriste existente şi, mai ales, de a enumera aici acţiunile acestora. Ceea ce trebuie reţinut este faptul că, azi, terorismul este o realitate, că, prin amploarea şi gravitatea actelor pe care le declanşează, el pune în pericol umanitatea, contribuind la tulburarea atmosferei din unele ţări, dar şi a celei internaţionale.

Proliferarea grupărilor extremiste, mai cu seamă cele neofasciste și sectante, bazate pe un întreg arsenal bine pus la punct, bine dosit, nu s-ar putea desfășura dacă n-ar fi susținute, financiar, de cele mai reacționare cercuri economice și militariste, de anumite servicii secrete, interesate în a stăvili desfășurarea normală a proceselor democratice din tot mai multe țări.

Cauzele fenomenului terorist sînt profunde și complexe. La o mai atentă analiză, sînt evidente incidențele asupra escaladării violenței, a unor fenomene structurale caracteristice societății bazate pe exploatare. Șomajul a devenit azi o realitate cronică, inflația tot mai mare, scăderea puterii de cumpărare sau mărirea impozitelor de tot felul... Aceasta face ca violența să nu fie numai o noțiune determinată de un anumit tip de oameni, ci și de un anumit tip de societate. Terorismul este rezultatul și expresia crizei societății capitaliste, a incapacității statului burghez de a soluționa problemele complexe, sociale și naționale care confruntă această orînduire.

Fenomenului de criză a societății capitaliste contemporane, care afectează profund viața politică, economică, socială, culturală, morală etc., în toate compartimentele lor, prin forme specifice în fiecare țară, i se alătură tensiunea și teroarea, asasinatele și răpirile, atentatele de tot felul. Toate împreună dezvăluie fragilele structuri ale „societății de consum", societate care și-a construit artificial mitul „prosperității generale" și azi este nevoită să-și mărturisească neputința.

Orice analiză, oricît de sumară ar fi ea, va arăta că acel climat monstruos al violenței, al insecurității,

este produsul societății bazate pe inechități sociale. Sprijinitorii actelor de violență, ai acțiunilor extremist-teroriste nu văd ori se fac că nu văd adevărul, faptul că sprijină o cauză nefastă.

Forțele progresiste, guvernele democratice, oamenii de bună-credință nu pot accepta escaladarea unui asemenea flagel al lumii, chiar dacă el este practicat nu o dată în numele lui Dumnezeu sau al Sfintei Cruci..."

Terminase. Se uită la ceas. A durat atît cît și-a propus. A vorbit o oră. Nu-și propusese să istovească un subiect atît de complex și complicat. Tema cerută de întregul colectiv îl interesa și pe el, așa că a răspuns cu plăcere invitației. Urmau însă întrebările, care se puteau întinde pe un interval mai lung. Era pregătit. Știa sigur că printre cei care vor lua primii cuvîntul se vor găsi, ca de obicei, și Nadu, și Ilieș, și Fănică zis „Colombo".

Nu și-a putut ascunde un zîmbet cînd văzu brațul ridicat al lui „Colombo" care ceru voie să formuleze prima întrebare...

Secretul tablourilor...

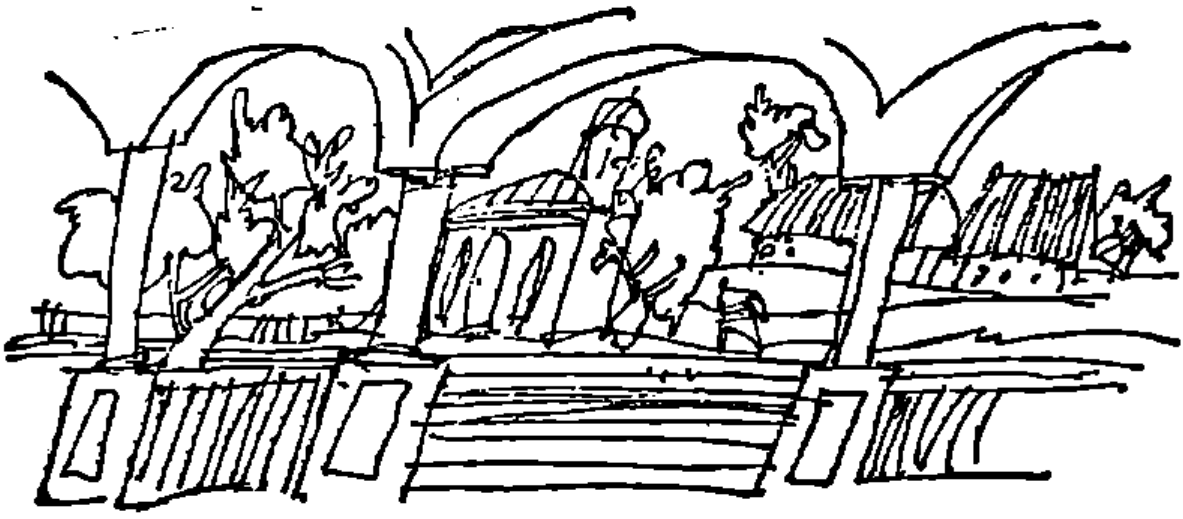

Satul își începuse odihna sub un cer luminat de puzderia de stele. Într-o răsfrîngere de aripă, dincolo de turla bisericii, luna sîngerie se ridicase semeață. După truda zilei oamenii erau retrași la casele lor. Lămpile pîlpîinde se stingeau una cîte una, cufundînd încet satul în tăcere și nemișcare.

Pentru o clipă un nor răzleț păli strălucirea roșgalbenă a lunii. Liniștea era adîncă. Printr-un capăt al satului încremenit intră o umbră. De la celălalt capăt al lui se auzi un lătrat gros de cîine. Umbra se opri puțin, apoi își continuă drumul, apucînd pe lîngă gardurile înalte din ulucă de plop de pe uliţa mare.

La casa preotului Danie, în odaia mare, lumina încă petromaxul. Era înstărit, îi dădea mîna. Sosise nu de mult în sat. Era absolvent al Facultății de Teologie. În primii ani stătuse într-o odaie mică, undeva pe

lîngă biserică. Apoi după ce prinsese cheag, se însurase. Luase pe fata unui fost moşier, Rada lui Jugureanu. Mireasa primise, drept dotă, casa cea mare cu grădina, 20 de hectare şi toate cele trebuitoare. Danie nu era un oarecare popă de ţară. Avea studii înalte, făcute la Sibiu. Era o partidă !

Într-una din deplasările la mitropolie „cu treburi", cum îi spunea el neveste-si, se întorsese cu un aparat de radio, un aparat mai puţin obişnuit. În comparaţie cu cele care se găseau în comerţ, acesta era de dimensiuni evident mai mici.

De atunci se părea că începuse viaţa în suferinţă a preotesei. Popa devenise nervos, dormeau mai mult separaţi, el amenajîndu-şi o cameră în cealaltă parte a casei. Nu-i mai convenea nimic din ceea ce făcea Rada. Uneori îi adresa cuvinte jignitoare şi tot felul de insulte.

El, omul, slăbise. Faţa i se ascuţise. Slujbele la biserică le făcea de azi pe mîine. Amîna sfinţii spunîndu-le enoriaşilor fie „nu mă simt bine", fie „pe sfîntul Ioan, gură de aur l-om oficia noi, mîine". Nopţile, mai ales nopţile, nu dormea. Stătea lipit cu urechea de aparatul acela micuţ ascultînd o voce care părea cînd îndepărtată, cînd apropiată.

Într-una din seri, făcu ochii mari, ciuli urechile şi dădu puţin mai tare. „...şi acum un mesaj pentru unul din enoriaşii noştri din raiul sfînt. Trenul de noapte nu întîrzie. Vine ! Repetăm. Trenul..." Degetele lui Danie strînseră puternic aparatul care aproape că trosni. Nu mai avusese parcă putere să asculte în continuare...

Umbra merse ce merse pînă ce ajunse lîngă biserică. Intră în curte, dar nu se îndreptă spre clădirea

înaltă, ci o luă pe lîngă gard, înjurînd mocnit și pipăind uluca aspră. În sfîrșit, se găsi în fața portiței. Cu abilitate umbra se strecură mai întîi printre straturile de legume și apoi printre tufele de trandafiri din grădina cu flori a casei lui Rada. Se apropie de fereastra odăii din care răzbate un fir de lumină și ciocăni ușor.

În acea zi, Danie fusese într-adevăr foarte ocupat, părîndu-i-se că timpul a trecut nefiresc de repede. Cumpărase de la niște credincioși, aproape sub blestem, cîteva obiecte din aur, niște monezi vechi, icoane și mahmudele. Le privea cu nesaț, orientîndu-le spre lumina petromaxului, piesele respective aruncînd reflexe strălucitoare. Auzi, apoi, două ciocănituri în geam. Se ridică și ieși. „El e", își zise Danie, încheindu-și nasturii de la flanelul alb croșetat de preoteasă. „El trebuie să fie". Luă de braț umbra încă nedeslușită și o băgă în casă. Se priveau acum unul pe celălalt. Deodată se îmbrățișară.

— Bine te-am găsit camarade ! zise omul venit așezîndu-se pe un scaun. Azi dimineață am intrat. Ce-am pățit, ce-am pățit... S-a aiurit de tot treaba cu granița. Aproape că nu mai poți nici să ieși, da' nici să intri...

— Of ! prietene... De cînd ai plecat tu, atunci în '44, ă-hă, s-au schimbat cam multe. O să vezi, cu ochii tăi... Cît stai ?

— Lasă, lăsăm asta. Știai că vin. Ai auzit mesajul !...

— Da, bineînțeles.

— Și ai văzut cum lucrăm ? În stil mare, popitule. Posturi de radio, televiziune închisă, și încă la scară continentală, sateliți de transmisie, cotidiene de mare

tiraj şi altele şi altele. Oricîte schimbări s-ar fi făcut pe aici, aşa ceva n-aveţi... Misiunea cu care sînt aici, pot să-ţi spun, face parte dintr-un plan mare, de anvergură. Mă înţelegi ?

Zîmbetul preotului parcă dispăruse.

— Imposibil. Imposibil Răsucitule. Nu mă lua cu sateliţi, televiziune şi nu ştiu mai ce. Tu nu ştii cu adevărat toate cîte sînt pe aici...

— Am auzit popitule. Am fost pus în temă cu multe. Uniuni de tot felul, colhozuri ţărăneşti, proprietatea tuturora asupra pămîntului, naţionalizarea fabricilor, uzinelor, organizare rusească... Crezi că asta îi încîntă pe români ?

— Nu pe toţi, Răsucitule. Da' cei mai mulţi par mulţumiţi. E ceva nou. S-au săturat de boieri. Şi să ştii că ţin la ăştia, la comunişti. Mulţi intră în partidul lor. Ar vrea să intre chiar foarte mulţi, dar ăia nu vor pe oricine. Îi aleg. Au făcut pînă acum şi două „verificări". Au dat afară destui, pe toţi pe care i-au găsit „tenebroşi".

— Poate vrei să intri şi tu, Danie, aruncă maliţios o vorbă proaspătul venit. Că cică-s şi popi înscrişi la comunişti.

— Da ! Sînt. Unul îl ştiu eu. E popa Scordilă. Cînd l-am întrebat cum e... mi-a spus că tot citind a înţeles că şi Hristos a fost un comunist...

— Lasă-mă cu „convingerile" astea. Nu-s eu omul care... Schimbă-ţi faţa asta, Danie. Revino-ţi în ale tale, cum te ştiam... Eu am fost trimis aici cu treburi precise. Iar tu o să ai de lucru, omule. Ai stat destul. Iar de vei face ca Scordilă, o mică scrisorică şi Securitatea va şti cine a fost Garabaş Ilarian, alias cucernicul Danie... Ştiu ăştia că ai fost nazist fanatic ?

Știu că ai fost în Garda de Fier la tineret, prin 1940, cînd erai licean ? Știu ăștia că te-ai făcut față bisericească ca să te salvezi ?

— Am studii înalte în privința asta, nu uita..: Preotul încercă să răspundă, dar se făcuse mic și fața i se transfigurase parcă. Nu poți să faci una ca asta, să mă dai pe mîna lor, nu o vei face... !

— Ei, ce zici ! Știm tot despre tine !... Hai acum, lasă, nu fi trist. Tu m-ai făcut să-ți torn toate astea. Știi doar că am fost prieteni buni... Mai bine adu ceva de-ale gurii.

Danie, care-și mai revenise puțin, alergă pînă în cuhnie și aduse un castron cu mușchi din garnița cu untură și o oală de vin negru, că avea popa și vie bună, tot din dota preotesei.

— E bun mozdroganul ! Aproape că-i uitasem gustul, zise Bronzoni între două înghițituri mari, dar nici mușchiuleții nu sînt mai prejos...

După ce-și potoli foamea și setea, se adresă preotului.

— Mîine e 1 Mai. Cred că nu mă bănuiește încă nimeni că sînt în țară și mai cu seamă la tine. Dacă află careva, înseamnă că e de la tine... Caută-l și pe boemul ăla de Anatol și spune-i doar atît : „Răsucitu te așteaptă. Vino !“ Dacă nu vrea, spune-i că dă de dracu', eu nu mă joc. Și dădu la iveală, dintr-un buzunar, un browing pe care după ce-l arătă bine popii îl introduse la locul lui, undeva, sub braț. Îi spui că-l aștept, aici, la tine. Avem de lucru, bă, popitule, înțelegi ? Își aruncă privirile pe o icoană și zîmbi puțin. Apoi continuă, glasul lui sunînd de astă dată a ordin. Pînă dimineața mi-l aduci. N-am chef să dau ochii cu cineva că ne-am dus dracului toți. Unde mă adăpostești ?

— Cred că în casa de sus, de lîngă biserică. Acolo aș fi mai sigur că nu intră nimeni. Te duc chiar acum, deși văd că te-ai făcut al dracului...

Vestea adusă nu s-ar fi spus că l-ar fi surprins pe Anatol Vergulici, și cu atît mai mult să-i fi displăcut. Dimpotrivă. Dar parcă totuși se dezobișnuise. Pe Răsucitu îl cunoscuse prin altcineva cu vreo cincisprezece ani în urmă, într-o toamnă cu ploi multe și război. Lucraseră împreună și începuseră chiar să se simpatizeze reciproc, deși tipul i se părea cam radical. Apoi dispăruse, spunîndu-i, ultima dată cînd se întîlniseră, „nu mă uita, că nici eu n-am să te uit pe tine..."

Colaboraseră bine și cîștigaseră frumos. Îi serviseră, în timpul războiului, pe nemți dar și pe alții cu informații, cîștigînd parale din mai multe părți.

„Ce-ar putea să-mi ceară Răsucitu acum ? Vor desigur ceva de la fața locului, ceva cît mai autentic. Dacă Răsucitu s-a întors clandestin în țară, înseamnă că se pune la calc ceva cert, o acțiune de greutate, ceva..."

Se bărbieri încet, cu plăcere. Asculta muzică la radio și se simțea bine. „Iată că deși au trecut anii, cei de *dincolo* nu m-au uitat din moment ce din nou apelează la serviciile mele" își zise Anatol Vergulici.

Nu se temea în sinea-i că fusese cumva bănuit de colaboraționism.

Plecă, trecînd pe la Stere, omul cu ochiul de sticlă. Pe Stere îl ajutase să pună pe picioare cîrciuma din Piața Veche și omul îi era oarecum dator... Deși n-ar fi vrut să-l implice și pe acesta în afacerea care se întrezărea, altă posibilitate nu avea. Stere, cu cîr-

ciuma lui, era un bun paravan pentru acțiunile viitoare, chiar dacă numai pentru o parte va fi utilizat.

Cînd auzi că vor face un drum pînă la Lazu, Sterică nu se prea bucură. Avea și de ce. Era zi nelucrătoare și pierdea o clientelă bună. Anatol observă tristețea omului.

— Lasă Sterică că te întorci. Mă lași în apropiere de sat. La întoarcere m-oi descurca eu. Nu pierzi nimic. La întoarcere mai poți lua vreun chior în camionetă, fii liniștit.

— N-am zis asta dom'Anatol, se apără Stere. Vă servesc, se poate ! Matale ești norocul meu...

Proaspăt promovat. Banu ceruse ofițerilor din subordine — unii dintre ei foști colegi — să-i prezinte, în primul rînd problemele mai deosebite la care lucrau.

Printre ele îi atrase atenția cazul „Anatol". Se lucrase însă cam la întîmplare, „la ce o pica și ce o ieși".

Căpitanul întîrziase pînă către miezul nopții studiind cu atenție hîrtiile, aranjîndu-le cît de cît într-o succesiune inteligibilă.

Anatol ! Individ plin de enigme. Amator de obiecte de artă, de rarități, de femei amăgite de fastul și poleiala Occidentului. Erau date care apăreau în fiecare pagină a dosarului. Totul ba căpăta contur, ba se evapora și nu știai de unde să te prinzi, să așezi imagine lîngă imagine ca să ai un film coerent. Activitatea lui, rostul deplasărilor, cînd în mănăstiri, cînd în cîrciumi, frecventele-i dispariții fără urmă păreau fără sens.

După ce reuși o anumită cronologie, Banu reluă dosarul voluminos, cu speranța că va găsi ceva de care să se lege, ceva care să-i dea un anume sens. „Nu

se poate, își zise el, aici ceva nu-i în regulă". „Apar niște preocupări, niște slăbiciuni dar nu-i prea clar. Și totuși... ceva e putred... cu Anatol, ceva mă alertează".

Anatol părea un om uns cu toate alifiile. Pătrundea acolo unde avea nevoie, primit mai întotdeauna cu brațele deschise. Era de remarcat, de asemenea, faptul că își cultiva relații cu multă lume, indivizi din toate categoriile. La asta îi slujeau și desele-i peregrinări în aproape toate regiunile țării. Atrăgeau, desigur, atenția relațiile cu tagma „gloriilor apuse", îndeosebi proprietari de pămînt, patroni, unii avocați, politicieni care mai suspinau încă după imensele averi pierdute.

Anatol însă nu se frămînta pentru ce pierduse. Se felicita că nu aderase la nici o gașcă, că nu exista despre el nici un cuvînt scris. Manifesta chiar un aer de superioritate față de cei implicați în diferitele „potlogării", care fuseseră „prinși" în evidențele Siguranței și, implicit, mai tîrziu, ale Securității.

Relația lui Anatol cu preotul Danie din Lazu era un alt element semnificativ care-i atrăsese atenția căpitanului Banu. După toate aparențele cei doi se cunoșteau mai de mult. Și dincolo de frazele de circumstanță, ofițerul care se ocupase de caz găsise un fir nesperat. Se făcuseră verificări destule asupra preotului, dar din 1947, anul cînd intrase la Facultatea de Teologie, nu se mai putea găsi nimic relevant. De unde venea acest individ, în ce ape se scălda, care erau relațiile, care îi erau prietenii ? Iată întrebări la care încă nu se răspunsese.

„Trebuie neapărat să aflăm totul despre acest popă, Danie, mai cu seamă ce reprezintă el pentru Anatol". Banu făcea, din cînd în cînd, cîte un mic semn pe

filele dosarului urmînd să le aibă în vedere atunci cînd va discuta cu ofiţerul care se ocupa de caz.

„Dar cu tablourile astea ce o fi ? De cînd este Anatol amator de pictură ? Se ocupă numai de vînzarea tablourilor ? Dar cine sînt furnizorii şi beneficiarii ? Dar croitorul particular Bălan, ce o fi căutînd şi el prin hîrtiile astea ? Se observă prezenţa lui frecventă la Stere. Mai apare şi legătura cu diplomatul Burton, ataşat militar occidental, cunoscut ca spion sadea ! ?“ Iată noi întrebări.

Aşează în dulapul metalic hîrtiile, apoi stinse lumina şi părăsi încăperea.

Aerul proaspăt al nopţii îi umplea plămînii trezindu-l parcă dintr-un vis adînc. Porni cu mersul lui legănat către casă. Era miezul nopţii. Deasupra, peste vîrfurile castanilor de pe străzi şi din scuarul central, luna plină îşi trimitea razele lungi, argintii.

„La Valabilu“, cîrciuma din Piaţa Veche, omul cu ochiul de sticlă, Stere Ciocan, mandatarul îşi amuza clienţii cu bancuri, multe bancuri, unele într-adevăr mai răsuflate, dar altele cu haz, răsplătite din plin cu hohote şi aplauze. Uneori cînta şi la acordeon, iar Vrăbiuţa, nevastă-sa, îl acompania cu vocea ei simplă şi clară, adaptată bine cîntecelor de viaţă lungă atît de plăcute clienţilor. Vrăbiuţa era o femeie frumoasă şi atrăgătoare. Avea o ţinută naturală şi nu folosea podoabe. Mult mai tînără decît bărbatul ei, s-ar fi putut spune că ea, împreună cu cei trei copii, ţine cîrciuma. De simţul ei gospodăresc îţi dădeai seama de cum intrai în micul local, nemaivorbind de nenumăratele feluri de mîncare pe care ştia să le pregătească. Stere, „patronul“, cum îi plăcea să-şi spună, încasa banii şi se ocupa mai mult de aprovizionare...

În acea zi frumoasă se luase leafa și parcă toți se buluciseră în crîșma „La Valabilu". Și alte cîrciumi — „La Solvabilu", „La leul și cîrnatul" — gemeau de lume. Se mîncau cîrnăciori „patricieni", mititei, se bea bere „Azuga", la țap sau halbă. Alții, vinuri, alții diferite tării. Oamenii se trușcheau repede. Se discuta tare și cu chef.

...Auziți bă, zice unul, îi vedeți pe ăla care tot vrea s-o pupe pe sia de la masa din colț ? Să vă spui una bună. Unu' vroia să cucerească o văduvă înstărită, avea femeia din toate cele și era și acătării de frumoasă. Se duce la ea și-i spuse : „Aoleu, mînca-ți-aș pieptul tău plin și mahmudeaua de la gît, că frumoasă mai ești, fă, muiere..." „Ai dori tu să mănînci multe, dar mai pune-ți pofta-n cui, mă, prăpăditule, că și mahmudeaua și pieptul sînt de la mama..." „Vreau să te iau de muiere, nu glumesc..." „Tu mă ? Păi cînd peteşti o muiere trebuie să te speli pe dinți, nătărăule..."

Oamenii rîseră sănătos și Stere luă acordeonul spre a îmbia și mai mult atmosfera. Era un fel de sărbătoare pentru el cînd avea prilejul să se dea în spectacol în fața mușteriilor, așa ca acum, în „stil mare".

Se simțea bine înconjurat de oameni și se bucura de banii lor, dar oricum reușea să-i mulțumească pe toți. I se spunea „La Valabilu", pentru că Stere obișnuia să dea și pe datorie, clientul plătea cînd putea.

Începuse să se însereze și oamenii se ridicară rînd pe rînd de la mese îndreptîndu-se spre casă. Tocmai atunci veni și Anatol. Ca de obicei, avea sub braț ceva ca o carte mai mare. Stere îl primi bucuros și-l invită în separeu.

— Un degetar de coniac, Stere ! Sînt fiert, azi a fost o adevărată caniculă.

— Da, chiar așa, cum zici dom'Anatol, caniculă, aprobă slugarnic cîrciumarul. Îndată dom'Anatol, îndată vine comanda și se retrase printre draperiile de pluș vișiniu din fața ușii.

— Domnișoarele n-au venit, măi Stere ? îl întrebă Anatol pe cîrciumar, văzînd tacîmurile neatinse.

— Nu încă, dom'Anatol. Da' o să vie ele. Ce, nu știu eu ? Păi, madam Caşmir ce păzește ?...

— Care madam... ?

— Cum n-o cunoști pe madam Caşmir ? Cea mai mare codoașă din tot sudul ăsta, fostă barmană, administratoră la otel și restaurant... Acu' ea ține legătura cu fetele...

— Care fete ?

— Fetele care și-au pierdut slujba, știi...

— Nu, nu înțeleg.

— Cum dom'le nu știi că s-a desființat Crucea de Piatră ? Că doar nu trăiești pe sub pămînt !...

— Aaa ! Da. Acum înțeleg. Și ea este cea care le aduce ?

— Păi cum ? N-o să umblu eu după ele, cu un ochi, cum sînt ?... Pentru dumneata, dom'Anatol, fac ele și pă dracu' și tot vin. Or fi fost și ele prinse cu alte... treburi.

— Deci... frumoasele astea sînt din Crucea de Piatră ?

— Păi cum ? Dacă nu erau frumoase nu „lucrau" acolo !

— Încă un degetar de coniac Stere. Și Anatol, după ce își mai aruncă odată ochii la fereastră, se așează pe scaunul cel înalt, achiziționat de altfel la sugestia lui. Tabloul împachetat cu grijă îl rezemă de perete. Își scoase tabachera, luă o țigară fină, o

aprinse. Nu era fumător, dar la un coniac merita și un fum plăcut, aromat.

Stere aduse coniacul și-l lăsă pe musafir singur. În cîrciumă se mai găseau încă destui clienți, unii dintre ei deja trecuți în brațele lui Bachus.

Anatol era îmbrăcat, ca de obicei, elegant, într-un costum pipit, cu mult negru, cămașă albă, puternic apretată și cravată de mătase cu desene alese. Lanțul ceasului de aur se prelungea discret peste reverul hainei.

Trecut de 50 de ani, Anatol se ținea bine, avea o alură de sportiv și arăta cam de patruzeci. Ridică paharul și sorbi încet, frecîndu-și buza de sus de cea de jos, scoțînd un sunet de plăcere ca și cînd ar fi vrut să spună : „Ahaa ! E bun Courvoisierul. Marfă franțuzească, ca lumea !...“

Stere intră iarăși. Tot el aduse o tavă cu porumbei fripți la grătar. Nu o lăsase pe nevastă-sa. Omul cu ochiul de sticlă oricum se pricepea.

— Mulțumesc Sterică, mi-ai ghicit gustul, ce mi-ar place să mănînc azi...

— Se poate dom'Anatol. De azi vă cunosc eu ? Își aruncă apoi ochiul viu spre pachetul rezemat de perete.

— Face mult ? întrebă el.

— E un cadou pentru un prieten, Stere. Pentru tine pregătesc altceva, mai frumos. E un cadou de nuntă, continuă Anatol. Se obișnuiește...

Stere nu mai zise nimic. Zise totuși în gînd „o să se țină de cuvînt ? Voi avea și eu un tablou ? Pentru copii...“

— Îți cer ceva Stere.

— Orice, dom'Anatol.

— Orice ?

— Da. Orice.

— Să-mi angajezi la tine un om. Pe post de veselar. Îl plătesc eu...

Întîlnirea, după atîţia ani, cu Răsucitu, trezise în Anatol amintiri nebănuite. Dar omul, venit cu sarcini precise, nu avea timp pentru destăinuiri mari sau aduceri aminte. El trebuia să pună pe picioare o afacere aparent uitată.

— Ai relaţii, dar trebuie să-ţi mai faci. Încrederea vreau să fie reciprocă. În altă ordine de idei, vreau, cît mai de grabă, să-mi aflaţi un alt loc unde să stau liniştit, o nouă gazdă, să-mi pot face treburile. Aici, în casa asta, a popitului, sînt izolat. Îmi trebuie ceva provizii.

—Am şi rezolvat-o. M-am gîndit fără să-mi zici că trebuie. Vei face pe omul care spală vasele la crîşmă.

— Numai să nu fiu luat în colimator.

— Nici dracu' n-o să bănuiască. Cine dă atenţie unui spălător de vase... ! Şi totuşi ar fi poate mai bine să mai rămîi puţin la părintele Danie. Eşti rudă cu el... Eu trebuie să mai verific...

— Da, dar nu mai mult de două zile. Oricum, oraşul e oraş. Mă pot ascunde mai bine. Ce mai face prietenul nostru, pictorul Kraus ? schimbă el firul discuţiei. Tot modele gingaşe aduce ?

— Da. Cum îl ştim...

— Să găsim pe cineva care se mişcă peste tot şi are acces la ce ne interesează. Şi, ca să încheiem, aici ai instrucţiunile şi tot ce te priveşte. Misiunea mea, cum îţi spuneam, este doar să obţinem nişte informaţii. Din anumite domenii. Stabilirea pulsului vieţii intelectualilor ăstora nenorociţi, care au uitat că afir-

marea lor nu se va putea produce într-o societate ca asta, n-aș zice că nu mă interesează. Îți spun deschis. Mă bizui pe tine și pe popă. Cu el voi lucra eu, direct. Altă treabă e cu propaganda. Trebuie să realizăm niște materiale bune pe care să le trimitem *dincolo*. Nu prea mai au ce transmite. Trebuie ceva proaspăt, de la fața locului... Știi și tu ce ar trebui : că muncitorii sabotează, instigă, conflicte sociale și, mai ales, ceva de natură etnică. Știi și tu, sau nu știi, prostule, că pe astea se iau gologani grei acolo. Ne trebuie gologani, valută forte, că sutele tale de mii, de Bălcești de ai tăi, nu valorează nimic. Acolo ăștia valorează, wașintonii, și îi puse în mînă un cocoloș de dolari. Dacă ai sute de mii de wașintoni ești un adevărat zeu.

— Zeu ? !...

— Da. Zeu. Banului i se închină totul acolo...

Răsucitu fu întrerupt de intrarea preotului, care venise cu o sticlă de rachiu bun de la vreun enoriaș. Că se știa că preotul Danie nu fabrica rachiu.

— Parcă ne-ai fi ghicit gîndurile, Danie, îi spusese laudativ, Răsucitu. Un rachiu bun, de țară, este cel mai nimerit. Ni s-a promis că dacă vom face treabă, vom fi răsplătiți regește. Bagă pe urechi asta.

— Facem, cum să nu facem ! Ca pe vremuri. Am păcălit noi Siguranța, Biroul 2, Gestapoul și nu-i păcălim pe ăștia de acum ?

— Voi știți mai bine. Mi s-a atras atenția la instructaj că nu le scapă nimic. Au căzut mulți din '48 pînă acum. Dar să lăsăm asta. Cine nu este în stare să nu intre în jocul diavolului. Nu sîntem noi de ăia, fricoși, nici chiar popitul ăsta care cîntă la strană...

Nu se luminase bine de ziuă că mama Leana, florăreasa, se și instalase cu bucheţele ei de lalele la intrarea în Piaţa Veche. Femeia rămăsese văduvă de tînără și își crescuse cei trei copii cum putuse, adică, vînzînd flori. Reușise să facă din ei ceva în viaţă. Nemulţumită era doar de Fănică, ajuns ofiţer și chiar comandantul unei unităţi militare de la Dunăre. Nemulţumirea îi era că de la un timp nu mai vroia s-o viziteze... Îi impusese să nu mai iasă cu flori în stradă, că... îl face de rîs. „Da' eu, chiar dacă-mi trimiţi regulat bani, tot aia oi face. Florile m-au ajutat să trăiesc și să vă cresc. Dacă mă las de ele, am să mor și eu ca o floare neîngrijită, Fănele maică. Și nu mă fă să mor înainte de soroc", îi spusese mama Leana. Și băiatul ei cel mare n-avusese încotro, o înţelesese.

Banu cunoștea întreaga poveste a acestei femei, dragostea ce o avea pentru flori și mai ales momentele cînd le punea fetelor în sîni busuioc cu „ia de la mama Leana floarea norocului și a fericirii". Avea chiar o slăbiciune pentru această femeie bătrînă care își cîștiga cinstit existenţa și o saluta în fiecare dimineaţă cînd se ducea la serviciu.

Dar, în dimineaţa aceea, Banu nu o observase.

— Măi, copile ! Ce rău ţi-a făcut mama Leana de nu-mi dai bună dimineaţa ? îl întrebase necăjită florăreasa.

— Aaa, iartă-mă, mamă Leană. Bună dimineaţa ! Sînt atît de grăbit, iartă-mă. Bună dimineaţa, se repetă Banu și flutură braţul drept în semn de bineţe și respect, continuîndu-și apoi grăbit drumul.

Era grăbit, cu adevărat, dar bine dispus. Începutul matinal al zilei promitea multe. Ajunse la sediu și

urcă scările cu vioiciunea-i cunoscută. Se întîlnea cu băieții care se ocupau de cazul „Anatol", chiar la ora șapte.

Trebuia să meargă după aceea la o altă analiză, la comandantul lor, un om deosebit. Avea o minte ca briciul, pricepea totul dintr-o privire, era sever și totuși de o rară bunătate sufletească. Și cel mai mult îi plăcea să lucreze cu cei tineri. Avea mare încredere, sau poate doar se făcea că are. Oricum le acorda credit.

În anticamera comandantului, așteptînd ca acesta să termine de studiat materialul solicitat mai înainte, Banu și locotenenții Filoti și Mătrăgună vorbiră despre modul cum se încheiase, în ziua precedentă, ancheta cu Bălan, croitorul.

— Ai rămas de pomină, Filoti, cu „spionul" tău, Bălan. Cum mai, colegule, îl făcuși pe ăsta suspect de spionaj...

— Am hotărît să-l abordez direct pe croitorul ăsta particular. Mai cu seamă că e cunoscut bine de mulți din colegii noștri, care-și fac haine la el.

— Și încă ce haine, îl completă Mătrăgună. Mi-a făcut și mie costumul ăsta.

— Și de ce nu l-ai abordat altfel ?

— Știți voi că suspectarea lui ca legătură a diplomatului spion Burton reieșea dintr-o semnalare a unui „ocular" care „a ținut neapărat să ia legătura cu el cînd a venit în oraș, dar n-a reușit..." Să vă povestesc ce ne-a spus omul ? Tovarășe, eu nu cunosc nici un diplomat străin, nici negru, nici alb, nici galben, sau cafeniu. Îmi aduc aminte, să fie doi ani de atunci, că m-am ținut după un bărbat cu haine frumos croite. Am căutat să-l văd din spate, din față,

din lateral, din toate părţile. Am regretat că n-am avut la mine şi aparatul de fotografiat. Haina lui avea o linie excelentă, mai cu seamă sus, la omoplaţi. Am încercat să fac şi eu de atunci costume ca acela. Nu ştiu cît am reuşit. Da' şi la oameni de-ai dumneavoastră am făcut şi le-a plăcut. Ţin minte că bărbatul acela s-a urcat, după ce s-a plimbat pe strada principală, într-o maşină mare, luxoasă. Poate la cazul ăsta vă referiţi. Eu nu cunosc pe nimeni din diplomaţi şi nici rude n-am prin străinătăţuri... Eu pot să spun ce măsuri au clienţii mei, pot să ţin minte materiale, defecte, măsuri... Atît !

— După cum ştii şi tu, Filoti, alte date nu mai aveam cu acest croitor. Totul îl prezintă aşa cum e, un croitor şi atît. Am scris pe dosar *închis*. Uite pe cine ai suspectat tu doi ani de spionaj... conchise Banu.

Se amuzaseră cît putuseră pe seama acelui caz. Dar cei doi ofiţeri, Filoti şi Mătrăgună, înţeleseseră şi ironia noului şef.

— Hai băieţi, intraţi, ! Bună dimineaţa ! intraţi, îi invită în birou colonelul Vasile, comandantul.

— Să trăiţi, tovarăşe colonel !

— Hai, hai, luaţi loc le zise arătînd spre masa de şedinţe operative aşezată în lungul biroului. Să fim expeditivi întrucît, presupun, cunoaşteţi conţinutul dosarului, în forma aceasta finală. Vreau să vă spun că voi sînteţi cei care vă ocupaţi de acest caz. Am încredere în voi. Am să vi-l mai dau şi pe Bobiţă. Cei trei zîmbiră. Micile escapade, în patru, din orele libere să fie oare cunoscute de comandant... ? Dacă îl veţi repera bine pe Anatol, veţi afla toate legăturile lui. Aveţi mînă liberă în acţiuni şi, sistematic, să mă informaţi.

În Piața Veche, forfota era un fapt obișnuit în fiecare zi, mai ales spre ora prînzului, atunci cînd erau deschise toate dughenele și cîrciumile. Măcelăria „Berbecul", în renovare, se mutase în stradă. Costache, măcelarul, om zdravăn, cu brațe puternice și gîtul gros, cît butucul pe care spărgea cu o bardă enormă oasele unui animal, aflat în bătaia soarelui, își etala corpul de atlet și măiestria în meserie.

Aerul începuse să se încarce cu tot felul de mirosuri și oamenii se și îndemnau pe lîngă grătarele încinse și spre butoaiele cu bere.

La „Leul și cîrnatul", cîrciumarul Păun, cel cu piciorul de lemn, agita nelipsitu-i baston din corn, mustruluindu-și ospătarii că se mișcă prea încet și lumea așteaptă.

Își dobîndise cîrciuma, fiindcă își pierduse un picior în război. Era veteran.

„V-a intrat democrația în cap" ! îi apostrofa el în rîsetele clienților, care-l știau și se fereau să-l necăjească. Aici, ca și „La Valabilu", se mai dădea pe datorie, mai ales la clienții vechi, cunoscuți. Diferența era că Păun avea un salon mare unde cînta banda lui Rotaru, lăutari cu faimă. Uneori, seara, își făcea apariția și o cîntăreață, Lia. Era o ultimă achiziție și îl costa cam mult, dar omul cu piciorul de lemn se mîndrea că are „dizeuză". Ea atrăgea consumatorii, în compania cărora rămînea uneori pînă dimineața. Se îmbrăca cu eleganță și gust, după ultima modă, căutînd astfel să fie mai interesantă, mai atrăgătoare. În mod special era căutată de cîțiva militari, cei mai mulți dintre ei fiind aviatori, și de niște ingineri din domeniul construcțiilor de avioane care lucrau și stăteau prin apropiere.

În partea de sus a pieții, era librăria centrală „Cartea Rusă", unde creola Biți reprezenta un alt punct de atracție. Divorțată de un bărbat prea gelos, Biți, mîndră și frumoasă, stîrnea admirație și tot felul de dorințe. Ea însă era femeia lui Filoti, „Țiganu'", cum îi ziceau colegii, datorită pigmentului închis al feței lui.

Grație lui Biți, Filoti sesiză o legătură interesantă. Un pictor, pe nume Peter, furnizor de tablouri se tot întîlnea în salonul librăriei cu Anatol. Pornit să înțeleagă aceste ciudate „coincidențe" a aflat că pictorul avea atelierul tixit cu busturi din ghips și pînze. La el veneau femei și bărbați pentru a servi drept modele operei „marelui artist". Între aceste persoane, o femeie îl frecventa foarte des. Era Lia Zatman, „celebra" cîntăreață a marelui restaurant „Central", cea care onora și cîrciuma veteranului cu piciorul de lemn, ultima achiziție a lui Păun.

Circula povestea că Păun se împușcase singur în picior, cînd s-a aflat pe linia întîi. Omul s-ar fi gîndit, ca și alții de altfel, că procedînd astfel va trăi. Ba, mai mult, cică își făcuse de atunci socoteala că fiind veteran, va avea dreptul să-și deschidă ori C.A.M., ori cîrciumă. Mai bine viu și cu picior de lemn, decît mort și cu ambele picioare întregi ! Faptul se împlinise...

Lia avea, într-adevăr, un trup frumos și pictorul, burlac întîrziat, era mereu emoționat cînd o primea. Vizitele acestei femei atrăgătoare deveniseră sărbători. Pe de altă parte, Lia era orgolioasă și dornică de cîștig. Faptul că „nudul" ei va fi obiectul unei întregi serii de tablouri și, mai cu seamă, că o parte din banii expozițiilor urmau să fie ai ei o făcură să

accepte tot felul de „rugăminți" chiar dacă uneori îi era silă.

Interesul manifestat de Lia pentru militari era o șansă. Dar, mai ales, interesul care-l manifestau unii militari pentru că ea era punctul forte. În plus, cercul intelectualilor în care se mișca și pictorul Peter era un alt teren de explorat. Anatol a priceput destul de repede și trecuse la plan și de aici la acțiune. „Întrebări evazive ! Nimic să nu trădeze că ne preocupă ceva anume... Se cer doar informații bune și ele vor fi plătite bine. Știi, cred, proverbul ăla. „Un idiot sărac, e tot un idiot, un milionar idiot, e un milionar. Sper că înțelegi ce vreau să zic", îi spusese Anatol lui Peter.

Afacerea începuse să se deruleze.

Și de data asta apariția Liei îl cutremură. Ea intră în atelier pe nesimțite și se făcu imediat comodă. Peter reuși să se stăpînească continuînd cu ea o mai veche discuție.

— Trebuie să-ți faci o legătură statornică, Lia, să zicem cu unul de la aeroport, nu mai merge așa, de azi pe mîine... Ar fi excelent dacă ai ajunge la Măru, pilotul ăla celebru. Interesează orice de la el. Vei avea tot ce-ți trebuie. Pentru orice mă voi ocupa eu. Nimeni nu va bănui pentru ce vii, în afară de faptul că pozezi. Îndrăgostiții au întotdeauna plăcerea să-și spună vorbe fel de fel. Se scapă și adevăruri. Ia și aparatul acesta, este așa de mititel, că aproape nu-l bagi în seamă. Se folosește foarte simplu : apeși pe buton și banda înregistrează".

— Și dacă nu reușesc să-l cuceresc pe pilot, pe care, dacă nu mă-nșel, parcă l-am mai văzut ? Dacă nu reușesc ? întrebă femeia, rămînînd în aceeași po-

ziţie, impudică şi provocatoare privind mîna pictorului mînuind penelul.

— Tu să nu reuşeşti ? Prostii ! Vei reuşi ! Vei reuşi cu siguranţă. O femeie frumoasă şi deşteaptă reuşeşte orice cînd o doreşte... Deocamdată, zise pictorul combinînd cu penelul culoarea albastră cu alb, pentru fondul tabloului, îmi dai lista cu cei care petrec la „Central" şi la cîrciuma lui Păun. E imposibil să nu găsim printre ei vreun guraliv. Ştii că unii la un pahar spun mai uşor ce le trece prin minte ca să crească în ochii prietenilor, comesenilor... După aceea stabilim împreună ce e de făcut.

— Înţeleg, rosti Lia. Dar nu vreau să am necazuri, să mă văd pe drumuri, sau poate mai rău...

— Nu rişti nimic, Lia. Dacă îmi respecţi instrucţiunile nu rişti nimic. Puţin mai în dreapta capul. Te rog. Aşa. Nimic nu rişti. Am primit şi asigurări că vom putea pleca dincolo la nevoie. Aşa că la o adică... Ce profil superb ai ! Eşti într-adevăr inspiraţia mea, raza de lumină în opera mea...

Peter lăsă la o parte penelul, pe o măsuţă. Se apropie de model, îmbrăţişîndu-i şi sărutîndu-i genunchii, bustul, coapsele, întregul trup gol. Acceptarea pătimaşă a femeii trezise alte pasiuni...

— Am să fac din tine o regină. O regină pe care s-o admire toţi şi peste tot, rosti el sugrumat de emoţie. Totul are să-ţi vină la picioarele astea de Diană...

— Am să fac tot ce-mi poruncesti tu, *gorila* mea...

Rapidul „Traian" oprise în gara Centrală a oraşului doar opt minute. Suficient însă să coboare şi să urce călătorii, să se „adape" şi bătrîna locomotivă. Printre călători, Anatol. S-a strecurat cu un pachet sub braţ, urcînd scara unui vagon de clasa I.

Banu luase legătura cu colegii din „Oraşul florilor", punctul terminus al călătoriei lui Anatol, şi, împreună cu Filoti, urcă în acelaşi vagon. Mătrăgună şi Bobiţă rămăseseră „acasă". Unul era umbra lui Peter şi a legăturilor lui, celălalt avea de cercetat discret viaţa popitului Danie.

O voce răguşită anunţa la megafoane plecarea trenului. Pe peron se strîngeau mîini, oamenii se mai sărutau sau îşi mai aminteau acum, în ultima clipă, cîte ceva foarte important ! Cîteva minute şi „Traian" se puse în mişcare. Era o noapte senină de vară.

Filoti intră în compartiment şi se aşeză pe locul rămas liber. O lumină mică, palidă, se cernea din tavan.

Locurile erau ocupate de bărbaţi mai în vîrstă şi unul dintre ei, în sutană, îi atrase atenţia. Crezu pentru moment că ar putea fi popa Danie, dar, după ce se uită mai atent, îşi dădu seama că se înşelase. „Dacă era el era bine. Se simplificau, poate, lucrurile..."

— O să avem o vară splendidă, rupse tăcerea Anatol. Ploi am avut, o să avem şi grîu...

— Poate profeţia dumitale să se adeverească. Ar fi bine, răspunse, după un timp, faţa bisericească. Numai pace să avem. De s-ar termina odată războaiele astea în lume...

— Războaiele ? ! Astea sînt istorie, domnule părinte. Istorie fără războaie nu există, prelungi dialogul Anatol, parcă bucuros că şi-a găsit un interlocutor mai vorbăreţ.

La prima gară, unul dintre pasageri coborî. Locul rămas liber fu ocupat de Banu.

— Abia am scăpat, domnule. Se mai văd încă rănile. Că se întrevăd altele, este adevărat şi trist tot-

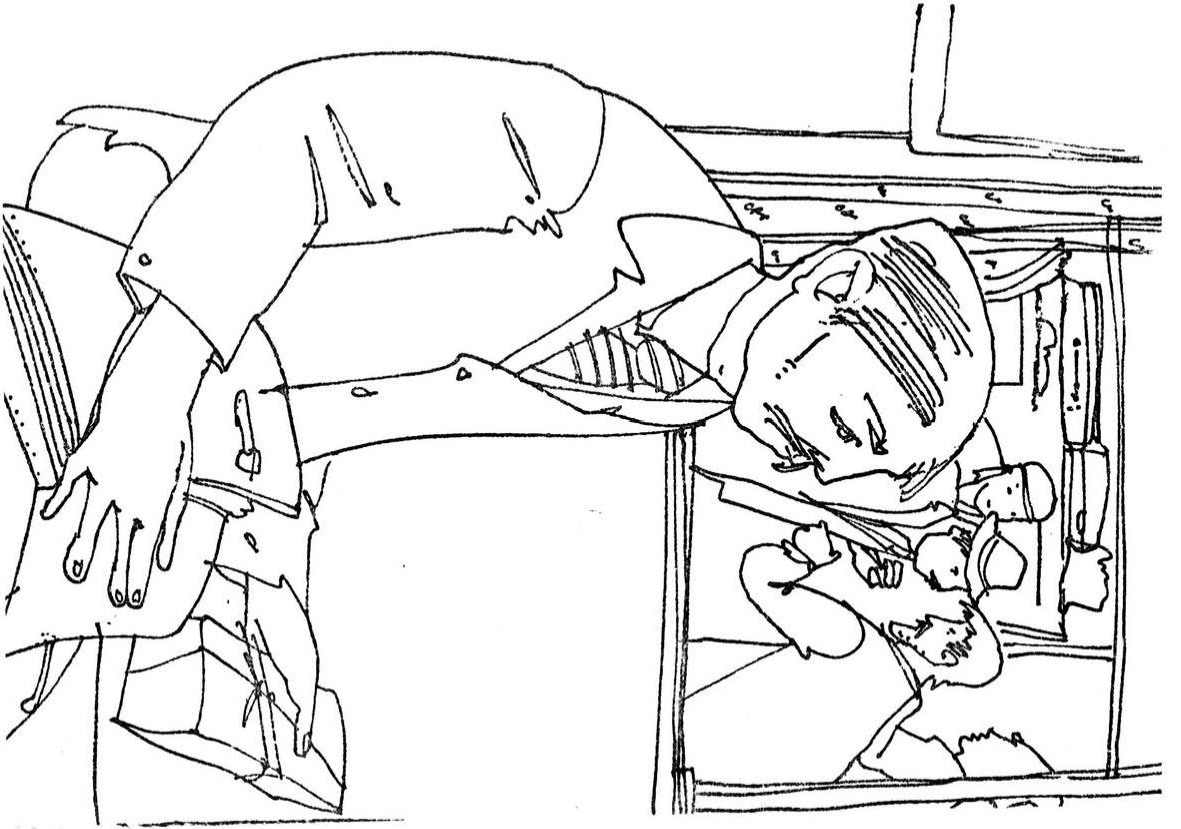

odată, cîntă pe nas omul în sutană. Eu, domnule, am fost pe front. Preot militar. Am cunoscut ce va să zică urgia unui război...

— Se poate, aprobă Anatol. Eu, cucernice, am fost declarat inapt pentru serviciul militar. Dar am citit ziarele, eram la curent cu totul...

Şi dialogul între cei doi se prelungi mult. Banu sesiză în glasul lui Anatol ceva nefiresc. Parcă o anume neliniște, o anume agitație. Îl frămînta ceva. Oare ce ? Oare de ce ?

Se aşternu pentru cîteva clipe tăcerea. Se auzeau doar zgomotele sacadate ale roţilor de tren şi, din cînd în cînd, fluieratul locomotivei. Discuţia părea că lîncezeşte, că nu se mai încheagă. „La ce se gîndeşte oare omul nostru ? se întrebă şi Filoti, care se făcea că moţăie, înghesuindu-se în locul său de lîngă uşă. Bănuieşte ceva ?“

— Domnule, adică cucernice, eu, deşi „acasă“, am fost la curent chiar şi cu armele chimice şi bacteriologice, folosite de japonezi, rosti într-un tîrziu Anatol. Le-au folosit, păcătoşii, cu toate că legea războiului interzicea aşa ceva. Ruşii au spus-o, dar nu-i credea nimeni. Americanii dezminţeau...

— Cunosc şi eu, interveni preotul. Am văzut oameni plini de tifos, de tot felul de bube, fără să existe vreun leac. S-au folosit, cum spui dumneata, şi arme bacteriologice. Mare păcat. Parcă n-ar fi fost de-ajuns glonţul... Dar ce a fost a fost. Acum trebuie să privim la ce se întîmplă azi. Mai bine zis ce se va întîmpla mîine. Adică, după cum se vede, am putea spune că sîntem deja în război. Un fel de război, dar tot război e. Poftim ziarul. Uite ce a declarat generalisimul că „un al treilea război mondial este inevitabil...“ Asta ce înseamnă domnule,

dacă nu începutul unui alt război ! Americanii cu ai lor, care ocupă o parte din Germania, zic și ei cam același lucru. N-ai auzit că vorbeau de pericolul comunist ? Au făcut și un guvern federal. Și-apoi neamțul nu se simte bine dacă trec prea mulți ani fără bubuială... Vremuri grele domnule, pentru Europa, lumea întreagă. Îmi permit să zic astfel pentru că, după cum îmi dau seama, am în fața mea, un intelectual.

Rapidul cu nume de împărat își continua cu viteză drumul prin noaptea limpede de vară, mîncînd lacom distanța.

Locotenentul Măru Atanasiu, pilot de încercare pe avioane de un tip special, era omul pe care pusese ochii Lia Zatman. Bărbat frumos, înalt, bine legat, cu ochi vioi și ștrengari, mereu pus pe glumă, dar artist neîntrecut în meseria lui, iubit și apreciat de cei din jur, Măru era amator, în micile ferestre ce le avea, de prieteni voioși, de petreceri. „Nu pot face altceva mai plăcut aici. De acolo, de sus, de la înălțimile cele mai mari, în viteza supersonicului, nu sînt niciodată sigur dacă mă voi mai întoarce sau nu. Poate, dracu' știe, aparatul meu o ia încolo, spre cosmos, și se face puzderie. Vreau să-mi trăiesc viața, cît pot, aici pe pămînt. Deși visele mele se îndreaptă spre văzduh, pămîntul rămîne cuibul nebuniilor mele..." se justifica el celor ce-l înconjurau.

Pilot desăvîrșit, Măru nu se prea omora însă cu severele rigori ale disciplinei militare. Era conștient că este unul ditre cei mai buni de la „încercări", se știa cel mai curajos și cel mai apreciat...

Avea bani destui. De curînd, apăruse în anturajul lui o altă femeie, o cîntăreață, Lia. Dar ce femeie ?

Trecea drept una dintre cele mai frumoase femei ale orașului. Petreceau, cel mai adesea, clipele libere în garsoniera lui. Șampanie, coniac, și toate cele, aducea Lia, iar Măru, fericit, însetat, mereu nepotolit, patimă și rug deodată. Începuse a se afișa cu Lia peste tot. Gurile rele vorbeau chiar de o căsătorie.

— Ce se cunoaște pînă acum despre Măru ? întrebă colonelul Vasile.

— Din datele noastre se grăbi să răspundă Bobiță, Măru e fiu de muncitor petrolist. Este bine pregătit, inteligent, curajos. Îi place, desigur, viața și, ca mai toți piloții, nu iartă nici o clipă liberă. Distracții, femei... Acum este doar una, care se pare că l-a luat în stăpînire...

Colonelul mai zisese ceva despre o discuție purtată cu comandantul lui Măru, dar Puiu Bobiță nu înțelese prea bine și nici n-avu curajul să-l mai întrebe pe comandant.

— Mergi deseară la bal ?

— Nu m-am gîndit la asta, tovarășe colonel. Avem treabă. Și fără Banu, Mătrăgună și Filoti, parcă n-ar avea farmec.

— Vin, vin și ei. Vor veni. După cum observ, nu puteți să vă despărțiți nici la muncă, nici la distracții... E necesar să mergeți la bal. Tu și Mătrăgună, trebuie, chiar dacă Banu și Filoti nu vor putea ajunge. De acolo, ochii voștri frumoși vă vor aduce informații noi.

Madam Cașmir nu prea era dusă la biserică. Făcuse de toate la viața ei. Fusese pînă și „mâitre d'hotel". Numai perle îi ieșeau din gură. Dar în felul ei era femeie cumsecade, fără răutăți. Se mai ocupa și acum de codoșlîcuri. Și se simțea bine cu

felul ei de a fi, de-o viață întreagă, cît lucrase la marele hotel al orașului. Cunoștea multe fete rămase fără „slujbă", știa văduve tinere, femei divorțate, ca și pe unele din cele căsătorite, dar care căutau viața „de societate". Și... Madam Caşmir mai întotdeauna găsea cîte o cameră de închiriat și păstra o discreție totală.

Gătea excelent și, dacă ar fi fost puțin mai tînără, probabil că ar fi deschis și o pensiune. Băieții — alți colegi de-ai lui Banu și Filoti, care locuiseră la ea, — o duseseră foarte bine. Banu și Filoti locuiau acum însă în altă parte, pe Madona Dudu, în casa fostului băcan Pancu. Nu o duceau rău aici. Dacă Filoti nu ar fi ars din nepricepere, instalația electrică, poate ar fi rămas în relații bune cu proprietarul, care a trebuit să cheltuiască ceva bani pentru readucerea curentului electric în casă. Om bun, de altfel, proprietarul Pancu ! Fusese băcan și, cum singur se mîndrea, învățase să se comporte civilizat cu oamenii. I-a părut rău cînd doi tineri ofițeri s-au mutat din casa lui. Banu se mutase la Madam Zamfirescu și Filoti pe Izlaz, la o altă gazdă, dar la mansardă. Deși stăteau acum mai departe unul de altul ei, alături de Puiu, formau un grup nedespărțiți. Împreună învățau pentru examenele de la facultate, împreună erau la distracții, împreună în misiuni. Ba chiar se și îmbrăcau la fel...

La Băile Comerciale, balul era în toi. Filoti își îmbrăcase rubașca albă, modă împrumutată și impusă de curînd militarilor. Este adevărat că unora le stătea bine, arătau ca niște interpreți de operetă. Iar fetelor, femeilor le fugeau ochii către acești băieți chipeși, îmbrăcați ca la paradă.

Oamenii din orchestra lui Rotaru, cu Ileana Măroiu și Lia Zatman, se instalaseră pe podium întreținînd, cu cîntecele și zîmbetele lor, o atmosferă de mare veselie.

La intrare, bufetul bine aprovizionat, deservit cu pricepere și rapiditate de două fete tinere, cochete, cu fustele strîmte pînă la limita oricărei „limite" pe trupurile lor subțiri, atrăgea perechile obosite de dans, doritoare de o băutură răcoritoare, un sandviș și o glumă cu arătoasele picolițe.

Mătrăgună era în vervă în acea seară și tot povestea, în felul lui, cu mult har, încît cele două fete și Bobiță abia puteau să-și stăpînească rîsul. Avea Mătrăgună un talent al naibii de a imita și de a-și schimba vocea de cîte ori în povestire intervenea un alt erou.

„Dragă domnule, cică i-ar fi spus un cioban unui individ care venise să cumpere niște piei, pieile mele costă atît și atît, în plus îți dau și-un măgar. Păi ce să fac dom'le cu el ? spuse individul. Să-l vindeci de rîie, că suferă săracu'..." răspunsese ciobanul. S-au ciorovăit ei așa multă vreme. Pînă la urmă individul a fost nevoit să-i plătească și măgarul care a rămas, totuși, ciobanului...

— Și mai sînt mulți la voi în sat, Mătrăgună ? întrebă Bobiță, aparent serios.

— Ciobani mai puțini, dar măgari sînt destui. Parcă la tine, la Podeanca, nu-s destui măgari !... Și încă de tot felul...

Pe estradă reapăruse maistrul Piculeață. Bătu arcușul în lemnul sonorizant al viorii și ceru liniște. Asistența îl aplaudă furtunos.

„Doamnelor și domnilor, domnișori și domnișoare, maistrul Piculeață, șef de orchestră, solist de vioară

și solovoce, adecă eu, vă prezintă cîntece nemaiauzite, adică în premeră, derect de la compozitor, adică de la mine..." Asistența aplaudă încă o dată și maistrul își începu numărul. Făcea mișcări ciudate din cap, își îndoia genunchii, își încovoia coloana, parcă ar fi fost la circ. Dar arcușul strălucea în mîinile lui. Muzica era, într-adevăr, curată, frumoasă. Piculeață era un virtuoz al instrumentului, fapt recunoscut peste tot.

Liberă acum, după ce-și încheiase programul, Lia se îndreptase spre Măru. Pilotul o apucă afectuos de umeri, o trase spre el și o felicită cu o sărutare, în public, pentru cîntecele prezentate.

Banu urmărea femeia. Se legăna tandru și felin în brațele aviatorului. Arăta ca un om fericit. Il sorbea din ochi pe pilot, iar el părea fascinat. Amîndoi frumoși, privindu-se cu dragoste, formau o pereche strașnică.

— O iubi-o băiatul, zise el către Filoti.

— Și ea, păcătoasa, cînd îi lipsește se culcă cu neamțul. Trebuie să facem ceva să-l scoatem din brațele tîrfei.

— Ce fac prietenii noștri ?

— N-am vorbit cu ei. În nebunia asta, de aici, nu poți să te înțelegi, dar după semnul pe care mi l-a făcut Bobiță, *treaba e bună.*

Se făcuse tîrziu. Maistrul Piculeață, asudat, neputînd parcă să-și stăpînească tremurul genunchilor, ștergîndu-și fața și gîtul gros cu o eșarfă roșie, mulțumea pentru atenția cu care fusese ascultat și promitea o nouă apariție.

Cum a doua zi pilotul intra în tura de zbor, părăsi, cu Lia, strînși unul în celălalt, sala.

Plecară și băieții de la Securitate. Prezența lor la bal fusese ceva normal, obișnuit, netrezind nimănui suspiciuni, nici măcar Liei care le căuta privirile, cîteodată încercînd parcă să-i „hipnotizeze".

Și ce ochi păcătoși avea Lia !!

În biroul lui Banu cei patru ofițeri se adunară să discute ultimele date ale dosarului, întocmind și raportul pentru noul comandant, colonelul Soloc.

Bobiță și Mătrăgună făcuseră treabă bună. Pierduseră o noapte la arhivă, dar găsiseră date foarte interesante, privind trecutul fascist al preotului Danie. Mătrăgună, care îl urmărise pas cu pas pe pictor, lămurise și această verigă a lanțului de agenți în „conservare", stabilind cîteva conexiuni interesante.

— Și noi la Timișoara am făcut treabă bună, zise Filoti, Anatol are cheile de la cutia poștală a unui oarecare Herman Klüge. Omul cu căsuța poștală însă, după cum ne-am dat seama, nu are nimic de a face cu această afacere. Cel care preia tabloul din cutia poștală este un cetățean necunoscut, se pare un străin... Băieții de pe Bega și-au făcut datoria cum se cuvine.

— Da. Ce ați stabilit e strașnic, zise Banu. Vă mărturisesc că unele dintre informațiile plasate în dosul tabloului sînt reale, veridice : planul aeroportului, dotarea, tipul de avioane folosite, date legate de marea centrală termică, capacitatea marelui combinat, sistemele de apărare a orașului ș.a. Poate că unele au fost obținute direct, prin observare nemijlocită, dar altele arată că sînt furnizate de cineva. Să luăm, spre exemplu, sistemul de pază și scoatere din hangare a avioanelor și a tanchetelor, care, oricum

nu poate fi observat din afara unităților... În consecință, dragă Filoti, ia și acest exemplar de tablou. Și fă-l să ajungă... În dosul lui sînt tot informații, dar din cele care dorim noi să ajungă *dincolo*.

— Adică... Clar ! Schimb exemplarele...

— Chiar așa. Asta vrem. În același timp, faceți pînde, pînde repetate. Trebuie să dăm de legătura lor, omul venit de dincolo, să ridice informațiile. El o să apară, poți să fii sigur. Și cînd va ridica marfa, veți realiza flagrantul.

— Înțeles, rosti scurt Filoti.

Dintr-o dată, colonelul Vasile, șeful regiunii, C.F.R.-istul, cum i se mai spunea în particular, dispăruse. Se zvonise că ar fi fost promovat în centrală. Explicația le părea normală și convingătoare. Era un cadru capabil. Comunist cu ceva stagiu în ilegalitate. Făcuse școli de partid, era apreciat de oameni pentru felul său dîrz, dar și drept.

Surprinzătoare avea să apară știrea, mai tîrziu, că ofițerul Vasile a fost pensionat. Pensionat ? N-avea mai mult de 45 de ani, bolnav nu era, cum să fie pensionat ?

Era adevărat că la o vînătoare, pasiunea lui statornică, a fost alicit în marginea ochiului stîng de către careva din stand. Plumbul fusese scos dar afectase întrucîtva marginile ochiului stîng, făcîndu-l pe colonel să-l închidă și deschidă neobișnuit de des, lăcrimîndu-i permanent, din care cauză omul stătea mai tot timpul cu batisa pe el, pentru a-l șterge. Era prieten cu Stan, președintele Sfatului regional, cîndva membru P.S.D., după unificare devenise membru al P.M.R. Prin felul său, spiritual, colonelul Vasile îl tot tachina cu cîte o glumă. Cînd se gă-

seau la vînătoare, între ei se tot auzeau asemenea vorbe spuse totdeauna cu voie bună : „De ce nu te-ai înscris de la început la comuniști, omule ?“, „Cum de ajunseși așa mare, mă, Stane, că nu ești foc de deștept ?“..., „Lasă-te, mă, Vasile, de snoavele astea. Te pot întreba și eu pe tine, de ce nu te-ai înscris la P.S.D.-iști ?“. „Ce dacă eu am fost la P.S.D. înainte de '44 și nu cu comuniștii ? Sîntem ilegaliști și unul și altul. Acum sîntem unii și aceiași. Un singur trup... Diferența între noi, dacă vrei, ar consta în faptul că tu ești comunist cu vreo cîțiva ani mai devreme. Ești și mai în vîrstă cu vreo 3 ani...“ „Da măi, Stane, nu te contrazic. Acum ești un comunist veritabil. Totuși eu te întreb ce ai căutat tu la P.S.D., că ești, ca mine, fost C.F.R.-ist ? !“ „Termină, măi tovarășe Vasile. Vezi că s-a terminat și pauza. Vine vînatul, fii atent...“

La „partea a doua“, cînd în jurul focului se vorbeau de toate, colonelul Vasile o lua mereu de la capăt : „Ce ai căutat mă acolo, la P.S.D. ? Că ești C.F.R.-ist de al meu ?“ „Ce-ai căutat și tu la P.C.R., Vasile, îi replica președintele. „Da ce tot ai tu cu asta, cu activitatea mea ca P.S.D.-ist... ! ?“ „Măi Stane, să-ți spun de ce. Eu, după cîte știu, social-democrația, de cînd e ea, n-a fost nici cu burghezia, da' nici cu proletariatul...“

Amîndoi rîdeau și antrenau și pe alții.

Întîmplarea cu ochiul era o întîmplare ca oricare alta. Plumbul venise, într-adevăr, dinspre stînga unde, în stand, se afla și președintele Stan. Și nu se știa cine a fost cel care a greșit. Plumbul putea veni, răzleț, de la oricare încărcătură a vînătorilor

din stand. S-a crezut că ar fi de la Stan, pentru că el era primul lîngă Vasile. Dacă plumbul ar fi fost din încărcătura lui, fiind atît de aproape, alica ar fi putut fi însă și mai distrugătoare... Așa că... mai degrabă plumbul se rătăcise de pe la alții aflați mai încolo. Zvonul însă că Stan îl împușcase în ochi pe colonelul Vasile, la vînătoare, se împrăștiase repede, făcîndu-se fel de fel de speculații. Oricum, colonelul Vasile vedea mai departe cu ambii ochi și acționa, în calitatea lui de comandant, foarte energic. Iar cei doi erau, în continuare, prieteni.

Cauza plecării din fruntea regiunii pe care o comanda și apoi ieșirea definitivă din aparatul Ministerului de Interne fusese încă mult timp discutată de toți cei care-l cunoșteau și-l apreciaseră.

Se aflase, mai tîrziu, și asta de la unul dintre prietenii lui, rămas activ încă în aparat, om la fel de muncitor și capabil ca și el, care fuseseră adevăratele cauze, nu supozițiile răuvoitoare ale unora, care determinaseră ieșirea colonelului Vasile din activitate.

— Eu, Firoiule, așa-l chema pe prietenul lui, de la care s-au aflat ulterior adevăratele motive, am ieșit, dar cu multe regrete. Nu că nu mi-aș fi făcut datoria, cum ar fi trebuit, doar ai lucrat cu mine, știi că nu prea aveam timp de distracții... Am plecat, pentru că trebuia. Trebuia să evit anumite neînțelegeri, care ar fi putut degenera în erori, așa după cum am aflat că s-au petrecut după plecarea mea. Simțul meu, de vechi ilegalist, ciocănar grivițean, m-a avertizat din timp. De aceea nu regret cu nimic ce-am făcut.

— Înțeleg, zisese Firoiu, n-ai vrut să te complaci în niște chestii pe care ți le ceruse cineva, adică ți se impusese mai bine zis...

— Și asta. Pentru că e o problemă de conștiință înainte de toate. Am refuzat să merg la studii afară. Știi ce le-am spus ? Că avem și noi școli și ne putem instrui și aici la fel. Avem academiile noastre, una este cea militară...

— Da, poate te făceau general după aceea...

— General ? !... Păi nici liceul nu-l aveam... Mi se spusese, de acolo poți veni un altul, un director de centrală, ai origine sănătoasă, poate chiar vreun adjunct de ministru și vei fi, desigur, avansat la gradul de general... Zic și acum că bine am făcut. Am refuzat și sînt mîndru de actul meu. Poate veneam și eu, ca Albiș, cu altă nevastă. Și cu a mea, Măria, cu care am trei copii, ce făceam ? De aia, zic, a fost o problemă de conștiință, după mine un act cugetat.

Vasile își aprinsese o țigară și trăsese cu năduf din ea. Fumul țîșni pe nări, făcîndu-l să clipească des din ochiul vătămat, atunci, de mult, la vînătoare.

— Mai aveam și altceva, și le-am zis atunci, dar nu chiar cum aș fi vrut eu...

Firoiu deveni curios. Ce o mai fi zis Vasile ? De la vorbele spuse oare i se trage „ieșirea" ?

— Știi, nu prea îmbrăcam în perioada aceea nici uniforma. Era o uniformă copiată de la alții. Mantaua, ca o pătură de culoare gri, am tăiat-o și-am pus-o sub șeaua calului, mînecile i le-am trimis ălui bătrîn la țară pentru obiele. Nu mi-a plăcut ceva impus, ceva străin de mine și de noi. Apoi gradele, gra-

dele armatei române, bravei armate române, că de la Cuza încoace aveam gradele noastre şi ele, în '77, şi apoi în '16, au căpătat strălucirea argintului şi aurului, să le înlocuieşti aşa, deodată, cu alte însemne ? ! Le-am zis : „Să lăsăm stelele să lucească cerul şi tresele pe umerii celor care meritä a le purta !"

S-a dat uşor cu piciorul la ce a fost tradiţional, glorios, nobil, la podoaba armatei române. Că şi uniforma şi, mai ales, gradele, ţin de sufletul armatei, nu ? Asta îmi aminteşte şi de o întîmplare, povestită de calfa mea, cînd eram ucenic. Venise la el în sat unul îmbrăcat nemţeşte, fiul unui vecin, şi încerca să se şi poarte în spirit nemţesc. Dar pe toate le făcea stîngaci. Şi tată-său i-a pus hainele pe foc, administrîndu-i şi cîteva scatoalce după ceafă : „mă, neam din neamul nostru n-a purtat haine de împrumut, cît a fost de jecmănit..."

Asta regretam eu, Firoiule, că n-am purtat uniforma noastră, tradiţională şi gradele, tresele noastre aurite, pînă şi căciulile erau copiate. Şi eu o spuneam asta deschis. Mi se părea că-mi apasă ceva pe umeri, mai cu seamă că mi se cerea să-mi modelez şi sufletul după acelaşi calapod. Şi a trebuit să plec...

Ofiţerul pensionar îşi invitase prietenul la bere, la grădină. Şi Firoiu acceptase. „Nu era lucru de nimic să mă invite, chiar şi la o bere, un om integru, ca acest Vasile, care nu-şi călcase în picioare principiile, riscînd chiar „ieşirea" din aparatul militar activ..."

La cele ce se auziseră, cu siguranţă pornite din gura ofiţerului pensionat, se adăugase şi faptul că refuzase să mai plece la studii „afară". Zisese el, „ofiţerii români s-au instruit bine în ţară şi s-au

instruit bine", se transmiseseră cu o rapiditate de trăsnet și comentate ca atare.

Numirea altui comandant și trecerea timpului atenuaseră cele ce se comentaseră pe larg o bună bucată de timp. Dar povestea n-a fost pe deplin uitată...

Echipa lui Banu își urma planul stabilit pentru descifrarea activității grupului de suspecți. Făcea pași mici, dar rezultatele erau tot mai clare și mai substanțiale.

Puiu Bobiță, care primise acum misiunea să se ocupe de activitatea lui Anatol, dădu o raită pe la locul știut, „La Valabilu". Salonașul era rar liber. La întrebările lui, Sterică răspunsese că „Dom' Anatol n-a mai dat p'aci de vreo două zile, și tot de atunci a dispărut și nebunul..."

— Da', de ce 'iceai tu bă, tată, că e nebun cocoșatu', că nu e, zisese unul din puștii lui Stere.

— Bă f... dumnezău' mătii. Tu să taci, ce umbli cu bazaconii p'aci... !

— Ia lasă copilul în pace, Stere. Ce te-a apucat ? Ia spune tu, bărbate, îl încurajă Puiu pe băiat.

— Păi io, nene, l-am auzit vorbind pe cocoșatu' într-o limbă străină cu dom' Anatol. Dacă ar fi nebun, ar sta dom' Anatol de vorbă cu el ? Și p-ormă, parcă ieri i-a fost cocoașa mai sus și azi e mai jos...

Bobiță îi dădu puștiului cinci lei de bomboane. Îi zise lui Stere cum să procedeze dacă va apare cocoșatul pe acolo. Cîteva întrebări începură să-l chinuiască : „Cine să fie personajul ? De unde-l cunoaște Anatol... ?"

— Auzi măi Stere, să nu ne minți. Cămașa asta de pe tine este mai aproape de pielea ta, decît de a lui, mă.

— Da, dom' Bobiță, așa-i. Am înțeles. Trebuie să vă spun că m-a întrebat și sectoristul ce-i cu specimenul „luat de suflet" de mine. I-am zis că „e un prăpădit, dom'plutonier, mi-a fost milă de el și i-am dat o pîine, e nebun, nu poți scoate o vorbă sănătoasă de la el, da' e harnic, mă ajută la treburile gospodăriei..." Așa am spus și m-a crezut, că nu a mai venit.

— Stere ia vino încoace puțin, îl chemă spre el Bobiță.

— Da, dom'căpitan. Spuneți.

— Ai ceva rude pe la Focșani, Panciu, încolo ?

— N-am. N-am rude tocmai pe acolo. Eu sînt de aici. Tot neamul meu e de pe aici...

— Pe acolo, pe la podgoriile alea chiar nu cunoști... ?

— Nu, nu știu pe careva...

— Te duci și-ți faci prieteni ! Cumperi vin ! Pleci pentru două-trei zile ! Îți trebuie un vin mai bun la frumoasa ta cîrciumă... ! Ai înțeles ? Trebuie să-ți mai explic o dată ?

— Nu !... Da' trebuie să plec cu toată familia ?

— De ce ? pleci singur. Le spui că ai plecat în Moldova, după aprovizionare cu băuturi.

Peter, pictorul, pregătise, conform înțelegerii cu Anatol, copiile respective. Ramele erau bogate, lucrate cu gust și atrăgătoare. I se comunicase de dimineață că un colectiv cultural îi va face o vizită în legătură cu organizarea unei expoziții.

Îl căutase pe Anatol, dar nu-l găsise acasă. „E plecat, domnule, s-ar putea să fie la cîrciuma aceea din piață", îi spuse cineva. Făcu puțină ordine prin casă și apoi luă tablourile, destinate lui Anatol, le dosi undeva într-o magazie în spatele casei, închise

atelierul şi porni uşor, apoi din ce în ce mai repede către centru.

„Iar dau ochii cu Stere ăsta. Om al dracului, sau... mi se pare. De ce n-a vrut să-mi pozeze niciodată ? Are forţă în el individul ăsta, nu glumă. Ar fi ieşit un tablou frumos, un Hercule..."

Intră în piaţă, abia strecurîndu-se prin forfota de oameni. Se opri mai întîi în colţ, la librărie. Vorbi apoi cu nevasta lui Stere. „...Bărbatu-meu a plecat în Moldova, după vin. Nici dom' Anatol n-a mai trecut pe la noi de cîteva zile". Se întoarse. Pe vitrine şi pereţii caselor erau lipite fel de fel de afişe : „Să ajutăm poporul coreean prieten !" „Jos mîna de pe Coreea !"... „O luă pe o străduţă lăturalnică, merse vreo sută de metri, ajunse la casa mare, impunătoare, a lui Anatol. Deschise poarta şi intră în curte. Uşa de la intrare fiind întredeschisă se strecură înăuntru. Auzi frînturi din discuţia a doi bărbaţi. Unul dintre ei era cu siguranţă Anatol, dar celălalt... ?"

„Duci ultimele informaţii cu privire la zona asta. Le duci personal informaţiile. De data aceasta nu le mai pui în căsuţa poştală, ci te vei întîlni direct cu omul de legătură, în grădina oraşului. El va avea o geantă portocalie tip diplomat, parola : «Trenul nu întîrzie în noaptea următoare». Răspunsul : «Vine». Apoi, găseşte un muşteriu să-ţi vinzi casa şi te dai la fund. Pentru acţiunile viitoare ne vom găsi, nici o grijă. Ştergi toate urmele, îi lichidezi..."

O poartă închisă curmă însă vorbele celui pe care nu-l identificase. Cei doi se repeziră afară. Îl văzură pe pictor ieşind pe poarta mare de fier a curţii.

— Lasă-l pe neamţ. Mă duc eu după el. Tu du-te şi predă informaţiile cui ţi-am spus şi cum ţi-am

spus. Mă ocup tot eu și de fată. După aceea o să urmezi instrucțiunile mele...

— Bine. Așa voi face.

Peter alerga besmetic, pe străzile întortocheate de la periferie. O avanlanșă de gînduri i se învălmășea în cap. Își aminti de o discuție pe care o avusese cu Anatol. „Am așteptat destul atîția ani, vreau să ies din anonimat, am și eu motivele mele, mîndrie profesională, doar nu sînt un ageamiu..." îi spusese el. Vorbele de atunci îi răsunau in urechi. „Eee, nu o lua chiar așa... Nu-ți ajunge cu cît te plătesc?" „Nu era vorba de așa ceva." Nu e vorba de bani. Mă interesează *ieșirea*. Vreau ca despre opera mea să se scrie în reviste de cultură. Numai așa voi putea deveni un artist de mîna întîi, cunoscut", Ori, acum ! Ce să însemne cuvintele ieșite, acum cîteva clipe, din gura ăluia, „lichidezi tot !... Poate dispar și eu. Ce să mai vorbesc de operă..."

Fu oprit de motociclistul care apăruse brusc în spatele lui.

— În numele legii ești reținut, domnule Peter !

— Cu cine am onoarea, pot să știu ?

— Da. Cu locotenentul Dobrin.

Peter urcat în atașul motocicletei depăși pentru o clipă spaima de la început și căută partea bună a situației, dacă putea fi vorba de așa ceva. „Mai bine e să fii *reținut*, decît lichidat..."

Cineva trăsese semnalul de alarmă din vagon și luminile s-au stins brusc. Șuieratul locomotivei parcă nu se mai oprea. Îmbulzeala se declanșase în fiecare compartiment. Coridoarele vagoanelor deveniseră neîncăpătoare. Care mai de care încerca să iasă din compartimente sau din cușete.

Anatol se îndreptă și el spre ușa compartimentului luîndu-și cu grijă pachetul sub braț. Reuși să iasă pe coridor.

— Ce mă tot calci, dobitocule, auzi el o voce groasă în spate, chiar nu observi deloc pe unde mergi !

Luminile se aprinseră pentru o clipă apoi se stinseseră din nou, întunericul îngreuind realmente mișcările oamenilor.

— Pardon, pardon, vă rog să-mi faceți loc, făcu Anatol, lovindu-se de un pasager, care-i bloca trecerea. Se simți apoi îmbrîncit din spate, aproape luat pe sus de oamenii ieșiți pe coridor, iar în îmbulzeala creată îi fu smuls pachetul.

Începu să țipe că a fost prădat, „prindeți hoțul, m-a prădat, aprindeți lumina, C.F.R.-ist aprinde lumina, prindeți hoțul". N-apucă să vorbească prea mult.

— Pe cine faci tu hoț, mă, mama ta de jigodie, tu care mă calci mereu pe bătături. Și jap, jap ! Pe mine mă faci mă... Anatol se lăsă încet, încet, spre podea și iar jap, jap, dar de astă dată necunoscutul, ce duhnea puternic, lovi pe altcineva, mai voinic, care răspunse prompt, dar greși și el adversarul. Trecuseră cîteva minute bune, pînă ce trenul se puse în mișcare. Loviturile în lanț continuară o vreme, fiecare dădea cum apuca, fie să atace, fie să se apere.

Conductorul îi despărțise pe unii așa cum putuse.

— Atențiune oameni buni ! Prima gară e la cinci minute de aici, miliția a fost alertată și așteaptă sosirea trenului. Potoliți-vă !...

— Aoleu, Fane, drace, ja la căruță că ne înhață potera, se auzi un tuciuriu în capătul celălalt al vagonului.

Treptat, se potolise îmbulzeala și bătaia. Fiecare își ocupa locurile. Anatol își aruncă ochii împăienjeniți

prin compartiment. Își caută febril pachetul. Era chiar alături de el. Răsuflă ușurat. O bucurie discretă se observă pe fața lui. „Bine că nu mi l-au furat. I-am făcut hoți degeaba..."

...Locotenentul Mătrăgună coborîse repede. Eu eram acolo ! L-am reperat imediat. S-a hotărît ca înlocuirea să se producă în tren și așa s-a acționat. Soluția mi s-a părut perfect justificată pentru că nu se știa dacă nu cumva adversarii noștri nu-și luaseră și ei măsuri de precauție. Puteau schimba locul de transmitere al materialelor. Ar fi fost posibil ca și informațiile adevărate să ajungă afară... Or, obiectivul numărul unu, după cum ne-a zis căpitanul Banu, era „intoxicarea". Apoi flagrantul. Ne-a ajutat, aș zice, și cafteala din vagon. Mie, unul, mi-a plăcut. S-au bătut ca-n Texas. Anatol și preotul, cu care acesta tot discutase, dormeau tun. Așa că omul nostru habar n-are că... Apoi, pumnul unui C.F.R.-ist a fost mai mult decît suficient.

Raportul „colorat" expus de Filoti fusese ascultat cu atenție și... zîmbet. După ce s-au auzit și celelalte informări s-au putut stabili noi strategii.

Fuseseră reținuți toți. Mai rămînea doar Anatol. Comandantul nu acceptase „săltarea". Considera că ar fi bine să mai fie lăsat încă liber. El trebuia să-i ducă pe băieți la legătura superioară. Fusese arestat și omul cu valiza diplomat. Era chiar popa Danie din Lazu, care tot îi dădea zor că „sînt cetățean străin, cu pașaport în regulă. Ce aveți cu mine ? De ce șicanați străinii..."

Pe Lia, frumoasa cîntăreață, o arestase chiar Măru, locotenentul pilot. El fusese pus în temă, prin coman-

dantul lui, dar și personal observase comportamentul mîrșav al femeii, faptul că legătura ei cu pictorul nu era de natură... artistică...

Colonelul Șoloc, comandantul regiunii, analiză cazul cu întregul grup de ofițeri care-l clarificase. Aprecie pozitiv gîndirea și eforturile celor antrenați în rezolvarea cazului.

— Ați lucrat bine. Vă felicit ! În permisia de 3 zile ce v-am acordat-o și pe care o meritați cu prisosință să vă refaceți forțele. Vă așteaptă alt caz la fel de greu, poate chiar cu mai multe necunoscute...

Băieții părăsiră încăperea. Rămas singur, colonelul Șoloc se apropie de telefon și formă un număr.

— Nea Vasile ! Am vești bune. Acțiunea începută de dumneata s-a terminat cu bine. Băieții au fost la înălțime. În rest, sănătate. Sper să ne vedem cît mai curînd...

Non compus mentis...

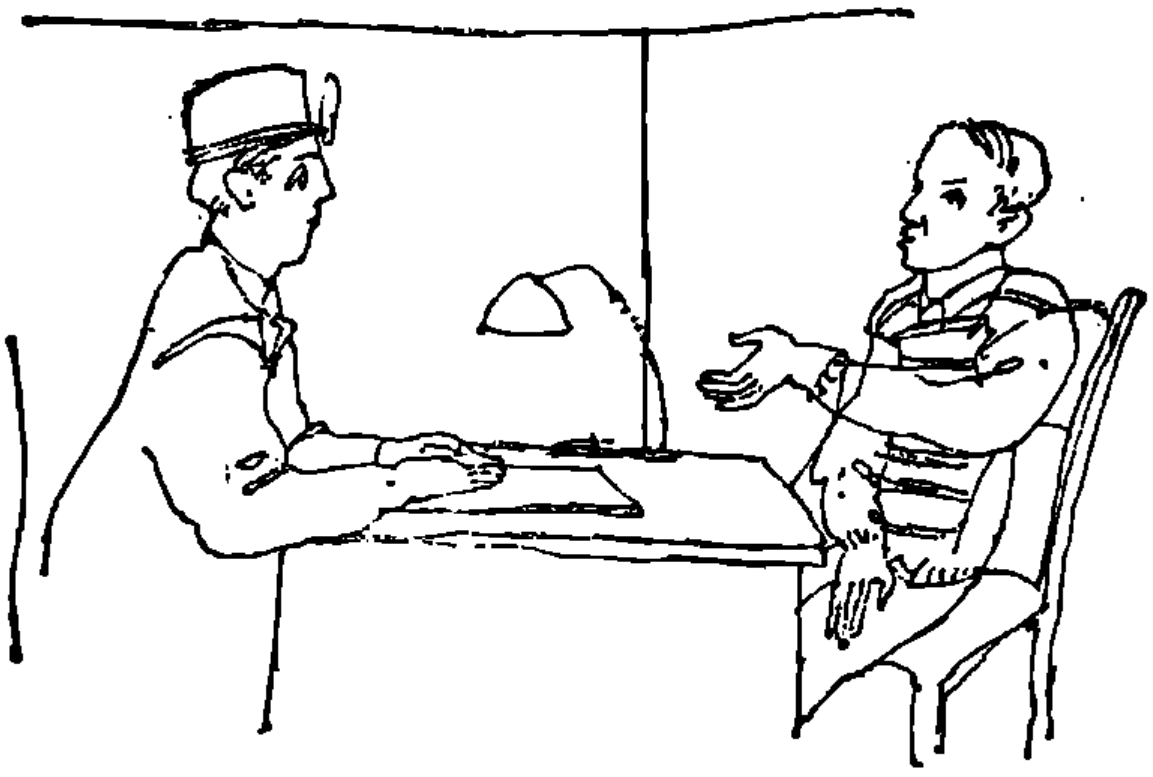

Medicul primar Răducu, psihiatru de mîna întîi, era ceea ce îndeobște se numește un om de treabă, plăcut la vorbă și cu suflet mare. Deși trecuse de patruzeci de ani încă nu se căpătuise. Nu că n-ar fi vrut. Ca un făcut, de cîte ori a fost decis să facă „pasul", tentativele lui s-au năruit de același obstacol și încă de unul care i se părea de nedepășit. Ideea unor copii îi era respinsă. Iar el nu putea concepe o căsătorie fără urmași. „Dacă mă însor, o fac și pentru că vreau să am copii, altfel..." spunea el ori de cîte ori era întrebat.

Părinții lui, învățători amîndoi în comuna Trei Văi, au fost cei cărora le datora totul, inclusiv felul de a fi și de a gîndi. Făcea aproape zilnic o navetă de peste 30 de km, cu un hîrb de autoturism, spre a-i vedea, a-i ocroti, acum în vîrf de bătrînețe, cînd părinții au cea mai mare nevoie de cei pe care i-au adus pe lume.

Printre prietenii lui Răducu se număra și inspectorul șef Banu. Discuțiile lor alunecau adesea pe teme profesionale și cîștigul era reciproc, ba chiar, prin datele pe care le căpăta despre cei ce nu mai sînt stăpîni pe mintea lor, adică cei ce intră în categoria „non compus mentis", Banu era parcă în avantaj.

Inspectorul se confruntase cu destule cazuri în care erau implicați indivizi cu comportamente dintre cele mai diverse printre care unii erau nebuni, „nebuni de legat".

Îi venea adesea, în minte, cu prilejul altor și altor cercetări, diverse evenimente. Astfel nu putea uita povestea lui Putredu.

...Isprava aceea, a nebunului care demontase într-o noapte o porțiune de cale ferată pentru a „duce pe lumea cealaltă" nu mai puțin de 700 de suflete care călătoreau în expresul de Beograd, fusese de o maximă gravitate. „De ce ? Cum de ce ? Eu sînt Dumnezeu. Eu trebuie să hotărăsc cine rămîne și cine pleacă pe lumea cealaltă. Și mai sînt cineva : Eminescu. Eu am luat locul lui Eminescu, nu e alt poet mai mare ca mine care sînt urmașii lui..." susținea întruna Putredu cu prilejul cercetărilor.

Un nebun notoriu ar fi luat, așadar, viața a peste 700 de persoane, dacă, în locul Expresului întîrziat, nu ar fi trecut o altă garnitură, de marfă, din care avea să deraieze și să cadă într-o adîncitură locomotiva și șase vagoane cu minereu de fier. Putredu, eroul acestui act nesăbuit, era nebun. Nebun, dar știuse cînd și cum să se ascundă. Luase primul tren și ajunsese, din sud, tocmai în nord, distanță de aproape o mie de kilometri, unde avea să fie reperat și reținut însă în mai puțin de 24 de ore.

Modul lui de gîndire, modul lui de a acționa și de a fi în general arătau o minte bolnavă. Era convins că este un adevărat „Dumnezeu", că este „menirea" lui să facă „orice crede că este de cuviință de făcut, fără ca altcineva să-i poată cere socoteală..." Și totuși, în unele clipe, părea a fi un om la fel cu toți ceilalți, adică un om normal.

Expertiza medico-judiciară complexă a cazului a stabilit ulterior că Putredu era un bolnav psihic dintre cei cu periculozitate socială deosebită. El a trebuit să fie tratat în condiții de spitalizare obligatorie, sub supraveghere strictă pe termen nelimitat, într-o unitate medicală specializată.

Banu primea în audiență, fără îngrădire, orice persoană care cerea acest lucru. Mai cu seamă că unii solicitau cu insistență să ajungă neapărat la el. El reprezenta pentru mulți omul legii și asta presupunea ca el, în primul rînd, să respecte legea și să-i respecte pe oameni. Uneori rămînea însă dezamăgit... Au fost situații cînd pe parcursul convorbirii își dădea seama că interlocutorul era un anormal, dar nu mai putea întrerupe brusc discuția. Se gîndea că cel venit trebuia să plece cît de cît împăcat de la el. De unde să

ştie dinainte că x sau y, care cu atîta insistenţă cerea să fie primit de inspector, „căruia are lucruri deosebite de adus la cunoştinţă", era sau nu un dezaxat, un caz mai curînd pentru doctorul Răducu.

Fusese introdus un bărbat cam de şaizeci de ani şi care purta nişte ochelari demodaţi lăsaţi să alunece către vîrful nasului. Călca vizibil şchiop cu stîngul, iar ţinuta vestimentară era detestabilă. Ai fi zis că este un arhivar bătrîn, prăfuit.

„Domnule comandant, vin tocmai de la Poiana. Am zis că ce vreau să vă scriu, mai bine să vă zic în persoană. Am luat trenul spre Bucureşti, apoi către încoa, ca să vă zic ce am de zis direct, de la persoană la persoană, deşi eu am pregătit şi o scrisoare să v-o dau în cazul în care nu v-aş fi găsit.

Şi fiindcă v-am găsit, daţi-mi voie să v-o citesc cu voce tare, pentru că eu însumi sînt tare, tare necăjit".

— Citeşte omule, citeşte, îl îndemnă inspectorul.

Omul tuşi de cîteva ori, netezi cu palma hîrtia şi începu să citească.

Subsemnatul dr. Andone P., adică Petre, vă rog cu cel mai deosebit respect să binevoiţi a primi aici anexata scrisoare a mea. A ceti dumneavoastră cu foarte, foarte mare atenţie, a o chema pe numita bibliotecară Andone Frosi, adică Eufrosina, din strada Plopului şi a i-o ceti personal, totodată, dar vă rog să rămînă numai la dumneavoastră, că în curînd, foarte în curînd, voi avea nevoie de ea. Eu sînt în serviciul dumneavoastră şi vă dau informaţii în legătură cu activitatea spionilor de la Sanatoriul în care mă aflu internat. Acum, se întrerupse el, ascultaţi şi ce i-am

scris fostei mele doamne, Frosy Andone, deşi nu vreau să-i mai zic aşa, adică cu numele meu.
„Stimată doamnă Frosi A.

Vă rog mult, mult de tot nu mă mai conturbaţi cu scrisorile dumneavoastră, care nu au nici un fel de preţ în faţa mea. Persoana dumneavoastră este grav, grav pătată pentru urîta comportare pe care aţi avut-o faţă de mine. Dumneavoastră, sora şi cumnatul dumneavoastră m-aţi batjocorit, flămînzit, m-aţi ţinut murdar. Nu spălaţi, nu călcaţi, nu măturaţi în cameră şi, ce e mai grav, pe Cristache, de care ştiaţi că e zămislit de mine, l-aţi corupt de minor. Eu imediat după ce am plecat definitiv de la dumneavoastră am anunţat preşedintele guvernului, procurorul general şi pe ministru' de interne, pe organele conducătoare de stat din judeţ, inclusiv pe cele municipale, de toată urîta dumneavoastră comportare ce aţi avut-o faţă de mine, plus că aveţi un băiat pe numele Birtu, pe care, la trei ani, l-aţi abandonat în tren, şi unde a ajuns cel mai mare hoţ, lucru pe care vi l-am dovedit în 1977 cînd eram încă la spitalul OSOS de la Foişor. După toate mîrşăviile pe care le-aţi făcut mă mir, tare rău mă mir, că aveţi timpul şi marea nerușinare să mă mai conturbaţi cu scrisori. Vă interzic odată pentru totdeauna a mă conturba cu scrisorile dumneavoastră. De cînd m-am despărţit de dumneavoastră trăiesc tare, tare fericit. M-am recăsătorit cu o simplă femeie tare cinstită, credincioasă, strălucită muncitoare, că trebuie să o declar erou al muncii socialiste, curată în toate privinţele, am cu ea doi copii gemeni, eu i-am făcut, eu, acela despre care spuneai la lume şi pe la ţară la ai tăi că nu sînt bărbat în lege, că nu-ţi fac şi nu-ţi dreg, cînd colo,

uite că fac și copii și încă ce copii... Ați uitat d-nă Frosy ? Ați uitat ? Ați uitat că mi-ați mîncat mii de lei și vă lăudați că mă țineți gratuit ca pe un orb, ca pe un cerșetor ? Oare nu vă este rușine ? V-am trimis și sentința judecătorească de la București prin care am fost declarat DIVORȚAT de amabila și prețuita, hm ! hm !, dumneavoastră persoană. Vă rog foarte, foarte mult, nu mă mai conturbați. În mod categoric absolut vă interzic să-mi mai purtați numele. Cu dumneavoastră am rupt totul definitiv și pe vecie.

Cu stima care vi se cuvine după urîta dumneavoastră comportare pe care ați avut-o față de mine. Dr. Andone P.

P.S. *Vă interzic* a vă mai interesa de domiciliul meu că nici n-o să-l mai aflați. În august mi-am luat doctoratul în științele filozofice. Da ! Și la șaizeci de ani se pot lua doctorate. Și încă în filozofie... Andone P."

Inspectorul îl ascultase forțîndu-și răbdarea. Plutonierul Țurcanu, care-l asista, abia putea să-și stăpînească rîsul.

— Și de ce ai venit la mine, omule ? îl întrebă inspectorul.

— Sînt om de știință... Să mă apărați, domnule comandant. Să mă apărați de nebuna asta care mi-a fost de nevastă. Să mă apărați și de soră-sa și de cumnatu-său, care sînt împotriva mea și mă urmăresc peste tot, pas cu pas.

— Bine, fii liniștit, oamenii noștri vor veghea să nu mai fii urmărit...

— Aia-i... Am știut că la dumneavoastră găsesc apărarea... Vă mulțumesc și mai am ceva : vă invit la nunta mea, pe 27 mai...

Atunci, nici inspectorul nu-și mai putu ascunde un zîmbet.

— Nu, nu mă aştepta. Nu pot veni. Am prea multe treburi.

— Regret, domnule inspector, regret total că refuzaţi un om de ştiinţă, un filozof...

Firește, cazul în sine era — ca atîtea altele — interesant.

Legătura telefonică realizată în minutul următor aduse inspectorului şef la capătul celălalt al firului pe dr. Răducu. Află astfel că „petentul" era unul dintre bolnavii cu repetate internări în secţia de psihoze, suferind de psihoză paranoidă.

— E bine, totuşi, zise doctorul. Este într-o stare mai bună. De cînd a ieşit din spital, acum două luni, nu mai ştiam nimic de el.

Revenise „pe linia de plutire", cum zicem noi, sub tratamentul făcut aici, dar trebuia să-şi continue tratamentul acasă.

Sînt mulţi dintre bolnavii psihici care nu sînt conştienţi că sînt bolnavi şi nu cooperează pentru tratarea bolii după ce părăsesc spitalul.

Dacă vă găsesc peste o oră, cînd termin treburile de pe-aici, aş vrea să vă văd. Pot trece pe la dumneavoastră ? Poate bem o cafea împreună.

— Desigur, desigur, acceptă inspectorul, intuind dorinţa psihiatrului de a discuta mai pe îndelete unele aspecte de interes.

Fusese o zi grea aceea. Inspectorul plecase în teren încă de la ora 05,00. Se îndreptase către satul Albeşti pentru cercetări legate de elicopterul căzut. Acestea se desfăşuraseră oarecum anevoios.

Medicul sosi, cum promisese.

Era vizibil obosit şi el, dar bine dispus. Se scuză pentru ora vizitei şi discuţia se înfiripă firesc.

— ...Cum vă spuneam, deşi e simplist zis şi, poate, nici prea corect — sînt doar două feluri de timp : cel bun, plăcut, util şi celălalt, timp pierdut, irosit ; treabă la care fiecare om trebuie să se gîndească totdeauna.

Ştia că „starea conflictuală" care declanşase fenomenele existenţiale grave se aplanase, că survenise împăcarea între soţi. Copiii mergeau toţi trei la şcoală, se realizase „cicatricea" necesară. Nimeni însă, de aproape o lună de zile, nu-i mai adusese vreo veste din satul Plopu despre familia aceea.

Era, într-adevăr, totul bine, cum spera psihiatrul ? Tratamentul intraspitalicesc, psihoterapia — care ceruse atîta efort şi timp — dusese la rezultatul dorit. Dar pentru cît timp ?

Inspectorul şef se bucură într-un anume fel. Înţelese că e o chestiune simplă, de un anume sprijin ceea ce se putea rezolva cu uşurinţă.

— Mîine chiar, cineva dintre lucrătorii noştri din unitate vă va căuta la telefon. Vă vom ajuta doctore !

— Cît priveşte situaţia cu bolnavul Andone, îmi vine în minte un alt caz care poate fi chiar anecdotă. Să vedeţi. Terminasem vizita în saloane, la spital, şi scriam ceva într-o foaie de observaţii, cînd telefonul a sunat.

— Domnule doctor, soţul meu se crede frigider. Vă asigur că sînt extrem de tulburată ; mă îngrozesc ! În timpul nopţii el este foarte rece şi sforăie fără întrerupere...

— Asta nu este ceva foarte grav. Este necesar să-l convingeţi, totuşi, de contrariu. O să-i treacă. O să puteţi dormi, deci, fără probleme.

— Asta în nici un caz nu este posibil, domnule doctor ! Pentru că el sforăie şi zbîrnîie întruna cu gura deschisă... Şi apoi, lampa asta mică, aprinsă în fundul gurii, asta mă împiedică noaptea să dorm !...

Inspectorul zîmbi. Înţelese buna intenţie a medicului de a realiza un moment de destindere.

— Vă amintiţi, poate, de vreun caz cu adevărat mai interesant, mai ieşit din comun ? Ştim cît de multe şi felurite sînt aceste tulburări psihice, dar dumneata eşti „meseriaş“ pe linia aceasta şi sînt convins că oricînd ai ceva demn de povestit, care să prezinte interes pentru oricine.

— Poate. Trebuie să mă gîndesc o clipă. Sînt atîtea...

Psihiatrul îşi privi ceasul, cu un anume înţeles, duse degetul arătător la tîmplă, şi după cîteva momente, începu.

— Bolnavul acela era contabil şef, avea — cred — 63 ani, era căsătorit cu o femeie cu mult mai tînără decît el, prima soţie decedase.

A ajuns în spital, la psihiatrie, în urma unor tulburări despre care iniţial s-a crezut că ţin în întregime de o neurastenie. Mai avusese probleme. Dar acum apăruseră elemente noi, era în divorţ cu soţia, iar aceasta susţinea sus şi tare că „soţul ei este nebun...“

Ceva nu era în regulă, pentru că bolnavul nu comunica, nu coopera decît parţial, cu medicul.

Femeia afirma că soţul ei a avut „momente de delir“ încă din urmă cu mai mulţi ani, cînd îi pretindea că ar fi fost în armata germană, fascistă, că ar fi fost pe un submarin nemţesc, şi alte şi alte bazaconii.

Pe urmă, mai tîrziu, ea l-a mai întrebat în legătură cu acele bazaconii, dar el nu-şi mai amintea, sau chiar o tachina zicînd că ea are halucinaţii...

Au trecut mai multe zile pînă cînd am reuşit să comunic nu numai ca medic cu un bolnav, ci şi de la om la om. Ce se întîmplase ? Într-adevăr, era vorba de o neurastenie ; erau în plus şi fenomene de ateroscleroză cerebrală. Dar nu, pacientul meu nu era nebun. Nu avusese niciodată delir, nu spusese niciodată bazaconii ! Era adevărul adevărat !

Neavînd prea mare încredere în noua consoartă, unele aspecte din viaţa lui ,de-a lungul timpului, le-a ascuns faţă de ea şi chiar faţă de colegii de muncă, de prieteni, de vecini, din motive pe care le înţelegem.

Cînd conflictul cu soţia a ajuns la paroxism, la divorţ, firesţe că bolnavul a negat adevărul „scăpat", spus cîndva (prea minunatei mele consoarte, cum zicea cătrănit omul) ca aceasta să nu profite spre a-i face vreun rău...

La audienţă, un alt caz în care cel ce o ceruse atrăsese atenţia subofiţerului că „este un caz în care se impun măsuri urgente !"

— ...Eu sînt Cireaşă Marin, economist, din Strada Mare. Potrivit cadrului politic şi juridic existent, care dă dreptul de a informa organele competente cu orice problemă, vă informez şi pe dumneavoastră, şi nu aş fi vrut decît pe dumneavoastră, despre tristele mele trăiri, care îmi afectează însăşi supravieţuirea.

De mai mult de zece ani, mi se influenţează atmosfera prin camerele pe unde am locuit şi locuiesc, precum şi prin locurile pe unde merg. În primii 7—8

ani, influențarea atmosferei în camera mea a generat o serie de simptome. Mi se lipea limba în gură de dinți și de cerul gurii, îmi scăzuse la maxim potențialul de judecată, aveam stări nervoase și de neliniște de la picioare în sus și de la plămîni, în gură simțeam un gust leșiatic, aveam constipații, usturimi și leșinuri de la aparatul digestiv încolo, care pleacă cam de sub diafragma pieptului, întărirea pînă la duritatea lemnului a abdomenului, îmi ieșeau pete pe corp ca niște pistrui fără ca să fi făcut în prealabil plajă. Aceste simptome degenerau în afectarea tuturor organelor interne precum și a sîngelui, a sistemului meu nervos, vegetativ și central. Mirosul din camerele de locuit, la locul meu de muncă, în tren, săli de spectacole era asemănător mirosului de cărămidă arsă și de săpun de casă. Anticipînd întrebarea dumneavoastră, cum de supraviețuiesc totuși, nu pot să vă spun totul aici, de aceea am să vă trimit un memoriu cu toate amănuntele, deoarece mijloacele mele de apărare sînt simple, dar destul de multe, de mărimea unui roman. Vă amintesc : dormitul prin gări, prin birourile pe unde lucram, pe scaune, prin camerele închiriate, consumul de citrice, pînă mi-am dat seama că îmi fac rău, beam whisky după prescripția medicului căci era tare și îmi facilita circulația sîngelui strangulată din cauza la asemenea mirosuri.

În fața acestor situații, firesc că nu puteam rezista nevătămat și a trebuit să mă internez în spitale, să primesc multe concedii medicale, tratament medical și balnear, luarea cu salvarea de la serviciu.

Peste tot și aici, în municipiul ăsta, unde m-am transferat, există totuși mirosuri. Au cunoștință majoritatea salariaților de la Grupul de șantiere și de la serviciul de aprovizionare în frunte cu conducerea

serviciului, ingineri și economiști, care spuneau și ei că „se influențează atmosfera din afară".

Am fost redistribuit de la I.P.C.H. la I.S.P.D.F. unde nu am fost primit de fapt, întrucît mi-a spus un anume Cilibiu — contabil șef — că nu sînt locuri. M-am angajat atunci la Inspecția financiară teritorială unde, avînd aceleași necazuri, mi s-a spus că „pot să lucrez oriunde, numai în control financiar nu". Mi s-a aranjat, fără ca eu să știu, un transfer la I.S.P.D.F., locuind la căminul de nefamiliști. Eram și sînt mulțumit din punct de vedere al apropierii de satul meu și de părinți, dar, influențarea atmosferei s-a complicat, a devenit un sistem. Garsoniera mea unde locuiesc a început să fie supravegheată cu mijloace tehnice și influențarea atmosferei să se efectueze dirijat. Afirm despre aceasta sigur, deoarece numai în condițiile vizualizării mele este explicabil că se produc modificări în intensitatea influențării atmosferei, în funcție și de unele preocupări ale mele și anume : cînd citesc și-mi notez cîte ceva din revista „Prisma", cînd l-am pictat în 4 rînduri pe Leonid Ilici Brejnev vorbind în marea sală a Congreselor și pe Ronald Reagan în biroul oval, cînd întocmesc vreo informare pentru audiență, cînd citesc conspecte, notițe pentru instruirea mea profesională, la care de la o vreme am renunțat că nu mai pot rezista.

Influențarea atmosferei se face în mai multe feluri și dirijat. Orice atitudine adopt, influențarea atmosferei tot se produce. Această trăire, bineînțeles, mă menține în stare de incapacitate de muncă, dar nu numai atît. Ziua, o amețeală puternică, dureri de cap, palpitații și înțepături în regiunea inimii. Mă simt complet epuizat de putere. Aceste simptome le am

atît în cameră, cît şi pe balcon, pe stradă şi în parc. Aceasta presupune, deci, vizualizarea mea şi prin aceste locuri, astfel nu se explică de ce în asemenea situaţii resimt simptomele : o căldură exagerată, căci dacă stau la soare, la plus 30°, mă pomenesc cu o transpiraţie abundentă fără ca mai înainte să fi consumat lichide multe, ameţeală, moleşeală, o epuizare şi o oboseală exagerată, de nu mă pot ţine pe picioare, nu am putere să ţin o farfurie în mînă sau să mă şterg pe mîini cu prosopul. Urmează o stare de somnolenţă, dar fără să pot dormi.

Apoi, o serie de mirosuri, ca de exemplu mirosul de fum. Controlez pe lîngă bloc şi nu observ sursa. Miros de butelie de aragaz. Verific butelia pe la sistemul ei de închidere, odată miroase, altă dată nu. Miros uleios. Este adevărat că eu mă ocup şi cu pictura, că v-am spus că i-am pictat pe cei doi preşedinţi de superputeri. Tablourile sînt însă foarte, foarte uscate şi nu miros nici chiar cînd le apropii de nas. Pensulele, sticla de ulei sînt închise. Trebuie să vă spun că în vara acestui an nici nu am mai putut picta din aceeaşi cauză, a influenţării atmosferei. Deschid uşa sau geamul de la bucătărie, degeaba, nu se aerisește. Îmi provoacă insomnii, afectarea căilor respiratorii şi nu este vorba de nici o falsă simptomă deoarece mai şi dorm vreo 2—3 ore pe noapte. Îmi simt gura umflată şi parcă mi se sparg maxilarele de durere. Controlez şi constat aer viciat, adică tot „influenţarea atmosferei". Mai ales noaptea, o atmosferă densă, obositoare, simt că mă perforează ceva în regiunea cap-gît. Îmi afectează ochii, îmi apar încreţituri pronunţate la ochi, îmi provoacă palpitaţii şi înţepături la inimă, cad din cauza acelui miros greu, înecăcios. Dimineaţa am leşin şi rău care pleacă de

sub diafragma pieptului, și abia îmi revin după 4—5 ore de stat în aer curat prin parcuri. Urmează o stare de oboseală, ameteală, palpitații, îmi apar broboniţe în nas, o oboseală a tuturor mușchilor, ceva asemănător unei febre după un antrenament îndelungat.

Cînd stau în cameră, și *meditez* asupra unor preocupări, cititul unei cărți, pictură, presă, treabă prin cameră, aud niște bocănituri prin bloc și pe deasupra camerei. Acesta nu este un indiciu că mi se vizualizează camera secundă cu secundă, ziua și noaptea ? !

Stimate inspector, vă rog să credeți că trăiesc în realitate aceste triste fapte. Bocăniturile le-a auzit și colocatarul Țibulea de la camera 48. Și el știe că există surse reale de influențare și că nu sînt nebun cum ar fi cineva tentat să creadă, poate și dumneavoastră. Problemele nu sînt numai personale, se poate întîmpla și altor persoane și chiar personalități, adică ce mi se întîmplă mie. Că sesizările mele sînt reale, reiese și din faptul că nimeni nu vine în camera mea, un organ competent, să-mi constate atmosfera și nu mi se răspunde la memoriile mele.

Desigur că nu mai puteam presta serviciu. Așa că am fost scos la pensie cu un diagnostic de *degradare a sistemului nervos*. Trăiesc din iluzii, speranță, credință în sentimentele omenești, înțelegerea unor persoane care mă primesc în audiență etc. etc. În fața acestei dureroase situații am început să caut organele oficiale pentru a le informa de situația mea.

Am întocmit, așadar, numeroase memorii și ca o legitimă apărare acordată de lege.

Prin aceste memorii am informat și despre susceptibilitatea de îmbunătățire a unor articole din sistemul legist care este, bineînțeles, profund democratic. Aceste memorii conțin pe lîngă aspectele teoretice din sistemul legist și exemple practice, pe zeci de pagini, pentru susținerea ideii de necesitate a îmbunătățirii multor articole.

Am mai informat despre consecințele nefavorabile pe care le au acele prevederi susceptibile asupra independenței economice a țării, nivelului de trai al poporului și dezvoltarea calitativă a economiei naționale, dar mai ales despre influențarea atmosferei în camera mea. Nu sînt, așadar, numai probleme personale...

Apelez și la dumneavoastră în fața acestei situații critice, întrucît nu am nici un fel de mijloace de luptă și apărare, decît credința în sentimentele omenești.

Solicit analiza memoriilor depuse pentru a fi repus în mediul social de viață și suspendarea surselor de vizualizare și influențare a atmosferei din cameră.

Vă mulțumesc pentru înțelegerea dumneavoastră și să trăiți.

Inspectorul ridicîndu-și capul proptit între palme, îi zise lui Cireașă.

— Te înțeleg, omule, ești supărat, din cauza „influențării atmosferei în camera în care locuiești și, mai mult, zici că ești și „vizualizat", adică vrei să spui, privit... Nu mi-ai spus cine ar putea fi cel, sau cei, care îți provoacă această supărare ?

— Cine ? Asta vreau să aflu și eu. Cine ? Eu presupun că americanii. Ori rușii. Că ăștia trebuie să

aibă tehnică atîta de perfectă. Ar mai putea fi luaţi în calcul şi japonezii. Dar ăia sînt prea departe şi nu se bagă peste superputeri...

— Aha... Şi de ce ai venit tocmai la mine ? Ce să le fac eu americanilor sau altora ?

— Dumneavoastră sînteţi şeful *poliţiei generale.* Îi apăraţi pe oameni. Eu aşa ştiu. Faceţi ceva şi pentru mine. Nu vă învăţ eu ce. Poate chiar un protest la O.N.U....

Inspectorul zîmbi din nou, căutînd totuşi să nu se trădeze. Îşi aminti de doctorul Răducu, medicul psihiatru, de după-amiaza aceea petrecută împreună, cînd stătuseră cîteva ore bune de vorbă.

Da, cam aşa a zis psihiatrul, la un moment dat, după ce povestise o mulţime de lucruri despre tulburările mintale ale multora din bolnavii pe care-i îngrijise, că nu e vreun nebun mai nebun care să recunoască că e nebun...

Chemă pe căpitanul Serafim şi îl prezentă lui Cireaşă :

— Uite-l, cunoaşte-l pe căpitanul Serafim. El se ocupă de apărarea oamenilor de *atmosferă viciată* sau *influenţată.* El va veni la dumneata acasă şi va face să nu mai fie posibilă *influenţarea atmosferei* şi nici *vizualizarea.*

— Mulţumesc inspectore, mulţumesc. Nu degeaba se spune despre poliţie că apără oamenii...

A doua zi, căpitanul Serafim făcu unele „verificări, măsurători, bocănituri, schimbă poziţia unor obiecte de mobilă dintr-un loc în altul al camerei". Îi spuse apoi lui Cireaşă „De azi înainte nu te va mai supăra nimeni. Nu mai e posibil !"...

De-atunci Cireașă n-a mai bătut la nici o ușă, n-a mai făcut nici un memoriu. Poate că, din fericire, îl va fi găsit totuși pe doctorul Răducu, sau pe unul dintre colegii doctorului, de care avea atîta nevoie...

Ofițerul de serviciu îi raportase, dimineața, inspectorului, între alte întîmplări, cazul lui Goguțu, un fost internat pentru „esteriorizări impulsive". Despre ce era vorba ? Medicul spitalului îi dăduse o mică „permisie" pentru a merge acasă, cale de vreo zece kilometri, pe care Goguțu îi făcuse pe jos. Nu mai trecuse pe la magazie să-și ia hainele la gîndul probabil că doctorul s-ar fi putut răzgîndi. Judeca omul la ora aceea ! Și plecase Goguțu în halatul acela galben, încins cu un fel de panglică pe mijloc. Călca desculț exact pe mijlocul șoselei, pe axa marcată cu linii albe întrerupte, cu grija permanentă de a nu se abate, nu cumva să calce cu talpa piciorului pe asfaltul nevopsit.

Fusese fluierat de căruțași, claxonat de fel de fel de mașini, mari și mici, dar zadarnic. Goguțu mergea în felul lui, calm, insensibil, călcînd cu mare băgare de seamă numai pe linia albă ce marca axa șoselei. Oamenii au trebuit să-l ocolească cu atenție, îl protejau, unii poate își dădeau seama de specimen.

Ajuns acasă, Goguțu își întrebă fratele, pe Vasile, unde-i sînt hainele. Fratele său, că numai pe el îl mai avea, îi spuse lui Goguțu că un rînd de haine îi era la spital, iar rîndul celălalt l-a dat la curățătoria chimică, la oraș, fiind murdare.

Goguțu îi pretinse fratelui să-i dea pantalonii, adică să se dezbrace el și să-i dea lui pantalonii,

întrucît dorește să meargă de îndată la bufetul comunei unde aflase că se vinde bere la țap și nu poate sta pînă ce nu bea măcar doi țapi. „Doi țapi, doar atît frate Vasile, doi țapi“ !

Vasile îl sfătui să se odihnească puțin după atîta drum parcurs cu picioarele goale, și apoi or vedea ei ce or să facă, poate vor bea și o bere.

Goguțu nu vru în ruptul capului să țină cont de spusele fratelui său mai mare, Vasile. „Eu sînt ăl mare, nu tu“, se răsti el la Vasile și coborî din tinda casei în curte, luă un resteu de la jugul boilor și se reîntoarse.

— Îmi dai pantalonii ?

— Mă, frate-miu, ascultă...

— Ce să ascult mă, măgarule, și... poc cu resteul în cap. Apoi încă o lovitură în moalele capului. Omul căzu pe spate.

Goguțu îi trase pantalonii, îi îmbrăcă el și plecă spre bufet. „Îl aranjai pe frati-miu Vasile. E jos, lat, spuse el, bravînd, unor oameni. Cînd mă'ntorc îl duc la spital, să mai stea și el acolo, nu numai eu...“

Oamenii, la cele auzite, înțeleseră că trebuie să vadă despre ce e vorba cu Vasile, pe care-l știau om de treabă, pașnic. „Nu cumva l-o fi achitat nebunul ? !“ Și o luară înspre casa lor. Îl găsiră pe Vasile zăcînd lat, aproape în nesimțire, în tinda casei. Îl puseră repede într-o căruță și... la Spitalul județean. Cînd ajunseră, observară că degeaba mai veniseră cu el. Omul decedase. Loviturile fuseseră fatale.

Bolnavul nu era ameliorat decît aparent, atunci cînd părăsise spitalul. Oare doctorul care i-a dat învoirea nu greşise ?

Oricum era vorba de un caz cu grad avansat de periculozitate. Banu îi aminti de povestea lui Putredu. „Trebuie să fim atenţi. Mai atenţi ! Mai responsabili. Trebuie !"

Unii dezaxaţi sînt şi hazlii.

Se prezentase la sediul unităţii un cetăţean, om al muncii de la Intreprinderea de Gospodărire, care insistă să fie primit neapărat de comandant.

„Zice că numai dumneavoastră îl puteţi ajuta în problema ce o are", raportase subofiţerul de la punctul de control, inspectorului şef.

— Condu-l atunci. Cine ştie ce o avea omul de zis. Dacă a venit la noi, să-l ascultăm, îi răspunsese comandantul plutonierului.

Fu introdus în birou un bărbat trecut bine de cincizeci de ani, tunsoare scurtă, cam neglijent îmbrăcat. Dar asta n-avea importanţă.

Deşi Banu îi spusese omului venit să se aşeze pe scaun, acesta refuză categoric, spunîndu-i că nu vrea să întîrzie mult, că a plecat din timpul programului şi...

— Cum vrei omule. Care este necazul ?

— Lucrurile nu merg bine la întreprinderea noastră. Dar nu pentru asta am venit. Mi-au furat invenţia, tovarăşe comandant. Au brevetat-o alţii, cu toate că eu, cu martori, pot să arăt că este a mea. De aia am venit.

— Ce invenţie era ? Ce reprezenta ea, de zici că ai fost furat ?

Fiind întrerupt omul se zăpăci, se încurcă și, mai mult, fu nevoit s-o ia de la capăt, ca un școlar care învățase o lecție pe de rost. Și Eremia Cocean, că așa îl chema, mutîndu-se cînd pe un picior cînd pe altul, își continuă povestea.

— Eu am inventat mătura cu coadă, asta cu care măturăm azi străzile și eu sînt singur în drept să primesc brevetul. Mătura cu coadă, rosti el cu patos, de parcă ar fi spus „avionul cu reacție", este pentru cei din sectorul nostru mană cerească. Nu te cocîrjezi, nu te'ndoi din șale, mături și n-ai nimic, praful nu-ți intră în gură, în nas și-n ochi. Vedeți? Eu m-am gîndit la oameni și, cînd colo, m-au furat...

Inspectorul oftă. Înțelesese că lui i se va fura acum un timp prețios. Ce era să facă ? Încercă totuși... Îl lăsă să-și depene of-ul după care interveni.

— Orașul, dacă nu mă-nșel, e măturat de mașini speciale.

— A, avem și mașini, dar mătura-i mătură. Nu poți face cu mașina ce faci cu mătura asta cu coadă care am inventat-o eu. Colțurile bordurii de ciment nu se pot mătura cu nici o mașină din lume, cît ar fi ea de perfecționată... E realizarea mea, tovarășe, vreau să intru în drepturi ! zise omul, aproape poruncitor. Dumneavoastră mă puteți ajuta. Că dumneavoastră sînteți cei care vegheați la respectarea legilor, vă ocupați de cei care se'mbogățesc cu ilicitul... Ei, pe brevetul ăsta care numai mie îmi aparține, vor lua bani. Sînt banii mei. E un ilicit la mijloc. Brevetul e al meu, trebuie să intru în posesia lui. Să v-o spună și cumnată-miu. E jos, așteaptă în stradă, că și el ține morțiș să avem în familie un brevet. Atunci să-i văz eu pe unii care nu mă scot din haznar și gunoier... Praf i-aș face

tovarăşe comandant cu brevetu'. Sînt inventator, ajutaţi-mă să-l...

Banu îi promise că problema lui o va sesiza la comisia tehnică judeţeană. Să fie liniştit că va fi pus în drepturi, dacă el este, cu adevărat, inventatorul...

— Vă mulţumesc, să trăiţi. Aţi fost singurul care nu m-aţi dat afară pe uşă. Că pe unde am fost... Acum vă las că întîrziez şi abia aşteaptă cei ce mi-au luat brevetul să mă termine. Să trăiţi ! zise el, şi părea fericit, ieşind vîrtej din birou.

Eremia Cocean, „inventatorul" cozii de mătură, era cunoscut la spitalul de specialitate ca un vechi client. Acum, liber, îşi cerea brevetul de inventator.

„Va trebui să-i telefonez dr. Răducu şi oricum să mai stau de vorbă cu el", gîndi Banu în timp ce îşi nota ceva în agendă.

O specie a genului o constituie *sinucigaşii.* Nu odată i s-a raportat inspectorului şef că „ieri sau azi noapte s-a spînzurat x din satul Prejbeni sau y din Poiana Plopului", ori că „Floarea Pepene din municipiu s-a aruncat în faţa trenului, dincolo de cabina acarului", ori „Ioniţă Usturoi s-a aruncat în apele fluviului, îmbrăcat, cu ceasul la mînă", sau „Natalia Ulcior, de 25 de ani, s-a spînzurat în pod de căprior cu frînghia de rufe..."

Cele mai recente cazuri care-i fuseseră raportate, produse aproape simultan, erau că o tînără de 22 ani s-a aruncat de pe blocul în care locuia. Era ultima tentativă după alte două. De data aceasta tentativa a fost reuşită. Celălalt caz era tot o femeie, de circa 30 de ani. Şi-a aruncat mai întîi fiul de 7 ani în fîntînă şi apoi a „venit" şi ea înecîndu-se amîndoi.

În fiecare situaţie inspectorul cerea o cercetare atentă şi minuţioasă. Trebuia stabilit clar dacă e sau nu sinucidere. Dacă da, atunci trebuiau aflate cauzele acestor sinucideri şi, aproape tot de atîtea ori, afla că sinucigaşul fusese trecut şi în evidenţele unor spitale, clinici, ospicii, sau erau alcoolici incurabili, sau erau suspectaţi de dereglări nervoase. Se găseau şi altfel de situaţii, legate de drame individuale, de boli incurabile etc. Dar ponderea celor cunoscuţi ca bolnavi psihici era copleşitoare.

Într-o dimineaţă, un raport suna astfel : „Botez Florin s-a spînzurat. Cunoscut alcoolic..."

Banu îşi amintise, automat, de cazul tipic al scriitorului Ionuţ — cunoscut şi apreciat ca un autor interesant, iar în zilele lui bune, ca om de treabă, plăcut, cumsecade cu toată lumea. Cînd consuma băuturi alcoolice, devenea însă cu totul altul. În urma unei asemenea stări, nefericite, un astfel de om, cu multă carte, a ajuns să se spînzure în garajul locuinţei, fiind găsit întîmplător de cel care îi închiriase garajul. Ce dramă a fost atunci şi cît a suferit familia. Gest nebunesc ! Scriitorul avea o familie pe care şi-ar dori-o mulţi. Soţia, asistentă universitară, doi copii — fată şi băiat — şcolari buni. Ambii soţi îşi realizaseră, cu multă trudă, o vilă. Pe plan scriitoricesc Ionuţ păşise îndeajuns ca să fie cunoscut şi preţuit. Volumele lui fuseseră de mult epuizate şi era aşteptat cu altele.

Banu îl cunoscuse bine pe acest scriitor. Aflînd telefonic vestea, întristat, continua să se întrebe: „Cum de n-a mai contat nimic din toate acestea pentru tine, prietene ? ! Cîte dedesubturi în viaţa unui om, în gîndirea lui ? Cît non sens ! Cum de nu l-am putut noi apăra, dacă el singur nu mai putea ?..."

Multe cazuri de sinucideri se întîlnesc însă la femei. Nervii femeilor cedează parcă mai uşor. Cauza nu o constituie, desigur, în cazul lor, alcoolismul, deşi există şi femei care consumă exagerat alcool şi ajung uneori în stadiu de dezechilibru psihic. Cauze pot fi multiple. Unele sînt de natură ereditară, altele apar pe parcurs drept consecinţă a unor comportamente imorale care le produc ulterior ruşine şi silă fără margine. Sînt frecvente, la unele femei, manifestări de gelozie, care în uncle cazuri ating cote extreme, ajungîndu-se la tentativa de crimă, ori de sinucidere.

La raportul inspectorului ieşise un tînăr locotenent. El aducea la cunoştinţă faptul că de la o vreme nu se mai înţelegea bine cu soţia lui, funcţionară la o întreprindere. Avea cu ea şi doi copii. „Cauza, explica ofiţerul, este permanenta stare de nelinişte şi tensiune, generată de ea, de soţie, care mă acuză, cu voce tare şi peste tot, în casă şi în public, de legături cu alte femei. Evident invenţii, nimic real".

Ruga să fie ajutat cumva, întrucît soţia lui îl ameninţa permanent că-l va omorî sau că se va sinucide...

Într-adevăr, verificările dispuse scoteau în evidenţă manifestări bolnăvicioase din partea acelei femei care tot scrie la foruri diverse, cerîndu-le să-l aresteze pe „acest soţ rău" care „trăieşte cu o blondă din cartier şi nu aduce banii" etc.

S-a confirmat, prin verificări atente şi discrete, adevărul celor raportate de tînărul ofiţer. De mulţi ani soţia lui figura în evidenţele spitalului neuropsihic. Încă înainte de a se căsători cu el femeia respectivă fusese pacienta medicilor psihiatri. Locotenentul o cunoscuse într-o staţiune balneocli-

materică și tot acolo se îndrăgostise într-atît, că s-au căsătorit numaidecît.

Locotenentul venise de atîtea ori la serviciu cu escoriațiuni pe gît. Avea ce avea femeia aceasta cu gîtul lui : „ori te strîng de gît, ori te omor, ori te arestez..."

Drama acestui tînăr, om corect și priceput în munca lui îl determinase pe inspector ca, la fiecare depunere de jurămînt, să le amintească tinerilor locotenenți — între altele — „și grija pe care trebuie s-o manifeste atunci cînd își vor alege tovarășa de viață". Uneori dădea drept pildă pățania unui ofițer, poveste pe care o cunoștea bine de pe atunci de pe cînd și el fusese locotenent.

...Pușa, o studentă neasemuit de frumoasă, atrăgea, firesc, atenția multor bărbați, care o priveau îndelung, o curtau, făceau orice să-i cîștige bunăvoința și, evident, prietenia.

Ofițerul, care părea la un moment dat că o „să fie dat la o parte" de alți prieteni ai studentei, avusese „cîștig de cauză", întrucît oricare altul care o văzuse în preajma lui bătea în retragere.

Firea poetică a ofițerului, dragostea lui pentru natură, exuberantele lui excursii, tinerețea lui debordantă au cucerit-o. Și Pușa, încîntată, l-a urmat atunci cînd a plecat în concediu, într-o frumoasă stațiune de pe Valea Oltului.

Vila „Liliacul" era primitoare și luna iunie împodobise grădina din față cu zeci de culori vii, odihnitoare.

Pușa intra și rupea cîte un trandafir spre a-l prinde la reverul hainei partenerului ei de vacanță. De fapt aici îi plăcea ei cel mai mult, în această grădină minunat îngrijită de un bătrînel uscățiv care-și

tîra un picior lovit de reumatism. În fiecare dimineață omul era văzut în preajma florilor, a trandafirilor multicolori, cu o săpăligă în mîini, robotind pînă către prînz.

Și de cînd studenta se afla la vilă, ducea în camera ei flori mereu proaspete, trandafiri gălbui, cu un parfum aparte.

Locotenentul simțea și el în nări parfumul acela deosebit al florilor și se bucura. Florile nu numai că miroseau frumos, ci împodobeau camera aceea înaltă cu mobilă din nuc, sculptată ingenios de cine știe ce mîini de meșteri mari, iar pe pereți atîrnau scoarțe cu motive oltenești, meșteșugite cu gust. Radioul le aducea și el știrile zilei, de care nu erau atît de preocupați, fiind în... vacanță. Ascultau însă cu atenție și plăcere programele de muzică.

La fiecare privire femeia parcă se aprindea. Se agăța cu mîinile amîndouă de gîtul bărbatului și-i săruta fața, ochii, părul. Și el, în jocul acesta plăcut, o ridica în sus, pînă aproape de lampadarul de bronz lustruit. Apoi, se luau de mînă și o porneau alergînd pe cine știe ce drumuri numai de ei știute. Erau nedespărțiți. Doi tineri frumoși, prinși în mrejele iubirii. Mergeau seara la restaurantul din Ostrov unde dansau pînă amețeau. Se pierdeau în sărutări lungi, acolo, pe cărările împădurite, sau jos, lîngă apa mai întotdeauna învolburată a Oltului, uitați de timp, uneori speriați doar de zborul tîrziu al păsărilor cerului. Erau nopți cu un farmec aparte, trăite pe deplin, fără a-și îngădui pierderea unor clipe prețioase, într-o setc continuă de dragoste și fericire.

Locotenentul ,aflat în zilele primului său concediu, se prinsese total în jocul dragostei, se simțea cu

adevărat bine în compania studentei cu ochii mari, negri. Nu-şi căutau defecte, erau prea înfierbîntaţi, prea însetaţi de dragoste.

Uneori, i se părea totuşi că ceva nu este în regulă cu iubita lui. Observase acel *ceva* într-o zi cînd merseseră la Mănăstirea Cozia s-o viziteze, şi nu numai atunci...

Era o zi cu soare, mult soare. Parcă totul era pierdut într-o nelinişte mută, şi munţii din jur, şi pădurile, şi apa. O luaseră pe o cărăruie strîmtă care scurta drumul. Rîdeau şi alergau bezmetic, se ascundeau după copacii vînjoşi, acoperiţi cu muşchi verzi, se ascundeau, se sărutau şi se îmbrăţişau ca după o lungă despărţire. Au ajuns, în sfîrşit, şi erau înfometaţi. La mănăstire au cerut ceva de mîncare şi au primit.

Hotărîseră să rămînă aci pînă a doua zi. Puşa mînca încet şi privea undeva, peste Olt, către pădure, către stînci, istovită de atîta alergătură. Nu mai rostea nici un cuvînt, nimic.

— Îmi pare rău că te-am adus aici, i-a zis ea locotenentului, într-un tîrziu. Aici nu-mi place. Credeam că-i altfel. Nu-mi place. Nu ştiu, parcă mi-am îngropat sufletul în pragul ăsta, al chiliei...

—Trebuia să venim, măcar pentru frumuseţea de aici şi pentru istorie..

S-a ridicat la un moment dat şi l-a lăsat acolo, pe scaunul acela micuţ din lemn, şi a luat-o la fugă pe drumul de întoarcere. Tînărul, făcînd un efort, o ajunse. O prinse de mijloc şi de mînă şi merse alături de ea, ţinînd-o strîns.

— Te simţi rău. Ce-i cu tine, iubito ? Te simţi, parcă frustrată de ceva. De ce ?

— De ce ? De libertate. Mi s-a făcut frică. Parcă mi-am îngropat sufletul în pragul acela, la intrare, sau... la ieşire.

La un moment dat, se opriră şi se aşezară pe o moviliţă lîngă rădăcina unui stejar înconjuraţi de tufăriş verde. Aici izbucni în hohote, ghemuindu-şi capul între genunchi. Tremura din tot corpul. El a mîngîiat-o tot timpul fără s-o mai întrebe ceva. Femeia a tresărit, la început, apoi l-a îmbrăţişat căutînd parcă protecţie în braţele puternice şi duioase ale bărbatului.

Ochiul soarelui încremenise deasupra, în alb fierbinte şi prea sticlos.

Puşa redevenise iarăşi cea dinainte, stăpînă pe ea, trăind intens cu fiecare fibră a trupului clipa prezentă. Au rămas aşa un timp respirînd aromele ierburilor, muşchilor întinşi şi pădurii, cu sufletele înfiorate de necuprindere şi împăcare.

Reîntorşi la vilă, restul acelei zile a fost petrecut nu ca de obicei, ci mai mult în cameră. Locotenentul făcuse totul ca Puşa să se odihnească, să se liniştească. Seara, au coborît în grădina vilei, au rupt cîte o floare, rămînînd o vreme pe bancă, în timp ce luna se strecura înconjurată de nori alburii către cumpeni de rouă. Se îndreptaseră apoi către *terasa Oltului* unde se aliniară altora la dansul dezlănţuit, lumea toată fiind a lor. Erau neîntrecuţi la rock, charleston şi vals.

— Să nu mă laşi singură, niciodată, niciodată iubitule, zise ea, strîngîndu-i umerii. De tine mi-e dor şi-n somn, continuă ea şi-l sărută cu patimă. Acum eşti semnul meu de putere, dar şi semnul meu de întrebare. Asta n-am s-o uit. Nici tu, nu-i aşa ?

Tînărul locotenent din nou nu știa ce să creadă. Încerca vorbe de circumstanță, lăsîndu-i impresia că a înțeles-o deși nu era așa.

— N-am să uit. Noi oamenii sîntem, cîteodată, semne de întrebare, unii pentru alții, desigur...

În zilele și nopțile care urmară îl frămînta aceeași neliniște. „Pușa mi-ascunde o taină. Care ?“ După zilele petrecute cu această fată, începuse s-o îndrăgească cu adevărat. Se gîndea la mai multe, dar ultimele ciudățenii ale fetei îl derutaseră. Și pentru a o înțelege mai bine încercă să o privească și cu alți ochi.

Nu-și explica de ce făptura ei atît de frumoasă rămînea uneori clipe în șir cu privirea pierdută undeva, către un punct numai de ea văzut. Alteori, tresărea, se ridica și pleca brusc.

„De-ar fi studentă la filologie, ai fi zis că așa e ea, fire poetică, dominată de momente de vis și contemplare. Dar ea, Pușa, este studentă la o facultate tehnică...“

Într-o dimineață hotărîră să zburde pe cărăruia de sus, din pădure, să poată privi toată stațiunea, să inhaleze aer ozonat, să asculte cîntarea păsărilor, să cînte și ei.

Totul fusese frumos pînă cînd, în drumul lor, au găsit un mormînt, îngrijit cu sfințenie de cineva, poate vreun descendent al mortului care fusese, cine știe, fulgerat de moarte chiar în acel loc. Fata a îngenuncheat brusc și și-a aplecat fruntea către pămîntul reavăn, stropit cu boabe de rouă, ca într-un moment solemn, iar tînărul aștepta privind-o și, din nou, nu știa ce să creadă.

— Vezi iubitule, e bine că aici comunici cu neantul, fără a fi înconjurat de ziduri, doar copacii pădurii îți veghează veșnicia, rosti ea, ridicîndu-se după un timp de ședere și continuîndu-și drumul înainte, pe cărăruie.

Tînărul o urmă la rîndu-i. N-o strigase. Nu dorise să-i tulbure reculegerea aceea înaltă și dramatică. Cînd redeveniră alături, ea îi luă mîinile și i le sărută îndelung.

— Îți amintești, ne-am spălat mîinile în izvoarele de aici, de unde, se zice, însuși lui Napoleon i se ducea apa în damigene bine astupate. Merită să avem acest drept. Asta pentru purificarea noastră. Te iubesc și asta să n-o uiți, să nu mă lași singură niciodată, niciodată, altfel s-ar putea să mă pierzi!...

În inima ostrovului s-au așezat pe pietrele ce străjuiau cursul Oltului și au ascultat, ca și altă dată. susurul apei care îngîna, asemenea unei orchestre magice, un refren al frumuseții și trăiniciei acestor meleaguri.

— Știi, zise ea, că Oltul are un frate ?

— Mureșul !

— Da. S-au pierdut, spune legenda și de atunci se tot caută unul pe altul...

— Ceea ce nu e cazul la noi doi. Eu nu vreau să ne pierdem niciodată.

Fata, care lansase povestea cu Oltul și Mureșul, nu se gîndise la o replică atît de frumoasă. Ea se apropie din nou de tînăr, îl strînse, cît putu de tare, îl sărută îndelung.

Și, într-adevăr, locotenentul o iubea pe Pușa care, în afară de momentele pustii, de golul care-l

crea uneori între ei, era încîntătoare și se risipea, parcă, în iubire.

Cele douăzeci și una de zile s-au scurs repede. Veni și ultima zi de ședere în stațiune. Ieșiră în balconul vilei, unde au stat de atîtea ori servindu-și cafeaua pregătită cu multă grijă de Pușa, aruncînd priviri nostalgice asupra panoramei muntoase luminată de ultimele raze ale soarelui.

Lucrurile erau deja împachetate. Hotărîră să mai facă o ultimă plimbare pe artera principală, să treacă și pe la Palatul central, situat în parc, construit la jumătatea secolului trecut ca sediu montan al dinastiei. Se fotografiară pe pod. Înconjurară Ostrovul, fascinați de susurul bătrînului rîu. Deodată starea de spirit a Pușei se schimbă. Sufletul parcă îi coborî într-o așteptare dureroasă. Deveni agitată, neliniștită și întristată.

Locotenentul observă totul și nu știu cum să reacționeze. Ezită o vreme, pe urmă o copleși cu mîngîieri și vorbe pline de iubire. Și Pușa reintră în jocul dragostei pătimașe. Rămaseră acolo pînă la apariția stelelor. Întinși unul lîngă altul își vorbiră în șoaptă despre momentele atît de frumoase petrecute în acel loc, plin de viață, de dragoste. Vorbiră despre tabloul natural minunat, întîlnit aici, despre tot ce făcuseră în aproape trei săptămîni, ceea ce era puțin în raport cu vrerea sufletelor lor, ca visul acela frumos să nu se fi terminat, să fi continuat.

S-au reîntors, pe aceleași poteci știute și îndrăgite, în camera lor cu balcon și mereu cu flori proaspete, mirositoare și noaptea care urmă, ultima noapte în stațiune, nu mai fu noapte ci zi.

Puşa îi declară locotenentului ei, pentru că pretindea a fi doar al ei, şi el fusese de acord cu aceasta, îi declară deschis şi fără echivoc că, de-ar trăi şi o sută de ani, sau cît o trăi, nu va uita niciodată fericirea de aci, de la rîul geamăn, repede şi limpede. „Şederea aici valorează pentru mine cît o întreagă viaţă de fericire..."

În dimineaţa ce veni prea repede, cei doi tineri lăsară gîndurile şi se îndreptară hotărîţi către autobuzul de gară şi de aci, cîntecul roţilor de tren îi purtă pînă în oraşul lor, acolo unde şi-au continuat idila, încrîncenaţi şi răzvrătiţi parcă împotriva lor, împotriva trecătoarei clipe, ocupîndu-se, însă, fiecare de treburile cotidiene.

Şi tînărul ofiţer a fost nevoit, aşa cum îi erau obligaţiile de serviciu, să plece în misiuni mai scurte sau mai lungi şi să nu-şi poată întîlni iubita cînd şi cît ar fi dorit el şi, mai ales, ea. Simţea că-i lipseşte această fată, acolo sus, în munţi, unde, uneori, urmărea bande de răufăcători, sau în altă parte, la datorie, pe care şi-o făcea cu profund devotament. Mereu îi veneau în minte cuvintele : „Să nu mă părăseşti niciodată, să nu mă uiţi, altfel ai să mă pierzi !..."

Cînd s-a reîntors a aflat cutremurătoarea veste de la colegii săi şi gazda casei : „Puşa nu se mai află printre cei vii ! ?..."

Oare nu mai putuse suporta singurătatea ?

Lăsase un bilet, aşa cum lasă cei mai mulţi sinucigaşi, în care rugase să-i fie iertat gestul. „Eu sînt de vină că l-am iubit prea mult. Mi-e teamă că mi-l va lua o alta, dar poate el o doreşte şi de ce să nu-l ajut..."

Teamă de ce ? se întrebase locotenentul. Apoi a aflat totul. Studenta suferea de o boală de nervi. Se aflase chiar în asistența periodică a marelui spital din localitate.

Atunci, prea tîrziu, își tălmăcise locotenentul întrebarea care-l frămîntase : „Pușa ascunde o taină. Care ? „Dar cu ce preț !...“

De abia după dispariția acelei fete ofițerul aflase unele lucruri mai deosebite despre ea, despre ciudățeniile ei. Acum se clarificase și de ce nu putea justifica un an de facultate pierdut.

Ceea ce îl surprinsese cel mai mult era instabilitatea relațiilor ei de mai înainte. Fusese o vreme alături de un conferențiar universitar, apoi apăruse un anume Florian, și în sfîrșit altul, Tacu, cu care era pe cale să încheie chiar o căsătorie... cu acte în regulă.

Acum se clarifica cu adevărat locotenentul de ce, rînd pe rînd, conferențiarul Barbulea și ceilalți nu au cutezat să dea statut oficial definitiv legăturii cu Pușa.

Locotenentul o regreta. Își amintea adesea și de momentele ei de devoțiune cînd, strîns în chingile gripei „asiatice“, vreme de mai bine de două săptămîni, el depășise durerea pe care o simțea în fiecare centimetru pătrat de corp, numai fiindcă Pușa fusese permanent lîngă el. A rămas de altfel cu ferma convingere că s-a făcut bine numai datorită acelei fete cu chip de zînă. Își amintea adesea de bunătatea ei, de frumusețea ei, de patima ei și a continuat s-o regrete. Poate, cine știe, o mai regretă și acum...

De cîte ori își amintea povestea locotenentului și a Pușei, Banu o asocia, nu știa de ce, de dispariția artistei Marilyn Monroe.

...Printre prietenii doctorului Răducu se număra și inspectorul șef Banu. Discuțiile lor, purtate adesea în grădina doctorului, alunecau frecvent pe teme profesionale și cîștigul era reciproc, ba chiar, prin datele pe care le căpăta despre cei ce nu mai sînt stăpîni pe mintea lor, adică cei ce intră în categoria *non compus mentis*, Banu era în avantaj...

Vuietul trist al pădurii Oteni

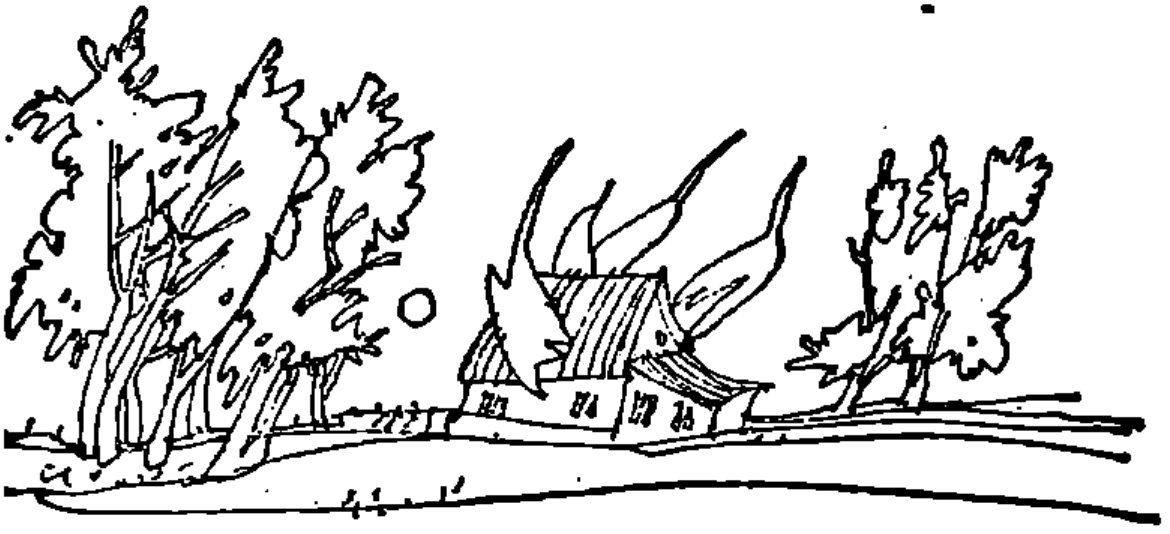

Oamenii se ridicară de pe la mese.

Băuseră adălmașurile și plecaseră care încotro. Costică Firicel, ajutat de cîțiva leați de încredere, strîngea halbele și paharele. Ca în fiecare zi de tîrg, la Tăuleni, venea lume mai din toate comunele apropiate și chiar din județul vecin, să cumpere sau să vîndă animale și păsări, tîmplărie sau te miri ce: fărașe, ciurele sau căldări din tablă de zinc, site pentru cernut făină, piepteni, țăsăli de cai, hamuri, ălbii sau hîrdaie, făcute de meșteșugarii particulari...

Lîngă șanțul șoselei sau la mese răzlețe localnicii mai întîrziară la „discuții" și se înfierbîntară într-un anume fel. Ilie Cibinel, ciobanul, se înverșunase împotriva lui Licurete, pe care nu-l scotea din pungaș și nenorocit, venetic, aciuiat aci prin însurătoare

cu Floarea, fata cea „bătrînă" a lui Papuc, fără să aibă nimic, cu toate că omul avea o gospodărie ca oricare și era un om de bază în cooperativa agricolă. Licurete, om îndesat la trup și vînjos, nu punea mîna pe lucrul altuia. Nu fusese văzut sau prins cu ceva sustras din zootehnie, acolo unde de fapt lucra. „Am luat și eu, bă, îi spusese el lui Cibinel, dar, cînd am dat din ce-am sustras la păsări, mi-au murit toate. Toate, și curcanii, înțelegi ?" „Să vii să-ți dau eu altele, îi răspunsese omul respectiv, ca să-mi aduci ceva de-acolo ! Tu ești un prost, bă. Oi fi luat d'alea care dă ei cu prafuri pă ele !"

Și Licurete se răsuci în el, prostit și huiduit de Cibinel care era acum bine „făcut".

— Cum îți permiți bă, tu care n-ai pus un deșți în colectiv, să mă faci nenorocit ? Ce te legi de mine, mă ? Eu mă leg dă furtișagurile voastre ? Te faci om din avutul altuia ?

Licurete, liniștit de felul lui, izbucnise și, tulburat și de băutură, încerca să stoarcă din memorie tot ce făcuse Cibinel cu alții ca el.

— Bă, strigă deodată Cibinel, eu pă tine te omor ca p'ăla din pădure...

Cei din apropiere de ei, ca și alții din jur, se opriră fără a mai ridica paharele și fără a mai scoate vreo vorbă. Toți ochii se ațintiră spre Cibinel.

— E beat, dați-l dracu', zise Alecu Bontea, răsturnînd scaunul pe care stătuse pînă atunci. Du-te bă, acasă, dobitocule ! se adresă răstit, lui Cibinel.

Se apropie de el și-l luă de braț.

— Bă, Cibinele, șuieră el la urechea respectivului, dai de belea. Fii înțelegător, vrei să vie miliția...

Că de doi ani tot umblă fierți pe acilea... Te duci de rîpă, bă...

Mai mult cu forța, pentru că Cibinel se împotrivea, fixîndu-și picioarele în dîmbul șoselei, reuși să-l scoată la drum și s-o apuce spre casă.

— Eu, bă, Alecule, eu, bă... cu voi e altceva, bă, eu pentru voi fac orice, mi-e frică de voi, da' p'ăsta îl termen eu, așa să știi, bă...

— Să ne vedem mai bine d'ale noastre, îl întrerupse Bontea. Ai fost beat și ți-a venit și ție așa în gînd ceva ca să-l sperii pă Licurete. Bagă la cap, așa să spui, că dai de dracu'...

Cibinel, împleticindu-se, urcă scările prispei și deschise ușa casei. Bontea îl urmări din poartă.

— Auzi, bă, Alecule, eu... bă... cît oi fi n-am să te iert că m-ai băgat în hasna... Tu și nemernicul de Cursaru. Mulțumesc pentru că m-ai adus. Salut, bă.

„E beat, își zise Bontea. N-a vorbit el atîția ani, n-o să vorbească nici acu'".

Se întoarse și, mătăhălos cum era, o luă încet către casă. De felul lui nu era unul dintre cei care să se „umple" pînă la gît de băutură. Îi plăcea să stea și mai mult să asculte, la bufet, ce zice unul, altul, care și-ar mai vinde oile și măgarii și caii la un preț mai bun, ce se învîrte acolo, în pădure, cu lemnele și cine se mișcă la canton...

Asta pentru că la canton n-a mai vrut nimeni să se angajeze, după întîmplarea aceea, tragică.

Dimineața, Pavel Scurtu vorbise cu Buluc, șeful bateriei de cazane, să facă țuica. Adunase bolbotine în cîteva putini și butoaie și hotărî să ducă borhotul la cazan. „Licoarea" întotdeauna mi-a adus ceva cîștig...

Era pădurar vechi, și bun gospodar. În fiecare an, contracta sau vindea la tîrg patru-cinci junci, cîte un cal, sau oi.

În acel an, la începutul unei zile de „toamnă somnoroasă", îl strigase pe Lică Busuioc, omul ce avea „în grijă" cantonul și avutul de aici, să-l anunțe că pleacă și să nu uite vacile nemulse și cîinii legați.

Făcea acest lucru ori de cîte ori știa că va întîrzia undeva peste noapte sau cînd făcea pînde să-i depisteze pe braconieri, căci pădurea era bogată în vînat de multe soiuri, dar prin apropiere erau destui vînători care mai încălcau legile vînatului. Și el, Busuioc, se apropiase de pădurar privindu-l puțin cam bleg, sau poate foarte obosit.

— Mă duc la cazan, Busuioace. Vezi ce faci p'acilea. Să tragi zăvorul cînd te culci și nu uita animalele afară. Dracu' știe ce-o mai fi ?! O da și vreo ninsoare, că ar fi timpul...

— Așa fac, nea Scurtule, răspunsese Busuioc, și-și luase ciomagul să ducă oile mai încolo, în pădure.

Scurtu urcă pe bicicletă și luă drumul forestier stîrnind praful și frunze ruginii în urma lui.

Galbenul arămiu al pădurii îi da un farmec aparte, iar luminișurile, cu iarbă ici-colo încă verde, tăinuiau fazani și prepelițe, căprioare și iepuri, neteme-toare încă, dormitînd sub lumina strecurată printre crengile mari, puternice ale stejarilor și tufanilor.

Îndemnînd animalele, Lică Busuioc, fluierînd ușor și lovind cu încălțările în mușuroaiele de cîrtiță, se strecura prin lăstărișuri, gîndind cine știe la ce. Nu fusese însurat niciodată și se oblăduise aici la canton, fiind om cinstit și cu tragere de inimă la treabă. Defectul ușor pe care-l avea în vorbire poate îl făcea să fie așa retras și să se socoată mai prejos decît

alți bărbați, motiv pentru care nici nu-și căutase vreo parteneră pentru căsătorie. Cobora în sat cînd avea nevoie de schimburi și să se îmbăieze. Altceva, nu-i trebuia. Avea de toate pădurarul și nu era zgîrcit. „Ce-i aici e și-al tău, Busuioace, îi spusese el. Te văd om muncitor și cuminte și cu dragoste de animale..."

Și Lică a rămas la canton și iarna și vara, uneori singur, singurel, fără femeie, numai cu vietățile pădurii alături, alteori și cu pădurarul, care mai toată ziua era plecat după oameni în comună sau la parchetul de tăiere a copacilor.

Îi plăcea aici, în mijlocul pădurii. Cu oamenii sta mai puțin de vorbă, poate că nu avea ce să le spună, și chiar dacă-l întrebau, mai ales vînătorii, unele lucruri ce țineau de vînat, locurile și ascunzișurile, da din umeri, semn că nu-l prea interesează, că ei nu le cunoaște...

„Arde pădurea! Arde pădurea" se auzeau voci desperate și vestea se prelungi pînă în sat. Clopotele celor două biserici începură să bată cu putere, iar mașinile pompierilor voluntari, cu oamenii agățați de barele metalice ale cisternelor, precum și alții cu sacalele se îndreptau spre punctul unde se credea că arde pădurea. Șeful de post se urcă pe cal și fugi pușcă, înspre zona respectivă. Era îngrijorat asemenea tuturor. Pădurea făcea parte din avuția obștei. Și lemnele erau uscate, iar focul s-ar fi întins; ar fi cuprins întreaga zonă forestieră. Cine să-l mai stingă atunci ?!

Cei care ajunseseră primii, văzînd că la canton era nenorocirea, începură să scoată apă din fîntîna săpată

în apropiere, umplînd găleţile şi alergînd cu ele să stingă focul.

Între timp sosiră şi maşinile cu alţi oameni.

Vîlvătaia se înteţise. Pînă atunci arsese mocnit, într-o cameră a clădirii vechi a cantonului, clădire care acum trosnea şi se clătina iar căpriorii, ţiglele se prăbuşeau în cenuşa amestecată cu apă. Se întinsese puţin şi către copacii din marginea pădurii şi prima grijă a oamenilor fusese de a săpa şanţuri pentru ca focul să nu se extindă într-acolo.

Închise în staul, vacile şi oile mugeau şi behăiau iar cîinele mare, negru, urla a pustiu. Noroc că n-a bătut vîntul. Altfel...

Auzind clopotele, cei de la bateria de cazane, aşezată mai departe de sat, se întrebară ce s-o fi întîmplat, iar sirenele maşinilor de pompieri îi făcură să înţeleagă despre ce e vorba. Ardea undeva, dar unde ?

— Nea Scurtule, arde cantonul, hai repede, omule, auzi pădurarul strigătele unui om, o voce gîfîită. Era Pitiş, omul de serviciu de la primărie. Pădurarul, nedormit, mahmur, dar nu pentru că băuse, ci de la inhalarea aburilor din încăperea cazanelor, unde încă se mai afla, se cutremură şi deveni repede lucid. Panica puse stăpînire pe el.

Fără să mai scoată o vorbă, încălecă pe bicicletă şi pedalînd, cu picioarele încă tremurînde, dar cu o forţă care nu şi-o cunoştea, se avîntă spre pădure.

„Cine doamne mi-a făcut una ca asta ? Unde o fi fost Lică ?“

Focul aproape se stinsese. Mai ardea mocnit sub grămezile de moloz. Cantonul vechi era în mare parte distrus.

Daţi-vă la o parte, ordonă şeful postului de miliţie. Aţi verificat încăperile ? Nu ştiţi că la incendii primul lucru care trebuie făcut e să salvezi eventuale vieţi omeneşti ?... Nu observaţi ? Parcă miroase ceva urît, parcă ar fi... Şi trecînd printre grinzile căzute, se apropie. Lîngă soba care, ca prin minune, mai rămăsese întreagă, chircit, cu braţele întinse pe podeaua udă, zăcea un om. Mai bine zis, un om mort. „Ia uitaţi-vă. Răni deschise la cap şi pe o parte şi pe alta, despicături în toată legea, şi beregata tăiată !..."

Era un om cu sînge rece plutonierul, dar ce văzuse îl cutremură. Ceva dureros îi atinse parcă şira spinării.

— Oribil, făcu el, extraordinar, crimă odioasă... Cine-o fi fost în stare de aşa ceva ? Nici într-un animal nu loveşti aşa. Cu repetiţie. Tavanul fostei încăperi se mai ţinea încă, afumat şi umed, în grinzi. Fixaţi tavanul să nu cadă ! ordonă el cîtorva oameni care rămăseseră cu ochii pironiţi şi aşteptau, cu sudoarea şiroindu-le pe faţă, ordine. Singuri nu mai ştiau ce trebuie să facă. „Să nu atingeţi nimic. Aici e vorba de moarte de om..."

Şi toţi care auziră acele cuvinte rămaseră parcă hipnotizaţi, cu ochii privind locul spre care arătase subofiţerul. O mînie mare puse stăpînire pe ei. Un murmur nedesluşit se ridică din această firească frămîntare. Femeile îşi făcură cruce, iar altele, mai slabe de înger, începură să plîngă încetişor. Plîngeau cu toate că nu ştiau cine-i mortul. Ştiau doar din auzite că fusese un om bun acest cioban.

După ce luă toate măsurile de rigoare, șeful de post trimise pe cineva, de încredere, să anunțe la județ că este nevoie de ajutor. Între timp sosi și pădurarul Scurtu care se arătă și el îngrozit de cele ce-i văzură ochii.

— Ce-au avut cu tine, măi Busuioace ? Ce-au avut cu el, tovarășe plutonier, zise, și glasul îi tremura de parcă ar fi fost lovit de friguri. Tot trupul îi tremura.

— Vom afla, Scurtule, vom afla noi, răspunse subofițerul. Oricum, a murit ucis de niște nemernici. Pînă atunci, vezi ce ai de făcut pe-aici. Îmi faci un inventar al lucrurilor. Și să nu se atingă încă nimic din acest loc.

Subofițerul lăsă cîțiva oameni din grupa de sprijin să asigure cantonul și, cu roibul lui, dădu fuga în sat. „Azi noapte s-a întîmplat, gîndi el. Poate aseară sau spre ziuă. O discuție cu Firicel Costică e mai mult decît necesară".

— La Tăuleni s-a produs o crimă, raportă în plin miez de noapte, ofițerul de serviciu, inspectorului șef. Cei de acolo cer ajutor. E ceva deosebit...

— Se cunosc autorii ? întrebă comandantul.

— Nu, nu se cunosc...

— Cheamă-i pe Odăgescu și Tomescu. Să ia echipa operativă și ce mai este necesar, tehnic, și să plece acolo urgent.

Banu ceru apoi centralistei să-i facă legătura cu medicul legist și procurorul Mărțișor, cel cu care lucrase cu bune rezultate și în alte cazuri mai grele.

— Alo, doctore Pancu, în cît timp poți să te'mbraci ? Perfect. Trec să te iau peste zece minute. La fel procedă și cu procurorul.

Ziua aceea uscată și liniștită începuse rău și greu. „Dar pentru asta sîntem puși, să descifrăm, să deslușim dacă nu reușim să prevenim..."

Odăgescu și Tomescu intrară, cu chipurile puțin îngrijorate, evenimentul de care luaseră cunoștință fiind într-adevăr de natură să trezească o asemenea stare.

— Sper că ați hotărît cine să meargă, se auzi vocea lui Banu. Era ceva mai crispată ca în alte dăți. Ne trebuie ofițeri destoinici, care au lucrat în cazuri mai grele. Odăgescule, tu, ca ofițer de judiciar, mergi cu mine, cu legistul și procurorul.

Nu le ceruse plan, nu le ceruse nimic. Situația era de așa natură, încît întîrzierile nu puteau aduce reușite.

— Acolo, deci, o să vedem ce e de făcut. O știre sau informație cît de lapidară trebuie aprofundată. Să mergem Odăgescule, se adresă el tînărului ofițer, cu chipul plăcut și cu alură de sportiv.

Trecură și-i luară pe procuror și pe medicul legist.

Acesta din urmă, un tip jovial, puțin cam cu „capul în nori", dar bun meseriaș, aruncă geanta „cu de toate" în mașina inspectorului șef și luă loc pe bancheta din spate.

— Doctore, începu Banu după ce ieșiră din orașul reședință de județ, cred că o să avem bătaie de cap, nemernicii au incendiat și casa și cît pe aci să ia foc și pădurea. Deci, urme o să fie puține. Rămîne de văzut...

— Ne facem datoria, tovarăşe comandant, zise Pancu. Am scos împreună la lumină cazuri grele, trebuie să ajungem la adevăr şi aici...

Dacia, „forjată" de şoferul Cristescu, „mînca" asfaltul şoselei spre nord. De cînd lucra cu inspectorul şef, acest subofiţer învăţase cînd trebuie să se grăbească şi cînd nu, şi acum înţelesese din priviri nerăbdarea comandantului său de a ajunge la locul faptei cît mai repede.

— Comuna e mare, continua Banu. Pădurea asta unde s-a petrecut acest act oribil se învecinează cu alte sate. Va fi de lucru nu glumă...

— Dacă-mi permiteţi, rosti Odăgescu, s-ar putea totuşi să fie dintre cei care frecventează mai des cantonul...

— Tot ce se poate, Odăgescule...

— Desigur că trebuie să fie dintre cei care cunosc locul. Vom vedea, îşi dădu cu părerea şi doctorul Pancu.

— Răbdare şi un sac de tutun, asta e legea noastră a celor care ne-am ales asemenea meserie, zise la rîndu-i procurorul.

— Şi un car de minte şi hotărîre, îl completă Banu.

În faţa sediului primăriei, primarul le făcu semn să oprească.

— Pe aici o luaţi tovarăşe colonel, zise el.

Se cunoşteau de la şedinţele de la judeţ. O luară pe un drum de cîmp, apoi cotiră. Maşina, acum cu viteză redusă, apucă drumul forestier ce ducea la canton.

Speriate, căprioarele şi iepurii ţîşneau către adîncul pădurii. Nu se mai auzea nici cîntec de pasăre, nici zgomotul tăietorilor. Pădurea amuţise, se zbătea

ceva în ea, în agonie. Să fie muțenia aceasta un semn al legăturii cu cel ucis, sau presentimentul iernii ? Poate și una și alta. Codrul își are tainele lui...

Primul pătrunse doctorul.

— Groaznic, făcu Pancu. Ce fiare ! Nu. N-am mai văzut așa ceva. Numai în cărțile de groază mai întîlnești. Capul mortului despicat în trei, cu rănile deschise, cu creierii lipiți de partea osoasă, jugulara tăiată, ceva de nefnchipuit.

— Și totuși... Uite că mai există indivizi care n-au nimic comun cu specia umană, rosti Banu indignat. Arată a fi vorba de un caz de sadism.

Ofițerii începură lucrul cu migală. Aparatele fotografice se declanșau rapid, se efectuau măsurători, se căutau urme, aici sau mai departe. Cîinele „Rex", condus de un subofițer priceput, adulmeca înfrigurat și schelălăia, mirosind mortul, cenușa, urmele care în praful drumului se pierdură. Dar simțul deosebit al acestui animal era puternic. Parcă înțelegea mișelia care se produsese aici. O luă din nou, urmat de conducător, pe drumul forestier, spre comună. Se oprea iarăși, adulmeca, apoi pornea mai departe.

— Hai, Rex, băiatule ! Hai ! îl încuraja subofițerul Trebuie...

La canton, după fixarea datelor preliminare, cu întocmirea de schițe și scheme, începură verificările, investigațiile. Pădurarul, care nu-și putea încă stăpîni uimirea, sau, mai bine zis, nici nu putea pricepe de ce se întîmplase ce se întîmplase, de ce tocmai aici, la cantonul lui, știa că Busuioc nu avea dușmani, dar nici prieteni și lucrurile acestea le declară ofițerilor.

Medicul legist, Pancu, ridicase, cu ajutorul a doi sanitari cadavrul, și-l urcară în salvarea care-l urmase.

— Aici nu mai am de făcut mare lucru, zise doctorul, apropiindu-se de Banu.

— Bine, dar vreau cît mai repede rezultatul la care ajungi. Ești as în meserie. Ne-ar trebui cît mai repede rezultatul...

— Vă promit că în cel mai scurt timp... Dar o parte din obiecte trebuie trimise la institut, la București...

„Ce-i determinase pe criminali să vină la canton ? Ce ascundea pădurarul ? Cine era, totuși, Busuioc ? Poate se luase la harță cu cineva în ultimul timp ? De verificat toți care au lucrat în ultimul timp pe lîngă canton și-i poartă pică pădurarului. E posibil ca el să fi fost ținta. Avutul lui". Iată întrebări și sarcini la care se așteptau tot atîtea răspunsuri. Și totul trebuia realizat cît mai grabnic.

Ofițerii trecură la verificarea amănunțită a zonei și a oamenilor.

Fiecare informație trebuia aprofundată. Fiecare amănunt devenea esențial pentru a da de criminali.

Cantonul, străjuit de stejari și tufani, parcă își pierduse din frumusețe. Era asemenea unei păsări cu aripile frînte, devenise stingher și urît. Și pădurea, dacă ar fi putut vorbi, sau marele cîine ciobănesc al pădurarului, dacă ar fi putut, cu siguranță că tîlharii ar fi fost prinși imediat. Dar... O bufniță greoaie, cu zborul parcă nesigur, ieși din podul cantonului nou, încă neterminat. O altă viețuitoare care, dacă ar fi putut glăsui, ar fi fost, poate, cel mai teribil martor.

Inspectorul șef, frămîntat de întrebări, aștepta primele rezultate. Avusese o discuție cu pădurarul și se

edificase oarecum asupra mobilului acestui act diabolic, de *sadism notoriu*.

— Aveam în casă banii primiți pe junci, declară pădurarul. Le vîndusem cu o zi înainte de a pleca la cazan. Acest lucru era știut de mulți oameni. Busuioc însă nu aflase. Nici nu-l interesa. Așadar, nici unde-i pusesem nu avea cum să știe. Dealtfel n-ar fi pus mîna pe un lucru sau pe un ban care nu-i aparținea. Era de felul lui liniștit. Nu știu să se fi certat cu cineva...

— Înainte, cine a avut grijă de canton ? îl întrebase Banu.

— Un cioban din Tăuleni, Cibinel, cu ăsta m-am certat. D'aia l-am și scos. Și pe deasupra el era călăuza braconierilor, îi ducea în locurile unde adăstau căprioarele, lucra mînă în mînă cu ei, el fiind un braconier notoriu. Așa cred. A fost cercetat la post.

— Bine, bine, îl întrerupse Banu, dar de unde a pornit cearta asta cu el ?

— Pentru că avea grijă de animalele de aici, și-a adus și el cîteva oi. Acum are multe. S-a înstărit. Și într-o zi, era iarnă atunci, îi fătase o oaie. Ciinele meu i-a mîncat mielul. De aici a pornit... Ne-am împăcat noi, dar faptul că l-am dat afară... Nu știu, n-am avut timp să mă gîndesc dacă-mi poartă cumva pică. Eu cu ale mele, el cu ale lui.

— Și acum ce zici de nenorocirea asta ? îl întrerupse Banu.

— Ce să zic... N-aș vrea să intru în păcat... Nu cred că e el. Cibinel e laș, fricos, tovarășe comandant.

Banu notă ceva pe o hîrtie și o întinse unui subofițer.

— Caută-l pe Tulea, ordonă el.

Medicul legist, Pancu, depuse un raport amănunțit cu cele constatate.

„Nemernicii au vrut să șteargă urmele crimei, își zise Banu, prin incendierea cantonului. Lovituri repetate cu un corp tăietor, citi el. topor sau secure, plus înțepături cu un corp ascuțit, probabil lama unui cuțit, apoi iarăși lovituri în zona craniană cu un corp contondent (posibil muchia toporului). Victima a fost „surprinsă". Era clar că n-a opus rezistență. „N-avea cum" își notase anterior Banu. Rămășițele ușii arătau acest lucru. Fusese forțată, zăvorul îndoit, iar făptuitorii s-au năpustit asupra bietului om. În stomac nu sînt urme de hrană, citi Banu în continuare. Crima s-a produs între orele 19,00—20,00, moarte deosebit de violentă.

În această perioadă, își urma Banu ideea, era deja întuneric. Indivizii știau că pădurarul se afla la bateria de cazane, că la canton se află doar omul acesta, Busuioc. Și au acționat. Din cele constatate rezultă că ușile biroului, dulapului au fost forțate, documentele silvice răvășite. Atunci, probabil, au dat foc...

Odată cu primirea și citirea raportului datele problemei se schimbară oarecum, cei care urmau să fie verificați și incluși în cercul de bănuiți trebuiau să declare unde fuseseră în după-amiaza acelei zile și, mai ales, între acele ore... Apoi să se treacă la confruntările obișnuite ale fiecărei declarații, investigații, fără de care nu se putea înainta în caz.

Se lucra cu îndîrjire, cu înverșunare chiar. Fiecare ofițer sau subofițer își făcea datoria. Dar unde să-i găsești pe vinovați ? Cert este că unul dintre ei ajunsese pe la bufet, dar cine era ? Cîinele Rex, pierduse urma la pîrîul ce ocolea satul. Și de ce făcuse indi-

vidul ocolul ? Era din alt sat ? Poate din Udupeni. Cercetările se lărgiră și în acea parte.

Pădurea, cu frunzele arămii, își trăsese peste copacii înalți, bătrîni, dar drepți cerga tăcerii. O tăcere dureroasă, sîngerînd cu fiecare frunză căzută. Și, ca o prelungire a durerii, spre seară, clopotele începură să bată, în dungă, sfîșietor, pentru cel care a fost Licà Busuioc...

Localitatea fierbea. Ceva surd, un talaz neguros se abătuse asupra acestor locuri. Costică Firicel, responsabilul bufetului, dăduse unele relații, dar prea vagi.

— Unul vine și-altul pleacă, zisese el. Sînt singur și nu prea le țin socoteala. Poate p'ăștia mai arțăgoșii. Alde Șișîială, Covete, Biriboc, Cioroiu, care se mai imbată și fac pe nebunii. Ieri au fost p'aici, da' nu știu dacă au mai ieșit și-au revenit.

— Măi omule, îl oprise Tulea, aici e o crimă, o răfuială, n-ai auzit nimic, chiar nimic, n-ai văzut pe careva schimbat, mai agitat ?

— Păi tovarășe maior, ăștia dacă beau, sigur că se schimbă. Întrebați-l pe Cibinel ăsta, că el stă cu oile pă marginea pădurii și nu l-am văzut la bufet...

— Mai gîndește-te Firicele, poate-ți amintești cîte ceva, adăugase Tulea și-l lăsase în pace.

— Pe Cibinel îl căutase ofițerul, dar ciobanul plecase la niște rude în județul vecin. Așa i se spusese. Dar cînd plecase, nimeni nu putea spune, nici măcar vecinii. Avea tîrlă lîngă pîrîu și mai dormea acolo. Poate cînd a plecat, fusese acolo, la tîrlă. Era în tovărășie cu un alt cioban, Goicea. Nici Goicea, nu știa unde se află.

Căpitanul Odăgescu, care se ocupa de cei cunoscuți „la judiciar", ajutat de încă doi ofițeri din subordinea sa, raportă inspectorului șef primele date.

— Am audiat un martor, Ciulică se numește. Pentru că e invalid, mai toată ziulica stă la poartă. Are casa aproape de drumul ce o ia spre cîmp. Și în declarația lui a specificat că Turică, împreună cu Lovete au trecut înainte de scăpătat, p'ormă Cursaru, Bontea și Pitiș de la primărie. El a stat pe bancă pînă tîrziu, continuă Odăgescu. Au trecut și alții. I-a atras însă atenția ceva mai aparte. Drumurile unui anume Șișîială către pădure. A trecut de trei-patru ori. Dar s-a întors în sat înainte de căderea serii.

— Ați discutat cu acesta ? îl întrebase inspectorul.

— Da. Are și un anume alibi. L-a căutat pe Cibinel pentru a cumpăra brînză. Avea musafiri, adică aștepta. Nu l-a găsit și a fost nevoit să-l caute de mai multe ori. În final s-a lăsat păgubaș...

Altceva i se păruse interesant ofițerului privitor la Șîșîială. Fără cazier, doar cîteva clase, rău la băutură și chiar treaz își bate frecvent nevasta și copiii. Vecinii se feresc de el. Și după toată povestea cu brînza el spune că a stat acasă. Dar copilul declară că nu l-a văzut intrînd în casă decît tîrziu, seara, după ce ei serviseră masa.

— A discutat ceva cu mama, dacă a întrebat cineva de el, vreun prieten, sau altcineva, apoi au stins lumina. Dimineața a plecat să-și cumpere oi. Nu știu unde.

Într-adevăr, plecase cu o ocazie, dar șoferul nu era în regulă. Ceva cu foaia de parcurs. Și s-a întors.

Neprevăzutele situații continuau. La postul de miliție, devenit punct de lucru, fiecare aspect era analizat în esența lui, în așa fel încît erori să nu aibă loc.

Și cercul de bănuiți, așa cum era și normal, se restrînse. Dar mereu, în fiecare ședință de analiză, revenea ideea : numai pentru suma aceea de bani să fi fost omorît Busuioc ? Acesta, sau numai acesta, să fie motivul ?

Pădurarul fusese eliminat. Se stabilise că toată noaptea a stat la cazane. Povestea se dovedea ca un caz cu alibi perfect, dacă se poate vorbi de așa ceva. Cei desemnați pentru rezolvarea lui trebuiau să folosească „brețele" fiecărui amănunt, semnificativ sau nesemnificativ, așa cum se stabilise la analiza speței.

Pădurarul, care în zilele de vînătoare se arăta deosebit de vioi, în pădurea aceea mare și plină de farmec, acum devenise taciturn, apatic, chiar fricos. Nu putea să-și scoată din cap acel eveniment care-i răscolise viața obișnuită, deși el fusese eliminat din cercul de suspecți. Primăvara următoare, cu abundență de flori și verde crud, își făcuse apariția. Cantonul „nou" rămăsese neterminat, iar clădirea veche, adică fosta clădire, nu mai exista. Poate devenise, într-un fel, mormîntul lui Busuioc. Și privirile pădurarului Scurtu îi fugeau, fără voia lui, într-acolo, către molozul negru.

Cînd se vorbise de un caz greu, nu se greșise deloc. Era într-adevăr un caz foarte greu.

Zilele și nopțile deveniseră pentru oamenii lui Banu pline de frămîntări. Munca trebuia luată mereu de la început. Ceva le scăpase, ceva era în neregulă. Investigări, audieri, cercetări și totuși...

Trecuse mult timp. Venise în sfîrșit și clipa cînd Banu le spusese subordonaților săi :

— Cibinel ăsta știe multe. Tăinuitor a fost, tăinuitor rămîne, dar ca orice individ vinovat nu va putea

duce această „povară" la nesfîrşit. Are un caracter mai slab şi trebuie să ţineţi seama de lucrul acesta. Pentru ceilalţi, Şîşîială şi Bontea, măsuri de supraveghere intensă...

Dacă Cibinel îşi păstrase declaraţia şi în parte se verificase, declaraţiile celor doi nu se arătau a fi sincere. Nu concordau cu datele stabilite prin martori. Ei se străduiau să explice, dar nu puteau motiva, plauzibil, ce făcuseră concret în „momentul critic".

Bontea, cel cu nasul mare, fruntea teşită, parcă de cabalină, cu mîinile atîrnînd pe lîngă el, mari şi bolovănoase, parcă mai lungi decît era normal, încercase într-un fel să facă şi pe „nebunul". Poate şi din pricina unor martori care, nu că n-ar fi vrut să coopereze sincer, dar plasau anumite întîmplări din ziua aceea în alte zile, se bătuse pasul pe loc, ceea ce stînjenise desfăşurarea operativă, dinamică, a rezolvării cauzei.

Şîşîială avea motive, în prima parte a anchetei, să nu recunoască nimic şi o ţinea pe-a lui că a fost după Cibinel. Avea motive, credea el, întrucît nu fusese „înainte la canton niciodată..." Dar acest „înainte", exploatat cu discernămînt juridic de ofiţeri, l-a adus pe Şîşîială în postura de... inculpat.

Şi într-adevăr Şîşîială nu fusese la canton pînă în seara aceea.

...Se întîlnise cu Cibinel şi ăsta îi spusese că pădurarul e plecat. Şi cum ştiau că omul vînduse animalele şi gîndeau că ţine banii în casă s-au hotărît să meargă la canton. Şîşîială avea cu el şi o toporişcă. Pe drum, s-au întîlnit însă cu încă doi, Bontea şi Cursaru, care mergeau şi ei „la pădure". Şi toţi patru

se cunoșteau, erau buni amici. Soarele scăpătase și umbrele serii se buluceau peste pădure și cîmp.

— Hai la canton, zisese Șîșîială, că a rămas doar sluga pădurarului. Ăla care mi-a luat mielul acu' doi ani și a zis peste tot că e al lui. Scurtu, pădurarul l-a ajutat...

S-au tot ciorovăit și în cele din urmă au pornit. În față erau Bontea și Șîșîială.

— Și dacă se-ntoarce Scurtu ? întrebasc oarecum speriat Bontea.

Șîșîială îl privi tăios, fălcile lui mari parcă pocniră.

— Nu pleacă el dă la cazan, are treabă nu glumă. Asta-i om greu. Are țuică, face și vin mult, animale are, pădurea e a lui, nu dă crăci decît pă craci... Ce mai, gîndul lui nu e la canton acu'...

Busuioc tocmai se pregătea să așeze masa. Își făcuse omul ceva fiertură și o pusese în castron. Și, deodată... Ușa a sărit în țandări și doi indivizi tăbărîră cu topoarele asupra lui. Erau Bontea și Șîșîială. Ceilalți doi așteptau afară în întuneric. Cîinel s-a speriat însă de cîinele pădurarului și a fugit mai departe de canton. Și în pădurea aceea blajină, într-o seară de sfîrșit de toamnă, se produse crima aceea oribilă, veritabil act de sadism.

Criminalii fuseseră prinși. Cîinel se demascase singur. Și nici unul dintre ei, în fața probelor, nu avu cum să nu recunoască.

Viața intră din nou în cursul ei normal. Și oamenii și pădurea căutau să se elibereze de cumplita amintire. Se spunea chiar că pînă la descoperirea crimi-

nalilor și pedepsirea lor un anume vuiet trist s-a făcut mereu auzit printre copaci, de parcă ea, pădurea, îl plîngea pe Busuioc și nu-și putea găsi odihnă. Se mai spunea că abia după prinderea vinovaților vuietul trist al pădurii a încetat. Sînt, desigur, legende. Oricum, pădurea putea, în sfîrșit, să respire în liniște. Adevărul ieșise la lumină. Cazul fusese rezolvat.

Șarlatanie în numele domnului

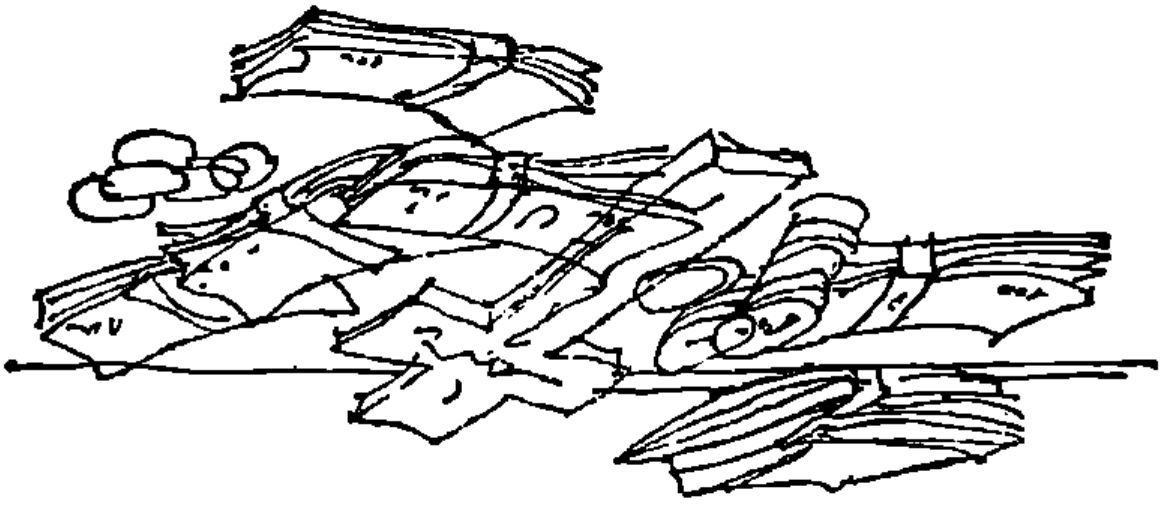

Într-o mare întreprindere constructoare de piese din metal fusese semnalat, de mai mulți muncitori, cazul unui *controlor de calitate.* Gubernea, zis „Rătăcitul", care „trece sub tăcere" piesele defecte, sub motiv că el nu vrea să facă rău nimănui, că el dă socoteală numai celui de sus, care-l „veghează"...

Avea și tot felul de ciudățenii : nu venea niciodată la manifestări culturale, adunări ale oamenilor muncii, la pregătirile gărzilor patriotice. Se făcea bolnav și cînd nu mai avea încotro, „îmbolnăvea" pe alții din familie. „Boala" era însă alta.

Omul ciudat și-a dat arama pe față cînd a primit instrucțiuni de la un „frate" de-al lui să atragă niște „păcătoși" pe calea cea dreaptă. Și unde să-i afle, unde să-i găsească mai bine decît aici, la locul de muncă. Că doar avusese posibilități destule să-i studieze. Știa, avusese timp să cunoască metehnele

fiecăruia. Se gîndise că, printre cei care rebutează piese, va găsi pe unul sau altul pe care să-l ia sub „aripa-i ocrotitoare", să-l pregătească întru cunoașterea căilor divine, a adevărului, a cuvîntului lui Dumnezeu-Jehova, și să-l facă în sfîrșit fericit.

Dar mare îi fu mirarea cînd cel pe care pusese ochii îi trase un perdaf pe cinste încă de la primele cuvinte. Ceea ce nu-l făcu însă să renunțe. Așa îl învățaseră și pe el alții, să nu renunțe. Să ducă la bun sfîrșit sarcina dată. Măcar unul sau doi prozeliți într-un an ! Folosește, deci, omule al Dumnezeului Jehova, fiecare prilej, oriunde, numai să-l găsești pe acela care să vină să împărtășească taina „vieții de dincolo". Adică să renunțe de bună voie la viața de pe pămînt, „care e păcătoasă și nu te bucură cu nimic". Să intre în rîndul celor care-l iubesc pe Domnul și să aștepte să vină, cît mai curînd, sfîrșitul. Căci atunci va ajunge la fericire. Cei care s-or ruga și vor cînta întru lauda și slava „Regelui Jehova", vor fi cei aleși, vor învia din morți ei, fiii și fiicele iubitoare... Să vezi atunci fericire veșnică ! Numai cîntece, numai bătăi ușoare de aripi și zefir. Ce mai, trai nincacă, trai bun, că au scăpat ei, aleșii „Regelui", de cei vînduți lui Satan sau altui nevăzut prinț al tenebrelor sau, de ce nu, al neantului.

Gubernea, C.T.C.-istul, om cu școală de altfel, devenit spiritualitatea întruchipată sub pretextul slujirii acelui nevăzut și atotputernic duh, făcuse din serviciul său o tarabă mincinoasă prin care unii leneși și nepricepuți, care-l mai aprobau pînă treceau de C.T.C., că de, „fă-te frate cu dracu' pînă treci puntea", își făceau planul la rebuturi. Dar banul era ban.

Chenzina era chenzină şi lichidarea mai ceva. Dar cum „şmecheria" se dovedi că aduce prejudicii secţiei, Gubernea fu luat la întrebări de maistru şi de alţii. Scurt şi precis. Şi el, Gubernea, cel cu „apostolica" menire, a încercat să se apere. „Că-n vis i se arătase duhul Regelui şi-i poruncise să-i aducă la sînul fericirii veşnice pe învăţăcei".

— Şi altceva ? îl întrebase un om, abia stăpînindu-se să nu-l ia de gît.

— Atît mi-a poruncit şi a dispărut.

— Dar să munceşti ca toţi ceilalţi, să-ţi faci datoria aci, pe pămînt, de unde iei leafa, mănînci şi trăieşti, nu ţi-a poruncit duhul ? izbucni cu mînie un maistru mai în vîrstă. Ruşine ! Ruşine să-ţi fie !

Obsedat de viaţa de dincolo, cum ar fi un hoţ obsedat că va fi prins asupra faptului, şi chiar este prins, Gubernea, sub povara celor citite, scanda psalmi şi pilde din biblie şi tot felul de materiale religioase pe care le primise de la superiorul lui „frate". Visase el, unsul adică, să iniţieze şi pe alţii în „tainele" sfinte. Adică să devii peste noapte mare credincios şi propovăduitor al unor idei şi credinţe pe care, în mod repetat, la anumite zile şi ore, să le reciteşti şi să le înveţi pe de rost. „Ele să-ţi fie în minte şi-n culcare şi-n sculare. Altceva e lucru diavolesc, să scuipi în sîn nu alta, piei drace, că de aia se cheamă că ai apucat pe calea asta pentru care nu există întoarcere. Noi guvernăm lumea, n-a sosit încă vremea, dar o să piară state şi societăţi, iar cei iubiţi şi umblaţi în casele domnului, vor trăi şi va fi un singur guvern mondial", îi sunau în ureche vorbele fratelui.

Adunarea în care a fost judecat Gubernea, s-a încins. Oamenii erau revoltați.

— Asta e șarlatanie, ba mai mult, propagandă antistatală, antiumană, spuse un tînăr inginer cu un păr cît claia, mare sportiv și iubit de toată lumea. Pentru ei, pentru Jehoviștii ăștia, bombele cu neutroni, rachetele, toate armele de nimicire sînt bune și necesare că aduc mai repede sfîrșitul lumii. Și iată-l pe Gubernea al nostru că nu e doar șarlatan și necinstit în muncă, dar propovăduiește distrugerea și războiul. Eu unul nu pot să tolerez. Cer...

— Și ați văzut ce fel de om este. Umblă să facă prozeliți și știe să-i șantajeze cu C.T.C.-ul, strigă Matilda matrițera mamă a 5 copii și muncitoare fruntașă. Mare pezevenchi, Gubernea ăsta cu frații lui cu tot...

— Și cu Jehova, se auzi o voce din sală care, completînd pe Matilda, mai destinse un pic atmosfera.

— Vreți să știți cum arată un astfel de „martor al lui Jehova" ? Să vă povestesc ce s-a întîmplat după inundațiile din 1973, la Perieni :

„Au apărut doi indivizi îmbrăcați destul de sărăcăcios. Sandalele din piele de măgar le mai trebuiau, sau să călărească un măgar. Au rămas peste noapte la un cetățean din marginea satului. Un om simplu, cu numai patru clase, care i-a primit și i-a omenit cum se cuvine. La întrebarea lui, de ce se află pe aici, ce necazuri îi mînă, cei doi au răspuns că ei sînt „vestitorii" Dumnezeului Jehova, că sfîrșitul lumii e aproape și duhul i-a îndrumat către sud, unde nu prea se ține seama de cuvîntul lui și oamenii au uitat să i se mai roage.

Şi cînd a auzit omul că inundaţiile sînt din porunca lui Jehova şi că sînt semne rău prevestitoare, s-a cutremurat şi a căzut în genunchi lîngă cei doi. Şi le-a poruncit şi copiilor să facă acelaşi lucru. „Vestitorii" anunţau grozăvii nemaiîntîlnite, le băgaseră frica în oase şi bieţii copilaşi dîrdîiau, de parcă ar fi fost cuprinşi de friguri.

— Încetaţi ! strigă omul. Mă fac ce vreţi, martor, da' nu-mi băgaţi copiii în sperieţi...

Cei doi, auzind acele cuvinte, l-au îmbrăţişat, l-au pupat „frăţeşte" şi au scos din servietă două reviste : „Turnul de veghere" şi „Treziţi-vă", pe care i le-au pus sub ochi, arătîndu-se mulţumiţi de osîrdia lor şi de „înţelepciunea" omului.

— De-acum eşti fratele nostru, s-au pronunţat ei, trebuie să ne ajuţi, că şi noi te vom ajuta. Te facem chiar şef, dar să te apuci serios de studiu. Studiu permanent.

— Şi ziua şi noaptea, permanent ? Atunci cînd mai muncesc ? întrebă omul înmărmurit.

— Trebuie, trebuie să înveţi ce porunceşte Jehova Dumnezeul şi, pe lîngă reviste, i-au lăsat şi o biblie ediţie nouă, scoasă la Londra... Înţelegători aceşti vestitori, deocamdată nu i-au cerut bani.

— După studiu, vei fi botezat. Rîu vedem că aveţi aici aproape, dar atenţie, să nu sufii o vorbă, noi nu sîntem legali.

— Nu sînteţi... ?

— Să jure pe Biblie, vorbi unul din vestitori.

— Da, făcu celălalt.

Replici. Ca la teatru. Fiecare cu rolul său.

«Ce o fi, o fi», şi-a zis omul şi cu toţi ai lui au jurat pe biblie în cor, sub blestem că dacă vor sufla

o vorbă, vor fi aspru pedepsiți de Jehova. care va împărăți lumea...

— Ești fericit ? îl întrebă un vestitor pe noul frate.

— Nu știu, mă simt așa și așa, răspunse omul.

Și începu instruirea, de două zile, din partea celor doi. Ce are dreptul că facă și de ce nu, ce trebuie să respecte și cum, pentru a nu călca cuvîntul lui Jehova și numai puterea lui s-o recunoască.

— Mie nu-mi place, tată, zise un copil. Sînt aiureli. La școală ne spune altfel, iar de mă'nchin, vor rîde toți de mine.

— La școală vă spune lucruri diavolești, fiule. Viața, adevărata viață este cea de după moarte. Acum sîntem trecători... rosti profetic, calm, vestitorul. Albinele își urmează matca, continuă individul. Cele mai multe mor în spațiu. Ele se regenerează în stupul întunecat, renasc și-și trăiesc viața adevărată. Așa și omul, dar numai omul care-l iubește pe Dumnezeul Jehova, filozofă mai departe adeptul «regatului mondial». Să n-ai nici o grijă din partea asta, adăugă individul privind cu înțeles adînc spre capul familiei.

— Ziceți că așa-i viața asta... o să fac așa cum porunciți, s-o văd și p-asta...

— Cum poruncește Jehova, omule, de bine, întări celălalt iubitor al noii stăpîniri de 1000 de ani. Pentru că după stîrpirea cetățenilor planetei, domnia va fi a lui Jehova. Ea va fi peste tot, se va întinde pe distanța a 1000 de ani. Concret și exact. Pe parcurs mai pot interveni diferite întîmplări, unele răbufniri sau scandaluri provocate de sataniști și cifra va coborî, în funcție de ce va dispune Regele nostru.

Cei doi vestitori, după diferite «pilde» aruncate și «binecuvîntări frățești», și-au luat tălpășița în altă parte. Să semene sămînța neagră a îndoielii, întunericului și scîrbei de viață. Nu înainte de a-i amenința cu pedepse înfricoșătoare. Atîtea blesteme și spaime că unul dintre copii a zăcut bolnav mai bine de o lună".

Gubernea era unul din „fiii" care îmbrățișase mai de mult calea spre cele veșnice. Cînd se făcu și el de vîrsta chemării sub drapel, să-și satisfacă serviciul militar ca tot omul întreg, refuză să depună jurămîntul pentru apărarea gliei. „Să depună cine vrea, zisese el, eu am jurat pentru Jehova. Armă nu iau în brațe, că e foc... Am credința mea și nu se cade..."

Dar pentru că nu se afla cu „frații" lui la un oarecare studiu, ci se împotrivea, prin fapta lui, prevederilor legale fu pedepsit conform legii. Pînă la urmă făcu și armata.

— Aș crede că-i nebun „martorul" nostru, tovarășe locotenent, raportă sergentul comandantului de pluton. Încearcă să se strecoare printre noi, precum șarpele, lăsînd în urmă-i mirosul stătut, de tîrîtură. Băieții, militarii din grupa lui, pe care el tot încearcă să-l convingă de „convingerile" lui, zic că e în stare să vîndă orice, și pe mama lui. Asta vroiam să vă raportez...

După ce învățase o meserie, bineînțeles pe banii statului, Gubernea nu mai citise decît cărțile sfinte, mereu aceleași sau, mai bine zis, mereu aceeași : „Turnul de veghere". El citea și apoi se apuca să

tălmăcească tot felul de idei, cui îi venea la îndemînă. Încercă să fie cît mai metodic, fără măcar să se întrebe dacă în această lume mai există şi altceva, decît vorbele lui.

Treptat, treptat, cele citite şi fraţii care veneau să-i dea porunci îl acaparaseră cu totul. Nu-l mai interesa nimic decît „misiunea" lui.

Adunarea continua în aceeaşi atmosferă.

— Şarpele ăsta veninos nu mai are ce căuta printre noi, spuse Tănase, un muncitor cu experienţă, care cunoscuse viaţa cu relele şi binele ei. Din ăştia ca Gubernea se formează trădătorii şi duşmanii. Sînt în stare să vîndă orice, şi pe mama lor o vînd. Aştia îşi vînd şi ţara din moment ce nu au nici un respect şi nici o iubire de ea. Şi pe noi toţi ne-a făcut de rîs, ne-a murdărit. Acest şarlatan, oare mai are vreun rost să-l ţinem aici, în colectivul nostru ? Asta-i un şarpe sau un lup. Diferenţa ar fi că şarpele se tîrăşte şi-şi schimbă pielea, lupul, numai părul. Năravul este acelaşi : să pîndească şi să atace. Priviţi-l cum se uită la noi !

— O fi coborît duhul în el, răsună puternic în sală glasul unui tînăr muncitor.

Sala în care se dezbătea cazul lui Gubernea, fierbea, dar la replica tînărului, izbucni în hohot de rîs.

— Să se ducă la Jehova al lui, adăugă o femeie cu braţele puternice, să-l remunereze el. Să-i dea să mănînce. Ce să caute printre noi un astfel de individ, vestitor al vieţii după nimicire. Apoi femeia se întoarse către Gubernea şi se porni : Cum omule, adică noi, care nu-ţi îmbrăţişăm credinţa, murim şi tu o să trăieşti ? ! Aştepţi să-ţi vină *guvernul mondial !* Stîrpitură ce eşti ! Du-te şi te roagă unde vrei,

treaba ta, dar n-ai ce căuta printre noi, cu ipocrizia sufletului tău...

Vorbise înfocat femeia aceea și vorbise bine. Sala simțea asta. Era limpede pentru toată lumea nu numai minciuna și șarlatania, dar și gradul de periculozitate al unor astfel de indivizi.

— Cei care propovăduiesc „teama sănătoasă", încrederea în sosirea momentului cînd „se vor încheia socotelile" — mai rău nici că se putea ! — și „se va da verdictul", uită însă că astfel de gogoriţe le-a îngropat istoria cu toată nefasta lor înrîurire și beznă. Marcel, inginerul, vorbea rar și clar. Se vedea că-și stăpînește revolta. Și mai zic acești Gubernişti : „observaţi ce va urma, că trebuie de timpuriu întipărită în mintea copiilor credinţa în Jehova, ajutaţi-i să aprecieze și să înţeleagă că Jehova este o persoană reală care aude și răspunde la rugăciuni..." Cîtă ipocrizie, cîtă șarlatanie... Adică „teama sănătoasă" să intre copiilor pînă în măduva oaselor sau în ultima circumvoluţiune a creierului, că astfel se împlinește dorinţa lui Jehova, de a fi o dată și o dată „stăpîni în univers". „Iar cei ce nu sînt «martori» o vor păţi la sfîrșitul lumii, cînd Regele va da verdictul favorabil numai celor care cred în el". „Verdictul favorabil", „judecata exactă" — suprema satisfacţie a sectantului. Pentru că „Jehova are un catastif, în care trece fiecare martor în parte și notează cîte rugăciuni face pe zi, cîte greșeli îl bîntuie etc. etc." Dacă cumva în dreptul numelui din catastif se arată că nu execuţi studiul, că satisfaci serviciul militar, citești sau vizionezi altceva decît cele întocmite de rege, te-ai ars. Adio „regat mondial", adio „stăpînire universală !" Deci martorul să aș-

tepte mîngîierea că „Turnul de veghere : își va arunca privirile în depărtări, va anunța ce descoperă la orizont și... poate, poate s-o arăta vreun extraterestru sau vreun avion inamic, de vînătoare sau bombardier, și atunci să se roage sau să anunțe... Pe cine ? Unde ? La care adresă exactă ? Nimeni nu știe. Totul este minciună. O minciună otrăvitoare și periculoasă. Legea o pedepsește. Oameni ca Gubernea trebuie sancționați de lege. Noi n-avem nevoie de ei !

De la masa prezidiului se ridică Vasile Trică, cel mai bun om din secția de turnătorie. Întotdeauna era ascultat cu atenție. Vorbea frumos, nu degeaba era mereu chemat ba la Universitatea populară, ba la club, ba la diverse întîlniri cu tinerii.

— Martorii lui Jehova, cei care așteaptă cu răbdare și bucurie crescîndă apocalipsul și crearea unui nou Babilon din moloz, contopirea tuturor frontierelor, nimicirea tuturor guvernelor, deși afișează blîndețe și împăciuire în întreprinzătoarele lor acțiuni de îndoctrinare și umilire a personalității umane, rămîn dușmani înfocați, înrăiți ai vieții. Preamăritori ai morții și, posibil, ai învierii...

Treabă de ideologie, ce mai, o nouă ideologie din categoria celor lansate de curente sectante, reacționare, care își propun nici mai mult, nici mai puțin decît să ia conducerea întregii lumi printr-un guvern mondial care să fie condus de un rege — Dumnezeu, ca Buda sau Jehova... Jehova a pregătit pentru aceasta și niște teoreticieni, bine plătiți, o garnitură de „logicieni“ pentru ca tacîmul să fie complet. Șarlatania mondială speră, astfel, să prospere, pentru că ici, colo întîlnește creduli care se zbat și nă-

dăjduiesc, prin rugi fierbinți, să vină *semnul*. Dar, se știe, cine seamănă vînt adună furtună, sau cine seamănă deșertăciune cu ea se alege...

A promite obținerea fericirii, adică „adevărata fericire" numai prin citirea unor reviste și alte materiale editate în străinătate care proclamă viața după moarte, iată printre altele cu ce se ocupă și ce propagă „martorii lui Jehova".

Caracterul antistatal, și antiuman al sectei face ca ea să fie interzisă de legi, tocmai pentru periculozitatea și monstruozitatea preceptelor sub deviza cărora servii acestei secte acționează.

I s-a dat cuvîntul și lui Gubernea. Trebuia să dea socoteală. Întrebările și acuzațiile îl striviră. Din toată făloșenia sa nu mai rămăsese nimic. Se făcuse mic. Încercă să articuleze cîteva vorbe, dar cuvintele ieșeau greu. Nu mai găsea nimic de spus. Uitase parcă totul. Frazele citite din cărțile „de căpătîi" la care avu acces prin grija conducătorilor săi nu-i mai erau de nici un folos.

Acel muncitor în vîrstă, Tănase, cunoscut pentru temeinicia vieții și muncii sale, pentru curățenia lui morală, pentru sufletul său mare și mintea lui ascuțită, pusese degetul pe rană. În picioare, Gubernea își aminti istorisirea lui Tănase.

— În secția unde lucra Gubernea, din neatenție, un tînăr fusese accidentat grav. Pierduse mult sînge, iar oamenii hotărîră să meargă în grup, la spital să doneze sînge, adică viață, pentru cel aflat în impas.

Atunci, sau poate și atunci, s-a văzut adevărata față a lui Gubernea, el care zicea că „vestitorii ajută, se ajută între ei, că au dragoste de semeni..."

Cuvinte goale, probabil ca să adoarmă conștiințele și să le atragă în păienjenișul deșartelor speranțe. Vă amintiți ce-a zis ? Să vă amintesc eu : „Nu merg și nici nu dau sînge. Îmi este interzis. N-are nici un rost. Mai bine să moară, că ajunge mai repede la sînul lui Jehova, Dumnezeul nost'".

Moare omul, mă Gubernea, i-am spus noi. Trebuie să dăm toți. Și ție ți se poate întîmpla...

„N-am voie nici să dau, nici să primesc. E împotriva credinței mele". A scos un cartonaș din buzunar cam cît o carte de vizită. Am citit cu ochii mei. Și vocea lui Tănase continua să se audă parcă în sală, oricum ca răsuna în capul lui Gubernea. Dacă toți ar fi ca tine, s-ar duce dracu' de rîpă planeta asta. Se poate face ceva cu acești indivizi ? Cu niște stîrpituri, minți bolnave, colcăind de ură ? Neghina asta trebuie îndepărtată din lanul de grîu. Să crească sănătos și viguros grîul. E o datorie a existenței noastre".

Cine a spus că somnul conștiinței naște monștri, nu a greșit, a continuat Tănase. Gubernea nu gîndește, el repetă și rostește ce i se spune sau citește în maculatura aceea nocivă...

Gubernea nu putu rosti o propoziție. Se bălăbăni de pe un picior pe altul și pînă la urmă se așeză, mic, ca un punct negru, pe scaunul ce-i fusese oferit. Toată lumea îl privea. Pentru un moment în sală se făcu liniște.

— Am să vă mai spun și eu o poveste, zise, ridicîndu-se greoi, nea Grigore de la montaj. Este cazul lui Fane Fulgaru. Unii poate au auzit despre el. E bine ca să se știe. El a trecut de la baptiști la jehoviști, numai pentru că i se promisese un post de

conducere. Se vede treaba că și între sectanții de toate culorile există o concurență ; există ambiții, neîmpliniri. Ideea de a deveni șef i-a surîs, așa că trecu dintr-o tabără într-alta. În definitiv slujeau același Dumnezeu. Ce contează interpretarea !

Și Fulgaru fu botezat în tăcere și începu studiul sistematic, cu deosebită rîvnă și mare efort pentru un om de vîrsta lui, dar ahtiat după măriri și onoruri. După ce venea de la serviciu, se închidea în cameră și începea să citească și să cînte de unul singur. Femeia îl întrebase de cîteva ori ce face și de ce pierde nopțile închis în camera lui, dar Fulgaru o repezise scurt, că nu-i treaba ei, că are să vadă ea, într-o zi, surpriza...

Și biata femeie a văzut ce-i poate pielea omului lîngă care trăise o viață, chiar mai devreme decît se aștepta. Pentru că Fulgaru primise sarcina să „racoleze" servi și, se gîndise el cu cine să înceapă ? Cu cei din familie. În primul rînd soția, apoi urmează ceilalți, inclusiv cele două nepoțele care erau apostrofate că știu numai poezii despre țară și popor, și nici măcar n-au învățat „tatăl nostru". Am să le dau eu lecții, să mă pomenească în vecii veci-lor, și-a zis Fane.

Și au început, pentru cei din familia lui Fulgaru, zile chinuitoare, amenințări și blesteme, din partea *vestitorului* care se vedea la dreapta lui Jehova dînd „verdicte favorabile" sau nu, după cum îi venea la îndemînă.

Pustiit, golit, de acel miez al omeniei și simțirii omenești, Fulgaru, văzînd că toți ai casei îl ocolesc și-l iau în derîdere se abătu ca o fiară asupra copiilor pe care abia îi aștepta să se întoarcă de la școală. Sub amenințări copiii începură să învețe cîntece și poe-

zioare, iar noaptea vorbeau în somn, se zbăteau ca păsările otrăvite cu semințele nevolniciei, întunericului și nesăbuinței. O frică de ceva nevăzut, necunoscut le pătrunsese în suflete și-n gînd. Copiii erau triști, se ofileau în aerul stătut, îmbibat de miasmele răspîndite de „unicul vestitor". Învățătoarea a sesizat că se întîmplă ceva cu unul din copii, dar nici prin gînd nu i-a trecut că veninul unui șarpe picura la rădăcina acestui lujer abia ieșit în viață. Și fetița, elevă în clasa întîi, începu să plîngă pentru că îi era frică să spună ce se întîmpla, cu ea și cu surioara ei, cum le chinuia bunicul, cum le interzisese să mai învețe poezii sau să citească altceva decît ce spunea el. Un dușman întunecat se strecurase în lumina aceea nevinovată a sufletului de copil. Închipuire nefastă a celui care-și pierduse echilibrul și se credea apostol venerat și adulat de cei din jur. Pentru că asta este o altă idee ce le stă înfiptă în tîmplă, ca un spin, martorilor. Se cred năpăstuiți, dar în același timp și singurii care trebuie să trăiască pe acest pămînt. Ei și numai ei.

Nimic n-a contat. Fulgaru a reușit să-i îmbolnăvească pe cei din jur. Fetița a pierdut un an de școală. Nevasta, după ce a fost internată, l-a părăsit luînd și copiii. O casă distrusă. Suflete de copii rănite adînc și totul sub semnul lui Jehova.

Aștia sînt. Eu zic să cerem ca acum să-și spună cuvîntul legea. Noi ni l-am spus...

Inspectorul șef își ridică fruntea. În fereastră bătea lumina caldă și blîndă a zilei de vară. Se auzea zgomotul orașului. Treceau mașini, undeva zbîrnîia clopoțelul unei macarale, vocea unui om

cerînd ceva, sus, la etajul șase — șapte, cîntecul senin, lipsit de griji, al unui copil...

Se gîndea încă la adunarea la care luase parte. Parcă ieșise dintr-un vis urît. Chipurile lui Gubernea, al „vestitorilor" de la Perieni, al omului îngenuncheat de spaimă, al lui Fane Fulgaru îi jucau în fața ochilor obosiți, amestecîndu-se, schimbîndu-și mereu trăsăturile, alungindu-se, turtindu-se, schimonosindu-se necontenit. Erau adevărate ? Nu erau ele însele stîrnite de cine știe ce închipuire ? Era posibil să apară asemenea specimene ?

Da ! Adunarea a fost teribilă și Tănase a vorbit cum nu se putea mai bine. Dacă apar, și iată că apar, asemenea indivizi, ei se pun în afara legii. Corpul sănătos al societății se apără. Ei, oamenii muncii, colectivul de la întreprindere și-au spus cuvîntul. Urmează să și-l spună acum legea !

Rădăcini

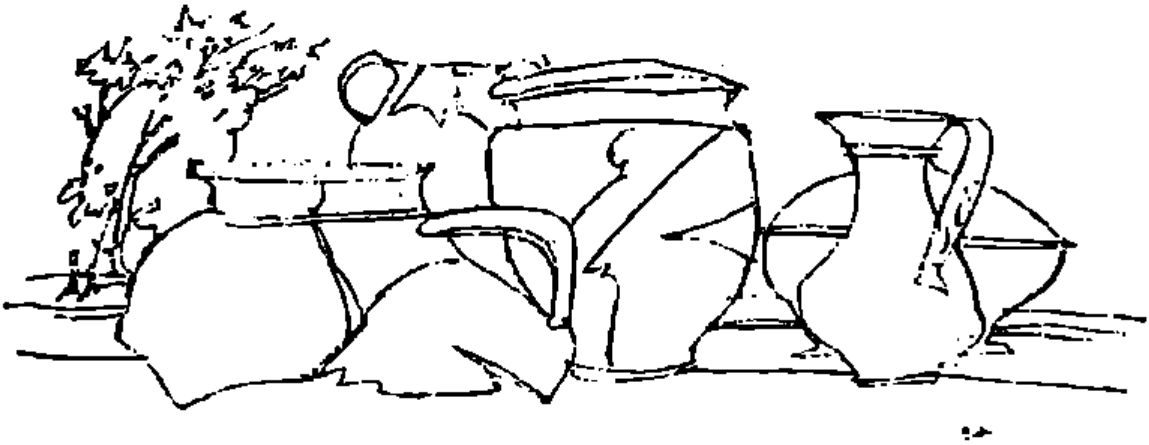

A cunoaşte locurile şi oamenii presupune nu numai a intra în contact cu spectaculoasele mutaţii prin care trece realitatea noastră contemporană, nu numai recepţionarea transformărilor de astăzi în întreaga lor diversitate, nu numai întîlnirea cu frumuseţile peisajului şi cu tradiţionala ospitalitate şi omenie a poporului nostru. A cunoaşte locurile şi oamenii presupune a pătrunde în sufletul acestora, în universul de legende şi povestiri ce s-au perpetuat de-a lungul secolelor, a te bucura de înţelegerea probelor prin care se atestă continuitatea românilor peste secole şi milenii.

A cunoaşte locurile şi oamenii presupune a face drumul către rădăcini, către îndepărtatele izvoare şi a cuprinde şi preţui permanenţa acestora.

Aici, în sudul ţării, ca oriunde de altfel, pămîntul păstrează încă în adîncuri, ca pe o comoară de preţ, dovezi de o inestimabilă valoare. Unele dintre ele au

fost scoase la iveală, altele își mai așteaptă încă cercetătorii.

Aici, jos, în prispa Dunării, ca peste tot în țară, pămîntul mustește de istorie dacică și romană, de istorie românească. Tezaurele scoase la iveală tălmăcesc prezența noastră probînd un înalt nivel de cultură și civilizație, dezvăluind înalte calități morale, afirmînd geniul, demnitatea, forța de creație și vitejia, patriotismul și umanismul poporului român.

Găsim peste tot semnele celor care au zidit cu trupurile și sîngele lor, cu sufletele incendiate de dor și putere de viață, o patrie din ce în ce mai prosperă, respirînd în libertate și independență.

Cine ajunge la asemenea sensuri și adevăruri poate spune că a cunoscut locurile și oamenii acestei țări.

Dulce tărîm de izvor și statornicie ! Între fire de apă și lanuri de grîu, porumb, secară, orz, plante tehnice și grădini roditoare, cu pepeni și piersici aromind văzduhul, cu ciocîrliile zvîcnite în zbor incandescent, parcă simți mai mult trăinicia, neclintirea acestui popor, în fața vicisitudinilor ivite de-a lungul atîtor veacuri. Fiecare brazdă este un mormînt al strămbunului care și-a apărat pămîntul, copiii și femeia, calul și boul, vaca și oaia. Așa a fost și va fi dintotdeauna și întotdeauna. Sînt semne ale veșniciei. Prin veac, pentru veac și peste veac.

Așezările geto-dace descoperite aici, în sudul acesta mănos, în mare parte cetăți întărite de apărare împotriva tuturor năvălitorilor, haini și îngîmfați, însetați de sînge și pofticioși la roadele celui harnic și pașnic, sînt semne ale nepieritoarei și puternicei noastre seminții, sînt testamente lăsate nouă moștenire.

Dacă în istoria lumii sîntem ceea ce sîntem, aceasta o datorăm și străbunilor noștri, intrați în conștiința popoarelor vremii.

O mîndrie fără seamăn pentru lumina care se revarsă din praguri de început pentru viitor se ridică în triumful nostru asupra tuturor restriștilor. Noi nu venim, noi am fost, noi sîntem ! Altfel ne-am fi risipit în vînturile neprielnice ale vremurilor ! Așa cum se risipiră alții și alții ! Noi n-am dușmănit și nici n-am ridicat sabia împotriva vecinilor sau altcuiva. Privește aceste cetăți și ascultă respirația celor care le-au ridicat ! Într-un vas de lut găsești un pumn de boabe de grîu. Într-un colind descoperi o tradiție milenară și simți gîndul și fapta care s-au dovedit mai puternice decît timpul.

Istrul, din care dacii sorbeau strop de apă înainte de bătălii, de înfruntări cu năvălitorul, lovește cu val înspumat în zidul cetății care a devenit apoi castru de la Poiana, dar și zidurile altor cetăți așezate de-a lungul său, pînă la vărsare în Marea cea Mare, legîndu-le dincolo de vreme și distanțe.

Așezările au fost nu o dată distruse, dar se ridicau iarăși ! Iar ei, oamenii, n-au fugit. N-au fugit din calea apelor, nici în fața focului și nici a năvălitorilor. Ei au luptat. Ei au rămas ! Au fost și pîrjoliri, și năvăliri au fost, au fost poftele celor care ne-au călcat hotarele, dar vorba poetului, voievod al spiritualității noastre, Mihail Eminescu, *cum veniră se făcură, toți o apă și-un pămînt !* Și ai noștri au stat în fața lor cu fierul de plug, cu lancea și sulița, cu arcul și săgeata ! Ei au rămas, cum tot Eminescu o spune : *iar noi locului ne ținem, cum am fost, așa rămînem.*

Inspectorul șef, mereu în focul realității profesiei sale avea, din cînd în cînd, și cîte o „fereastră". Tăutu, subordonatul său, ori alți ofițeri destoinici, care lucrau în preajma sa, știau că aceste „ferestre" reprezintă deschideri către atîtea preocupări dragi ale colonelului Banu.

„Orice întîlnire cu lumea înconjurătoare, peisaj, oameni, istorie și artă, totul se acumulează, ne îmbogățește, ne înfrumusețează și ne desăvîrșește ca oameni în tot ceea ce facem și-n ceea ce sîntem", îi spusese Banu lui Tăutu, în timp ce realizau sinteza unui caz de-abia încheiat. Răspundem, și așa ar trebui pentru fiecare individ să existe o lege interioară, pentru tot ce există și se mișcă-n jurul nostru".

Profesorul Velea se afla în lunca Dunării la săpături. Discutase cu Tăutu despre o posibilă vizită a inspectorului șef la acel șantier și aștepta, din clipă în clipă, sosirea oaspetelui său. De mai multe ori, Banu în controalele lui obișnuite la posturile comunale, îi întreba pe subofițeri ce cunoștințe au despre zonele respective, ce puncte mai semnificative merită atenția și ce reprezintă ele pentru oamenii locurilor sau pentru eventuali cercetători.

Săpăturile de care se ocupa Velea scoseseră la iveală ceramică dacică, una dintre cele mai frumoase descoperite în zona aceasta, cu incizii și colorit deosebite, unele obiecte fiind într-o stare de conservare destul de bună. Se iviră și monezi și obiecte de cult și, ceea ce era important, ele indicau chiar așezarea dacică în sine, faptul că aici locuiseră strămunii și aveau o viață înfloritoare, atît spirituală cît și materială.

S-au găsit aici și mostre ale paleoliticului tîrziu. Săpaseră oamenii sub deal pentru pămînt galben, pentru case și...

Un om de prin aceste locuri îi spuse simplu lui Banu.

— Nici n-am săpat bine că, hop !, se iviră niște chestii nemaipomenite. Niciînd nu s-au văzut pe aici așa obiecte de *silex*, cum le zice specialistul de la cetate, că lucrează și acolo, e treabă serioasă, că dacă noi sîntem aici, așa a fost mereu. Ce crezi dumneata! Dacii au fost peste tot și au rămas peste tot. Așa înțeleg eu.

Profesorul Velea îi întîmpinase bucuros. Nu era totuși un fapt obișnuit ca șeful unui inspectorat să se intereseze de vestigii, de săpături, și nu ezitase s-o spună.

— Vă mulțumesc că ați venit, tovarășe colonel. Aveți ce vedea aici.

— Mă interesează și istoria profesore, nu te mira, așa cum îi interesează și pe alții, și cred că așa e bine. Eu mă ocup de „istoria de astăzi", dar mă simt în același timp legat și de istoria de ieri. Am aflat că sînteți un specialist bun în materie și lucrurile de aici, cum mi-a spus și Tăutu sînt destul de interesante. Le-ați făcut poate și dumneavoastră să fie interesante punîndu-le în evidență. Meseria aceasta de arheolog este pe cît de interesantă pe atît de nobilă. Dacă ar fi s-o iau de la început, arheolog m-aș face. Să pot scormoni pămîntul ăsta strămoșesc și să arăt semenilor de peste tot că aici, din acest petic de pămînt, descindem noi, românii.

— Cultura geto-dacică, pe care noi am găsit-o aici influențează pozitiv și viitoarele noastre cercetări, zise profesorul. Ceramica autohtonă lucrată la roată,

așa cum se lucrează și astăzi în mai multe părți ale țării, de neîntrecuți meșteri olari, îmbină fericit, într-o unitate ornamentală deosebită, desenul și culoarea, și ne vorbește despre fantezia și inteligența celor care l-au executat.

Diversitatea obiectelor pe care le-am scos la lumină mai arată și un alt fapt : preocupările strămoșilor noștri, ale dacilor, pasiunea lor pentru frumos și pentru util. Fiecare obiect are utilitatea lui. Uitați rîșnițele și vasele acelea mari de lut și obiectele de cult. Este vorba de o civilizație prosperă, aș zice eu, continuă Velea, de o cultură originală atît prin semnificație, cît și prin forma lor.

Profesorul le arătă apoi toate obiectele descoperite dînd și alte detalii privind apartenența la cultura geto-dacică precum și asemănările incontestabile cu alte descoperiri de pe raza județului, precum cele de la Bujoru, Fîntînele, Lăceni, Peretu, Petroșani, unde ieșiseră la iveală piese deosebit de valoroase.

Banu avusese ocazia să vadă tezaurele de monezi de argint de la Moșteni și Peretu, cuprinzînd peste 50 de piese, de argint sau aurite, coiful , vase și paftale, toate făcînd parte din arta traco-getică, pline de originalitate și de frumusețe. Multe dintre acestea erau pregătite să ia drumul către Muzeul de Istorie al R.S.R. Cercetătorii, cei care se ocupaseră de aducerea în atenția generală a unor vestigii aparținînd străbunilor noștri daci, munciseră cu pasiune, cu iubire de neam și răspundere față de rădăcina noastră.

— Ceva caracteristic pentru județul acesta, continuă Velea, sînt mormintele de incinerație. Nu atît

olăritul, care este autohton, devine reprezentativ, cît obiectele de cult.

— Stimate profesor, îl întrerupse Banu, am trecut deseori prin aceste locuri și am observat măgurile care parcă sînt așezate într-o ordine nefirească. Vorbind de modul de grupare, cumva geometric, mi s-a răspuns, cînd am întrebat localnicii, că ele sînt morminte, așa cum și par a fi...

— Am făcut și noi cercetări la unele dintre acestea, reluă ideea Velea, înțelegînd încotro îndrepta discuția inspectorul. Dacă ați observat, ele sînt așezate în cîmpii deschise, probabil unde au fost și așezări, cum sînt și acum, și oamenii se ocupau de agricultură. În alte părți, unde au fost păduri, nu prea avem. Am descoperit tezaure și morminte în unele din ele. Dar puteau fi folosite și ca puncte de observație. E o idee pe care au susținut-o și alții. În ceea ce mă privește, am această credință.

— E normal, e logic, îl aprobă Banu, avînd în vedere vicisitudinile vremurilor, puhoaiele de năvălitori. Asta demonstrează chiar și prelungirea prin veac a modului de atenționare a populației asupra unor nenorociri, invazii...

Tăutu între timp intrase într-un chenar, o fostă încăpere în care se efectuau săpături, și începu să vorbească cu oamenii de aici mai mult din curiozitate. „Îi interesau pe ei ce lucrau ? Ce rost au săpăturile ?“ Cu asemenea întrebări, încercă să-i iscodească, să-i provoace.

— Păi n-am fi venit. Tovarășul profesor ne-a rugat și ne-a explicat. Am fost, sincer vorbind, și curioși. Noi știm că avem aci ceva. Că învățătorul cel bătrîn a făcut chiar o monografie. A făcut, cu ani în urmă, și un memoriu să vină cineva să sape. Că

ne-am fi apucat noi, dar e cu dichis. Dacă sapi anapoda strici totul, distrugi obiectele.

Apoi omul care-i răspunse ridică de jos o ulcică cu brîu înflorit și o atinse cu buzele. „Din ea poate a băut chiar Decebal sau un alt războinic sau, de ce nu, o femeie sau un copil. Cine știe. Dar e bine că noi am găsit-o."

Bărbatul acesta în vîrstă care vorbise își continuă munca cu migală, cu dragoste.

Și Tăutu își aminti cuvintele pe care Banu i le spunea înainte de a ajunge la șantier.

„Aici la noi, unde pui mîna și sapi, scoți la iveală dovezi de cultură și civilizație. Și e aceasta o certitudine a perenității noastre. Este cu siguranță o mare avere de spirit și o probă de obîrșie. Ne putem chiar lăuda în lume cu această comoară...

— Unele descoperiri, își continuă Velea discuția cu Banu, au fost întîmplătoare. Abia apoi au început cercetările. Așa s-a întîmplat cu cele 13 tezaure grecești și macedonene, cu cele 12 tezaure republicane romane de la Furculești, Poroschia, Suhaia, Viișoara, Brînceni, Islaz, Fîntînele sau altele, izolate, de denari romani, la Vitănești, Alexandria, Mavrodin Moșteni și-n alte locuri.

— Toate, dacă nu greșesc, așezări ridicate lîngă rîuri, aproape de albia lor, zise mai mult pentru sine, Banu.

— E adevărat ! Și astăzi se mai păstrează această tradiție, răspunse Velea. De aici, credem, și denumirea unor localități. Vorbeam de acele tezaure care datează încă înainte de războaiele cu romanii, ceea ce duce la concluzia că aveam relații și schimburi comerciale înfloritoare cu vecinii și alte popoare mai îndepărtate. Nu departe de aici, spre Bercelui, cum

îi zic oamenii locului respectiv, s-au scos la iveală, acum cîțiva ani, peste 70 monede romane, cu totul și cu totul întîmplător. Se pregătea terenul pentru semănat. Și nimeni nu știa, nu avea de unde să știe, că sub pămîntul care de atîtea ori fusese arat și semănat, se afla un tezaur cu monede de argint. Accidental, niște copii le-au văzut sclipind din loc în loc de-a lungul brazdei.

Cei doi tăcură apoi, Banu își continuă un gînd al său mai vechi.

— Se pare că aici ar trebui implicați și mai mult profesorii de istorie, arheologie, învățătorii, elevii chiar pot fi atrași în cercetare. S-ar face mult și pentru educația tinerelor generații și pentru scoaterea din întunericul pămîntului a unor noi vestigii istorice.

— Unii mai fac, dar alții sînt inerți, se mișcă mai greu, răspunse Velea, privindu-și mîinile pline de pămînt. Poate le e teamă să nu strice cumva obiectele aflate acolo. Pentru că nu toți au făcut arheologie sau sînt cunoscători. Dar vorba dumneavoastră, dacă ar exista mai multă preocupare ar fi poate rezultate mai bogate.

În acel moment se auzi glasul unei lucrătoare.

— Tovarășe profesor, uitați ce vas am găsit.

Profesorul, urmat de Banu, se apropie repede de cea care-l strigase. Erau cu toții marcați de emoție și curiozitate. Lucrătoarea se apucă să-l curețe. Gesturile ei arătau mai curînd a mîngîiere. Foarte curînd structura de bază ieși cu totul la lumină. Femeia ridică deasupra capului vasul de lut, acoperit cu un capac tot din lut, de o deosebită frumusețe. Era foarte bine conservat iar culorile vii țîșneau parcă

din lutul ars. O artă demnă de oameni destoinici, înalți la minte și la suflet.

— Ce v-am spus, tovarășe Banu ? Imprevizibilul ! Cîte lucruri nu ascunde acest pămînt mănos !

Ridică și el vasul de lut către soarele de amiază și îl cercetă cu atenție. Îi întinse apoi vasul lui Banu care atinse cu degetele inciziile făcute în lut și privi îndelung desenul, coloritul, întreaga formă, de parcă ar fi vrut să străbată timpul și să-l vadă pe meșterul care făurise lucrarea.

Velea dădu o serie de sarcini celor care săpau și se întoarse către oaspeți. Stătură în continuare de vorbă despre așezările geto-dace, despre vetrele daco-romane, castre și morminte, cercetate sistematic în ultimii ani, despre Drumul lui Traian, cum îi zic oamenii, adică *Limesul transalutanus*, care taie județul urmînd direcția și amplasarea unor localități și ape, urcînd spre valea Cotmenei spre pasul Bran, pînă spre Brașov, și cîte altele.

Velea le aminti că tot în județ, la Bujoru, într-o fostă vatră se descoperise acel faimos *car solar*, obiect de cult, dar și semn al harului celui care-l lucrase cu mare meșteșug și dibăcie. Bronzul veritabil, își trimite acum acea lumină specifică într-o sală a Muzeului Național de Istorie. Și, din aproape în aproape, trecură în revistă cele mai importante descoperiri arheologice în această parte a țării.

Așa au ajuns să călătorească cu gîndul și la Olteni, și la Dulceanca, și la Sfințești, la Orbeasca, la Atîrnați, și la Cernetu și prin alte părți de unde s-au scos la lumină neprețuite piese, dovezi de netăgăduit ale existenței și ale gradului de cultură și civilizație al strămoșilor noștri.

— Unii mai încearcă, într-un fel sau altul, spuse la un moment dat Velea, să ne conteste continuitatea. Să vină, să vadă. Aici, ca și în toate colțurile țării, pămîntul le pune la dispoziție o carte adevărată de istorie. Să privească bine această carte, să învețe s-o citească și, atunci, cu siguranță că vor renunța la asemenea „basne", cum ar zice cronicarul.

Și Banu îl aproba pe acest tînăr profesor și cercetător și se simțea aproape, prin gînd și suflet, de el și de toți ceilalți care-și dedică viața și munca studierii istoriei neamului. Nici n-a simțit cînd a trecut vremea. A sosit și momentul despărțirii. Strîngeri de mîini, îmbrățișări, mulțumiri și... altă invitație.

Fusese o zi de neuitat pentru Banu și pentru Tăutu. Cu ajutorul profesorului Velea au făcut o călătorie în timp către rădăcinile ființei noastre. Se simțeau acum mai bogați, mai puternici, mai frumoși.

De cîtva timp, în mai multe puncte ale orașului, apărură și statuile despre care Banu aflase. În definitiv, un obiect de artă trebuie văzut, apreciat, la justa lui valoare, pe cît se pricepe fiecare.

— Tăutule, îi zise el tînărului ofițer, poate ne facem timp să vedem cu ce s-a mai îmbogățit zestrea spirituală a orașului. Ar trebui și tu să ai ceva inițiative în privința aceasta și să mă mai *scoți* și pe mine din avalanșa asta a treburilor zilnice.

— Da, tovarășe comandant, aveți dreptate, am să-mi fac autocritica prin fapte, să vă pot însoți. Vă promit că voi avea inițiative...

Tăutu era un ofițer tînăr care își arătase cu prisosință destoinicia. Și probase în dese rînduri, un interes special și competență în probleme de cultură și

artă. Banu îl aprecia nu numai pentru felul cum își rezolva activitățile profesionale, dar cu el se putea discuta practic aproape despre orice : sport, muzică și, mai cu seamă, literatură.

Se impunea, de mai mult timp, ca orașul, în dezvoltarea sa pe toate planurile vieții sociale, să fie înzestrat și cu lucrări de artă plastică care să înfrumusețeze și, de ce nu, să devină repere spirituale, pentru tineri și vîrstnici, întru frumos și adevăr. Și această nevoie și-a găsit răspuns. Asemenea opere au început să apară. Titlurile lucrărilor erau interesante : *odă muncii, maternitate, geneză*... și sugerau preocuparea creatorilor de a transfigura în piatră și pe pînză unele teme generoase, cu adîncă rezonanță în conștiința oamenilor. Achiziționarea unor asemenea opere de către edilii orașului trebuia făcută cu toată răspunderea, fiind totodată și un semn de apreciere a talentului unor tineri artiști. Mulți dintre cei asupra cărora s-au oprit factorii de decizie erau tineri creatori, unii chiar la primele lor împliniri artistice mai deosebite.

Tăutu pășea alături de inspectorul Banu, discutînd aprins pe marginea ultimelor expoziții și comentînd cîteva dintre sculpturile achiziționate.

Se opriră la scuarul de lîngă piața centrală unde fuseseră amplasate două din operele recent reținute de edilii orașului. Una dintre ele atrăsese în mod vădit atenția inspectorului Banu.

— Iată o sculptură plină de expresivitate care mi-a plăcut de la bun început, deși parcă aș fi dorit-o ceva mai înaltă. Parcă artistul s-a zgîrcit la soclu. Vezi, pare copleșită parcă de blocurile acestea gigant și ea, *geneza*, iese mai greu în evidență...

Mai erau și alți oameni care priveau sculptura și discuția i-a cuprins și pe aceștia.

— Lăsați tovarășe, se auzi la un moment dat vocea parcă iritată a unui cetățean. Nu le mai lăudați. Niște pietroaie !... Le-a dat cu ciocanu' și cu dalta ce le-a dat, le-a botezat numai ei știe cum, da' parcă sînt niște moțurloaie, niște glugi de coceni. Eu, de m-aș apuca, cred că aș face o moțurloaie mai acătării... Le-a adus aci să se suie dracii ăștia de copii pe ele să cadă, cine știe, să-și mai rupă și vreun picior, doamne ferește. Mai bine primarul aducea în locul ăsta o tiribombă, ori un tobogan...

Banu se întoarse să vadă cine vorbește atît de naiv, dar atît de hotărît, de ai fi putut crede că este cine știe ce specialist. Era unul cu o căciulă cu moț, cu papornița plină cu rațe pe care probabil le negustorea în piața de alături. Nu se mai miră de reacția bizară a respectivului.

— De ce te bagi, măi, omule, sări un răspuns din partea unui alt cetățean, dacă nu te pricepi ? !

— Te-oi pricepe dumneata, care zici că nu mă pricep eu. Dacă te pricepi atîta, atunci poți să-mi spui și mie ce e cu pietroaiele ăstea p'acilea ?...

— Asta-i artă, bă, omule, artă, sculptură... Ai auzit dumneata de așa ceva ? Cum ar fi un monument în mijlocul satului. Se uită lumea la el și se gîndește la epoca cînd a fost ridicat și pentru ce a fost ridicat. Se uită, omule, și pricepe niște gînduri și trăiește niște sentimente, ori își bucură sufletul și mintea și ochii. Asta e !

— O fi cum spui. Da ! P'acilea este scris cîte ceva. Că și la noi la Vînători e unul. P-ăsta nu e scris nimic. Un pietroi ascuțit și atît. Nu înțeleg eu, adică poate, nu numai eu...

— Spune-i cum vrei dumneata, dar să știi că cel ce a făcut-o s-a gîndit la ceva. A lucrat zile și nopți la ea și dacă n-o pricepi dumneata sau eu, poate o pricep alții. Sau o s-o pricepem și noi dacă vom mai veni și vom mai privi o dată și încă o dată cu mai multă atenție ! Voi, măi copii, ați face bine să vă urcați pe altceva, nu pe statui.., Ele au rostul lor !

— Bună replică, se bucură Tăutu.

— Da, îi confirmă Banu. Îmi place răspunsul și poziția acestui om. Statuile, sau cel puțin aceasta, și-au mai cîștigat încă un admirator. E bine ! E foarte bine !

Părăsiră apoi scuarul, lăsîndu-i pe cei adunați în jurul statuii să-și continuie discuția și merseră să vadă și celelalte piese răspîndite în alte puncte ale orașului. Pe drum continuară să comenteze dialogul la care au luat parte cu totul întîmplător.

— Acea reacție a omului cu papornița, cu siguranță și a altora, mă face să-mi amintesc o pățanie legată de Brâncuși. Tot de la o neînțelegere a sensului artei, a deplinei sale autorități s-a pornit...

Banu tăcu un moment și reveni. Opera de artă, să zicem, statuia, pe care am admirat-o împreună, dragă Tăutule, crezi că e atît de greu de descifrat, sau pentru unii e vorba de comoditate, de inerție, de lipsa oricărui efort pentru a înțelege, de superficialitate în gîndire ?

— Așa cred și eu, parcă ar fi vorba și de superficialitate și de o anume lene, poate și niște deficiențe în pregătirea culturală. De altfel, cel puțin aici, oamenii n-au fost încă obișnuiți cu asemenea lucrări. Cu timpul, cînd se vor familiariza cu ele, poate se vor schimba foarte multe.

— Bine zici, Tăutule. Oamenii, mai bine zis, unii dintre ei, nu-și dau seama că aceste statui, odată amplasate, încep să facă parte din viața lor. Faptul acesta îmi amintește, cum îți spuneam, de o întîmplare petrecută pe cînd eram copil, cînd am văzut prima dată o operă de artă a lui Brâncuși, pentru că eu descind, poate că știi, din aceeași parte a țării, de unde e marele artist.

După ce cabrioleta trecuse cu zgomot pe străzile strîmte, pietruite ale orașului, ne opriserăm în tîrgul de Jii, în hărmălaia de oameni. Deshămaserăm iapa și îi puseserăm la bot traista cu ovăz, agățată de după ceafă. Tata și nepotul lui, Cofetaru, care ne însoțea, plecaseră să vadă cum merge tîrgul. Eu am rămas cu grija Bălanei. Am țesălat-o pe coamă și pe coadă, am pieptănat-o, așa cum mă învățase tata, ca să luăm ochii tîrgului.

Veni un negustor, veni al doilea, mai veni încă unul. Se adunaseră trei. S-au uitat la Bălana, au studiat-o, m-au întrebat cît costă... Și eu, intrat în joc, le-am spus că „nu știu precis, dar am auzit de la tata că ar fi vorba de vreo cinci mii și cincisute. Așteptați să vină tata, e pe-aci, prin tîrg"... Îmi sfîrșisem deocamdată rolul de „negustor" cu un oftat. Pînă atunci mă mai mîngîiasem cu gîndul că nu va veni nimeni s-o cumpere pe Bălana. Îmi părea rău de ea.

Sosi și tata cu nepotul Cofetaru, însoțiți de încă un client. Erau acum patru mușterii. Se uitară pe rînd în gura iepei, o bătură cu palmele pe trup, cu bătăi anume meșteșugite, ca să-i descopere viciile sau capriciile. Iapa nu trăda nimic, era foarte blîndă. Toți cei patru făcură însă aceeași descoperire : Bă-

lana avea peste cincisprèzece ani şi nici unul nu oferi mai mult de trei mii cincisute.

Tata, susţinut de nepotul lui, Cofetaru, a cărui gură se auzea mai tare ca toate, nici nu vru să audă. După multă vreme, mai lăsară din preţ cinci sute de lei. Nici unul dintre muşterii nu voia să mai dea însă un ban peste preţul spus la început. Nu se înţeleseră.

Pînă la urmă, tata se învoi cu un alt muşteriu, un sătean din Drăgoieni, cu care se găsise cunoscut din război. Drăgoianul îi oferi patru mii cinci sute. Nepotul Cofetaru, amuţit deodată, îi făcu semn din ochi, să încheie tîrgul, ca nu cumva muşteriul cel nou să se răzgîndească. Aşa că au bătut palma şi tîrgul a fost încheiat.

— S-o stăpîneşti sănătos, frate Drăghiţă, ia-o cu căpăstru cu tot ! îi spuse tata cumpărătorului.

Eu am sărutat iapa pe bot şi am rămas cu ochii în lacrimi.

Apoi eliberaţi de o povară, dar cu o libertate care, parcă, ne apăsa şi sufletul şi mişcările, am luat-o prin tîrgul de Jii în căutarea unui cal tînăr. Ne-am oprit la zeci de animale, iscodindu-le pe îndelete. Tata ar fi vrut mai degrabă o mînză. Ar fi vrut, prin ea să-şi îmbogăţească „şeptelul" gospodăriei... Eu aş fi vrut un cîrlan, pe care să-l învăţ călăria. Ne opriram la un cîrlan de opt luni, gri-alb, cu o coadă lungă, involtă, ca de păun. Ne învîrtiram în jurul lui, şi în ochii bătrînului meu deslusii că-mi înţelesese dorinţa. Proprietarul cerea pe el şase mii de lei. Cîrlanul era frumos, dar de unde atîţia bani ? Aveam doar patru mii şi cinci sute.

— Tată, şoptii eu înfrigurat, poate te înţelege omul ăsta să mai lase din preţ... Sau să-i dai restul cînd om mai face rost de bani. Ăsta va ajunge cal, nu

glumă. Nepotul îşi făcu şi el auzită şoapta pe lîngă tata.

— Moş Pătrule, zău, copilul zice bine. Cîrlanul ăsta o să ajungă cal bun. O să avem cu ce plugări, cu ce căra chiria. Şi-or putea face şi copiii călărie, aşa cum spune ăsta mic... Uite, îţi împrumut eu 1000 de lei, dar ce facem cu restul, dacă proprietarul ?...

Am botărît să nu-l slăbim pe stăpînul cîrlanului, care, oricum, după legea tîrgului, trebuia să lase şi el ceva. Ne tocmirăm cu munteanul — era un ţăran de la Bumbeşti Piţic, care avea conac pe muntele Parîngul, unde-şi ţinea şi caii. Bumbeşteanul lăsă doar 300 mai jos din preţ. Pînă la urmă s-a învoit cu tata ca celelalte 200 să-i fie trimise prin poştă.

— Să-ţi dăm hîrtie la mînă ? întrebă tata.

Omul de la munte îl măsură de sus pînă jos, nu mult, doar cu o clipită a ochilor şi rîse. Avea un rîs larg, ca o păşune. El tot mirosea a fîn :

— Ştii carte ca să-mi dai hîrtie ?

— Ştiu.

— Dă-mi-o.

Tata scoase din pieptul cămăşii, de sub chimirul din piele, un plaivaz, apoi se scotoci mai adînc dar hîrtie n-avea.

— Mă duc să caut un petec, zise el.

— Lasă ! — zise celălalt, cu ochii pe plaivaz şi cu un fel de respect :

— Dumneata eşti om, te văd eu, n-am grijă de bani...

Eu, beat de bucurie (mai c-o uitasem pe Bălana) le zisei că adălmaşul trebuia împlinit chiar acolo, la „prăjina“ aia înaltă, ce stătea ca o pupăză de metal

peste tîrg. Că eu tot vreau să știu ce-i cu bățul ăla de „atinge cerul".

Oricît ai fi fost de prins în febra tîrgului și în treburile negustoriei, dacă îți succai gîtul cu ochii tot spre acea prăjină ajungeai să te uiți. O luarăm deci, într-acolo spre tăpșanul din care țîșnea spre cer prăjina de fier înaltă, noduroasă, buboasă, acel ceva fără noimă, spre care, totuși, mulți oameni priveau mereu, simțind, poate ceva, cu o furnicătură, de parcă prăjina aceea le-ar fi trecut prin șira spinării. Dădurăm la iveală sticla cu țuică de prună, scoase nepotul Cofetaru mămăliga rece și ceapa, risipirăm pe cîțiva mititei sleiți aduși pe-o tavă de lemn soios, de-un vînzător asudat ultimul mărunțiș de bani, pentru că așa-i la tîrg, apoi ne apucarăm de înfulecat.

— Ce-or fi vrut ăștia ! — zise unul — arătînd spre bățul de fier. Io tot mă uit la el de cînd l-au pus și tot nu pricep. Adică la ce e bun ? Adică ce-i cu el ?

— Cum mă, nu știi ? rîse altul, un ins cu căciula moț, lăsată de-o parte. Ăsta-i *aia* lu' Tătărăscu.... Ăsta a avut mulți bani. L-a pus pe unu' din Hobița, unul Brâncuși, io-l știu, adică-i știu mai bine neamurile. Ăsta a lucrat-o. Ca să vadă și-un prost ca tine că Tătărăscu e ăl mai *tare* din toți gorjenii.

Pe Tătărăscu îl știau toți. Era politicianul liberal de la Poiana, fost și prim ministru.

— Bine mă, da' de ce-i cînd gîtuită, cînd umflată?...

Cel cu căciula moț tăcea. Ce să răspundă ?

Unii beau rachiu, alții înfulecau ce aveau în traistă, unii vorbeau, alții tăceau, dar ochii tuturor se ridicau într-acolo, spre taina aceea de fier, spre întrebarea aceea fără răspuns. Eu mai trăgeam din cînd în cînd, cu coada ochiului, la cîrlanul ce păștea pe lîngă noi,

apoi, fără vrere, și privirea mea se ridica tot într-acolo.

— Moș Pătrule, zise la un moment dat și nepotul nostru, Cofetaru, ce or fi vrut ăștia cu a „prăjină" ? Că, zău așa, s-au băgat în ea și bani și muncă. La ce le-o fi trebuit ?...

Tata, om cu „primară" terminată, tuși adînc, ca să-și dreagă glasul. Îl usturase bine și ceapa și rachiul. Căută o clipă de liniște, ca să vorbească pentru toți. Cercetase demult, din alte zile de tîrg, „chestiunea" și își făcuse o idee a lui, pe care niciodată nu și-o mărturisise cu voce tare. Acum voia s-o audă el însuși, s-o audă cum sună, ca să vadă cît e de bună. Așa cum asculți cînd sună coasa, în prăvălie, cînd vrei s-o iei, încercînd un ciocănit de deget.

— Mă nepoate, mă, ăsta a lu' Cofetaru, „chestiunea" e foarte simplă, eu mă mir că tu nu pricepi.

Vorbea rar, căutîndu-și cuvintele, vrînd parcă să le înflorească, să le facă frumoase, ca să le sape în celălalt și în ceilalți.

— Asta, bă, n-are treabă cu Tătărăscu, ăsta ești tu, bă, sînt eu, sîntem toți de aci, ăsta-i românul... Românul, de cînd e el, a fost cînd strîns de boașe cînd i s-a dat drumul. Adică vreau să spun, cînd *constrîns*, cînd *eliberat*...

Ceilalți înfulecau. Înfulecau, dar urechile li se făcuseră mari. Nimeni nu mai privea spre coloana de fier. Priveau la ei.

— De unde ești, neică? — se întoarse unul spre tata.

Tata nu-i răspunse deocamdată.

— Io-l știu, mă, am făcut amîndoi războiul din '16, E de prin părțile Cărbuneștilor, spuse bumbeșteanul care-i vînduse calul.

— Aaa ! Păi așa zi. Mă miram eu, pe-acolo oamenii e mai deștepți...

Și tata, un țăran oropsit, pînă cînd a murit a crezut în acea versiune a lui despre Coloană. Pentru el, ea a continuat să însemne cînd necazurile oamenilor, cînd bucuriile lor și, oricum, dorința lor de a nu se da bătuți, de a sta drepți și puternici în fața vieții și de a tinde spre fericire.

Banu și Tăutu trecură în revistă toate cele șapte opere care, prin compoziția lor, exprimau, în primul rînd, avîntul muncii oamenilor de azi, îndemnul la meditație, la înțelegerea rostului fiecăruia în perimetrul vieții. Una dintre ele, *romantica*, îndemna la visare, speranțe, dragoste vie, împlinire în toate cîte sînt pe pămînt.

— Ați amintit mai înainte de o pățanie legată de Brâncuși. Nu o cunosc. Dacă vreți...

— Da, da, ți-o povestesc pe scurt. Marele nostru sculptor a fost contestat, la vremea lui, de unii. Și nu numai atunci, s-au mai găsit contestatori și mai tîrziu. Și în ce crezi ? În piesele lui cele mai importante din deceniul trei. În schimb era venerat de alții pentru noutatea și profunzimea ideilor sale tematice și mai cu seamă a realizării artistice.

Cei care l-au contestat au făcut-o însă în modul cel mai brutal cu putință, culminînd cu procesul intentat de el în Statele Unite ale Americii. Fusese denigrată arta sa și implicit, artistul. Faptul însă avea a-l confirma, dacă mai era nevoie, ca pe un geniu al lu-

mii întregi. *Pasărea măiastră*, care a făcut obiectul principal al procesului, a rămas și rămîne o lucrare de referință în sculptura modernă...

Ar fi bine, Tăutule, să treci prin Tîrgu Jiu să vezi o parte a operelor marelui artist. Eu de mic copil le știu și de cîte ori am prilejul trec să le mai văd. De fiecare dată simt că înțeleg mai mult. Ce vei observa acolo și cele văzute în unele albume de artă te vor convinge de unicitatea lor. Brâncuși va rămîne și pentru tine unic și nepereche, precum Eminescu.

— Și marelui artist nu i-a luat nimeni apărarea ?

— Bineînțeles că da, îi spuse Banu. Procesul acesta de la „Tribunalul vamal" s-a transformat într-un proces al diferitelor orientări în artă. A fost o adevărată dezbatere despre artă, consecințele reale fiind, în cele din urmă, de recunoaștere a românului Brâncuși. Am citit chiar stenograma procesului — pe care pot să ți-o împrumut. Unul dintre martorii în apărarea sa, un artist de prestigiu, afirma că lucrarea ce constituia mobilul procesului „îl atrage grație proporțiilor formei, armoniei, mesajului și măiestriei, precum și faptul că-i stîrnește în suflet sensul frumuseții și îi stimulează imaginația". Și acesta este un fapt concret. „Măiastra" a inspirat pana unor mari poeți, pentru că opera, prin frumusețea ei, prin ideea de desprindere, de înălțare, de zbor, în definitiv, dă acest sentiment. Cu atît mai obtuză apare și a apărut, în acea perioadă, părerea unui sculptor — expert că „*Măiastra* nu ar fi o operă de artă „pentru că e prea abstractă și constituie un abuz al formei în sculptură". Pentru acel „expert" doar operele lui erau valoroase...

Trebuie să nu uiți însă că la timpul acela opinia publică nu era într-atît de pregătită pentru a putea percepe și interpreta la justa ei valoare o operă de artă. Tot așa, păstrînd evident proporțiile, puteam vorbi și despre soarta operelor din orașul nostru. Va veni cu siguranță timpul cînd mulți le vor aprecia și chiar îndrăgi.

— Iertați-mă că vă întrerup, rosti Tăutu, dorind vădit să mai rămînă în *atmosfera* brâncușiană.

— Poftim, consimți Banu.

— Poate că acel sculptor tradiționalist, apăra o idee sau o școală, altfel. .

— Exact, zise Banu. Brâncuși a spart niște tipare învechite, a revoluționat arta sculpturală. De aici și controversele și îndărătnicia unora de a-l recunoaște ca atare. Și ține minte de unde venea Brâncuși : din Europa, din România, Gorj. El revoluționase mai întîi arta la el acasă, unde, din păcate, a trebuit să treacă multă vreme pentru a i se recunoaște geniul, apoi a ajuns la Paris, unde se întîlneau cele mai diverse curente în cultură. Lucrările sale, fiind treptat acceptate și apreciate, deveneau un pericol pentru „bursa" sculpturii americane. De altfel unii, sub o formă sau alta, au recunoscut acest adevăr !

Deci, nici mai mult, nici mai puțin, acest „intrus" trebuia obstrucționat într-un fel sau altul, chiar și prin plata exagerată a vămii de către cel care achiziționase lucrarea. S-a mers mai departe, prin a învinui și a denunța ca impudică și imorală, chipurile pentru public, lucrarea *portretul principesei x*, care, după un timp însă, avea să-și ocupe locul meritat într-un muzeu mare.

— Şi totuşi Brâncuşi nu s-a lăsat intimidat, rosti Tăutu. El a văzut, a trăit cumva în viitor...

— În principiu, marile genii trăiesc în viitor. Şi astăzi pe soclurile marilor muzee din unele metropole ale lumii se află numeroase lucrări originale sau copii ale *titanului* din Carpaţi.

S-a mers pînă acolo, încit s-a intenţionat achiziţionarea operelor din ţară ale marelui artist. S-au oferit, ce-i drept, bani grei, valută forte. Nici un suflet de român n-ar fi aprobat acest act. Ar fi însemnat ca românul cînd îi era dor de *poarta sărutului, masa tăcerii, coloana infinitului* ş.a. să bată drumurile Parisului, Londrei, Philadelphiei şi altor metropole pentru a se întîlni cu arta naţiei lui. Nu ! Aşa ceva nu se putea accepta.

Pe tînărul Todan, învăţător într-o comună din judeţ, Banu îl cunoscuse, oarecum întîmplător, prin lucrările sale expuse într-o expoziţie anuală a pictorilor amatori. I-a apreciat cîteva tablouri care defineau probabil linia evolutivă a artistului amator, în sensul desăvîrşirii cunoaşterii şi acumulării bogăţiei stilistice, a culorii şi profunzimii tematice.

Şi cum din catalogul expoziţiei respective inspectorul aflase de unde este pictorul, hotărîse să-i facă o vizită să discute cu el, să-i cunoască îndeaproape preocupările şi chiar mai mult, să-l vadă la lucru. Îi stîrnise interesul acest tînăr dotat, cu „mînă bună", căruia unii specialişti care-i văzuseră expoziţia, îi preziceau un viitor în pictură.

Todan locuia într-o casă modestă, foarte modestă, din paiantă. Într-o încăpere mică îşi rînduise atelierul. De altfel, marii pictori ai lumii au fost săraci.

Rămase surprins, totuși, de vizită. Pînă atunci nu-l vizitase nimeni dintre personalitățile județului, nici chiar cei de la cultură.

— M-au încîntat lucrările dumitale, îi spuse Banu. Și mi-am zis că, dacă tot sînt prin preajmă, să putem sta de vorbă.

Todan se îmbujorase. Era vădit bucuros și emoționat.

— Poftiți înăuntru, tovarășe comandant, îl invită el pe Banu, în camera atelier, și mă scuzați de dezordine. Mai am pe aici cîteva tablouri care n-au fost încă expuse.

Pe pereți erau fixate peisaje, naturi statice și, mai cu seamă, portrete, lucrate cu bun simț, în creion, în peniță sau în acuarelă, în ulei etc.

— Materialele cum le obții ?

— Mai greu, dar găsesc. Pentru aceasta lucrez mai mult pe carton. Pe pînză, deocamdată, mai puțin, răspunse Todan.

— Ar trebui să vă ajute cineva, mă refer la forurile culturale, vorbi Banu, după ce tînărul pictor terminase de prezentat lucrările sale. Sînt lucrări interesante, frumoase. Ce ai dumneata aici ar trebui, poate, să le valorifici cumva, să scoți cel puțin costul vopselelor.

Între timp intrase pe ușă fratele lui Todan.

— Nu prea vrea, tovarășe, zice că lucrează pentru plăcerea lui, nu ca să le vîndă. Îmi amintesc că a venit la mine să-i dau astă-vară niște bani c-a găsit nu știu ce tuburi de văpseluri. I-am dat și atunci, ca și altădată. Da' cu o condiție, i-am zis. Să-mi facă un tablou. Și mi-a făcut. Mă înțelegeți, nu vroiam să-mi dea banii înapoi, dar nici să se simtă dator...

Todan își privi mustrător fratele. Probabil ar fi vrut ca acest amănunt să rămînă numai între ei, nu dorea să-l afle cineva din afară.

— E bine, interveni Banu, că nu înstrăinează lucrările, dar plăcerea, cum îi zici dumneata, ar trebui să treacă și dincolo, spre bucuria oamenilor. Un portret, o natură moartă, un peisaj sînt lucruri prețioase. Arta trebuie să aparțină oamenilor. Cel ce le privește se va bucura și aceasta va demonstra că truda celui care le-a făcut a fost necesară, n-a fost în zadar. Ca să te cunoască oamenii, trebuie să expui mai mult. Confruntarea cu publicul ajută, mobilizează chiar. Ca și în literatură. Cartea bună nu rămîne în sertare sau prin rafturi de librărie, ea aparține cititorului, se epuizează de pe piață. Necitită ea nu-și realizează menirea. Așa-i, după opinia mea, și cu arta plastică și cu alte arte.

— Știu, tovarășe colonel, dar deocamdată eu m-am pregătit cu lucrările mele numai pentru niște concursuri și mici expoziții. Desigur, aveți dreptate. Opera trebuie să ajungă la oameni pînă la urmă, altfel...

Banu privi ultimul tablou la care lucra tînărul. Era un peisaj. O microsecvență a unui pămînt plin de rod și fumusețe, ceea ce îi readuse în minte unul din aforismele lui Brâncuși : „Nu voi fi niciodată îndeajuns de recunoscător față de pămîntul care ne-a dat totul".

Și din nou, ca de atîtea ori, gîndul lui Banu a revenit la ideea de *rădăcină*, adevăratul izvor al oamenilor și al artei lor.

Dreptul la propria lucrare

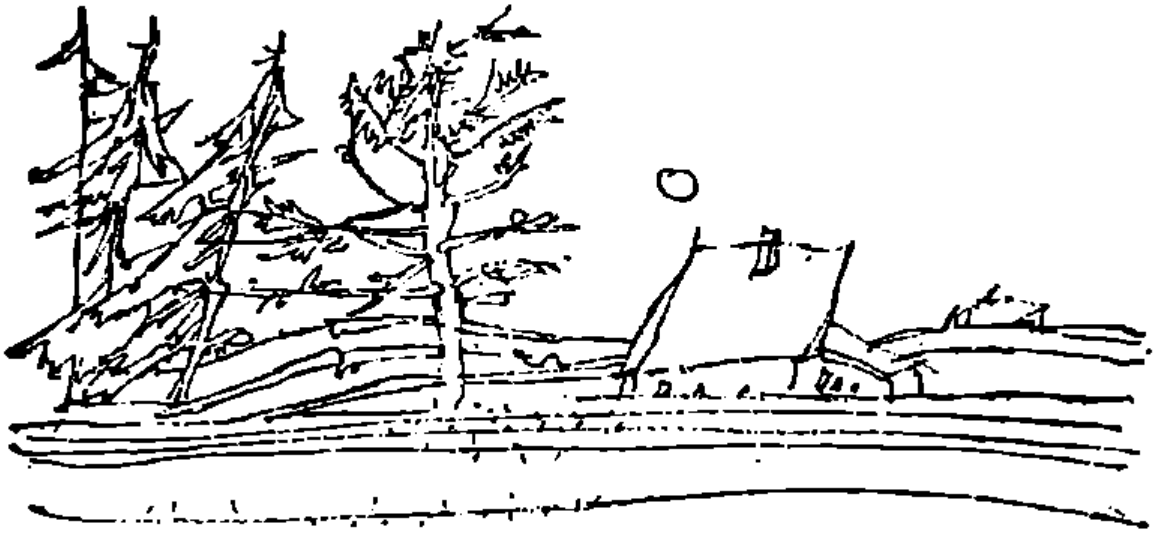

Vestea venise năpraznic. Uluitoare. Parcă din cerul înstelat se desprinse o stea mare, fără putința de a mai reveni.

Și cum se întîmplă cu marile pierderi, vestea venise pustiitoare, gravă. De la capătul celălalt al firului cel ce o transmitea era cutremurat, plîngea. „Am pierdut un mare savant. L-am pierdut pe prietenul nostru, se auzi glasul inginerului Mantu din Pietroșani, l-am pierdut".

— E cu neputință, se trezi vorbind Banu. E imposibil. Așa ceva nu se poate crede !

— L-am pierdut, adăugă Mantu. Și o centralistă impertinentă interveni pe fir. Mantu o apostrofă, apoi reluă firul comunicării. Vreau să ne vedem, trebuie să ne vedem.

— Desigur, ne vom vedea, tocmai trebuia să ajung după-amiază în zonă. Ne vom vedea, desigur. Cu bine.

Vestea morții omului de știință Mohor, om deosebit, prieten, îl copleșise pe inspector. O mare durere îl țintuise pe scaun. În momentele acelea dorea să nu fie deranjat de nimeni și ceruse acest lucru ofițerului de la cabinet.

Aruncă o privire către masa din fața biroului la care se întreținuse cu savantul în urmă cu cîteva săptămîni. Și Banu parcă-l văzu așezat pe scaunul plușat din capătul mesei de lucru, lîngă bibliotecă, cu ochii vii, strălucitori, volubil și încîntat de revedere, de felul cum fusese primit.

— Niciodată n-am intrat într-un sediu polițienesc, trebuie să-ți mărturisesc, dragă Banule, niciodată. Eu am trăit în lumea mea, a științelor exacte : cercetări, cursuri, ședințe la Academie, fel de fel de prezidii naționale și internaționale ale oamenilor de știință... Cîteodată, vacanțe, împreună cu neobosita mea soție, care este nu numai un bun profesor, ci și un conducător auto desăvîrșit. Ea mă transportă încoace și încolo...

— Sîntem și noi ca orice instituție din angrenajul structural al statului, stimate profesor...

— Da, da, continuase Mohor, dar n-am crezut. Îmi imaginam chipuri cumva întunecate, uși negre, pereți sumbri... zisese el apoi, rîzînd. Am venit aici special, vreau să zic în județul acesta, precizează academicianul, cu toate că puteam merge și în altă parte, fiindcă sînt — nu mă socoti un lăudăros, dar asta e situația ! — chemat pretutindeni, așteptat să vorbesc despre cercetările mele și ale Academiei... Prelegerea pe care o voi susține o puteam prezenta oriunde în

republică. Am ţinut să vin aici ca să-i mai văd şi pe cei doi prieteni ai mei : colonelul Banu şi inginerul Mantu. Nu vă văzusem cam de multişor, nu-i aşa ? Îmi era dor de voi şi mie, şi nevesti-mi.

— Vă mulţumesc, sînt foarte bucuros... Nu trebuie să vă mai spun că şi nouă ne era dor ! Că luaţi cu treaba, cu viaţa uităm să mai avem grijă şi de nevoile inimii, rosti Banu.

Simţi că roşeşte pentru ultima frază — cam „preţioasă", cam căutată, dar respectul pe care i-l impunea savantul îl făcea, parcă fără voia lui, să-şi meşteşugească vorbele într-un fel anume.

— Uite, dragă, eu pot să mă felicit că am descoperit ceea ce încă nu ştiam, se adresă Mohor soţiei sale şi inspectorului de la învăţămînt, Mitran, profesor, om de carte şi plăcut la vorbă şi la chip, care era de faţă. Dar nu despre asta aş fi vrut să vorbesc. Să ştiţi că aici, la voi, mă simt cu adevărat bine. Parcă v-am mai spus-o, nu ? Ei bine, e un tic al meu de dascăl, să repet ce mi se pare important...

— Mie daţi-mi voie — reintră Banu în joc, în acelaşi fel „căutat" — să-mi exprim marea bucurie de a avea aici, acum, una dintre cele mai distinse personalităţi ale ştiinţei româneşti contemporane şi să mă scuzaţi... m-aţi luat prin surprindere...

— Prea multe amabilităţi, Banule. Nu încerca să mă flatezi, nu e cazul, zise familiar Mohor. Dacă mă iei aşa, n-o să mai plec... Îţi convine să rămîn aici ?

— Depinde de oaspeţi, stimate profesor, spuse zîmbind Banu. Aici sînt situaţii cînd „se intră uşor, dar se iese mai greu..."

Mohor sesiză umorul colonelului, bătu din palme şi izbucni într-un rîs tineresc.

Soarele se afla la cumpăna amiezii şi îşi trimitea darnic razele pe feţele lor prin geamurile largi ale biroului. Lumina vie le juca în priviri aruncînd umbre subţiri pe pereţii încăperii.

— Încă de la intrare, continuă Mohor, m-au surprins tablourile agăţate pe pereţii holurilor voastre. Credeam c-o să dau de mutre de pungaşi sau de bandiţi cu care vă făliţi că i-aţi prins... sau, mă rog — iartă-mă Banule ! — cu mutrele poliţiştilor voştri fruntaşi sau eroi, cum le-oţi fi spunînd. Cînd colo, o adevărată lecţie de istorie a neamului ! Aţi împodobit holurile cu chipurile unor înaintaşi ai ştiinţei pe care nu le întîlneşti nici în unele instituţii de învăţămînt ! Gata să fac un şoc, cînd l-am văzut pe savantul Ţiţeica ! Un slujitor al ştiinţelor exacte, respectat de oamenii din această instituţie.

— Păi şi noi sîntem — sau vrem să fim — nişte slujitori ai ştiinţelor exacte ! — rîse Banu.

— Nu ştiu dacă mai e în lume — continuă Mohor, neluîndu-i în seamă întreruperea sau poate, nevrînd s-o comenteze — vreun sediu de poliţie în care slujbaşii ei să se mai gîndească şi la aşa ceva ! Ca să nu mai vorbesc despre bibliotecă. Felicitări, dragă Banule ! Eu vă credeam nişte oameni puternici, dar uite că aveţi şi slăbiciuni : o slăbiciune pentru ştiinţă şi cultură... Asta este o „slăbiciune" nobilă !

Faţa savantului radia. Îi privea pe Banu, pe nevastă-sa, pe Mitran, dar, în acelaşi timp, privea şi undeva, dincolo de ei. Parcă s-ar fi aflat într-un amfiteatru, vorbind *studenţilor*, sau *la Academie*, expunînd colegilor această întîlnire cu Banu şi cu organismul pe care acesta îl reprezenta.

Inspectorul se bucura din tot sufletul că distinsul interlocutor făcea aprecieri elogioase la adresa instituției pe care o comanda. Nu era puțin ca un savant ca Mohor să spună că munca celor puși să vegheze la apărarea vieții oamenilor, a muncii lor, a avuției țării, este înțeleasă.

— Buna mea soție și cu mine îți adresăm mulțumirile noastre, dragă Banule. Nu doar pentru că ne-ai ajutat cînd te-am solicitat, adică prin colegii dumitale ne-ai ajutat, dar ești, într-adevăr, un om pe care-l stimăm și-l iubim.

Lui Banu, care trăia (deformație profesională) sentimentul că Mohor vorbește nu doar cu el, ci și cu cei pe care-i vedea peste el, nu-i rămase să spună decît :

— Și eu vă stimez, vă respect și vă iubesc !

Întîmplarea care-l făcuse pe Mohor să-i adreseze lui Banu rugămintea la care acesta se referise, pe care și el, Banu, o transmisese la rîndu-i unor colegi din centrală, nu fusese ceea ce se cheamă un „caz foarte complicat". La rugămintea lui Mohor,-Banu o reevocă, dîndu-i, firește, tenta de haz care se potrivea și cazului și discuției de acum.

Despre ce fusese vorba ? Un hoț pîndise ușa apartamentului soților Mohor, așteptîndu-i să plece de acasă. Știa sigur că savantul merge la Academie. Soția, pensionară, pleca după cumpărături. Pătrunsese în apartamentul lor și sustrăsese tot ce era mai de preț. „Tot ce agonisisem, dragă Banule, mai cu seamă podoabe pentru nevastă-mea. Copii n-am avut și nici cheltuieli mai mari. O știi doar. Deci, tot ce agonisisem erau aceste bucurii pentru ochii ei, de care mă

bucuram şi eu. Vă închipuiţi deci ce-a fost cu noi, cînd ne-am văzut jefuiţi..."

Inspectorul îşi închipuise... Bănuise ce se petrecuse atunci în sufletul celor prădaţi. Au fost alertate, aşadar, organele de ordine. Hoţul fusese prins după o săptămînă de căutări. Un tînăr debusolat, care se „îndeletnicea" cu furturi din case. Şi nu lua orice, ci mai cu seamă bijuterii şi obiecte din aur, pe care apoi le trafica.

— Nu pricep nici astăzi cum l-aţi prins aşa de repede ! Înseamnă totuşi că hoţul s-o fi dat de gol ! zise Mohor.

— S-a lucrat bine, stimate profesor, s-a lucrat, cum se zice, „calificat" şi, de ce nu, „ştiinţific" ! Nu chiar cu rigla de calcul, cu compasul, dar pe-aproape. „Secretele meseriei". Şi meseria asta are matematica ei...

Cu toţii au început să rîdă.

— Cred că nu greşeşti de loc, Banule. Pe de altă parte, iată că şi voi aveţi nevoie de matematică, dar şi noi, matematicienii, ce ne-am fi făcut fără voi...

Banu îşi amintea întîlnirea descoperind că memoria sa înregistrase toate amănuntele. Filmul pe care îl derula era precis. Nu erau tonuri estompate. Stătea cu ochii închişi şi revedea fiecare gest şi fiecare mişcare. Iar în urechi îi răsuna glasul puternic şi cald al bătrînului savant.

Îşi aminti că s-a discutat apoi despre importanţa instituţiei pe care el o reprezintă şi despre diversele atitudini care se manifestă faţă de ea.

Au vorbit atunci despre prejudecăţi, despre reaua intenţie a unora şi despre dezinformarea altora. Profesorul Mohor spunea (ceea ce ştia şi Banu !) că şi unii scriitori, pe care îi cunoştea, întreţinuseră artifi-

cial, dintr-un anume „spirit de frondă", o stare de spirit care putea descumpăni o parte a publicului față de organul securității și de menirea lui. De fapt, se moșteneau, prin această artificială întreținere a respectivei stări de spirit, amintiri ale unor vremi, de mult depășite, în care se făcuseră, de către respectiva instituție, erori flagrante, sub impuls extern, fapt cunoscut îndeobște. Și chiar mai mult decît erori...

Banu deschise ochii. Privi în jur. „A murit savantul Mohor !" Sesiză că a vorbit cu glas tare. Nu-i venea să creadă. Nu se putea împăca cu această idee. „Și cîtă tinerețe avea în el !

Atunci, în discuția aceea, se aprinsese, se ridicase în picioare. Le vorbise despre inerția în gîndire și despre orbirea unora care nu știu și nu pot privi adevărul vieții. Tot atunci, le spusese : „Mai sînt atîția balauri cu care trebuie să luptăm! Unii sînt în afara noastră, dar alții sînt încă în noi".

„A murit academicianul Mohor ! Am pierdut un om ! Am pierdut un prieten !" repeta în gînd Banu.

Prin fereastra deschisă, năvălise în birou aer proaspăt, mirosind a tufănică.

Dar, parcă îl vedea pe profesor, aci, pe scaunul acela de lîngă bibliotecă, în urmă cu cîteva săptămîni, cînd discutaseră despre multe, chiar și despre manualele de matematică, prea greoaie pentru copii, și despre cîte altele. Nu-i venea să creadă că acest bărbat trecuse în neființă. Era imposibil ! Și totuși...

Banu și agronomul Mantu îl rugaseră pe savant ca, după ce-și va susține prelegerea în fața profesorilor veniți din tot sudul zonei, să petreacă, undeva, lîngă Dunăre, în plină natură, cîteva ceasuri împreună. Zis

și făcut. Ajunseseră cu toții acolo. Timpul era splendid. E seară molcomă, de toamnă dulceagă. Pe terasa cabanei unde poposiseră se auzeau clipoceli de valuri mărunte. Savantul cu soția sa, ținută de braț de soția inginerului, tot profesoară și ea, admirau asfințitul sîngeriu, coborît pe deasupra sălciilor și plopilor din ostrovul Gîștii, confundîndu-se cu verdele pierdut al frunzelor și ierburilor.

Venise acolo și vicele Cărbunescu, dornic să-l cunoască pe Mohor. Cei ce conduceau treburile administrative ale județului știau, precum se vede, să-i prețuiască pe cei care le veneau în ospeție... De altfel, Cărbunescu, om cumsecade, plăcut, unul dintre cei care știu multe și de toate, bun povestitor, nu numai că nu a stînjenit cu nimic întîlnirea lui Mohor cu Banu și Mantu, ba, poate, chiar o mai animase.

— Nu mi-aș fi dorit un popas mai bun, rosti entuziasmat profesorul Mohor, decît acest, să-i zicem, refugiu în sînul naturii, în care m-ați adus ! Parcă ne-am afla într-un fel de Deltă în miniatură ! Peisajul, păsările de aici, ba parcă și mirosul și aerul și zgomotele locului — tot la Deltă te poartă cu gîndul.

— Ne pare rău, zîmbi Banu, că dumneavoastră nu vedeți aici decît o Deltă mai mică ! Vreau să zic, comparația cu Delta zdrobește acest loc !

Se retrăseseră apoi, cînd soarele se pierduse dincolo, în marginea zării, către „palat", fosta casă de științe agricole a Academiei, unde studenții făceau altădată practică. Era bine îngrijită și dată în păstrare întreprinderii agricole condusă de iscusitul agronom Mantu.

— Poftiți și fiți binevenit la noi ! îi îmbie profesoara Camelia, soția inginerului Mantu.

Era o atmosferă ce părea — și chiar era ! — sărbătorească. Profesorul, soția și ceilalți invitați pătrunseră în sufrageria încăpătoare, bine aerisită, cu tapetul odihnitor și dușumelele proaspăt spălate.

— Dați-ne voie... să-i dăm cuvîntul vicelui Cărbunescu ! surîse Banu, răspunzînd de fapt, unui surîs al acestuia. Protocolul județean abia așteaptă să vă firitisească o dată ce ați intrat într-un sediu al zonei !

— Da, sîntem bucuroși că sînteți printre noi ! N-ar strica să ne mai repetați asemenea „surprize", îi preluă cuvîntul vicele Cărbunescu. Trebuie să vă spun că nu numai profesorii vă apreciază și vă iubesc, ci și toată suflarea intelectuală din județ. Ba chiar și noi, organele administrative, continuă Cărbunescu zîmbind. Fiți bineveniți !

Mohor și soția sa se plecară de mulțumire.

În pahare, vinul rubiniu, incendiar, cu miros de tămîioasă, aștepta să fie sorbit încet, „cu migală și cu plăcere", cum zise Cărbunescu cînd închină în sănătatea celor de față, pentru pace și fericire...

În seara aceea de *adio*, savantul vorbise mult, se întrecuse parcă pe sine, era într-o stare de spirit deosebită. „Numai logică, logică, scînteietoare... și, dacă se poate spune așa, logică morală !" își aminti Banu.

Mohor, autorul a peste 180 de lucrări în domeniul științelor exacte, slujitorul constant, decenii la rînd, al școlii și al academiei române, le-a spus atunci :

— Cercetătorul, cel dedicat cu adevărat științei, *trebuie să se implice în tot. El nu are voie să se îndepărteze de matcă*, altfel nu mai are sevă, se usucă. Și pentru savant, continuase Mohor, ca și pentru oricare om, viața, și nu o spun doar eu, înseamnă parti-

ciparea la lucrarea neamului, la apărarea și păstrarea neîntinată a avuției sale. Poate că lucrurile pe care vi le spun eu acum par adevăruri atît de știute, încît au devenit banale, cum s-ar zice, și, într-un fel, chiar și sînt, adică foarte mulți le spun, unii cu credință în ele, alții fiindcă „se poartă" să le spună... Dar important, vital aș zice, este ca fiecare să le practice... Da, da, să le practice ! — asta o spun eu, un om a cărui viață a fost dedicată integral științei. Să le practicăm, să le aplicăm oricînd și oriunde, indiferent unde ne aflăm, în magnifica Deltă a Dunării sau în ostrovul Gîștii...

Se întrerupsese și se ridicase, se apropiase de Banu, cu paharul în mînă. Banu se ridicase și el urînd profesorului viață lungă, sănătate și noi realizări.

— Uite, inspectorul Banu, și el om cu carte, specialist în domeniul dreptului, a crezut că e bine să rămînă aici, în fruntea unor oameni chemați să apere valorile neamului, să ajute la perpetuarea averii materiale și spirituale a poporului... Inginerul Mantu, dacă-mi dați voie să-mi continui ideea, ar fi putut, desigur, să lucreze într-un minister, că, după cîte știu, i s-au făcut deseori asemenea propuneri, dar l-a atras și-l atrage pămîntul. Mantu a crezut că e bine așa și bine a făcut. Dacă era altfel, nu m-aș fi aflat printre voi. Mai ales că... rubiniul este excelent... Gata, am terminat cu protocolul ! Dacă am vorbit prea mult, e vina voastră. Voi îmi dați ghes...

Profesorul era formidabil în seara aceea !

— Noi, fiecare din noi, ne căutăm locul. Și fiecare îl găsește, dacă e cu adevărat cel chemat. Și locul îl primește. Atunci se poate spune că „omul sfințește locul". Dar se poate spune și invers. Poți să pui

un neputincios să conducă o lucrare măreaţă ? Nici gînd. E, aşa cum zicea Mantu, ca şi cum „ai pune tiugi şi vrei să iasă dovleac..."

Au rîs cu toţii. Profesorul nu uitase gluma pe care inginerul i-o zisese cîndva.

După ce mai gustară din bucatele aflate pe masa ovală, pregătite de profesoara Camelia Mantu, atenţia le-a fost furată de emisiunea de la televizor. Erau filmate luări de poziţie pe linia apărării păcii lumii. Profesorul, din nou, s-a simţit obligat, să vorbească Să vorbească despre acţiunile oamenilor de ştiinţă români, despre comitetul înfiinţat recent, despre raţiunea marilor acţiuni închinate păcii. Chiar aşa zisese : „raţiunea marilor acţiuni". Ceea ce în gura altuia ar fi părut un facil joc de cuvinte, la el, la Mohor, se legitima prin credinţa sa de o viaţă.

— Ceea ce se întîmplă în lume, cursa aceasta inexplicabilă, inumană, a înarmărilor, care înscăunează foametea, criza energetică, a materiilor prime, trebuie să devină pentru toţi oamenii de ştiinţă, de cultură, pentru moralişti, pentru toţi cei ce gîndesc şi simt că au pe lumea asta o datorie, pentru toţi cei de bună credinţă, o preocupare majoră, adică o grijă de zi şi noapte. Banule, te rog, nu mă asculta chiar aşa, excesiv de atent, nu că m-ai inhiba, dar e păcat de vinul care ţi se învecheşte în pahar... Soarbe-ţi vinul şi gîndeşte-te că vorbele astea ale mele, care par, aşa, un discurs de profesor obişnuit să vorbească, nu-s doar ale mele, sînt ale tuturor oamenilor din lumea asta ! Să nu te fereşti de astfel de „vorbe mari", să le spui şi tu altora, prietenilor tăi, copiilor tăi, subalternilor tăi... Pînă cînd vor intra în sîngele lor... Pacea,

și numai ea, explică mai departe, cu patos, savantul, îți dă sentimentul deplin al existenței. Ea rupe zăgazurile urii, ale neîncrederii, adică rupe ceea ce e dincolo de existența firească a omului.

Banu, vicele, inspectorul de la învățământ și inginerul Mantu ascultau privind ochii profesorului, cu gene poleite parcă de o lumină calmă. Nu era o prelegere. Era crezul unui savant și al unui om adevărat.

Noaptea era presărată cu coroane stelare și, în partea de răsărit, luceafărul de rouă, încă de rouă, se legăna la orizont.

Ieșiți din „palat" pentru a respira aerul curat al nopții, sub cerul cu toată lumea lui de stele, bărbații au tăcut multă vreme.

— Fiecare popor are *dreptul la propria-i lucrare !* — a zis într-un tîrziu, aproape șoptit, Mohor. Dacă acest drept ar fi dreptul stăpîn al lumii, nevulnerat de nimeni și de nimic, poate că și pacea ar deveni o realitate absolută, universală, perpetuă...

Mai încolo, ape vineții, cu nori în sanctuare de smalț, tremurau nevăzute peste lumina fluviului, îndemnînd iepurii și vulpile și toate vietățile să se simtă fericite, împăcate cu lumea...

„Jungla“ bivolilor

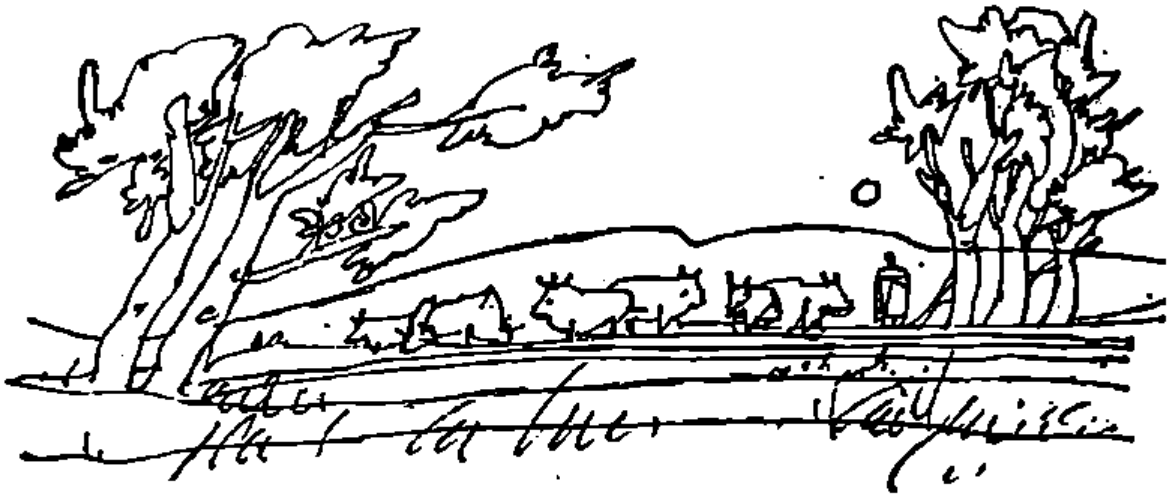

Într-una din zile, aflîndu-se în teren, lui Banu îi fu dat să vadă o spectaculoasă imagine, izvorîtă parcă din vechime. Se afla atunci în zona Măgurenilor, pe Valea Largă, botezată astfel, poate, datorită întinderii și lărgimii ei, bogată în iarbă, stuf și în izvoare. Tulburătoarea imagine era cireada sutelor de bivoli aflată în acel moment „la siestă“.

I-a cerut lui Cristescu, șoferul, să oprească și, împreună cu ofițerul Tăutu, a coborît. În acea întindere, copleșită de dealuri plantate cu vii și pomi, tabloul era, într-adevăr, tulburător, aproape halucinant. Sub cerul plumburiu, gata să-și scuture norii pe pămînt, se îngrămădeau acele animale brune, enorme, cu coarnele lor groase întoarse și ascuțite, cu capetele pleșuve și ochii abia mijiți, scrutînd parcă

zările. Respirau forță, respirau liniște și ceva greu de descris în cuvinte...

Deocamdată, nici o mișcare a maiestuoaselor animale. Banu și cei doi însoțitori trecură podețul aruncat peste acel fir de apă, din care se adăpau animalele care, pentru unii, sînt „rele, îndărătnice, puturoase, din moment ce se scaldă și în noroi...". Un om, văcarul, se chinuia cu un turmac. Să fi avut vreo două săptămîni, turmacul. Vroia să-l scoată dintr-o groapă cu nămol. „Ce naiba o fi ? Porc sau vită ? zise Tăutu care, deși descindea de la țară și chiar din acest județ, nu mai văzuse o asemenea turmă de bivoli.

— Ajută-l, Cristescule, zise Banu, apropiindu-se.

Cel care se lupta cu micul animal făcu însă semn cu mîna că nu are nevoie de nici un ajutor. Și strigă:

— Iese singur, tovarășe, da' nu cînd dorim noi, ci cînd vrea el ! Eu vreau să-l văd cum se descurcă!

Și în timp ce se chinuia cu turmacul, acum totuși mai supus, aruncă peste umăr :

— Asta-i plăcerea lor, să se bălăcească în apă și-n noroi ! E cum ziseși dumneata, domnule, parcă ar fi jumate vacă și jumate porc...

În sfîrșit, turmacul fu scos și, mișcîndu-și coada subțire, a bucurie, se scutură și se îndreptă spre o bivoliță. Devenise și mai negru de cum era. Își ascunse botul sub uger și începu să lovească ritmic pămîntul cu picioarele din față. Sugea cu lăcomie, bătînd cu botul ugerul. Bivolița întorcea capul din cînd în cînd, lingînd spinarea odraslei.

— E un turmac destoinic, spuse omul care se luptase să-l scoată. Suge bine ! O să-l vedeți, cînd se satură, cum se zbenguie prin turmă ! Dar pe nimeni

nu supără. Precis c-o să-l oprească de prăsilă stăpînul lui !

Turmacul, lovind pentru ultima dată ugerul bivoliței, o luă la fugă prin lumea lui mare, apoi reveni și se culcă cu capul sprijinit de picioarele-i dinainte.

— Da' văd că ții la „fiarele" astea, omule ! rîse Banu.

— Sînt animale blînde și văz că și dumneavoastră vă plac ! rîse și omul. Eu le iubesc de mic. D'aia m-am angajat să le păzesc. Eu și surorile mele.

— Și ele unde-s ?

— Acu' sînt plecate pînă-n sat. Au plecat să le dea copiilor de mîncare. Trebuie să apară.

— Știu și ele seama la „fiare" ?

— Știu, sigur că știu, da' la bivolițe nu se prea pricep. Eu sînt ăla care le aflu și cînd se îmbolnăvesc și cînd trebuie mulse și cînd le vin căldurile.

— Și de unde știi ?

— Păi iaca, știu.

— Și de cînd le păzești dumneata ?

— Numa' de fo' cinci ani. Înaintea mea a fost unul care le bătea. A schilodit multe. Oamenii din comună l-au dat la o parte, ba cît p'aci să-l dea pe mîna trebunalului. Și m-au pus pe mine. Mă plătesc oareșicum bine, nu mă plîng. Mai mulg și eu cîte una. Nu pă toate, c-așa m-aș îmbogăți, adăugă el zîmbind, dezgolindu-și dinții galbeni de „mahoarcă".

Fuma întruna văcarul ăsta, degetele între care ținea țigara erau galbene.

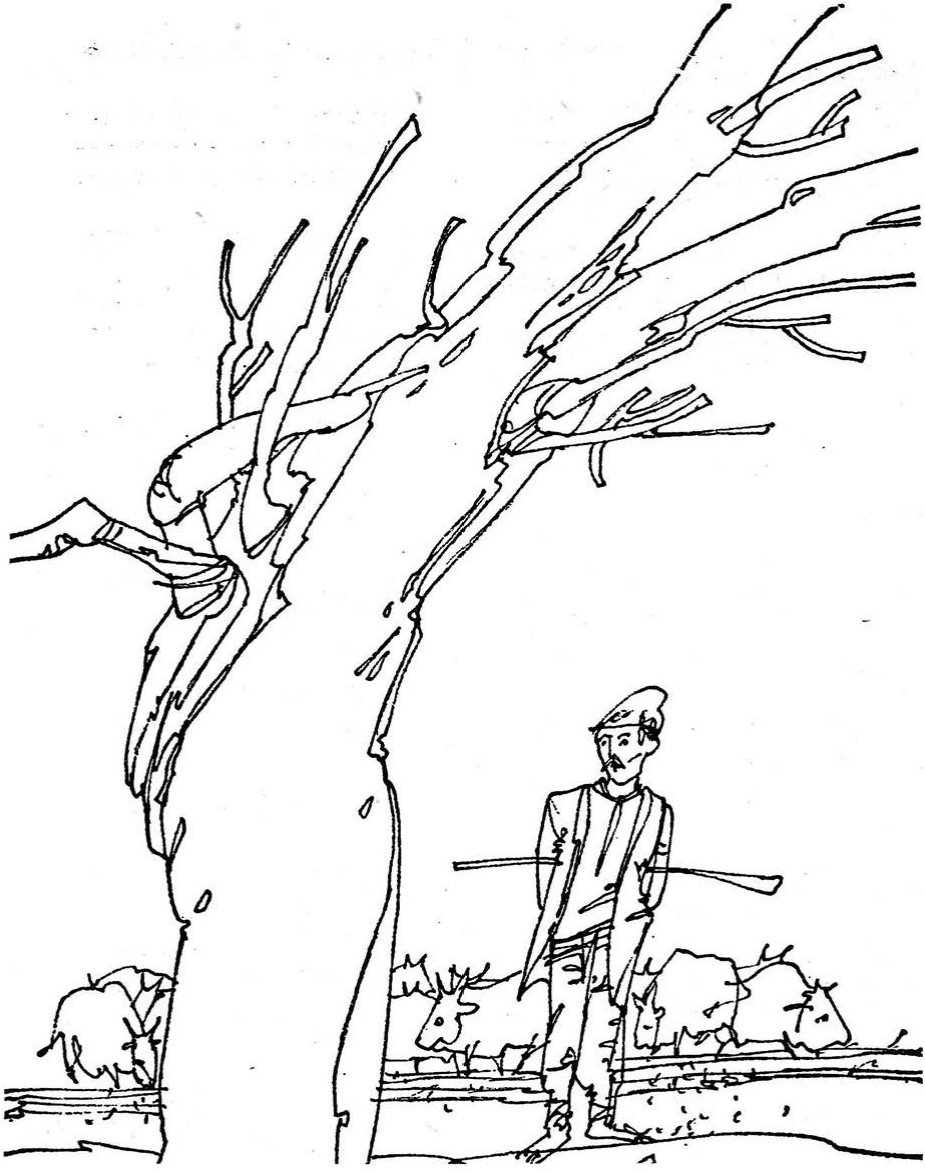

Oaspeţii priveau mai departe impresionaţi, turma cea mare de bivoli, zidită sub cer.

— Te-ai îmbogăţi, păcatele tale ! îl apostrofă una din cele două surori, care tocmai se reîntorsese. Băutura şi ţigara or să-ţi ia sufletul. N-ai o zburătură de brînză să le dai şi dumnealor să guste, că, după cum văz eu, e de pe la oraş, dumnealor dacă is cu maşină d-asta, neagră. Toată brînza şi leafa o dă pe ţuică, păcătosul. Uitaţi-vă, că are sticla în haină. Să mă iertaţi, păcatele mele, îmi e frate, dar nu ne prea înţelegem, oftă femeia.

Bărbatului nu-i picară bine vorbele soră-si şi încercă să riposteze :

— Eu, fă ?... Păi datorită cui aveţi şi voi o slujbă, şi tu şi alaltă, a mică, nu datorită mie ? Altfel nu ştiu cum aţi fi putut trăi, mai cu seamă tu, care te bate bărbată-tu cu ceasu'. Tocmai că eşti rea de gură... Beau şi eu, tovarăşe, zise către Banu, că nu ştiu cine sînteţi, da' eu sînt cinstit, n-am anturaj rău, cu borfaşi, cu dă ăştia care vin acasă cu te miri ce de prin ceapeu sau de pe unde apucă. Prietenii mei îs bivolii. Na, şi ce dacă-s prieteni cu ei ? Ori ei cu mine ? N-am băgat mîna în buzunaru' nimănui. Şi voi să tăceţi din gură, că vă ia dracu' p-amîndouă — se întoarse el către femeie. Iote, că veni şi soru-ta ! Duceţi-vă mai încolo, că aici e o discuţie dă bărbaţi, dă tovarăşi, n-aveţi ce căuta voi, nişte prăpădite de muieri.

Cele două femei se retraseră mai într-o parte. Dar, firește, trăgeau cu urechea.

— Frumoase animale ! interveni Banu. Aici aveţi, cum se zice, condiţii bune pentru ele : iarbă, apă, nimic nu le lipseşte. Se vede că în comuna asta oamenii iubesc bivolii !

— Cum să nu le iubească, tovarăşe, că este animale dă faci toate trebile cu ele. Le pui la căruţă, la plug, trage, nu se joacă. Mai bune ca boii. Sînt puternice, apoi dau viţei şi lapte. Nu mult, cît o vacă, da' gros. Ehe, să mănînci dumneata o brînză de bivoliţă !... Şi smîntîna, mamă ce grasă e ! nu ştiu dac-ai gustat-o vreodată ! Şi să-ţi mai spun io ceva, astea, adică bivoliţele astea, nu sînt, zău mofturoase la mîncare. Nu ! D'aia zic şi eu că oamenii de p'acilea le păstrează.

„E bine că le păstrează, gîndi Banu. Dar or fi mulţi ca ei ? Numărul acestor animale, socotite de unii «inferioare», e destul de mic. Chiar prea mic. S-ar fi putut face mai mult, mult mai mult cu ele! Două-trei ferme, mergeau şi la cooperativă, sau la I.A.S., cel puţin pentru experiment. Pentru un experiment din care, oricum, ieşea ceva ! Că experienţe se fac destule !" Ştia precis inspectorul că nici o unitate socialistă din judeţ nu avea astfel de animale. Această bogăţie, care nu este însă în atenţie, ar putea fi deosebit de folositoare, poate mai rentabilă decît *Holsteinul* importat, care, deşi consumă mult mai mult, nu dă randamentul scontat. Nu din vina Holstein-urilor, ci pentru că aici, la noi, în Cîmpia Română, condiţiile sînt totuşi mai propice raselor locale. Căldurile de la noi nu le întîlneşti în Olanda... În schimb, bivoliţa românească, nu numai că nu se supără pe clima noastră, oricum ar fi ea, dar nu cere nici îngrijiri speciale, nici hrană de boieroaică.

— Dacă zici că bivoliţele sînt rentabile, de ce n-or fi încercat ăştia, ai voştri, de la cooperativa de producţie, să facă o fermă de bivoliţe ? îl zgîndări Banu pe văcar.

— Păi, nu s-a gîndit nimeni. N-a zis nimeni așa ceva, deși la toți le place. Are și unii care lucrează în sectorul zootehnic al cooperativei. Doar ei, cetățenii, au cîte două-trei bivolițe de-astea, și dau cîte una la contract, adică la tăiere, tovarășe, că n-au timp să meargă la piață să vîndă laptele sau brînza. Predau laptele la cășărie. Dai laptele, sau brînza, și-ți vezi de treabă. Dacă bivolițele tinere care le-am predat ar fi fost oprite aici, ehe ! ar fi fost treabă bună ! Aveam în comună pînă acum peste 1000 de bivolițe.

„Cel puțin cooperația de consum ar fi putut avea o fermă, își zise Banu. Și-și îndeplinea sarcinile de livrare la lapte și carne către consumatori..."

— Păi bine, continuă el cu glas tare, unde e gîndul alor voștri de nu se uită și la bivolițele astea ?

— Nu, tovarășe, nu s-a gîndit nimeni, nici de la I.A.S., nici de la C.A.P., zise văcarul. Ei poate are altceva de făcut. Am auzit acu' de niște iepuri, de gogoși de mătase. E bune și alea. Da' bivolii e bivoli.. Chestia e de conducere, tovarășe. Apoi, mai zice ei, că n-are cine să le mulgă, că bivolița nu se lasă mulsă decît de o singură mînă, și nu orice mînă. E și ăsta un adevăr, că a lui Spătaru, muierea, cînd se îmbolnăvi astă toamnă subit și a stat trei luni în spital, în timpul ăsta a înțărcat bivolița, că nu s-a lăsat mulsă. Da' totuși, după mintea mea, n-ar fi ăsta un motiv așa de mare, că muieri sînt multe aici, în Măgureni. unele taie frunză la cîini, stau pe la podețe și toacă din gură. Apoi, să vă spun, nu-i bivolița mai proastă decît vaca, să nu se obișnuiască ea cu aparatul ăla, ilectric, de muls.

— Și cînd se îmbolnăvesc, cum vă descurcați ? Sau cînd intră în călduri, cum spuneai dumneata ?

— A, păi oficiantul veterinar e prietin cu toţi, că-i om din sat. Numai ăla cu însămînţările o duce mai prost. Oamenii nu lasă bivoliţele pă mîna lui. Că bivoliţa tot la bivol trage. Iese viţelul mai sănătos. Nu că n-ar avea încredere în şmecheria aia, a lui, dă fier, da' aşa e obiceiul. Duci bivoliţa la taur şi gata. Prinde viţel, e bine. Cînd nu prinde de prima dată, o duci a doua oară, că ei îi vine din nou. D'altfel, să vă spui drept, oamenii dă p'acilea nici nu mai au încredere în veterinari de cînd cu chestia aia de acu' doi ani care au aflat-o toţi.

— Care ?

— Păi, un bivol, uite-l, ăla de colo, se îmbolnăvise. Nu mai mînca, slăbise săracu". Nu ştia omul, stăpînul, ce are şi nu ştiam nici noi. Îi dădeam lapte să bea, da' numa' atît. Dar să ţii un bivol atît de mare cu lapte nu prea e bine. Bea de la o căldare încolo. Atunci omul s-a dus la veterinar. „De nu i-o reuşi doctorii sănătatea, îl bag la cuţit", a zis el. A stat animalul la staţionar două luni şi a venit tot cum se dusese, ba chiar mai slăbit, fără ca vreun leac să-i fi dat de rost. Cum credeţi că s-a făcut bine ? Treceau unii pă colea, cum treceţi şi dumneavoastră acu'. Se uitau la animale cum pasc, cum vă uitaţi şi dumneavoastră acu'. A întrebat unul că ce are de nu mănîncă ? I-am spus că de unde să ştiu eu, dacă nici dom' doctor nu ştie ce e cu el...

— Îmi dai voie să mă uit la el ? — m-a întrebat omul ăla.

— *Uită-te, omule, că e animal blînd...*

Se uită omul acela în gura bivolului şi ce credeţi? Mă trezii cu el că mă întreabă dacă am asupră-mi un cuţit. Nu cumva să-l tai, mă omule, i-am zis, că

nu-i al meu şi n-am bani să-l plătesc. De unde să iau eu atunci fo 8—10 mii de lei, cît ar fi costat ! El zise : nu, bă, nene, nu-ţi fie teamă, nu-l tai.

Luarăm animalul, îl legarăm strîns de parii ăia, care-i vedeţi. Stătea unde îl puneam noi şi cum îl puneam, ca la fotograf. Poate nici nu trebuia legat. Dacă nu credeţi, duceţi-vă la el, puteţi să-l luaţi şi de coarne, ori de coadă, că nu se supără. Şi omul acela îi cască gura şi mă puse pe mine să i-o ţin deschisă. Îi băgai, să fiu sigur că n-o închide, şi un căluş pe latul gurii.

— Vezi ? Are gingivită, adică o boală de dinţi, mi-a zis omul.

— Eee, gingevită ! zisei şi eu după el.

Îi tăie rapid carnea crescută peste dinţi de aproape îi acoperea, şi animalul se zmuci niţel, dar răbdă. După o zi, spre minunea noastră şi mai ales a stăpînului, animalul a început să pască iarbă şi uite cum arată acu' de frumos. Asta-i cu veterinarii, tovarăşe...

— Şi omul acela ce profesie avea ?

— Grădinar. Era grădinar la I.G.O. în oraş. Asta-i, tovarăşe. Atunci am aflat şi eu că sînt grădinari care ştiu mai mult decît veterinarii.

Cireada începu să se răspîndească pe valea largă, păscînd iarba verde, grasă, dătătoare de lapte. Trei oameni, trei văcari, stăpîni pe meseria lor, conduceau această mare turmă de bivoli şi bivoliţe. O păzeau, fără să aibă necazuri cu ea. Tabloul, îşi spuse Banu, părea, de n-ar fi fost oamenii, decupat dintr-o *junglă*. O junglă dominată de turmele de bivoli, care, dacă s-ar supăra... Ei însă nu se supărau, n-aveau de ce. Ştiau că acea „junglă" e a lor, e numai a lor. Că nu trebuie să lupte pentru supra-

viețuire, cu leii, cu tigrii, cu jaguarii, cu gheparzii, cu hiene și alte fiare feroce. Și nici omul nu le era dușman. Și-atunci, de ce să se mînie, să se răzvrătească ? Dar de ce n-ar exista ferme de bivolițe, la unitățile obștei ? Pe unde or fi oamenii care ar putea să le realizeze ?... Gîndul îl trimise pe Banu la Marin, un destoinic președinte, pe care-l cunoscuse mai demult.

Nu peste mult timp l-a căutat pe Marin. I-a descris cu amănunțime „întîlnirea" cu bivolițele, sugerîndu-i să facă el o fermă cu astfel de animale.

— Trebuie numai o mînă de gospodar, de om căruia-i plac animalele ! Iar materiale de reproducție, după cîte știu, nu-ți lipsesc... Ei, ce zici ?

Nea Marin, așa cum îl numeau toți prin partea locului, s-a arătat sceptic. El avea o fermă de vaci bune, din rasa Bruna românească, mai eficiente decît Holsteinul importat pe valută forte, pe care-l aveau alte cooperative. Avea și oi în cooperativă, avea și cai, avea destule, și toate mergeau bine. Se mai gîndi, rupse ici, colo, cîte un pumn de spice (discuția avea loc pe cîmp), le frecă în palme, căutînd în boabele de grîu certitudinea recoltei bogate. Apoi zise :

— Mda. Cred că nu ar fi rău, am putea să începem cu un număr mai mic, deocamdată. V-ați gîndit bine, ce mai ! Și pe la noi, pe aici, sînt cîteva zeci de bivolițe... Cînd le privești venind de la păscut, cu ugerul plin, îți crește inima. N-ar fi rău, da, să încercăm... O să m-apuc de treabă, tovarășe Banu. Mai ales că acum aș avea și ceva spațiu pentru animalele astea. Într-un an-doi aș putea, cred, să fac o

treabă bună. Trebuie însă, așa cum spuneați, o mînă și o inimă de gospodar. Eu, după cum v-ați dat seama, și dumnveavoastră, am gospodari buni la sectorul zootehnic...

Banu era convins că omul acesta, care realizase atîtea lucruri frumoase în cele trei decenii de cînd muncea în agricultură, va face, într-adevăr, o treabă excelentă și cu cheltuieli minime.

„Trebuie acordată o șansă și acestor patrupede" — își mai zise Banu. Nu se poate repeta cu ele, trista poveste a cailor, pe care îi regretăm acum... Țăranul nostru are respect pentru animale, le îndrăgește, a suferit cînd caii s-au dus... A tras din asta o învățătură pe care, iată, ar putea s-o aplice acum..."

Inspectorul șef se întorcea de la analiza unui caz deosebit, un caz cu contrabandiști internaționali, aciuiați pe un vas care acostase în „radele" județului. Cazul fusese rezolvat cu pricepere și operativitate de lucrătorii săi.

Privea acum întinderile de porumb, asemenea unor mări verzi ce mărgineau șoseaua asfaltată. Oboseala adunată peste zi parcă i se risipea încetul cu încetul. Poate tocmai acel verde crud, nesfîrșit. îi inspira prospețime, putere.. Gîndul îl duse la președintele cooperativei, om pe care nu-l văzuse niciodată obosit și care îi mărturisise odată că nici o altă îndeletnicire nu l-ar face fericit.

— Ce înseamnă, de fapt, pentru dumneata, această fericire ? încercase să-l descoasă Banu.

Și omul acela, încă în putere, se aplecase peste brazdele negre, din care ieșeau aburi, și luase în palmele-i de țăran învățat cu sapa și plugul (acum

înarmat cu cunoștințe agronomice...) „pămînt de mii de carate", cum îi plăcea să spună.

— Fericirea de a mă ști țăran, rostise el.

— Adică ?

— Adică, să fii față în față cu pămîntul și cerul și să te contopești cu fiecare rădăcină, sau bob, sau lujer de plantă... Ehe, mai zise el, mărunțind bulgării din palme, ehe, e mare lucru să înțelegi pămîntul ! Cere dragoste, o mare dragoste. Cine iubește pămîntul odată, măcar odată, nu-l uită și rămîne aproape de răsuflarea lui. Îl ascultă cum respiră, cum vorbește și cum se dăruie omului. Asta e...

Amintindu-și de acest om, Banu se hotărî să se abată pe la el, să-l mai întrebe de sănătate, de perspectiva recoltei, căci anul nu se arăta darnic în ploi, iar irigațiile nu erau terminate în zona aceea.

La sediu i se spuse că președintele e la „Goruni", să ia a treia coasă de lucernă, „că trebuie să facem fîn mult".

— Și dacă nu-l găsim acolo ?

— Atunci e pe-aproape, pe la miriști, tot pe lîngă punctul ăla, pe la „Goruni", că semănăm cultura a doua. Pe acolo, peste deal, arătă bărbatul care-i dăduse explicații.

Banu îl găsi, într-un lan de porumb, pe președintele Voican. Discuta foarte aprins cu un bărbat înalt, între două vîrste.

— Nu se poate, nu se poate, omule, așa-i planul, așa faci ! — aproape că striga bărbatul acela. Eu ți-am transmis-o demult, nu ? Să nu mai încercăm să ne lămurim unul pe altul, că-i degeaba ! Nu în-

ţelegi ? S-a analizat la comandament, s-a raportat şi sus, „ca suprafaţă pentru siloz". Sarcina e sarcină!...

— Nu pot, dom'le, nu pot — se apăra Voican. O să scot ce-mi cereţi din cultura a doua. Din asta nu mă lasă sufletul. În concluzie, s-o ştiţi, eu nu pot să fac ce-mi cereţi. S-o ştiţi... !

— Treaba dumitale, dar să nu-ţi pară rău ! zise ameninţător bărbatul cel înalt şi se întoarse, urcînd într-un ARO ce aştepta pe miriştea din apropierea lanului de porumb.

Banu coborîse şi aştepta, ceva mai departe, să se termine discuţia. Nu voia să intervină. Aştepta. După plecarea celuilalt, preşedintele îşi puse palmele pe o tulpină de porumb cu ştiuleţii „în lapte", încercînd-o ca să vadă cît e de ţeapănă şi dacă poate, o să dea, şi al doilea pui... „N-am voie, nu ! Eu nu fac siloz din mîndreţea asta de porumb", rosti el surd, vorbind de unul singur, în timp ce mîngîia cu taină şi bucurie mătasea încă gălbuie, aşa cum ai mîngîia pletele unui copil sau ale unei femei dragi. „Nu mă iau eu după fel de fel de birocraţi. Mie-mi trebuie recoltă, nu să mă acopăr în hîrtii..."

Cînd îl văzu pe Banu lîngă el, tresări şi faţa parcă i se lumină.

— Nu-i aşa că e bun porumbul, tovarăşe Banu? întrebă el, strîngînd mîna inspectorului şef.

— Peste 8000 ? întrebă Banu.

— Cum se prezintă acum, sigur, cred că... vagonul şi hectarul ! Şi unii zic să-l tai, să-l fac siloz ! Auzi dumneata, aurul ăsta să-l fac siloz ! Să-mi bat joc de munca oamenilor ? ! Cum o să mai apar eu

atunci în fața lor ? Eu, care îi scol dimineața în zori și-i țin lîngă mine pînă pică noaptea peste noi ! Cum ?

— Lasă, nene Voicane, zise Banu, luîndu-l prietenește de braț, ai trecut dumneata prin multe, o să treci și prin asta. O să rămînă, sînt sigur, așa cum zici. Le arăți ce ai de arătat și altora mai mari. Îi chemi la fața locului și ei or să te înțeleagă.

— Mai bine-mi tai o mînă decît porumbul ăsta ! Dar te face cîte unul, dom'le, să te prăpădești de ciudă ! Am început să nu mai pricep ce vor. Ești între ciocan și nicovală. Aproape că nu mai știi cum s-o dai ca să iasă bine. El vrea să spună că știe mai multă agronomie ca mine ?

— Ești necăjit azi, îl întrerupse Banu. N-am picat tocmai bine pe la dumneata.

— Îi dau la... doamne iartă-mă. De unde i-or mai găsi și pe ăștia ? Cînd vine unul, cînd altul, cu tot felul de teorii, dau dispoziții fel de fel, dar nici unul nu-i cu pregătirea adecvată. Și dacă nu merge producția, dacă iese anapoda, cum uneori se întîmplă, cine răspunde ? Chiar cine răspunde, tovarășe Banu ? Că poate chiar dumneata sau oamenii dumitale mă vor întreba unde am „dosit" producția...

Președintele Voican se împotrivea să creadă că acești „nechemați", cum le spunea atît de plastic, ar putea să-l ajute mai mult decît se ajuta el singur.

— Tovarășe Banu, eu dacă am tractoare și tractoriști, și tot ce trebuie pentru mașini, adică ulei și motorină, nu mă doare capul. Dacă mă plîng, adică le cer, imediat mă iau în primire : „și dumneata pui

condiții, și dumneata vii cu probleme, și dumneata..." Parcă aș face grîu, porumb, sfeclă pentru mine, nu pentru obște, pentru țară. Atunci cum să nu-i spui, tovarășe lasă-mă, sînt sătul de pisălogi, *îți fac mai bine un umbrar și stai acolo, sau du-te în* treaba dumitale, că ne descurcăm noi, cum am făcut și altădată.

— Au și ei o sarcină, nene Voicane, încercă Banu să-l tempereze pe prietenul său.

Voican se uită într-o parte, parcă urmărind ceva numai de el văzut.

— A fost un timp, cam îndelungat, cînd agricultura, după mine, a fost lăsată pe ultimul plan al atenției. S-a văzut la un moment dat că „burta nu iartă pe nimeni" și acu' se trece în extrema cealaltă, se bagă toți, se pricep, nu se pricep, toți de pe la județ și chiar de la centru se bagă... Da' revoluția în agricultură, nu se poate face de „muncitorii cu gura" tovarășe. Or fi, nu am ce zice, buni în doctrine filozofice, istorice, dar aici trebuie să ai pregătire agrotehnică, să știi cînd și cum trebuie să pui bobul, să-l întreții și chiar să-l aduni. Dau toți cu vorba, și pe la ședințele alea nocturne, producție-n sus, producție-n jos, amenințări... altceva nimic. Pămîntul nu de vorbe duce lipsă, ci de arătură bună, de îngrășăminte, de sapă, asta e. Păi dacă n-ai grîu, porumb, n-ai nimic, tovarășe Banu. Degeaba. Ar trebui ca unii să-i punem așa, de experiență, să mănînce vorbe...

— N-o lua chiar așa și dumneata, îi zise Banu, pornind alături de președinte prin lucernieră. Încerc

să te înțeleg, vorbești ca pentru dumneata. Dar poate sînt unii care acționează numai cînd sînt „pisălogiți"...

— Este adevărat ce spuneți. Sînt. Îi știu și eu pe unii, că de ani de zile nu fac ce trebuie, sînt depășiți, și n-au nici rezultate în comuna, în satul lor. Așteaptă mereu ajutoare, soldați, studenți, elevi sau muncitori, să le facă treaba. Dar nu știu de ce sînt tolerați mai departe în funcții de răspundere. De ce ? Acu' agricultura nu se mai poate face după ochi sau după ureche. Trebuie, în primul rînd, pregătire, pregătire agrotehnică, apoi pasiune pînă la patimă... De ce n-aș avea dreptate ?

Încet, încet, președintele deveni bărbatul stăpîn pe sine așa cum îl știa Banu, încrezător în tot ce face, cu un zîmbet ascuns în colțul gurii.

— Să mergem să vă arăt ceva, se adresă el inspectorului.

Porniră spre lucernieră, unde cîteva cositori mecanice puneau jos palele fragede de lucernă.

— Dacă vrei să-mi arăți ceva din cooperativa dumitale, arată-mi sectorul zootehnic. De celelalte m-am convins. Știu că ai făcut grîu mult. Acum vei face și porumb. Se vede. O să faci porumb de-o să-i bați și pe ăia cu irigații. Văd că ai și furaje, dar trebuie strînse cu grijă.

— Niciodată n-am avut o coasă așa de bună și de curată ! În două-trei zile se usucă toată lucerna, dacă nu cumva plouă. Mitică, strigă el un paznic, unde-ai pus, dom'le, chestia aia ?

— Ici-șa, zise omul. Și scoase de sub o pală de lucernă un pepene mare, verde.

— Da. Facem furaje ca lumea, zise președintele, scoțind din buzunar un briceag cu prăsele albe, din sidef. Îl am din război. Nu mă despart de el. O amintire...

Omul pe care președintele îl strigase „Mitică" așeză pepenele pe capul unei cositori, cu grijă, să nu-l spargă cumva. Voican deschise briceagul și înfipse lama în pepene. Coaja pîrîi și cîteva semințe negre-cafenii, apoi un miez roșu, focos, țîșniră bogat la lumină. E un pepene special, zise președintele, „creație" a noastră, fără prea multe semințe și dulce, ca zahărul de dulce. Și gustos ca mierea!

Luară cîte o felie și începură să mănînce cu poftă.

— Într-adevăr, parcă se topește-n gură, aprecie Banu. N-am prea văzut pepeni așa mari. Bag de seamă că aici e o zonă propice lor. Cum îi valorificați ?

— Ca și pe celelalte legume și fructe. Cînd vine să-i ia C.L.F.-ul, e bine. Cînd nu, așteptăm. Am mai valorificat prin chioșcul nostru, aci, în comună, dar apoi ni s-a interzis s-o mai facem. Avem contracte și cu unele cantine, la școli mai mult. Cine n-ar vrea să aibă un pepene ca ăsta pe masă ! Problema cea grea este cu transportul. Voican își roti privirile peste cîmp. Nu mă feresc de dumneata : pierd multă producție, că nu vin s-o ridice la timp, iar grămezile de pepeni se încing și se strică...

Din lucernieră, din fața cositoarelor mecanice, își luară zborul păsările cîmpului — prepelițe și ciocîrlii.

Amîndoi bărbații făcură cîțiva pași pe cîmp.

— Tot cu gîndul la neîmpliniri eşti. Tot aşa ai rămas cum te cunosc eu, nemulţumit de ce faci. Şi să ştii că te admir pentru asta.

— Păi se poate altcumva ? Că totul trebuie făcut bine, cu măsură, organizat, să mărim averea asta a noastră. Sînt şi lucruri care mă mulţumesc, numai zootehnia îmi face figuri...

Se opri şi se şterse pe mîini, cu un smoc de lucernă, de zeama roşietică a bostanului.

— Dar aici, exclamă Banu, cînd ajunseră în zootehnie, e ordine, e frumos ! Ai şi grajduri noi, spaţioase !

— Da. Pe dinafară, într-adevăr, arată frumos, deşi au ferestrele cam mici. Am făcut însă cheltuieli mari. Aceste grajduri, cazematele astea, cu lumină insuficientă şi mult ciment, ne costă enorm. Peste douăzeci şi cinci de milioane. Şi ce am realizat ? Ţii vaca între pereţi de beton, sub tavan de beton, pe jos tot beton... Şi, peste asta, o mai şi legi cu lanţul la o iesle tot din beton. Aproape toată viaţa ei, vaca şi-o petrece într-o cazemată din beton, legată de gît, ori de coarne... Uite, le merge mai bine celor care sînt în grajdurile cele vechi, fără atîta beton în ele.

— Poate că aşa e moda, cu toate aduse aci, la botul vacii...

— Da, dacă ar merge instalaţiile astea, dar... Aţi zis de *modă*. S-a zis de la conducere să facem modernizări. Şi s-a zis bine. Dar mulţi au înţeles să construiască „palate" pentru vaci şi s-au băgat datori la bănci. Noi am avut milioanele noastre şi am plătit, nu sîntem datori. Dar nu toţi au atîţia bani...

Poftiți, poftiți înăuntru, să vedeți cum e cu betonul ăsta. Animalul este și el tot un suflet și e chiar mai fragil decît omul. Multe din bietele de ele, au căpătat reumatism. Altele, dacă le asculți, auzi cum le hîrîie plămînii. Unele nici unghiile nu le mai au întregi. Le-a ros cimentul ăsta. S-a zis să facem stabulație liberă. Da, de acord ! Dar asta nu aci, în fața grajdului, și tot pe beton. Dacă vaca trebuie să se plimbe, să facă mișcare, apoi s-o facă în cîmp, nu aci lîngă grajd. Nu știu cine o fi fost cu ideea asta „teribilistă" să le facă vacilor case din beton, metal și sticlă, cînd se știe că vacii îi este cel mai bine pe așternut din pămînt, cu paie pe el, sau pe o podea de lemn. Țăranii făceau podeaua grajdului din lemn secționat, dat pe jumătate, apoi prins la capete în cuie, cu rotundul dedesubt, ca urina să se scurgă pe sub podea, iar bălegarul îl scoteau cu lopata afară. Găsim la orice gospodar al satului sistemul ăsta. Grajduri de-astea nu costă nici mult și sînt mai călduroase decît cele cu-atîta beton. Unele vaci gestante, deși le-am hrănit bine, au avortat în iarna trecută. Sînt sigur că din cauza betonului ăsta pe care dorm. Apoi, ferească dumnezeu de o epidemie, că ne mor pe capete. Cînd am propus ca o parte din ele să le dau prin comună, la membri cooperatori, să le găzduiască în grajdurile lor să aibă grijă de ele, că doar e averea lor, și să aducă la cooperativă cantitatea de lapte stabilită, mi s-a spus că, așa cum gîndesc eu, parcă aș vrea să desființez rînduiala nouă !... Tocmai eu, președinte bătrîn ! Păi dacă eu am înființat-o, cum s-o desființez, tovarășe ?

— Ai terminat cu vacile ? întrebă Banu, jumătate în glumă, jumătate în serios.

— Nu, n-am terminat ! Nu v-am spus că ni se ia cam des curentul și „cade" sistemul de adăpare. Trebuie să le aduci vacilor apa cu găleata, sau cu sacaua, tocmai din valea aceea. Facem și lucrul ăsta, că nu le lăsăm noi să moară de sete, dar cum rămîne cu milioanele luate cooperativei pentru minunile astea ?... Ori, cooperatorul poate să se ocupe cu ușurință de una-două vaci, să le pască pe unde poate, și pe marginea drumului, și în lotul personal, care ar trebui să-i fie mai lățit sau mai lungit, că este încă destul pămînt pîrloagă. Și ce dacă le va înjuga și el, pentru a-și aduce un car cu lemne, ori să macine la moară, ori să-și ducă mortul la cimitir ? De aia-i vită, să te folosești de ea. Numai să fie bine îngrijită, pentru a-i putea lua cît mai mult lapte. Și a obține greutatea necesară, dacă trebuie s-o duci la tăiat. Vaca face parte din viața țăranului, face parte din familie. Ea are chiar și nume ! Ai auzit dumneata ca vacile astea din „casele de beton" să fie chemate pe nume și alintate ? Tata lua șuba după el și acoperea vaca atunci cînd gerul mușca. Și eu o iubeam și mergeam cu ea la spălat și o tot dichiseam. Vaca are nevoie de afecțiune. Bună și tehnica, dar fără puțină dragoste, vaca nu dă lapte. Îți spun dumitale, că te știu fiu de țăran și nu se poate să nu mă-nțelegi.

— Interesant cum pui dumneata problema !

— Am spus-o și altora care vin pe-aici, dar... Uitați-vă, poate nu mă credeți, dar cei care, în sat, au vaci, nu le țin toată ziua în grajd. Vara vacile lor nu intră niciodată în grajd, stau numai în bătătura

casei. Nu le seacă laptele, prind viţel... Eu le-am înfundat în cazematele astea, în mirosul ăsta, ca la...

— Ei, poate nu-i chiar aşa de grav ! îl întrerupse Banu. Dar cine vă opreşte să faceţi cum e bine ? Ştiu că aveţi specialişti destui. De experienţă nu mai vorbim.

Voican înţelese încotro bătea Banu.

— Păi am şi făcut ce-am putut şi noi. Şi vom face. Specialiştii care au proiectat grajdurile nu s-au gîndit însă şi la calorifere. Sau, dacă s-au gîndit, nu au prevăzut „căderile" astea de curent, se auzi vocea puţin nostalgică a preşedintelui. Am încercat şi altceva. Şi a mers pînă cînd mi-a picat un control. „Ce faci, dom'le ? Dumneata faci cum te taie capul ?" M-am dat şi eu tare la ei, în felul meu de om simplu, dar n-am avut încotro.

Cu banii pe care i-am băgat în mastodonţii ăştia puteam face un număr mai mare de grajduri din nuiele şi pămînt cu paie. Le acopeream cu coceni, stuf şi azbociment. Erau mai calde şi-mi rămînea bani să mai cumpăr vreo cîteva sute de juninci. Aşa... Şi mai e ceva, hai să-ţi spun şi asta, că dumneata, în funcţia dumitale, trebuie să le ştii pe toate. Vorbesc pe ce am eu aici. Da' să ştii că i-am auzit şi pe alţii, pe la cîte o şedinţă la judeţ. Suprafaţa de teren pentru furaje nu este suficientă. Nu vrea să ştie nimeni de lucrul ăsta. Se dispusese mai deunăzi să fie mărită suprafaţa pentru pajişti şi furaje, asta prin decret. Au sărit, tot pe acolo, pe sus, cei de la „vegetale" şi au zis că „nu se poate diminua din suprafaţa arabilă ! Lăsaţi, deci, suprafaţa care se dăduse pentru pajişti, tot la noi, să producă porumb, că vom da noi porumb pentru animale". „Cîrnaţi", vorba răposatului Marin Preda. Şi au spart legea, şi noi am

rămas tot fără furaje destule. De-aia, poate, mă obligă acu să tai frumusețea asta de porumb, să-mi închidă gura în privința furajelor... Cu grosiere și paie, că astea-s baza, n-ai cum să faci nici lapte, nici carne ca lumea. Ori, aici, la șes, aproape tot pămîntul e arabil. Suprafața de pajiști n-ajunge ca să dai de mîncare animalelor pe care se pretinde să le ai. În schimb, știu sigur că cei din județele de munte au furaje multe și bune, dar animale mai puține. Munții noștri, podișurile noastre sînt pline de verdeață. Am fost și eu în concediu în zona de munte și am văzut clăi de fîn de ani de zile. Oamenii le dădeau foc, ca să facă altele. De acolo ar trebui „să curgă laptele la vale", să gonească cisternele precum cele cu petrol. Și dacă cei de acolo, de la munte, vor și grosiere, să le trimitem noi, că avem. Aș vrea să mai știți una. Și poate mă și ajutați în chestia asta. Aș avea mare nevoie de doi tauri buni. M-am dus peste tot, dar nu mă înțelege nimeni. Sînt socotit îndărătnic. Însămînțarea asta artificială îmi face mari figuri. E adevărat ce v-am spus, că unele vaci au avortat și din cauza ședерii în frig, pe betonul înghețat, dar cred că o bună parte din ele nu sînt bine montate. Ori este de vină materialul însămînțător, ori fierul ăla care-l bagă în vacă nu e bun, ori nu se pricep cei ce o fac. Eu cred că dacă aș avea doi tauri buni, aș fi sigur de o montă sănătoasă. Nu știu de ce s-a renunțat așa, total, la tauri, cînd altădată numai acesta era „mijlocul de montă", și aveam vite bune... Pentru că monta cu taurul nu se poate realiza decît atunci cînd vita e în călduri. Altfel taurul nu o bagă în seamă. Pe cînd tehnicianul nostru bagă fierul ăla în ea fără a ști dacă e momentul cel mai potrivit. El are de

făcut un număr de monte şi, după ce-l rezolvă, raportează că şi-a îndeplinit sarcina...

Un vînt uşor mişcă frunzele verzi ale lanurilor de porumb. Soarele începuse să coboare, iar arşiţa parcă se mai domolise.

— Nene Voicane, ar fi bine să zici lucrurile astea, aşa cum mi le spui mie, cu mai mult curaj pe la consfătuirile la care eşti chemat. Că dacă este aşa cum spui şi cum văd şi eu că ai dreptate, ele se vor soluţiona. Tocmai asta se doreşte prin noile măsuri agrare : diversificare, eficienţă, continuă Banu. Eu trecusem pe la dumneata să te văd, că nu te-am văzut de mult, să mai stăm de vorbă, să-ţi văd şi realizările şi să-ţi zic ceva tot în legătură cu... zootehnia, adică despre bivoli. Am văzut că sînt şi pe aici, prin părţile astea. Animale mari, frumoase... De ce n-ai organiza aici, la dumneata în cooperativă, o fermă de juninci ? Poate că ele ar rezista mai bine în grajdurile alea de beton...

Preşedintele zîmbi, tăcu un timp ; se comportă cam în acelaşi fel ca celălalt preşedinte, Marin.

— Păi ideea n-ar fi rea, că, într-adevăr, şi pe la noi sînt bivoliţe. Nu multe, dar sînt. Şi e mai economicoasă bivoliţa decît vaca. Am aflat de curînd că o bivoliţă se vinde pe la bîlciuri cu 15 000 lei. De două-trei ori mai mult ca o vacă ! Dar de, ştiu eu... Să mă mai gîndesc. Cînd or auzi de treaba asta unii pe la judeţ, pe care-i ştiu eu, iar o să-mi zică : „Ce faci, dom'le, dumneata iar procedezi cum te taie capul ?...“

— Nu ştiu dacă vor zice aşa. Revoluţia în agricultură presupune, ştii şi dumneata, tocmai o viziune nouă, măsuri diversificate pentru a obţine eficienţă

economică. Ori, cu o fermă de bivolițe poți obține, se pare, mai mult decît cu una de vaci.

— Da, dar ce să fac ? Cum să fac ? Că bivolița e învățată cu libertatea, îi place cîmpul, balta. Dacă o *leg de iesle*a asta... Oricum, o să studiez chestiunea. Parcă văd că într-o zi vă invit să-mi vizitați ferma de bivolițe...

— Ar fi o zi frumoasă în viața mea, nene Voicane. Cu bine. Ține-te tare ! Îți urez să ai rezultatele cele mai bune din județ !

Și Banu, ca și după discuția cu celălalt președinte, își spunea în gînd : „Nu se poate repeta și cu bivolii trista poveste a cailor..."

În mașină, în drum spre sediu, inspectorul se gîndi la întîlnirea cu președintele de pe valea Călmățuiului. Impresionant cum judecă un țăran, un țăran pe care nu-l arde averea lui personală, interesele lui, ci ale întregii colectivități ! Și cît de deschis spune ce-l arde ! De altfel, țăranul, întotdeauna, a fost sincer cu el și semenii lui. El a fost cel care a știut să rabde, dar să se și exprime deschis cînd a putut s-o facă. Azi poate s-o facă. Azi, ca niciodată, i se îngăduie, ba chiar i se cere acest lucru, cu toate să mai sînt și cazuri cînd, așa cum spunea președintele Voican, unei atitudini pe față i se întoarce una „pe dos", dură, neavenită : „Ai luat-o razna, dom'le !" Se întreba și el, Banu, de ce-or fi trebuit mastodonții aceia din beton și metal, din moment ce nu servesc cauza eficienței zootehniei. De ce atîta ciment, metal, cărămidă, geamuri, azbociment și altele, care costă milioane și milioane, cînd vacii i-ar merge mai bine într-o coșere cu pereți de nuiele împletite, driscuită cu pămînt amestecat cu paie, pe deasupra acoperită

cu coceni, paie, ori stuf, că avem destul în balta Dunării, iar pe jos pămînt cu aşternut de paie ori o podea de lemn spart! Şi cînd te gîndeşti că aproape peste tot întîlneşti această „modă" nouă! Şi Banu îşi aminţi, ca fiu de ţăran, că şi tatăl lui ţinea boii şi iapa, pe Bălana, tot într-o coşere din nuiele şi pămînt.

După ce terminase ce avusese să zică pe tema cunoaşterii şi aplicării legilor, la adunarea aceea de la Căminul cultural din Valea Mărului, Banu urcă pe o pantă, să vadă vestita grădină legumicolă.

Pentru tînărul specialist, venit de pe băncile facultăţii, contactul cu oamenii, cu pămîntul, da, cu pămîntul ce trebuie arat, semănat, îngrijit, cu culturile aflate în diferite stadii de dezvoltare, este uneori drept, fără ocolişuri, dar alteori întortocheat, neconcludent.

— Dacă dai peste un preşedinte descuiat, norocul este dublu. Atît pentru cooperativă, cît şi pentru tine, îi spusese lui Banu inginera M. Beianu, care, de la repartiţie, ceruse să lucreze în părţile ei de baştină, unde „pămîntul e bun, darnic şi pentru grîu şi porumb, dar şi pentru legumicultură".

Am vrut, continuase inginera, să vin aici, aproape de-ai mei, să muncesc într-un mare bazin legumicol. Şi să ştiţi că nu e uşoară agricultura pentru o femeie. Să ai în răspundere o sută de hectare cărora să le smulgi, într-adevăr, roade bogate, ca urmare şi a efortului tău, de specialist, să conduci oameni care de multe ori au părerile lor şi pe care să nu-i poţi schimba uşor...

Fata aceea zîmbitoare îl invitase pe Banu să viziteze grădina pe care oamenii o alcătuiseră după ideea ei.

Inginera Mioara B. fusese primită bine aici. Punîndu-şi în aplicare cunoştinţele, lucrînd atent cu oamenii începuse să aibă rezultate dintre cele mai bune. Erau şi dintre cei ce se îndoiau c-o să răzbată, dar, pînă la urmă, aveau să-şi dea seama că se înşelaseră.

— În facultate se învaţă carte, tovarăşe Banu. Eu însă, am avut, aş zice, încă un avantaj. Am crescut la ţară, între oameni cărora le place să muncească, să „mîngîie" plantele sădite. Este mai greu pentru unii colegi care sînt „transplantaţi" la ţară şi care, o parte din ei cel puţin, încă mai sînt cu ochii spre oraş. Dar să lăsăm asta, zisese inginera, înciudată cumva...

— Ba să nu o lăsăm ! Ce vroiaţi să spuneţi ?

— Păi, văd şi eu, aud cînd sîntem chemaţi la cîte o şedinţă de analiză, pe resortul ăsta al nostru, al legumiculturii, că avem şi din cei ce duc o activitate formală. Care încă nu pot deosebi răsadul de varză roşie de cel cu varză albă, ardeiul gras de cel iute... Eu cred că gîndul lor nu este la muncă. Le fuge, cum vă ziceam, la oraş. De aceea sînt criticaţi că n-au rentabilitate. Şi cînd aud astfel de lucruri, încerc parcă să-i înţeleg pe cei ce-au rămas barmani, sau altceva, prin Capitală, nemaiprezentîndu-se la post. Decît un specialist slab, mai ales în horticultură, e mai bine ca respectivul să facă orice altceva. Că, pînă la urmă, pămîntul, plantele, şi mai ales, oamenii îl vor respinge. Dar asta mai înseamnă, desigur şi altceva. Că ai înşelat un interes general. Ai

păcălit pe alţii şi te-ai păcălit şi pe tine. Dintr-un agronom, de care ţara are nevoie atîta, să te transformi în barman, e un drum care te poate duce cine *ştie pînă unde... Pînă* ajungi să-nveţi chiar să furi. Aici, n-ai cum să furi pămîntul... Unii colegi ziceau încă din facultate că vor rămîne ca ospătari sau barmani, că vor cîştiga bani mai mulţi decît un specialist agronom şi... sînt în Bucureşti. Eu cred, aşa cum crede marea majoritate, că dacă n-ai pîinea şi altele din cele ale gurii pe masă, şi, mai cu seamă în cazul agronomilor, dacă nu ai participat la producerea lor, degeaba ai bani. Ce faci cu ei ? Poţi mînca bancnote sau monede?! Şi cînd nu găseşte, să zicem, pîine, sau altceva, acest individ, pus pe căpătuială, este în stare să se ia la harţă cu toată lumea... A văzut el, sau altul, care trebuia să lucreze la ţară, cum se ridică firul de grîu, cum creşte răsadul, ce-i trebuie ? Ştie, veţi zice, dar nu înţelege că menirea lui e aici. „Conştiinţa" lui arde doar la vederea cărţilor de joc, a sticlelor colorate şi aromate, a unei afaceri sau alteia...

Mioara era unul din specialiştii *de multe carate* din zonă. Cu ajutorul oamenilor pe care-i conducea, vreo sută la număr, de fiecare dată, în fiece an, scotea producţii mari de trufandale, primele pe pieţele din judeţ şi din ţară.

Avea ochi bun, cum se spune, şi intuiţie, şi cunoştinţe tehnice. Dacă multe se schimbaseră în acest bazin legumicol, începînd cu diversitatea culturilor, terminînd cu producţiile şi, bineînţeles, cu cîştigurile mari obţinute de cooperativă, se datorau şi acestei fete cu ochii vii, subţire la trup, emanînd un farmec aparte, cu zîmbetul ei discret, dar niciodată umbrit pe chipul ei ars de soare şi vînt.

Şi Banu, însoţit de ingineră şi de o economistă, pătrunse în imensa grădină.

— Avem 15 hectare de varză timpurie, de pe care trebuie să dăm 400 tone, pentru că figurez cu 20 hectare. Eu am vrut să le demonstrez că, pe o suprafaţă mai mică, prin modul cum am amplasat plantele, prin densitatea lor, pot să fac cantitatea impusă. Am livrat deja planul şi mai scoatem încă o sută de tone în plus.

— Excelent. Dacă-i aşa, înseamnă că dai peste cap teoriile unora !

— Da. Dar ştiu că n-o să le convină. Deşi eu nu-i oblig să aplice sistemul meu. Eu m-am convins. Pentru că şi anul trecut am obţinut, pe aceeaşi suprafaţă de 15 hectare, cantitatea prevăzută pentru 20 de hectare. Este adevărat, trebuie efort mai mare pentru întreţinerea plantelor, dar merită...

— Dar, de ce nu expediaţi şi cantitatea care a mai rămas ? Uite cîtă recoltă stă aici, iar piaţa plînge după legume !

— De ce ? Tocmai ăsta e necazul nostru. Că ne străduim să facem produse cît mai timpurii şi nu ne „onorează“ nimeni cu mijloacele de transport. Aşa am păţit şi anul trecut. Acelaşi lucru se petrece şi acum. Stăm cu producţia în cîmp şi nu vine nimeni s-o ridice. Dacă le-am transporta cu maşinile noastre, ce bine ar fi...

— Şi de ce nu le transportaţi, cine nu vă lasă ?

— Poate ne-ar lăsa, dar contractele, vedeţi, le avem cu Centrul Judeţean de Legume şi Fructe. Şi transportul depinde, legal, de dumnealor. Cînd le spunem că ne trebuie mijloace, ei, la rîndu-le, zic că au contract pentru transport cu I.T.S.A.I.A. sau

I.T.A., că acei de-acolo sînt de vină că nu vin mașinile la grădina noastră... Un fel de lanț al slăbiciunilor, tovarășe Banu ! Iar de pierdut, pierdem noi. Nu dumnealor, intermediarii, care n-au ce pierde...

Un legumicultor mai în vîrstă, nea Mitru, care-i însoțea, tot dădea din cap, în semn de aprobare la spusele inginerei.

— Noi am putea, tovarășe, zise el, să livrăm dublu pă piață. Și oriunde. Că marfă e și e păcat că se strică. Iar cînd nu se strică, tot își pierde calitatea. În loc s-o dai la calitatea I, ajungi cu ea la a doua. Că vine și-un reprezentant de-al lor aici, dar nu face mare lucru. Ia și el o leafă, „mănîncă o pîine", cum zicem noi, da' măcar s-o ia pă drept. Să-și facă datoria, cum ne-o facem și noi. Că pe noi ne aduce aici domnișoara ingineră de cu zori și lucrăm zi-lumină să facem produse. Și, uite, nu-s ridicate, timpul trece. Și-apoi, ți se trece și marfa la calitatea a doua, a treia...

Și parcă vrînd să arate că el, nea Mitru, legumicultor bătrîn, nu se văicărește, că nu-i stă în fire s-o facă, omul trecu la o altă chestie, asupra căreia, probabil se vedea bine, meditase îndelung.

— Legumele noastre, chiar dacă sînt plătite la preluare la categoria la care sînt plătite, adică la a doua, sînt vîndute la alt preț. Cică „să iasă comisionul". De ce, tovarășe ?

Banu asculta, îi plăcea cum vorbea omul. Drept, cinstit, fără ocolișuri... Se așezaseră cu toții pe niște lăzi răsturnate.

— Păi, tovarășe Banu și tovarășă ingineră, să vă spui și altceva. Fiu-meu e la zootehnie, că-i place animalele și așa e bine. Fiecare să fie unde-i e locul... Că dacă n-ar fi așa, dacă s-ar întîmpla să fie toți

funcționari, sau mai știu eu ce, atunci agricultura, zootehnia le dăm de paraginã... Vedeți ? Dar alta-i chestia. Eu mă mai duc și pe la oraș, mai mult pentru un nepot care-i acolo la școală. Și-l scot în tîrg la cofetărie. Îi place să bea pepsi și limonadă, deh, apă colorată. Și cît credeți că face o sticlă de-o litră, cu apă d'asta colorată ? Trei lei. Cît un kil de lapte. Mie, să mă iertați, mi se pare cam pă dos.

— Și cum ai vrea dumneata, să se scumpească laptele ? îl întrebă inginera.

— Să se ieftinească apa asta colorată. Că nu e normal ca un kil de apă colorată să fie 12 lei, că atîta ar veni dacă o litră e trei lei. Fiu-meu are vacile în primire, le hrănește, le mulge, și laptele iese mult și bun. Da' văz că la plată ia mai mult aia care vinde înghețată, că și asta e la fel de scumpă ca și apa colorată, o lingură doi lei, adică un cornet dă ăla. Și doar apasă pe un buton și iese înghețata. Cum dracu' dom'le ?... Nu înțeleg !...

. . . . . .

Într-o zi cînd se deplasă spre Schela Videnilor, spre nord, inspectorul, alese drumul tot prin Valea Largă ca să mai vadă „jungla cu bivoli". Coborî din mașină și rămase, ca și altădată, cu privirea pironită asupra văii înțesată de patrupedele negre.

— Cristescule, se adresă el însoțitorului, dacă ar fi să alegi între a face o cercetare sau mai multe cu escroci, trădători sau bande de hoți, și a rămîne în preajma animalelor astea, chiar și atunci cînd le-ar apuca supărarea și năbădăile, cînd s-ar răzvrăti, ce-ai prefera ?

Cristescu se uită un timp la șeful său.

— Să fiu sincer, tovarăşe comandant, aş prefera — adică aş fi preferat dacă aş fi fost mai tînăr, ultima treabă... Şi nu numai ca să privesc, dar să am şi grija lor. Dar vă rog să consideraţi că nu v-am spus nimic.

Banu rîse :

— Ţi- e frică să nu te transfer aici ?

Rîse şi Cristescu :

— V-am spus, nu mai sînt tînăr... Dar de frumos, zău că-i frumos aici ! Parcă simţi că trăieşti !...

Ascultînd răspunsul lui Cristescu, Banu continuă să privească turma de bivoli.

„Oare n-ar fi bine ca toate văile noastre să fie pline cu turme de bivoli ?“ Banu se uită mai departe la mîndrele animale şi încercă să-şi imagineze roadele concrete ale unui răspuns afirmativ la întrebarea ce-i trecuse prin minte. „Oare n-ar fi bine... ?“

Birocraţia şi... condiţia umană

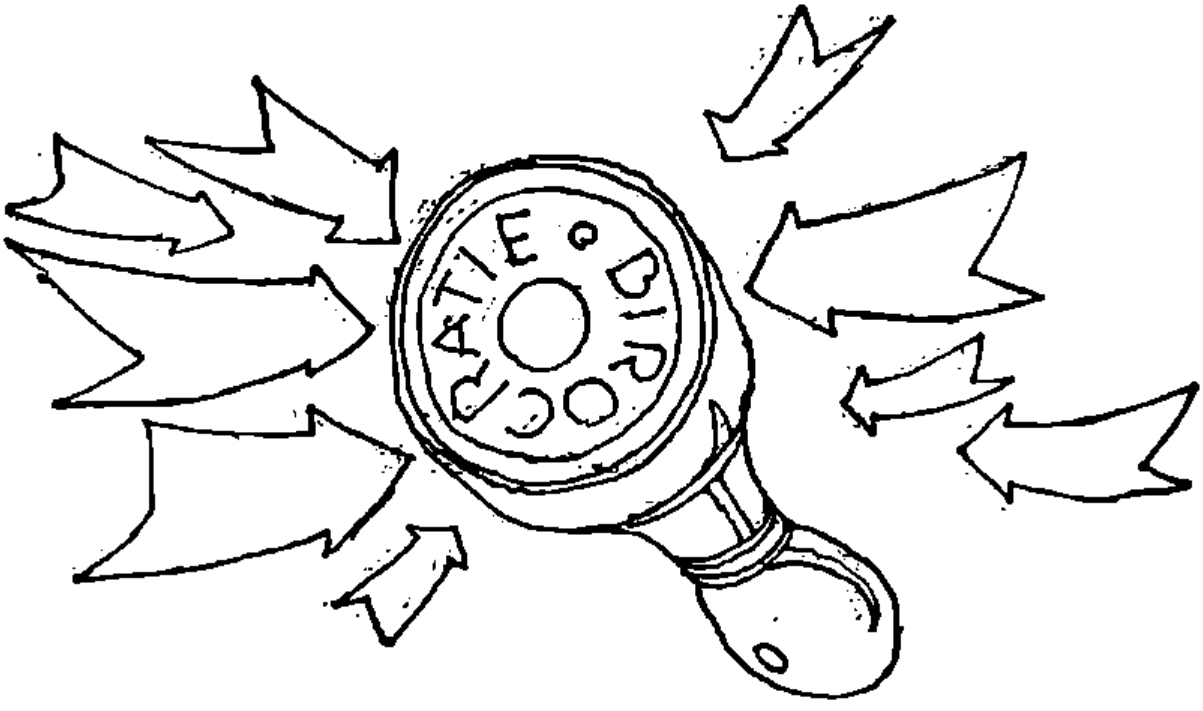

De ce s-or fi construit aşa, „sumare", apartamentele acelea ?

Inspectorul Banu mersese să vadă un apartament, să se convingă cum arată unul de tip confort IV, să ştie dacă sînt îndreptăţile cererile insistente ale unor subordonaţi de a primi altă locuinţă. Dar cînd a intrat într-un astfel de „apartament" pur şi simplu a amuţit. A văzut că apartamentul acela (oare să-l numească chiar „apartament" ?) despre care se zicea că e de două camere, avea în realitate numai una, din moment ce nu avea uşi despărţitoare, n-avea bucătărie, iar „toaleta" (la care de asemenea nu era

prevăzută ușă !) se compunea dintr-un W.C. turcesc, un duș și chiuvetă cu un singur robinet. S-ar fi afirmat că (*unii factori administrativi* chiar o spuseseră!) „cine vrea uși, n-are decît să-și pună". Și cei mai mulți chiar își despărțiseră „camerele" printr-o perdea mai groasă ori mai subțire : după cum a vrut fiecare sau după cum l-a ajutat buzunarul.

Dar parcă numai despre uși era vorba ! Bieții tineri căsătoriți ! Cum s-or mai iubi ei, cînd copiii lor le pot auzi orice șoaptă ! Și chiar se pot uita prin perdeaua aceea ! Dar cei în vîrstă, care nu mai pot să-și țină răsuflarea anevoioasă și zgomotoasă !... Cît privește igiena...

Ce să mai zică ? Se uita și nu-i venea a crede.

Cînd oamenii au întrebat și au tot întrebat, pe la primărie și pe unde au putut, cine a fost cu ideea acestor apartamente sumare („amare", se corectă în gînd Banu), că, ziceau ei, blocul tot s-a făcut, deci s-au cheltuit materiale și efort, și încă nu puține, o dată ce a fost ridicat pînă la etajul 4, 8 sau 10, răspunsurile au venit, de fiecare dată, cam în același fel : „economii, tovarășe, economii !..."

Banu era profund afectat de cele văzute. Se plimba agitat prin cameră și gîndul i se zbătea, ca o aripă frîntă de pasăre. „Tocmai aici, unde e vorba de viața oamenilor, să se facă astfel de... economii ! Iar pentru vaci — risipă, și încă ce risipă : de beton, metal, sticlă și altele, în fel de fel de grajduri alambicate ! Și de-ar fi măcar spre binele bietelor patrupede ! Dar, cum spunea și președintele Voican, milioanele țării sînt aruncate uneori în vînt, sau pe apa sîmbetei ! Grajduri costisitoare, dar nefuncționale, pe care animalele le refuză, care de fapt chiar

le sleiesc puterea, dar care le dau unora prilejul de a se împăuna cu niște „realizări“ somptuoase !

E vorba de niște încurcă-lume, de niște birocrați și nu o dată de niște „profitori ai socialismului“, protăpiți, cine știe cum, în diferite posturi de decizie ; analiști, consilieri, șefi ai unor departamente centrale, ministere... Poate că unii din ei au beneficiat și de niște stipendii, poate că sînt chiar posesorii unor brevete pentru „inovațiile“ de tipul acesta ; poate că unii, gîndindu-le, au fost, într-un fel, bine intenționați, dar faptul că din calculele lor au exclus realitatea nu-i justifică. Oricum, ceva nu e în regulă. Asemenea oameni nu trebuie să decidă sau să judece asupra realității, a vieții vii. Ei — cu sau fără voia lor — înșală, compromit o idee, un proiect, o aspirație !

Gîndul lui Banu fugi către o imagine care multă vreme îl obsedase. Faptul îi fusese raportat de comandantul municipiului. Unui tînăr subofițer, proaspăt căsătorit, i se repartizase locuință. Se manifesta o astfel de grijă, firesc, chiar de la comandantul județului, pentru toate cadrele. Serviciul *de spate* nu avusese cum să onoreze cererea acelui tînăr de a i se repartiza un apartament cu două camere.

Subofițerul locuia, astfel, într-un apartament „la comun“, cu o altă familie, a unui forjor. Holul, baia și bucătăria erau comune. După cîtva timp, poate trecuseră două luni de la instalarea tinerei familii în acel apartament, militarul veni, deprimat, la raport, solicitînd o altă locuință, întrucît din cea repartizată „am plecat pentru totdeauna“...

— De unde, tinere subofițer, o altă locuință, și încă separată ? îi zisese — nu aspru, dar nici con-

descendent — comandantul său. Nici unitatea nu are, nici primăria nu are !...

— *Vă rog să mă înțelegeți, adică să ne înțelegeți*, că vorbesc și pentru soția mea, adică și pentru Angela, care a rămas afară, fiindcă îi e rușine să vină la dumneavoastră, să dea explicațiile necesare.

— Nu înțeleg. De ce tovarășa Angela trebuie să dea „explicațiile necesare", și nu dumneata ?

— Fiindcă, tovarășe comandant, ce s-a întîmplat, ei i s-a întîmplat ! Și ea e cea care nu mai vrea să intre în casa aceea, orice aș face eu !

— Dar ce s-a întîmplat ?

Subofițerul, (care, desigur, abia aștepta întrebarea) se execută, raportînd întîmplarea care, mai cu seamă pentru „Angela lui", reprezentase o adevărată dramă...

Tînărul subofițer, revenit într-o zi „din post", își rugase soția (o „alertase", declară el) să grăbească gătitul, „întrucît foamea îl apăsa", mai ales că fusese și într-o misiune de noapte. Pînă ce avea să termine nevastă-sa cu gătitul, se gîndise că n-ar fi rău să facă un duș. Baia era, însă ocupată. Ce să facă ? Hai, își zise, să coboare, pînă ce va fi masa gata, pînă-n stradă, să cumpere țigări și cîteva sticle cu bere...

Terminînd, între timp, treburile ei de la bucătărie, Angela se duse în baie, unde știa că e bărbatul ei, ca să-l cheme la masă. Intră fără sfială în baia încețoșată, toată, de aburi fierbinți.

— Ce, tot nu ești gata ? Hai, că-i gata masa !

Celălalt nu răspunse, nu vru sau poate nu auzi, prin clipocitul apei și prin pînza groasă de aburi.

— Uf ! exclamă Angela. Hai, omule, să te ajut, să termini odată !

Și începu să frece cu mîinile spinarea bărbatului...

— Ai cui sînt — gunguri ea — umerii ăştia... ?

— Ai mei, doamnă ! auzi ea o voce groasă. Ai ţinut chiar să mă vezi cum arăt în costumul lui Adam, vecinico ? Uite că mă văzuşi !...

Femeia explodă într-un ţipăt. „Gicule, ce mi-ai făcut ? Gicule, ce mi-ai făcut ?!..." Şi repetă vorbele astea, parcă înnebunită, ieşind val-vîrtej din baie.

Auzise însă, chiar dacă nu foarte deslușit, şi alte vorbe ale „îmbăiatului"...

Cîteva minute mai tîrziu, tînărul subofiţer a tot încercat să-şi liniştească femeia. Prăbuşită pe patul din camera ei, ea repeta, hohotind într-un plîns fără istov, aceleaşi vorbe : „Ce mi-ai făcut, Gicule ?!... Şi-a revenit într-un tîrziu, cu greu. Poate că întîmplarea prin care a trecut nu-i chiar o dramă — a convenit ea — cu un surîs palid, alb, fără viaţă, dar, oricum, în apartamentul acela, ea nu mai putea să locuiască.

Banu îşi aminti şi de alte întîmplări care-i fuseseră reclamate — certuri degenerate în scandaluri între unele familii care locuiau „la comun", suspiciuni de infidelitate ale soţului sau ale soţiei etc. etc.

Şi iar îşi zise : cine o fi fost cu ideea asta a apartamentelor în care nu poţi să te mişti unul de altul, străini unul de altul fiind ?! Cine sînt cei ce ignoră *condiţia umană,* şi de ce o fac ? Cine vrea să compromită idealul nostru de viaţă ? Cine aplică „economiile" acolo unde nu trebuie ?

Imaginile se suprapuneau. „La comun", „confort IV" — iată soluţii pe care mintea lui Banu nu le mai accepta.

De la subordonații săi Pușcanu și Moldovan, inspectorul aflase că astfel de proiecte, ca și cele pentru zootehnie (nu-i ieșea din cap această apropiere cu zootehnia !), sînt emanația unor departamente centrale „specializate". „Dacă proiectanții erau de pe-aici, îi scărmănam noi, tovarășe inspector șef ! Că prea își bat joc de banii țării !"

— Și de oamenii țării, Pușcanule !

Banu luase, între timp, legătura cu directorul Întreprinderii Județene de Construcții și se lămurise pe deplin că lucrurile stăteau chiar așa cum le văzuse el. Era vorba și de apartamente, un număr uriaș de apartamente plasate într-un oraș care, practic, n-avea nevoie de ele nici acum, nici în viitorii cîțiva ani ; sute de apartamente erau goale ; în schimb, în alte orașe, unde era o nevoie acută de locuințe, construcțiile de acest fel lîncezeau. Era tot *opera* unora de pe la centru... „E plan de stat, tovarășe, nominalizat, și trebuie să-l faci... !" se spunea, ca un verdict fără drept de apel, cînd unii se arătau nedumeriți față de astfel de situații.

Se duse și la vicele de la județ, pentru a cerceta problema aceasta, a locuințelor.

Îl găsi pe vicele Traian atît de cufundat în hîrtii, încît acesta nici nu sesiză că a intrat în birou. Abia cînd fu din nou salutat, cu voce mai tare, îl observă pe inspector.

— Iartă-mă, tovarășe Banu, sînt înnebunit ! Uite ce am colea. Și arătă maldărul de foi de pe birou. Numai azi primii 34 de hîrtii. Uite mapa, da, mapa, de azi : ordine, circulare, observări — sau să le zic observații ? — că n-am raportat aia, n-am făcut aia. Îmi vine să-mi iau cîmpii. Și mai trebuie să plec și la consiliul agro-industrial care-mi e repartizat. Sînt

probleme, unele reale, e-adevărat, dar cum să te împarți ? Și hîrtiile astea care vin și tot vin ! Și teancul crește și tot crește ! Ce să fac ?

— Și eu primesc multe, dar ce văd aici, la dumneata, bate, zău, toate recordurile ! Dar de ce oare atîtea hîrtii ? Dacă ar fi să ne luăm după ei n-am face altceva decît să stăm prin birouri.

— Și măcar dacă-ar fi toate necesare — continuă cu obidă celălalt. Unele apar însă — vă dați seama — din cauza centralizării excesive. Mulți, de pe la departamente, nu cunosc situația reală și vor să „rezolve" lucrurile din birou. Și să se și acopere, nu ? Atunci — ce fac ? — trimit hîrtii. Să facem una, să informăm despre alta și tot așa. Tot luîndu-ne după hîrtiile astea, ajungem și noi, ca și ei, niște birocrați, ne lipim fundul de scaune și dreptele de creioane. Că necunoscînd viața adevărată, aici, pe teren, se mai poate ajunge și la abuz, și la greșeală, cine se gîndește ? Uite, să vă amintesc una. Noi am propus să facem centrala termică, de la marginea orașului, pe bază de combustibil solid. Ei — adică unii de la „centru" — au zis „nu". Faceți-o pe lichid, au hotărît. Am făcut-o așa. Iar acum nu e combustibil lichid...

— Nu numai la noi, în toată lumea nu este, îi luă vorba Banu.

— Da, așa-i. Dar, mă rog, nu chiar în toată lumea... Uite ordinul lor de atunci și uite-l și pe cel de acum. De data aceasta ne cer să trecem pe solid. Și ne avertizează că de nu... Sînt milioane cheltuite de două ori pentru aceeași treabă ? Sînt sau nu sînt ?

Uite, reluă vicele Traian, noi am făcut, adică s-a dispus să facem o uzină de recuperare a cenușilor, o știi, acolo jos, la fluviu. Pînă aici nimic rău. Dar

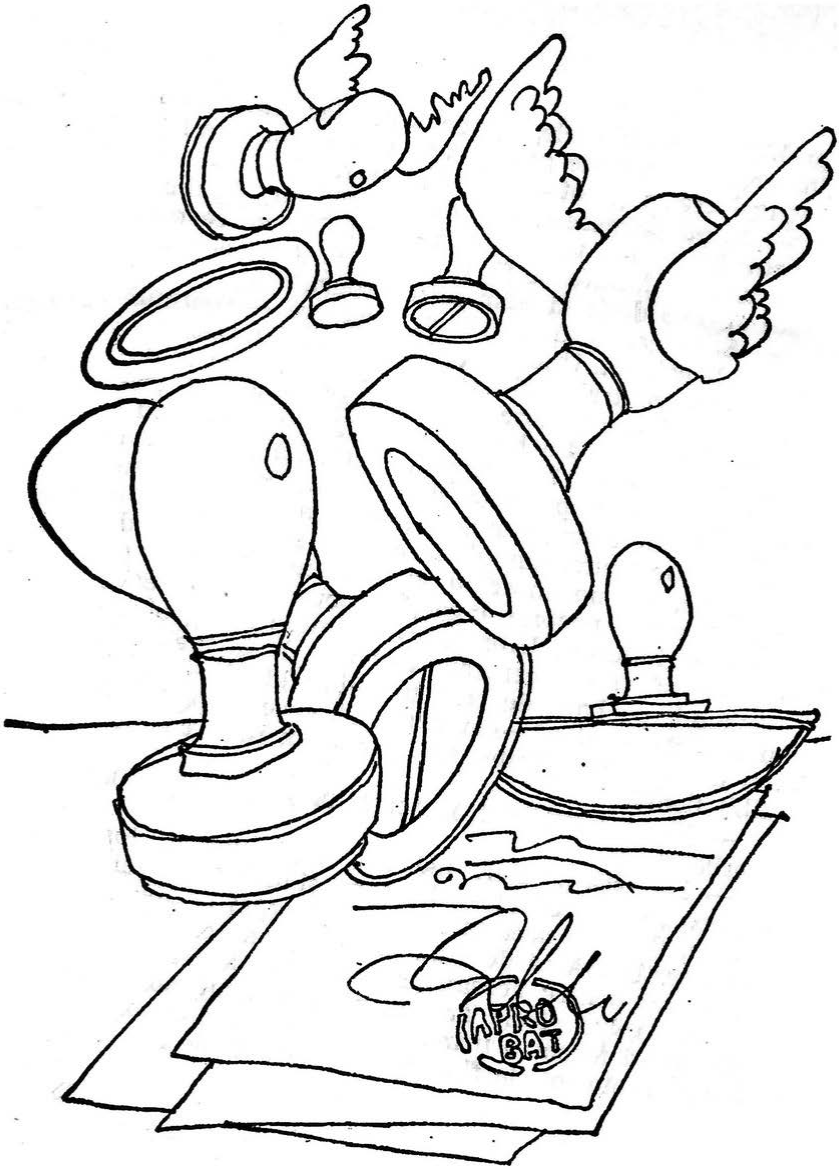
(AERO
BAT

la cheltuielile de producție nu s-a gîndit nimeni. Sau, de s-au gîndit, nu ne-au spus ce necazuri vom avea. Acum sînt nevoit să dau telefoane peste tot, să cer combustibil. Și peste tot mi se spune : Nu avem, de unde atîta cantitate de păcură ? Căutați altă soluție... „Dar dumneavoastră ați proiectat-o așa nu eu, cum să mă descurc ?“ „E la dumneata în județ, răspunzi !“, îmi zice cîte unul. „Păi eu fac păcura tovarășe ?“ „Ați fost de acord și voi, cei de la județ, s-o facem așa“, zice altul și mi se închide gura. Pentru că, într-adevăr, și eu am semnat. Dacă semnaseră toți, și ăia cu funcții mai mari, de la centru, am semnat și eu... răspund deci. Da, atunci răspundeam, așadar, mai mulți, acum răspund numai eu... 25 de vagoane înghite într-o singură zi instalația asta ! Om fi noi o țară cu petrol, dar de ce să-l aruncăm pe apa sîmbetei ? Și dacă am putea scoate cît cheltuim ar fi totuși bine...

— Faceți-o să meargă. Poate cu gaz metan, știu că e pe aproape conducta, e la doi pași, zise Banu.

— Ușor de zis. E greu acum, dacă nu s-a făcut atunci, se pronunță vicele. Trebuie înlocuite cuptoare, injectoare. Muncă nu glumă, dar nu este o nouă cheltuială ?

Concluzia era clară pentru amîndoi : de vină era birocrația practicată de unii.

— Și poți să te duci și la alții ca mine, zise Traian ; uite, sînt aci, pe același culoar. Îți vor spune și ei același lucru. Sînt îngropați în ordine și circulare. Ne batem cu hîrtiile !

— Bine, dar tot nu ne lămurirăm, de ce atîta birocrație ? Care crezi, totuși, că e cauza, rădăcina răului ?

— De ce ? Nu cred că nu știi și dumneata, inspectore, de de ! Dar vrei să mă auzi și pe mine. Așa sînteți voi... Dacă insiști, îți spun. Îți spun și fără să insiști ! Pînă una alta, hai să bem cafeaua asta, că tot apăru, nu știu cînd, pe masă... Iartă-mă că mă cam dădui în petic cu necazurile mele. Dar vicele, într-un județ (și nu numai vicele) este unul, iar hîrtiile sînt... multe ! Și pînă la urmă, totul ar fi cum ar fi, dacă hîrtiile astea, deseori, nu s-ar bate cap în cap ! Pe unele din ele nici nu le înțeleg, te-ncurcă pur și simplu. Acu' pricep eu de ce Crăineanu, îl știi, a refuzat postul ăsta de vice... Omul, ca inginer și director de întreprindere, se ocupă de producție și se simte bine. Eu sînt, după cum știi, tot inginer. Vreau să mă duc în producție, vreau să mă duc și eu de aici ! Am chiar promisiuni în sensul ăsta ! M-am cam ajuns, nu ? Ei, bine, acum, iartă-mă, hai să lăsăm hîrtiile ! Spune-mi, ce vînturi te-au purtat încoace ? Ceva trebuie să ai notat pe agendă !

Au discutat multe. Banu i-a pus problema locuințelor, a celebrelor „confort IV" și „la comun". Vicele Traian a discutat cu Banu, pe tema asta, timp îndelungat. Din discuție au reieșit dacă nu soluții globale ale problemei, măcar niște soluții în acele cazuri concrete pe care inspectorul le avea de rezolvat. Important este totuși, conveniră amîndoi. că, în România de azi, nu se mai construiesc locuințe cu „confort" uman redus. Cînd s-au făcut acele triste locuințe, acele exerciții arhitectonice scrise pe

caiete de piatră, care din păcate nu se mai pot ascunde, nici rupe, era nevoie de adăposturi pentru o uriașă masă de oameni care, abia ieșită din revoluție, avea, firesc, pretenții mici. Acum, oamenii României socialiste, săltați... într-un alt orizont de viață, au alte pretenții, pe care statul nostru se străduiește a le satisface.

Iar în ce privește chestia cu hîrtiile, de ! Vom mai vedea !...

Dar apropo de competență. Să-ți mai zic ceva, dragă inspectore, că tot m-am apucat. Să-mi dau în petic pînă la capăt... Vrem dezvoltare, emancipare ? Vrem. Atunci trebuie, neapărat, ca primul criteriu de selecționare și promovare în funcții de conducere, cu atît mai mult din astea, mai mari, să fie cel al competenței.

Uite, eu am nevoie de inginerul X — chiar îți spun, am un caz real — vreau să-l promovez tocmai pentru că este competent și îl știu ca fiind și loial. Nu pot. Cei de la comisia de cadre îmi spun că să-mi iau grija. „Omul are bube în cap... are o rudă care a avut ceva pămînt și a făcut ceva politică, nu se poate !" Vederi obtuze, ce mai ! Să-l pui, așadar, pe unul și pe altul să conducă numai așa, că are dosarul imaculat? Păi o avea, asta nu e rău, dar dacă și în capul lui nu întîlnești atîta acurateță... ? Lasă-l dom'le acolo unde-i stă bine, nu-l așeza ca pe un buboi în frunte, că plesnește odată și se face de rîs. Noi nu edificăm societatea cu rudele pătate, să zicem, ale inginerului Trancă, doar despre el e vorba, ci cu el care îl știm toți că e alături de cauza noastră.

Nu merge numai cu autocritica, stimate Banule, adică nu mai trebuie să meargă așa, pentru că unii s-au obișnuit atît de mult cu ea, încît au ajuns s-o folosească în toate împrejurările, ca pe o haină de protecție. Deci, de aia zic, că tot ea, competența, trebuie să domine peste tot. Altfel, dacă operăm și azi ca în deceniul '50, înseamnă că degeaba s-ar mai afla printre noi minți asemenea unor Kogălniceanu, Alecsandri, Titulescu, Iorga, sau vreun colonel Cuza, sau un Ghica — marele economist — sau alții și alții de talia lor. Ori, ce s-ar fi făcut neamul nostru fără asemenea minți de bărbați iluștri, patrioți, cărora noi le datorăm atît de mult ? O știm bine !

Se înfierbîntase iar vicele Traian. Și asta pentru că se lovise adeseori de unii incompetenți cărora li se urcaseră și gărgăunii la cap, făcînd fel de fel de abuzuri. În numele cui ? În numele imunității dosarului imaculat ? !...

— E păcat, conchidea vicele, avem oameni minunați, pricepuți, demni de toată încrederea și respectul, dar umblăm să ne folosim mai mult de scheme, canoane, uneori parcă vrem să fim „mai catolici decît papa". Dar aceasta, mai cu seamă azi, afectează, nu-i așa, condiția umană.

— Dumneata, tovarășe vice, n-ar trebui să stai aici, în acest post.

— Am vorbit prostii sau... Deci și dumneata ești de acord cu mine, că trebuie să plec în producție...

— Nu. Aș crede altceva. Vreau să zic, că ar trebui să fii mai sus, pe suprastructură. Acolo ar fi locul dumitale, după cum văd că gîndești.

Apoi Banu s-a retras.

La despărțire, vicele i-a mai spus :

— Cred că m-ai înțeles bine. Sînt împotriva birocraților, indiferent cine sînt ei și a incompetenților. Sînt pentru șefi competenți. Ceea ce înseamnă să fie și buni patrioți...

— Așa am înțeles și eu și sînt de acord cu dumneata. Omul e mai tare decît hîrtia, nu-ți face probleme. S-au cîștigat ele bătălii mai mari și mai grele decît asta...

„Alarma“ de la pichet

Dimineaţa era înaltă, cu răsfrîngeri violete peste zarea parcă devenită mai orbitoare, scăpărînd scurt în apele marelui fluviu. Mecanicul şalupist Vaideanu înainta încet, cu precauţie, manevrînd cu autoritate ambarcaţiunea.

Cele două maluri ale fluviului, îmbrăcate în strălucitoare şi nebănuite minuni de chiciură, îmbrăţişau drumul lin de apă.

În această atmosferă calmă, în josul apei, perdele de argint se strecurau fantastic dincolo de porţile sufletului, bîntuite de albul care te înconjura halucinant.

— La vremea asta, altădată, deschise vorba unul dintre ofiţerii care-l urmau pe inspectorul şef către gospodăria unităţii, Dunărea era îngheţată. Un pod de gheaţă unea cele două maluri. Cei mai bătrîni îşi amintesc de plimbările cu sănii pe Dunăre.

Banu întoarse capul către cel care vorbise și care a rîndu-i privea, ocolind întinderea de ape, către zidul mat, alb, al pădurii încremenite.

— Cum, cum zici că era Dunărea altădată în anotimpul ăsta ?

— Da, rosti maiorul Nicu, iernile erau mai grele și mai geroase și zăpada se ridica pînă la canatul ferestrelor. Eu sînt de pe aici și știu. Se produce, poate, o schimbare a ciclurilor. Și natura are necunoscutele ei...

Înaintau încet, pe aproape de mal. Deasupra fluviului, țigănuși și cocostîrci, cu bătăi sincopate de aripi, cu țipătul lor scurt, rar, asemenea unui plîns sughițat, tăiau văzduhul aproape de imaginarul mijloc al cursului apei, speriați, pesemne, de zgomotul șalupei.

Banu, admira această neistovită operă a naturii, într-o ordine numai de ea știută, parcă desenată cu dibăcie și har. Ciorchinii albi de chiciură odihneau în crengile sălciilor mari, aplecate, ale plopilor foarte înalți și micilor arbuști, cu rădăcinile înfipte pînă în marginea apei.

Și cîteva perechi de rațe speriate tot de zgomotul motorului se ridicară oblic, asemănător unor săgeți, cu bătăile repezi de aripi. Și după ele altele, și altele, parcă înotînd în aerul străveziu din fața șalupei. Se pierdură apoi peste vîrfurile copacilor din ostrovul Gîștii, mici puncte negre în nemărginirea aceea albă, încărcată de liniște, de prea multă liniște. Numai bodîrlăii, acele rățuște, minuscule, rămîneau pe loc, se scufundau și iarăși ieșeau la suprafață. *Totul era ca* o blîndă rostire, picurată pe suflete, vibrînd la această frumusețe albă, neclintită.

Banu privea sorbind adînc priveliştea ce i se înfăţişase şi care părea coborîtă parcă din basmele copilăriei. Dar grijile sale erau mai mari. Una din ele era tocmai aceea pentru care plecase către gospodăria unităţii unde erau animale şi păsări şi unde nea Ion „Castelanu", cel care anunţase prin grăniceri că este înconjurat de ape, îi aştepta să-l scoată de acolo, cu vietăţi cu tot. Nu mă lasă pe mine, aici, tovarăşul comandant. Nu m-a lăsat nici acu' doi ani cînd iar se revărsase Dunărea într-o clipă de nebunie.

Fluviul îşi tîra apele, impasibil, într-un cîntec aparte, tulburat doar de zgomotul motorului.

— Şi cum zici că erau plimbările pe Dunăre cu săniile, Nicule ? întrebă Banu, curios să audă o poveste petrecută cîndva pe aceste meleaguri copleşitor de frumoase.

— Să vă spun eu, tovarăşe inspector, care de mic stau în malul Dunării, adică de vreo şaizeci de ani, zise nea Nae, cabanierul de la Craca, venit şi el pentru a-l ajuta pe Ion, colegul lui, aflat la ananghie. Şi Ion îl ajutase altă dată pe nea Nae, cînd o furtună îi luase micile ambarcaţiuni de pe Dunărica, cu greu recuperate de cei doi temerari ai bălţii. E mult de atunci, al bătrîn al meu, cu noi, cu copiii şi alţi oameni ai bălţii, coboram cu săniile duminica, la Bobotează, din dealurile Surăii, pînă la pragul de gheaţă al fluviului. Caii scoteau vălătuci albi pe nările lor mari, mărginite de o brumă subţire, trăgînd săniile scurte şi uşoare în care se îngrămădeau oamenii. Mai ales pentru cei mici era o mare bucurie Gerul era năprasnic, dar beam din ploscile cu vin roşu sau negru, veseli nevoie mare, fericiţi de a păcăli cumva frigul ce ne muşca obrajii, ca şi acum.

Eram dornici de joacă şi petrecere, şi oamenii chiuiau în fuga săniilor ce alunecau pe podul de gheaţă al Dunării. Şi apoi aprindeam focuri mari şi frigeam *miei sau chiar cîte un mistreţ*... Alţii, cum erau alde Ochişor şi Păstîrnac, vînători renumiţi, rămîneau noaptea în sălcii, pe malul Dunării, şi vînau lupi, că pe vreme de gheţuri pline, lupii treceau din Balcanii vecinilor către Carpaţii noştri, veneau chiar în haite. Luau cu asalt coteţele nevoiaşilor, că aveau şi ei cîteva oi acolo. Vînătoarea de lupi şi de mistreţi era pe vremuri ceva obişnuit în malul Dunării.

Banu îl urmărea pe nea Nae, cunoscut ca mare povestitor, şi parcă se văzu într-o sanie împreună cu taică-său, îndemnînd iapa aceea albă, Bălana, să alerge mai iute, mai iute, prin puzderia de fulgi mari, albi şi pufoşi. Şi ce ar mai fi vînat şi ei lupi, ori mistreţi...

Şalupa făcu un ocol mai mare pentru a nu se ciocni de nişte buşteni groşi, purtaţi de apă.

Mai în faţă, două luntrii pescăreşti înaintau lin şi doi oameni din ele opreau la vîrşele puse probabil cu o zi-două în urmă, pentru a le controla şi a lua peştele prins.

— Bună recoltă ? se adresă Banu celor doi bărbaţi care ridicaseră o vîrşă pînă aproape de marginea luntrei.

— Cîţiva somnotei, tovarăşe, şi nişte plătică. Şalău deloc, parcă s-a ascuns în mijlocul fluviului, zise unul din ei cu năduf, unul Bumbu, cunoscut ca un desăvîrşit pescar.

Prin ochiurile mărunte ale vîrşei, sclipeau solzi argintii, curaţi şi cînd unul din oameni apucă un peşte,

introducîndu-i degetele în bronhii, toată acea imagine de argint parcă se tulbură inundată de fire sîngerii.

— E mai puțin acu' tovarășe colonel. L-a gonit apa și de cînd e cu chimicalele astea, parcă nu se mai prăsește, vorbi același Bumbu, ridicînd plătica destul de măricică și aruncînd-o în barcă. Da' noi nu putem trăi altfel. Pescari au fost ăi bătrîni ai noștri, noi tot pescari rămînem, pînă om închide ochii...

Bumbu cu brațele lungi, ca două crengi, cu mîinile lui mari, ca două lopeți, că ar fi putut și fără vîsle să pună în mișcare luntrea, făcu semn mecanicului să apropie mai mult șalupa.

— Tovarășe colonel, să vă dăm și dumneavoastră cîțiva pești, din ce-am prins și noi pînă acu'. Om găsi mai mulți la alte vîrșe...

— Păstrează-i Bumbule, nu te supăra, aveți voi mai multă nevoie de ei, îl refuză Banu.

— Cum vreți, glăsui pescarul, dacă nu chiar supărat, cu o nuanță de reproș în voce. Mă gîndisem că n-ar strica o ciorbică și o coadă de pește cu zeamă de varză...

— Altădată. Acum avcți și așa puțin și planul e plan.

Apoi, adresîndu-se pescarilor :

— S-ar putea să avem nevoie de luntrile voastre. Trebuie să scoatem animalele dincoace de dig, la drumul acela forestier.

— Sîntem în preajmă, tovarășe colonel, să ne dea mecanicul un semnal de șalupă și-am venit.

Și altădată acești oameni ai apelor, cum le plăcea să li se spună, răspundeau prezent la asemenea acțiuni de salvare. Pentru că pescarii sau marinarii au

un simţ al lor de solidaritate omenească, ba chiar frăţie, care este o lege de fier.

Apa nu este întotdeauna liniştită şi, ca să-ţi cîştigi pîinea, trebuie şi pe ploaie şi pe vînt să ieşi cu luntrea, cu năvodul în pînza apelor, să scoţi din adînc acel „argint viu" care „este îndărătnic şi nu trage", aşa cum îi zicea lui Banu un pescar bătrîn, pensionar, dar care nu se retrăsese din activitate şi-i urma pe cei mai tineri în „raidurile lor pescăreşti". Treaba nu era simplă şi pentru ei întrajutorarea era ceva normal, ca şi viaţa, ca şi dragostea.

— Spor la treabă şi noroc mult ! le strigă Banu. Şi cei doi pescari ai Dunării de mijloc mulţumiră, ridicînd căciulile lor mari, cu clape, în văzduhul străveziu.

— Ce buni ar fi fost ciortanii ăia de o ciorbă aici pe şalupă, că avem ceapa, cartoful, pînă şi pătrunjelul. De ce i-o fi refuzat şeful nostru ? zise mai mult pentru sine mecanicul Vaideanu, apăsînd cu nădejde acceleraţia.

Şalupa zvîcni înainte, ridicîndu-se puţin deasupra apei, într-un zbor scurt, superficial.

— Opriţi la ponton, ordonă Banu. Se pare că Ion s-a îngrijorat prea tare, s-a speriat. Fluviul rămîne liniştit, chiar dacă e în creştere uşoară.

Mecanicul opri aşa cum i se ordonase. Ion, îmbrăcat în pantaloni şi manta militară, de care făcuse rost de pe la vreun rezervist, încălţat cu cisme de cauciuc, sări pe ponton şi apucă frînghia aruncată pentru a „priponi" ambarcaţiunea.

— Ce necaz te pîndeşte Ioane ? Că Dunărea n-a crescut încă atît de mult, încît să te înece, întrebă Banu.

— A bușit peste mine, tovarășe comandant, prin luncă, p'acilea, prin plopi. De la canal se trage totu'.

— Care canal ?

— Ala de-l săpau astă toamnă. N-au lăsat dop și-a intrat Dunărea-n luncă. E locu' jos. N-am pă unde să le mai scot, de'aia v-am anunțat !

Banu împreună cu cei care-l însoțeau trecură pe ponton, apoi urcară panta pînă la pichet.

Într-adevăr, apa ajunsese aproape de adăpostul vietăților și de casa pichet a gospodăriei unității.

„Avusese totuși dreptate Ion, nu se putea intra pe fostul drum, își zise Banu. Cine-o fi gîndit treaba asta cu canalul ?" se întrebă el, înciudat.

— Dacă ne inundă și acum, închidem prăvălia, trebuie să ne retragem mai la deal, poate tocmai acolo, pe Gorgan, se adresă el lui Nicu.

Îl încercuiseră apele pe Ion, care, supărat, înjura de mama focului, că n-au făcut ăia de la irigații treaba bună, că și-au bătut joc, că dacă știau c-o să fie așa, de ce-au scos dopu'.

— Ce-i dai zor cu dopu', măi Ioane, îi zise Nicu. Care dop ?

— A, ă, făcu Ion. Partea aia care leagă canalul de Dunăre. Trebuia s-o lase, pînă aranjau malurile la canal, pînă în primăvară. Acu' le-a astupat și canalu'. În loc să se scurgă apa din mlaștina Fățanei în Dunăre, e tocmai invers. Lucru fără cap, „dă mîntuială", mama ei de treabă, că mă inundară și ce facem cu vietățile astea ?

Banu trecu în „revistă" animalele, îl întrebă pe Ion dacă mai are hrană pentru ele și cît, dacă și el mai are de-ale gurii.

— Ai mai putea rezista pînă vin bărcile să te scoată de aici ?

— Eu zic că pot, dacă pînă la prînz nu începe să se retragă, înseamnă că e musai să mă luați de-aici. Sau cel puțin jigăniile astea mai sperioase. Apoi, ia uitați-vă, stau grămadă, speriate, se așteaptă la ceva grav și ele. O să vie și vulpea. Că e a dracului, cînd nu mai găsește în pădure, vine la om. Știți că data trecută, după cc ne-a omorît vreo zece orătănii, nebuna nici n-a mai plecat. A rămas acolo lîngă ele, pe cuptorul acela.

— Bine Ioane, dacă-i așa, s-o rezolvăm pe loc. Ducem cît putem cu luntrile pescărești și cu șalupa, iar de nu scad apele, te scoatem și pe tine

Și mecanicul dădu semnalul pe care Bumbu și ceilalți pescari îl așteptau.

Abia acum începură țipetele și guițăturile mai dihai. Căci animalele și păsările trebuiau trecute în luntrii și munca nu era chiar ușoară. Se predară însă, liniștite, oamenilor de care parcă știau că aceștia le doresc binele.

Intervenția fusese oportună. Spre seara aceleiași zile, apele invadaseră casa-pichet și tot ce era în jur.

Banu și ai lui puteau fi mulțumiți. Salvaseră averea unității. „Alarma" lansată de la pichetul Gîștii fusese întemeiată.

Achizitori, pentru cine?...

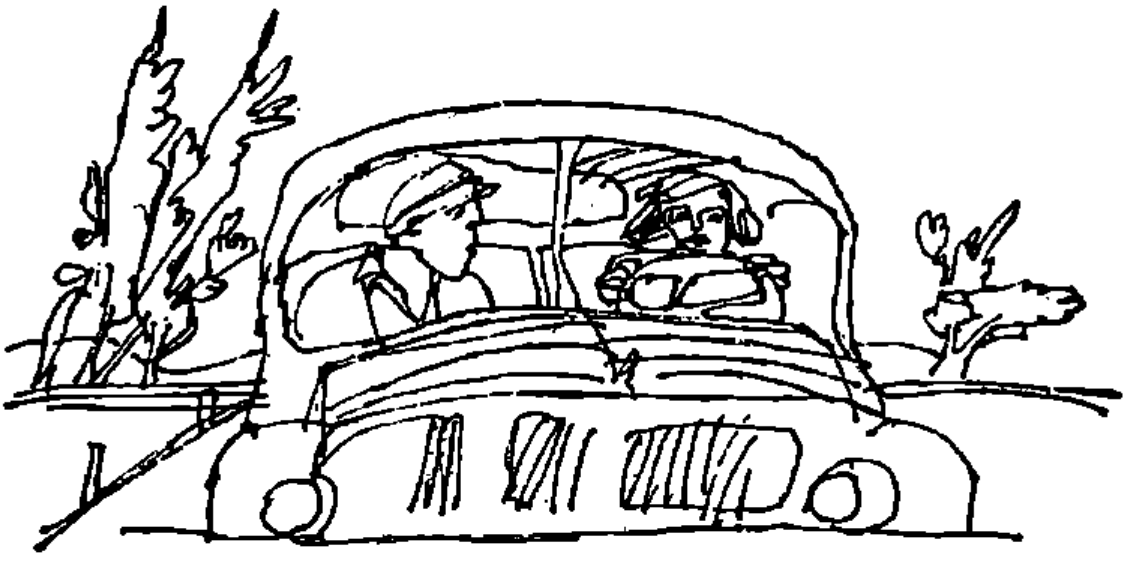

Trecuse aproape o săptămînă de la primirea sesizării și nu se prea conturase mare lucru. Ordinul sunase să se lucreze discret, „nu cu surle și tobe se rezolvă asemenea caz". Locotenent colonelul Amza, șeful miliției, și căpitanul Moldovan sintetizaseră cele cîteva aspecte mai deosebite din sectorul cooperației, în special al achizițiilor. Fuseseră verificați acei *comisvoiajori* cărora li se dăduse marfă spre a fi vîndută în schimbul unor produse. Ieșiseră la iveală și niște „găinării", dar datele erau neconcludente. Trebuia pornit din altă parte. Nu cumva chiar de la cooperativele care își îndepliniseră planul și unitatea coordonatoare nu le trimisese marfă îndeajuns ? Era și acesta un punct de vedere. Ipotetic. Chiar dacă s-ar

fi introdus revizii contabile în toate cooperativele, timpul s-ar fi scurs în avantajul făptaşilor. Pentru că totul se tranşa cu bani gheaţă, iar documentele, în cazul cînd se obţineau mărfuri din unele întreprinderi, nu aveau cum să ajungă în evidenţele contabile.

Într-o şedinţă fulger de analiză, inspectorul şef Banu ceru celor care se ocupau de caz să descindă la cooperativele unde se produseseră *salturi* prea evidente, să stabilească furnizorii din judeţ şi din alte localităţi din ţară, trimiţînd totodată, oameni de-ai săi pentru verificări. Şi ipoteza căpitanului Moldovan de a se verifica maşinile folosite, foile de parcurs etc. fu aprobată.

— Avem cîte ceva conturat, dar nu suficient. S-a pierdut timp, trebuie recuperat, le spuse inspectorul. Tot ce întreprindem să fie bine gîndit, bine coordonat. Cu aspectele deosebite veniţi de îndată, nu aşteptaţi data analizei. Sînteţi liberi şi... succes.

Rămas singur, Banu începu să „măsoare" iarăşi de-a lungul şi de-a latul biroul. Privi iarăşi afară. Albul imaculat al florilor de cais şi măr din curţile apropiate, violetul liliacului tremurau în spuza străvezie, de aur, a zilei.

Trenul accelerat de după-amiază părăsise şuierînd frumoasa gară a oraşului de cîmpie, lăsînd pe peron pasagerii care coborîseră şi-şi rînduiau încă bagajele, ca şi pe alţii, veniţi să conducă o rudă sau un cunoscut plecaţi cu treburi sau, pur şi simplu, în concediu.

Sub umbrele castanilor de lîngă clădirea gării se mîncau mici şi se bea bere. O fată cu o talie elegantă îşi făcu apariţia şi se aşeză la o masă, rugînd chelne-

rul, un bătrînel linguşitor, să-i aducă un pahar de bere şi cîţiva mici.

De cum se aşezase, nişte ochi iscoditori, înceţoşaţi de alcool, se abătură asupra ei. Asta n-o deranjă cîtuşi de puţin. Îşi fixă poşeta mai bine sub braţ şi-şi trase mai aproape geanta de voiaj.

Bătrînul chelner veni mai repede decît se credea cu cele comandate.

— Poftă bună, domniţă frumoasă, îi ură el cu acel zîmbet „profesional" atît de caracteristic.

— Cît mă costă ? întrebă fata întinzîndu-i o bancnotă.

— Trebuie să vă dau restul şi n-am mărunt, făcu chelnerul.

— Păstrează restul. Poate am să mai vin în raionul dumitale, pentru că-mi pari cunoscut şi ai ceva de maestru în dumneata...

— Eu ? făcu individul holbîndu-şi ochii, de altfel mici şi inexpresivi, rîzînd cu un anume sîsîit.

— Da. Chiar dumneata. Ai ceva deosebit, îţi place şi ştii să serveşti o femeie.

— O, vă rog să mă iertaţi, am uitat şerveţelele. Şi bătrînelul alergă spre bar.

Fumîndu-şi ţigara, locotenentul Dragu aştepta lîngă maşină, privind insistent către grădina bufetului. Era curios cum se va descurca această fată în atmosfera aceea pestriţă. Şi mai ales îl interesa omul pentru care ea se afla acolo.

— Drăguţă femeiuşcă ! se auziră pînă la el cuvintele unui vlăjgan care tocmai dădea pe gît paharul lung cu bere.

— Stai cuminte, Isosele, că tu eşti aprins şi dăm de dracu', îl opri companionul de băutură.

— Eu. mă ? se ridică acela, căruia i se zisese Isosel, păi eu mă duc la ea ş-o să vezi, sînt onorabil...

— Să stai jos, beţivule, se auzi glasul chelnerului. Eu n-am nevoie de scandal în sectorul meu şi trecu în fugă să ducă şerveţelele promise.

— Scuzaţi-mă, domniţă frumoasă, zise, precipitat, chelnerul, din neatenţie, ştiţi aici... dar nu mai continuă.

Lîngă masă se proţăpise totuşi Isosel şi-i pusese bătrînului mîna pe umăr.

— Adică, mă, eu beţiv ? Ce crezi ? Te fac praf ? Ridică pumnul şi încercă să lovească. Omul se făcuse mic, se eschivă, i se mai întîmplaseră lui dintr-astea, dar nici chiar aşa.

N-apucă însă să lovească Isosel, că Dragu care se apropiase îi prinse fulgerător mîna şi-l făcu să geamă de durere.

— Dacă te mai agăţi de bărbatul şi fata aceasta, te fac una cu pămîntul. Te-am auzit ce spuneai. Îi fixase braţul pe speteaza scaunului şi Isosel, înnebunit de durere, dădea din cap că a înţeles.

— Acu' pleacă ! îi strigă Dragu, făcîndu-i vînt. Să zbori de-aici pînă termină dumneaei de mîncat. Altfel, o să te vezi la 9. Clar ?

Isosel nu aşteptă să-i zică de două ori şi, buimăcit, mergînd de-a-ndăratelea, luîndu-şi geanta diplomat, se îndreptă spre staţia de autobuz.

— Mulţumesc, zise fata şi începu să mănînce în linişte.

Locotenentul Dragu, urmărea cu privirea mişcările individului ce părăsise scena deloc prielnică lui în acea zi.

Ridică mîna în semn de salut către un alt coleg, așa cum stabiliseră și trase mașina aproape lîngă trotuarul din fața bufetului. Reveni la masa fetei.

— Acum pot să spun, salut, vestalo !

— Salut, îi răspunse ea strîngîndu-i mîna. Încet, încet adăugă ea rîzînd, nu vreau să-mi aplici și mie figura de adineauri.

— Mergem ? o întrebă Dragu, invitînd-o în mașină.

— Stai puțin, îl opri fata. Pune pe cineva să aibă grijă de bătrînel. Să nu-l vedem cu oasele rupte. Poate...

— N-ai nici o grijă, tovarășa Anca, deveni Dragu oficial. Știe el să se apere.

Fata îl privi parcă cu reproș, oarecum fără încredere.

— De acord, am să trimit un băiat de-al nostru să-i fie în preajmă un timp. E bine ? conveni Dragu.

Locotenentul Anca dădu din cap în semn că a înțeles și e mulțumită de răspuns. Colegul său era de-al locului. Ea venise doar pentru conlucrare.

În timp ce rulau pe strada principală a orașului de provincie, către centru, Dragu îi zise :

— Vei merge singură, așa cum s-a stabilit. Predai ce ai și te retragi. Eu te aștept la intrarea în bloc.

Fata îi zîmbi și Dragu rămase surprins. Mai tîrziu avea să înțeleagă de ce.

Orașul se schimbase. Nu mai era așa cum îl cunoscuse Anca în anii copilăriei. Sub deal apăruseră blocuri de locuințe, o mare întreprindere, un scuar, cîteva magazine. Nu regreta însă că venise aici pentru cooperare într-un caz dificil, cu tentacule întinse pe o rază destul de mare.

Conform înțelegerii, intră în bloc și sună la ușa unui apartament. De dincolo de ușă o voce somnoroasă de femeie întrebă :

— Cine e ?

— Îl caut pe domnul Juncu, sînt din partea doamnei Irma, răspunse Anca.

Ușa se deschise și în cadrul ei apăru o femeie obișnuită, poate puțin cam obosită.

— Nu este acasă, doamnă, vorbi ea după ce o măsură un timp pe noua venită. E foarte ocupat. De cînd ne-am căsătorit și de cînd a renunțat la meseria lui de la întreprindere pentru a intra în comerț, niciodată n-a fost ocupat așa de mult ca acuma. Trebuie să facă planul, umblă după marfă...

— A, da, e greu, zise Anca, a cărei voce încerca să fie compătimitoare. Îmi pare rău că nu l-am găsit. Aveam ceva pentru dînsul, adăugă făcînd semn cu privirea către geanta de voiaj.

— Atunci poftiți înăuntru. Mi-a lăsat vorbă pentru așa ceva... Era îngrijorat că nu primise răspuns de la o doamnă economistă.

„Cred și eu, gîndi Anca, n-avea cum să se justifice".

Intră în apartamentul familiei Juncu, bine chivernisit, semn că locatarii se „zbătuseră" mult pentru mobilarea și aranjarea lui.

Piei albe de ied punctau din loc în loc covorul veritabil, original, lucrat manual.

— Foarte plăcut la dumneavoastră ! aprecia Anca. Totul este aranjat cu gust.

Femeia zîmbi măgulită. Ar fi dorit să-i arate Ancăi și haina aceea de astrahan, pe care i-o cumpărase Juncu cu 28 000 de lei, dar pe care n-o îmbrăcase decît aici în apartament.

— O cafea, o dulceață ? întrebă gazda pe interlocutoare.

— Nu, mulțumesc, poate altă dată. Să vă las totuși lucrurile pe care le așteaptă domnul Juncu.

Deschise geanta de voiaj și scoase de acolo baticele promise.

— Acesta vă aparține doamnă, zise Anca, întinzîndu-i un batic deosebit de frumos. E din mătase naturală.

— Mulțumesc, e un lucru pe care și l-ar dori orice femeie.

— Nu vă mai reții, doamnă, zise la un moment dat Anca. Trebuie să plec. La revedere.

— La revedere, și vă mulțumesc.

Juncu, întreprinzătorul merceolog de ocazie, devenit la un moment dat oficialul și nelipsitul „ajutor" pentru anumiți președinți de cooperație din cîteva comune, reușise în timp record să fie cunoscut, să-și facă relații și, mai ales, să învîrtă afaceri la care nici în vis nu s-ar fi așteptat.

Irma, doamna aceea elegantă pe care o cunoscuse și căreia îi intrase în grație, era cea care-l „inițiase", care îi alimenta mereu dorința de a scoate cît mai mult din afacerile sale și care îi procura uneori, prin „posibilitățile" ei, marfa necesară. Bineînțeles, cu un avantaj substanțial.

Pe Manea Burlă din Leșca, Juncu îl cunoscuse întîmplător, atunci cînd omul se dădea de ceasul morții că nu are marfă destulă, în special ciorapi și batice, care se căutau al dracului și fără de care nu-și putea face planul la achiziții de păsări, ouă, chiar și de pene.

Şi lui Juncu atît i-a trebuit. Omului din faţa sa mai-mai să-i fie rău de bucurie, că, dacă nu-l „ajuta“ merceologul de ocazie, ar fi căzut lat, dar nu de rîs, ori şi-ar fi lăsat vreo mînă amanet pe scările acelei instituţii unde se întîlniseră. Au urmat apoi planuri, inundate de şampanie, că se găsea în oraş, pupături chiar şi cîteva mii de lei pe care Burlă i le-a îndesat amicului în buzunar pentru a-i obţine marfă cît mai repede cu putinţă.

— Frate Juncule, mană cerească eşti pentru mine ! Ai venit la ţanc, clopoţea Burlă, la urechile celui care trebuia să-l scoată din impas.

Juncu jubila şi-şi pipăia buzunarul plin de hîrtii albastre, foşnitoare.

— Gînd la gînd cu bucurie, nene Burlă, peste o săptămînă ai marfă, să pic eu jos, dacă n-o fi aşa.

Şi-au bătut palmele şi, copăcel-copăcel, că le cam căzuse şampania în cizme şi bocanci, fiecare a plecat în treaba lui cu bucurii ascunse în priviri.

A doua zi, Juncu, în mînă cu nelipsita-i geantă diplomat, urcă în tren şi se înfiinţă la poarta întreprinderii unde lucra doamna Irma, pentru a lua legătura cu ea.

Se cunoscuseră cu cîteva luni în urmă, cînd el mai ridicase marfă, ciorapi şi helănci, şi atunci au pus pe picioare trustul „Juncu“. Şi cum din afacerile de acest tip n-au lipsit niciodată şi femeile, începutul a fost de bun augur, amîndoi — Juncu şi Irma — avînd cîştig dublu, datorită credulităţii unor naivi şi aceştia la rîndul lor stîrniţi de vîrtejul unor afaceri în stil mare.

Doamna Irma se înfiinţă imediat la poartă şi Juncu îi sărută mîna cu afecţiune şi parcă cu grijă ca nu

cumva buzele unui păcătos ca el să strice pielea catifelată a mîinii întinse spre oficierea acestui ritual.

— Domniță, trebuie să stăm de vorbă și să mă ajuți, e ceva care nu suferă amînare...

— 20% rosti eleganta doamnă, în fața căruia Juncu se simțea și vinovat, dar și puternic, și mîrțoagă și om, scăldat în ape tulburi, fără putință de a mai ieși la mal. N-am marfă, adăugă ea. Trebuie să mergem la un prieten al meu în orașul S. și rezolvăm. Ne vedem la gară peste 2 ore. Biletele să fie la clasa I. Pînă îmi iau eu o delegație ai destul timp.

Și Juncu se întoarse după ce își mai îndoi puțin șira spinării în fața Irmei și-i sărută cu aceeași sfioșenie mîna catifelată. Apoi direct la gară. Avea bani la el, parcă ar fi luat de la bancă salariile muncitorilor unei secții din întreprinderea unde lucra Irma. „E bine și așa, nu mă lăsa cu ochii în soare, gîndi Juncu. Două sticle de Whisky și un cartuș de Kent deschid și poarta raiului..."

Se felicită tot în gînd, plescăindu-și limba de cerul gurii, și luă primul troleibuz în direcția indicată.

Căpitanul Moldovan avea informația că unele magazine comunale sînt invadate de ciorapi și helănci. Dar... cînd verifică dacă marfa e repartizată de unitatea coordonatoare, răspunsul fu negativ. „Nu avem și nici n-am avut în depozit cantități mari", i se comunică.

„Deci există marfă dar nu știm de unde. Ar mai fi o posibilitate, gîndi Moldovan. Și cei din teritoriu mai primesc repartiții directe prin contractele încheiate cu unele întreprinderi din țară".

Ceru astfel celor de la oraşe să stabilească acest lucru. Şi tot în informaţie se menţiona că „abundenţa" este numai în cîteva comune destul de îndepărtate. Raportă aspectul.

— Încercaţi să stabiliţi, prin sondaj, care sînt comunele în care avem asemenea cazuri. Identificaţi posibilii furnizori şi persoanele desemnate să ridice marfa, în ce condiţii, mijloace de transport...

„Da, avea dreptate şeful cînd spunea : cazul e într-adevăr mai aparte", îşi zise Moldovan.

Se confruntau acum cu infracţiuni economice de altă factură decît cele să le zicem „obişnuite". Infractorii îşi mutaseră zona de acţiune în sectorul cooperaţiei de consum, bazîndu-se poate pe lipsa de vigilenţă din partea unor factori de control, cît şi pe necunoaşterea de către unii funcţionari a prevederilor legale ce reglementează activitatea comercială în sine. Poate mai era şi realizarea planului, fără prea multă bătaie de cap, şi, de ce nu, obţinerea unor cîştiguri ilicite.

Apăruse totuşi un nou mod de a opera al infractorilor : cu bunuri de consum. Cum le obţineau însă ?

Şi, aşa cum ordonase inspectorul şef, echipa operativă constituită pentru elucidarea tuturor aspectelor din acest nou caz, trecu la treabă cu meticulozitate şi dăruire. Muncă multă, foarte multă muncă şi gîndire.

Juncu se întoarse din oraşul S. cu marfa promisă amicului Burlă care într-o săptămînă îşi făcu planul la păsări, ouă şi pene, şi încă mai obţinu ceva şi pe deasupra. Se putea mîndri că realizase o prietenie cu acest Juncu. Nu mai avea să fie criticat că e ultimul

la achiziții. Dar cum cererea era mare și mai avea loc de întors, iar Juncu îi promisese în continuare ajutorul, i se făcu chef de întins pînă dincolo de plapumă, și se hotărî, într-o zi cu cer senin și soare optimist, să ia din nou drumul către Juncu.

— Știam că ai să vii, îl primi acesta căscînd, îmbrăcat încă într-o pijama scumpă de mătase, deși prînzul era aproape. O să mai facem noi destulă treabă împreună. Mai am ceva, adăugă el ridicîndu-se și prelungindu-și căscatul, am ceva de rămîi tuț, ca la dentist. Și cu o mare lene în mișcări deschise ușa de la balcon. Uite, pachetele de colo. Totul veritabil, mă înțelegi, veritabil. Aici, batice de rupi inima tîrgului, nu numai a femeilor din Leșca... Am adus și ciorapi de import, pentru femei tinere, cu miros de parfum de trandafir.

— Cît ? făcu Burlă, simțind că i se usucă gîtul.

— Mai pui 4% și ploconul pentru doamna.

— E mult, domnule, da' nu mă dau în lături. Iau ! zise hotărît achizitorul căruia, poate de necaz sau poate de plăcere, i se ridicase cîte o gîlcă de fiere lîngă inimă și una de plumb în creier. Știa el ce știa, pofta vine mîncînd, cu asta avea să-și facă planul și în lunile viitoare.

— Lac să fie domnule, că broaște avem destule, filozofă Juncu, plesnindu-și genunchii. Merită o votcă, de acord ?

— Păi se poate dom' Juncu, o am în geantă. Mai am și altceva, un pachet pentru mătăluță, că de, nu se cădea să viu cu mîna goală. Scoase din geantă sticla de votcă și o așeză pe măsuța din hol. Juncu aduse două pahare și Burlă le umplu ochi.

— În prosperitate și ce ni s-o mai năzări pe parcurs ! improvizâ un toast Juncu.

— Cum zici mătăluță, dom' Juncu, și pentru a ajuta și alți prieteni. Am unul la Tălpeni, coleg de școală, plecat după nevastă acolo, însurat, mă înțelegi, și are nevoie de marfă...

— Departe al dracului, zise Juncu, dînd votca pe gît. Cum ajung eu pînă acolo ?

— Nu e nevoie să ajungi dumneata, dom' Juncu. Vine el. Și are cheag omul. Trebuie să-l ajutăm.

— Îl ajut nene Burlă, îl ajut, e și interesul meu. Cît dă ?

— 20 000 bani gheață.

— Și dumneata cît ai adus pentru ce ți-am arătat ?

— Tot atît, restul după. Așa ne-am înțeles.

— Bine, se învoi Juncu, turnînd iarăși în pahare. Mîine veniți amîndoi la mine. Azi n-am timp, că mă refac. A fost obositor al dracului. 300 de kilometri.

Burlă dădu din cap că așa e, își bău paharul și plecă.

„Al dracului și nea Burlă ăsta. Domnul Juncu în sus, domnu' Juncu în jos. Dar parcă nu e rău individul, a început să mă simtă de șef". Își mai turnă un pahar și se băgă sub plapumă. „Dar parcă eu pe madam Irma nu o simt de șef ? se întrebă el lăsîndu-și leneș capul pe pernă. O s-o mai respect drept șefă, pînă oi vedea-o aici, sub plapuma asta. Apoi o să mă respecte ca pe mine. Asta, dacă mi-o ține..." Și Juncu depănă mai departe un „film" nou.

Doamna Irma, ridică receptorul.

— Sărut mîinile, domniță, scuzați-mă de deranj la ora aceasta tîrzie, dar am nevoie de cîteva mii de perechi.

— Mii de perechi ! izbucni ea. Eşti nebun ? De unde ? Trebuie bani lichizi băiatule şi...

— Nu face nimic, domniţa mea, veni răspunsul. Să nu depăşim o sută de mii.

— Bine, răsuflă ca uşurată. Ne întîlnim din nou la S. Reţii camere la hotel. În cît timp poţi veni ?

— Mîine dimineaţă, zbor acolo.

— Perfect. Mă aştepţi în hol. Noapte bună.

— Sărut mînuşiţele domniţa mea şi somn dulce...

„Pe dracu' somn dulce", zise ea, pentru sine.

De cînd pusese pe picioare afacerea cu ciorapi şi eşarfe încerca un sentiment nou, straniu, fiind prinsă parcă permanent în chingi de care nu mai putea scăpa. Juncu îi alimenta însă cealaltă stare, de lux şi înavuţire, de trai pe picior mare. Şi doamna Irma începuse să-l dorească pe Juncu, să-l cîştige prin farmecul ei feminin, deloc neglijabil, fapt încă neobservat de Juncu. „Păcat că este mai tînăr decît mine îşi zisese ea, după ce închisese telefonul, atunci ar fi fost altceva".

Adormi şi se visă în braţele lui Juncu, pe un pat de hîrtii foşnitoare albastre. Vruseseră apoi să le strîngă amîndoi, dar Bălceştii zburau prin cameră, parcă ferindu-se de mîinile lor. Şi geamul se spărsese, şi Irma, scăldată în sudoare, se trezi speriată, ţipînd. Nu mai reuşi să adoarmă pînă către dimineaţă. Avea ochii încercănaţi, obosiţi. Intră în baie şi se privi în oglindă.

„Ai îmbătrînit niţeluş, frumoasa mea, îşi zise ea. Trebuie neapărat să treci pe la cosmeticiană".

Se îmbrăcă la fel de elegant, cum obişnuia de la un timp, şi ieşi din apartament.

Răcoarea dimineții o învioră parcă. Dar o teamă imprevizibilă i se strecurase în suflet. „De ce"? se întrebă ea urcînd în acceleratul de S. Ar cam trebui să termin cu afacerea asta".

Așa cum stabiliseră, Juncu o aștepta în holul hotelului. Îi sărută mîna curtenitor și luară liftul către camerele lor.

Verificările și controalele se desfășurau concomitent la depozite și magazine. Achizitorii și contabilii cooperativelor în marea lor majoritate fuseseră găsiți bine. Alții, fie că nu aveau toate bonurile de predare-primire a mărfii sau produselor puse la punct, fie că întîrziaseră cu predarea, începură să dea din colț în colț.

Manea Burlă, aflase că se întîmplă ceva pe la cooperativă, dar nu intră-n panică. Deocamdată. Verificări fuseseră și în alți ani. Ce putea să se întîmple acum ? O să primească o amendă și cu asta era la adăpost încă un an. Ce nu știa încă Burlă era faptul că verificarea o făceau niște oameni cu tragere de inimă, meticuloși și necruțători cu cei care încalcă legea și de care ar fi trebuit să se teamă. Aștepta telefon de la Juncu. Îi dăduse peste 100 de mii, din care mai mult de jumătate reprezenta achizițiile.

Locotenentul major Burcin continua verificările aci, în comună. Investiga. Nopțile nedormite, zilele petrecute febril în căutarea adevărului, nu-l făcuseră să dezarmeze. La fel ca el lucrau și ceilalți colegi. „Dacă ți-ai ales meseria asta, atunci mergi înainte cu convingerea că servești o cauză dreaptă". Erau cuvintele inspectorului șef și în memoria tînărului ofițer se fixaseră bine și definitiv.

— Tovarăşe locotenent major n-aţi mîncat nimic de azi dimineaţă şi se apropie deja miezul nopţii, se auzi vocea lui Radu, şeful de post. Ar fi bună o pauză. Reluaţi după ce serviţi ceva. Asta e părerea mea... Ofiţerul rămase cu stiloul în aer şi privi către cel care vorbise.

— Ai dreptate, Radule, zise el, aşezînd stiloul pe masă, poate cu regret. Cel pe care-l căutăm poate se distrează acum de minune şi noi... Să mergem, totuşi, adăugă el ridicîndu-se.

Burcin, economist de meserie, devenise cunoscut şi apreciat pentru intuiţia şi priceperea lui, dar mai ales pentru sîrgul ce-l depunea în aflarea adevărului.

Nu reuşise încă să iasă din sediu.

— Două minute, Radule, mai întîrziem două minute, după aceea putem să mergem şi la masă şi la culcare.

Şeful de post care deschisese uşa să plece stingînd neonul, se execută. Făcură calea întoarsă.

Burcin răsuci comutatorul şi lumina izbucni din nou, vie, albă, răscolitoare din tubul acela alb agăţat de tavan. Începu apoi să răsfoiască notele de comandă, fişele de magazie, aflate acolo, pe masă şi parcă nu-i veni să creadă. Adică da ! „în faţa unui fals, trebuie să n-ai nici un dubiu", îşi zise el. La unele fişe de magazie la report fusese adăugat cîte un zero. Şi greşeala se repeta după alte cinci-şase fişe. Deci nu putea fi o eroare de calcul.

Intenţia achizitorului, bine camuflată, acoperea, probabil, aşa gîndise el, o delapidare considerabilă. „De cînd o fi folosit individul acest secret ?"

— Mănînc singur, tovarăşe plutonier, eu m-am răzgîndit. Acum parcă nu mai mi-e foame şi nici gînd de somn.

Şi ghemul acestui caz începu să se deruleze.

Doamna Irma şi Juncu părăsiră hotelul după o „convorbire" cu furnizorul. Se puteau ridica eşarfe şi ciorapi.

Tinerii ofiţeri Anca şi Dragu îşi continuară aici, la hotel, investigaţiile.

„Sînt clienţi vechi, le răspunse recepţionera. Au venit pentru contracte..."

Deci Burlă nu minte, îşi zise Dragu. Juncu e aici şi încă în companie *a la J.R...* Rămînea de văzut dacă achizitorii ceilalţi îl caută pe „merceolog", aşa cum au stabilit.

Hotărîră să mai rămînă acolo, în acea localitate, două zile. Juncu avea bani la el şi se simţea bine. Relaţiile cu Irma deveniseră extrem de apropiate. Plăteau însă două camere...

Peste două zile Juncu deveni însă nervos. Era în prea mare întîrziere. De felul lui era calm ca un bou, îşi purta numele cum şi-l poartă cucul, trebuia să-şi ţină cuvîntul faţă de prietenii lui. Din acest punct de vedere, jos pălăria ! Locotenentul Dragu, care urmărea fiecare mişcare a lui Juncu, nu fu surprins. Se aştepta la o asemenea reacţie din partea acestuia. Raportă aspectul.

La cooperativele unde achizitorii intraseră în plug cu Juncu, se trecuse la efectuarea de revizii şi expertize contabile. Cazul căpăta conturul ultim şi se impuneau măsuri noi.

Şi pentru că acestea aveau să dureze mai mult decît se stabilise iniţial, inspectorul şef hotărî mutarea finală, spre a întrerupe mai devreme şirul infracţiunilor.

Juncu petrecuse noaptea împreună cu Irma. A doua zi urmau să ridice marfa. O maşină a unui prieten de-al lui Juncu avea să fie aici în cîteva ceasuri. Supărarea lui Juncu trecuse. Ei sărbătoriseră evenimentul cu fast, în devenirea lor de oameni descurcăreţi şi cu pretenţii... Şi mai aveau ceva de sărbătorit!

Locotenentul Anca se întorsese cu misiunea îndeplinită. Jocul, „prinsese", cei pentru care fusese organizat apucaseră momeala. Juncu şi Irma şi încă alţii, care făcuseră ilegalităţi, trebuiau să plătească aşa cum se cuvine pentru prejudiciul adus, pentru înşelarea încrederii unor oameni.

Spre dimineaţă, în holul hotelului, se înfiinţă un bărbat între două vîrste şi întrebă la ce cameră îl găseşte pe Juncu.

Recepţionera formă numărul de telefon şi-l anunţă pe acesta că este căutat.

— Vin imediat, se auzi vocea precipitată, de buhai, a lui Juncu. Să mă aştepte.

— Aştept domnişoară, mulţumesc.

Locotenentul Dragu, îl remarcase pe individ. Fost gestionar, scăpat ca prin urechile acului de cîţiva ani buni de popreală, pentru că un medic, cu inima „bună" şi „subţire" cînd e vorba de cineva „larg" la mînă, îl făcuse nebun, iresponsabil... Şi acum iată-l în scenă. Roşu în obraz, cu burtă răsfrîntă peste curea. Era acest individ „nebun"?

Bărbatul şi femeia cu mîini catifelate şi mers de felină, coborîră. Fostul gestionar îi întîmpină, se sa-

lutară, ca niște buni cunoscuți, și ieșiră din clădirea hotelului. Afară îi aștepta un autoturism Dacia 1 300.

La rîndul său, locotenentul Dragu luase legătura cu tovarășii săi.

— Se îndreaptă spre întreprindere sau depozit. Recepție.

— Revino la bază.

— Trebuie să mă duc după ei. Dacă mi se permite. Recepție.

— Bine. De acord. Dacă se-ndreaptă spre depozit.

— Înțeles !

Irma urmată de Juncu intrară în depozit.

— Plătești ca și data trecută. Nu avem timp să ne tocmim și așa e destul de tîrziu.

Cel cu care trataseră mai înainte factură semnă hîrtiile întinse de Irma și primi banii. Nu-i mai numără.

— Puteți să ridicați marfa, zise el. Coletele sînt deja făcute.

Cei trei din autoturismul Dacia luară coletele și le puseră în portbagaj. Apoi răsuflară ușurați. Parcă li se luase o piatră de pe inimă.

Ofițerii Anca și Dragu, urmăriseră și filmaseră desfășurarea tranzacției, chiar și fețele zîmbitoare ale celor trei care urcaseră fericiți în autoturism.

— Totul e perfectat, transmise Dragu.

— Vor fi reținuți la barieră, primi răspuns.

Juncu observă o mașină staționată în apropierea barierei, dar nu-și făcu probleme. I se mai întîmplase. Va spune că vine din concediu dacă, sau...

Fostul gestionar opri în fața mașinii albastre. Din spate se mai apropia încă o mașină albă.

— Actele la control ! se auzi vocea ofiţerului care se apropiase de maşină.

Fostul negustor se uită la Juncu, apoi la Irma, uimit.

— Prezintă-le, ce mai stai, vrei să stăm aici ? făcu Juncu, fulgerîndu-l pe şofer.

— Poftiţi, făcu acesta, înmînînd ce i se ceruse.

— De unde veniţi ? mai întrebă ofiţerul, politicos.

— Am avut cîteva zile de concediu, răspunse dintr-o răsuflare Juncu.

— Vă rog să coborîţi puţin, adăugă ofiţerul. Din cealaltă maşină, albă, coborîră Dragu şi Anca.

— S-a întîmplat ceva ? întrebă Dragu privind către fostul negustor care, uimit, nu ştia ce să creadă.

— Ne-au dibuit Juncule, ne-am dus, ţipă el.

Ofiţerul deschise portbagajul plin de colete.

— Ce transportaţi ? Aveţi acte ?

— Bineînţeles, răspunse Irma puţin iritată.

— Atunci pentru verificarea formalităţilor veţi merge cu mine. Şi la volan trecu un subofiţer.

Lui Juncu nu-i venea să creadă. „Cum de n-am observat nimic ? !" Dragu îi puse mîna pe umăr.

— Ne-ai tras clapa şi rîndul trecut. Urcă dincolo, îi zise. Fără mofturi.

Dar Juncu se aruncă şi lovi cu sete încercînd s-o rupă de fugă. Dragu făcu o eschivă uşoară şi-i prinse mîna.

— Eşti şi agresiv. Eu credeam că eşti doar escroc...

Se putea zice în acel moment că se ajunsese la final. Se făcuseră şi greşeli. În prima parte mai ales.

Căpitanul Moldovan şi echipa sa găsise la domiciliul făptaşilor adevărate depozite de mărfuri mult

solicitate, mai cu seamă în mediul rural, din care își asigurau profituri mari. Cei în cauză în loc să facă schimb de marfă, „trocul", dînd helanca pentru produse alimentare, ouă, păsări, etc., vindeau aceste mărfuri la prețuri de ei stabilite. Produsele „achiziționate" erau de fapt „donații" ale oamenilor, fiind o condiție pentru a obține produsul de care aveau nevoie.

Dosarul „Juncu et. comp." putea fi înaintat organelor de procuratură. Puși în fața probelor de necontestat, făptașilor nu le mai rămăsese decît să recunoască totul.

Lacrimi în valea Tupşei

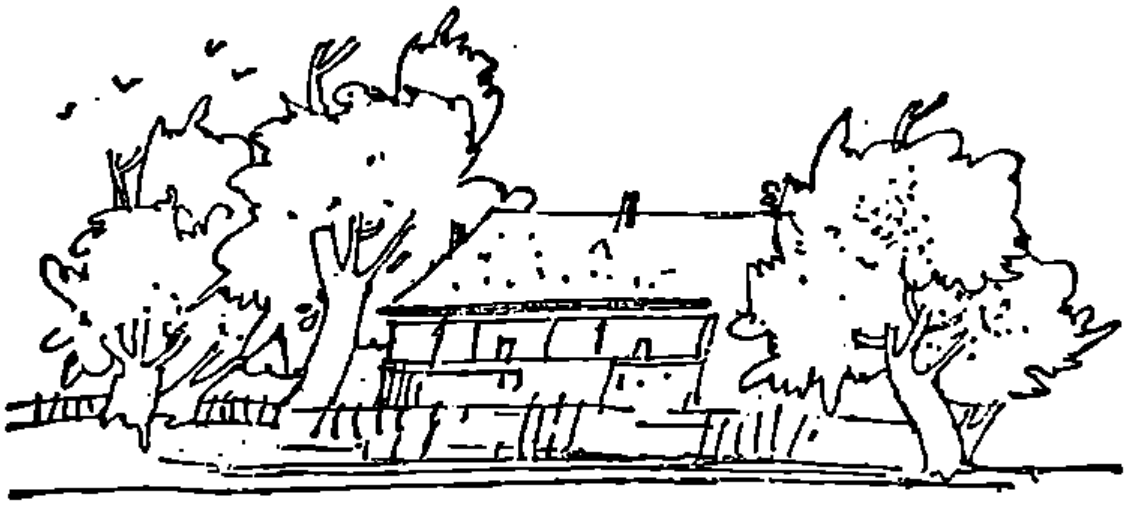

„Omule, încearcă o clipă să te despovărezi de griji, încearcă să devii piatră sau copac ! Omule, strigătul tău peste veac se-aude, se perindă prin lucruri şi tu, omule, fiinţă deplină, înalţă-te în zenitul valorilor tale adevărate..."

Unde mai auzise Banu asemenea cuvinte ? Unde se găsea înţelesul lor ?

Vasil, un preot tînăr, cu ochii înlăcrimaţi, da, înlăcrimaţi, rostea aceste cuvinte şi Banu, bîntuit de durere, sfîşiat, privea chipul fratelui său, nu-i venea să creadă că trecuse dincolo, în lumea umbrelor, nu-i venea să creadă adică, pentru această ultimă clipă, că el, Bibel, n-o să-l mai aştepte în pragul casei bătrîneşti, cu zîmbetul său larg, de frate iubitor şi înţelept, să-l strîngă la piept, să se îmbrăţişeze şi să bea o ţuică, să se-ntrebe unul pe altul de să-

nătate, de copii, să-şi amintească, aşezaţi unul în faţa celuilalt, pe scăunele mici făcute din lemn de cer sau gîrniţă, despre copilărie, despre părinţii lor buni, iar el, Bibel, să depene întîmplările, cîte mai avuseseră loc aici, în sat, în timpul trecut de la ultima lor revedere.

Vocea aceea uneori tremurată şi întrebătoare, alteori puternică, se ridica peste capetele descoperite ale bărbaţilor, peste capetele acoperite cu barişe negre ale femeilor, ca o chemare sau ca o răzvrătire.

Bărbatul acela tînăr, îmbrăcat în odăjdii specifice îndeletnicirii lui, venise fără să fie chemat, dar nu se putea altfel, căci îl cunoscuse pe cel mort, de care se simţise legat prin prietenie, căci, mai de mult, pînă a nu se hirotonisi, lucraseră împreună la cooperativa agricolă.

Satul întreg, îndoliat, dăruit la începutul de ianuarie cu ceva zăpadă, nu cu multă, petrecea către liniştea şi taina adîncă încă un trup. Neliniştit, covîrşit, bronzul clopotului despica aerul, zvîrlind ecouri triste.

„Omule, fii tu însuţi lumina ce ţi se aşază la tîmplă în întunericul neîntoarcerii ! Omule, tu eşti lumina lumii !"

De unde scoate acest bărbat cuvintele ? Parcă n-ar fi din citaniile slujbelor pentru morţi, se întreba Banu copleşit, împietrit de durere, privind, cu ochii umezi, florile cu petalè risipite în durere şi chipul fratelui rostogolit în neant, în nefiinţă.

Venise aci, noaptea tîrziu, cu soţia lui, Aniţa, şi cu cei doi copii. Nu pentru a mai sta de vorbă cu el, cu Bibel, ci pentru a-l petrece pe ultimul drum.

O ultimă sărutare, o ultimă îmbrățișare, asemenea unui strigăt aruncat peste toate furtunile Toate erau făcute pentru ultima oară. Acum nu aveau ce să-și mai spună. Cu el, cu Bibel, acum cu pleoapele închise, ascunzînd verdele, pînă ieri viu, al ochilor cel cu care trecuse prin atîtea necazuri și cu care împărțise puținele bucurii ale copilăriei, Banu va vorbi de acum înainte numai în gînd. Pentru toți fusese o pierdere grea, neașteptată. Cu chipurile îndurerate, cei mai apropiați, frații și surorile, copiii și nepoții, aflați în juru-i, se întrebau parcă din priviri, fără ca unul din ei să rostească „De ce se întîmplase ? Cum oare se putuse ? Suferise Bibel de ceva ?“

„O răceală deosebit de puternică, netratată, auzise Banu pe unul și pe altul. Așa spusese și doctorul, la autopsie, un enfizem...“

Banu venise tîrziu, în noapte, fusese plecat la o analiză condusă de chiar ministrul său, iar vestea primită parcă-l paralizase. I-o făcuseră cunoscută în prima pauză. Și primi imediat aprobarea să plece la înmormîntare, să fie alături de familie.

În mașină, pe drumul spre casă, își aminti că în urmă cu mai mulți ani, un alt ministru, nici nu vrusese să audă de o învoire într-o situație similară. Își aminti vorbele : „Ce-nseamnă Banule sentimentalismele astea, de morți stăm noi acum ?“

Și nu plecase. Pe nea Simion, bărbatul sorei sale, cea mai mare din toți frații, numai el din toți apropiații nu l-a însoțit pe ultimul drum.

Continuă să depene amintiri și să judece. Cîtă deosebire ! De data aceasta, omenie și înțelegere. Atunci...

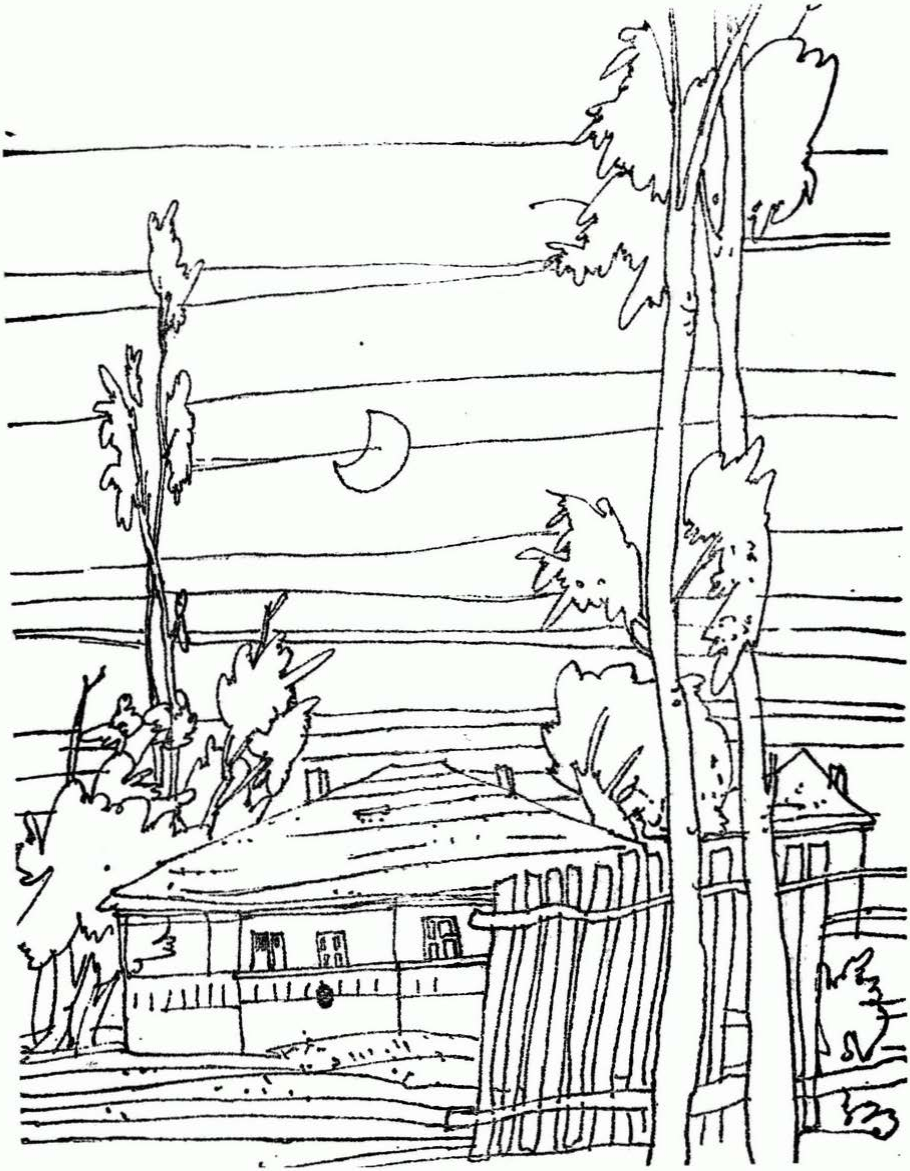

Bibel fusese cel care rămăsese în casa părintească. Din puzderia de copii, că doisprezece au fost, după legea pămîntului, casa i-a rămas lui.

Şi după aceeaşi lege avea să fie îngropat lîngă ai săi, regretat şi plîns de toţi.

— Îl îngropăm cu popă, Banule ? îl întrebase femeia lui Bibel, împietrită.

— Cum vreţi, cum e tradiţia. Din cîte ştiu, el nu era omul care să mai fi călcat pe la biserică de cînd eram copii...

— Te înţeleg, nene, dar cine o să vorbească ? rostise încet fiul celui dispărut. Primarul ? Doar nu e adunare generală. Tata a fost şi el, într-adevăr, membru de partid. Dacă l-am mai putea întreba ? ! Şi să mai ştii una, chiar dacă nu-l chemăm pe popă, tot vine, că a lucrat cu tata şi îl respecta, ba chiar îl socotea prieten.

Cele spuse de fiu s-au adeverit. Venise ca orice om. Să aşeze la tîmpla lui Bibel o lumină şi o lacrimă. Pentru un prieten, pentru un om.

Cineva, parcă Töfler, a scris odată despre degradarea relaţiilor dintre oameni pe măsură ce societatea avansează. Poate are dreptate sau nu, poate ce spune el este inspirat din alte zone ale lumii unde stările de spirit i-au creat această imagine. Pentru aceşti oameni însă nu are dreptate. Cît vor exista oameni precum cei din Cărbunari sau din Valea Tupşei, oameni ca Bibel, niciodată n-o să se petreacă acea ruptură dintre indivizi, acea îndepărtare de rude, prieteni şi chiar părinţi şi fraţi. Ce de lume se adunase !

Printre bărbaţi schimburile de cuvinte erau scurte, încete. Femeile, aşezate afară, în pridvorul bătrînesc, boceau şi ecourile vocilor chemau împrejuri-

mile acelea albe, ninse. Numai femeia lui Bibel, împietrită, cu obrajii căzuți și ochii adînciți în orbite, privea fără să rostească vreun sunet, dincolo de chipul și trupul bărbatului. Există astfel de stări, există momente cînd durerea te blochează, îți îngheață și lacrimile și vorbele și gesturile. Abia după un timp, se vor revărsa șuvoaiele de lacrimi. Și aceasta va dura mult și în fiecare zi. Așa va face și femeia lui Bibel. Va plînge atunci cînd va petrece un timp lîngă mormîntul bărbatului, să-i aprindă o lumină, să-l jelească, să-l „cheme" acasă...

O lăsase singură, fără sprijin, pentru că ea în bărbatul ei știa sprijin. În brațul, și-n vorba, și-n ochii lui.

Banu rămăsese cu nepotul său, Ion, undeva afară, prin curte. Acum regreta că nu-l mai văzuse pe Bibel încă din vară. Nu avusese timp. Îl chinuia gîndul că fratele și familia acestuia ar fi crezut că el, Banu, i-a uitat.

— Tata nu v-a uitat pe nici unul, rosti băiatul. Știa că matale ai treabă, adică prea multă treabă. Uneori se întreba cum de rezişti. Îmi zicea „uite, frati-meu are atîția ani în cismă și nu s-a plîns niciodată. Cînd era locotenent și umbla prin munți, în misiuni, stam toți cu inima chircită, mai cu seamă muma. Ne era teamă. Mă duceam să-l văd dacă vine, dar el nu venea și grija noastră era și mai mare".

— Așa era, Ioane, Bibel a fost un suflet mare, un iubitor, pentru mine a însemnat mai mult decît un frate. L-am respectat și l-am iubit întotdeauna. Îi respect și memoria. Am fost și mai apropiați de mici. Poate și greutățile ne-au legat mai mult. Împărțeam fiecare bucătură. Știu că ți-a povestit că-i plăcea să

colindăm dealurile astea, ale Tupşei, mai cu seamă cînd erau pline cu struguri şi pometuri. Mă doare pierderea lui, mă doare tare de tot. Trebuia să trec mai des pe la el, pe la voi. Ne-am risipit cam mult, rosti apoi, ca un regret. De faptul ăsta, al risipirii, se temeau mai ales ambii noştri părinţi. Cînd ei trăiau, e un adevăr, ne întîlneam mai des în jurul lor. În vară arăta destul de bine Bibel şi cînd am vorbit la telefon n-a zis nimic, că ar fi cumva bolnav...

— Tata n-a spus la nimeni că e bolnav. Dar acu' m-am convins că era. Fuma mult şi acolo, la serviciul lui, la pază fiind, pierdea nopţi multe, acasă nu prea dormea, că se lua cu treaba. Poate de asta a insistat să revin lîngă el, să devin din constructor factor poştal, dar să fiu pe-aproape. Ştiu că matale, nene Banule, te-ai supărat pe faptul ăsta, pe bună dreptate, matale mă duseseşi la acea şcoală şi vroiai să mă vezi un muncitor serios, să fac ceva mai aparte, mai special şi îţi spun sincer că mi-a părut rău să mă despart de meseria aceea. Tata nu m-a slăbit şi nici mama. Să vin, să vin acasă, că şi aci se poate cîştiga un ban, în pragul casei... Ce să fac, i-am ascultat, mai cu seamă că m-am şi îndrăgostit de Măria lui Romică, femeia care acum îmi e nevastă, făcurăm şi doi copii şi tata se bucura că sîntem aci, lîngă el. Acu' ne părăsi. Parcă nu-mi pare rău de meseria aia, mai ales acum cînd mama şi soră-mea, Milica, au rămas singure.

— De ce n-a spus la nimeni, Ioane ? De ce ? întrebă Banu, parcă să-şi despovăreze sufletul de oarecari remuşcări. Poate l-am fi salvat.

— Cine să știe ce avea el în trupul lui, în sufletul lui. La mine, la vale, venea seară de seară, înainte să intre în postul lui. E adevărat că în ultimul timp se cam gălbejise, am văzut și eu, dar mi-am zis că așa e iarna... Acu' mai circulă niște vorbe că I-ar fi otrăvit nu știu cine, o tîrfă de pe la Bustucheni cu care ar fi lucrat pe la cooperativă. Tata a fost curat în căsnicie. Și muma n-are de ce să creadă în basme.

I-am spus și eu mumii, care tot își pleca urechea la bîrfe, să nu se ia după muieri, după gurile rele. Am văzut, la autopsie, nu e vorba de otravă. „Plămînii aprinși", ei au fost de vină. S-a sufocat. Aia cu autopsia mint ?

— De ce-ar face-o Ioane, răspunse Banu. Ar însemna să mintă și organele statului care se interesează de el. Faptul că a fost găsit acolo în ghereta aia, pare ceva suspect. Dar... Bibel a fost un om de omenie. Nu putea duce o viață dublă. Altfel nu mai ținea atît la voi, la casa lui.

— Și eu zic la fel și satul zice tot așa.

Banu și Dănuț, fiul lui, cu frații mai mari — Costică și Milică — plecară spre cimitir conduși de Ion. Crucile albe, cele mai noi și altele înnegrite de vreme, cu înscrisuri diferite, arătau cine se „odihnește" acolo, cu vîrsta și ascendenții neamului lui. Așa este tradiția. Și pe la țară se respectă. Și e bine că se respectă. Cei de un neam să aibă ocolțul lor, bucata lor de pămînt pentru veșnicie.

De pe gardul scund al cimitirului puzderie de vrăbii zgribulite își luară zborul încolo, spre piscul

pe unde Bibel, Banu și Cornel, cu toți copiii lui Pătru, își purtau pașii în anii copilăriei către școală și de la școală spre casa lor din Tupșa. Zăpada era moale și scîrțîia sub încălțări.

Pentru Banu acest moment deveni solemn, dar și greu. Mai intrase de cîteva ori în acel cimitir, pentru că aici odihneau părinții săi — Pătru și Nicolița — și alți frați mai mari seceraţi mai de mult de molima sărăciei. O liniște mare se trăsese, asemenea unei cortine, peste acest spațiu al celor plecați dintre vii.

Și Banu refăcea în memorie, citind numele de pe cruci, imaginea chipurilor celor care au fost. Pe unii și-i reamintea foarte bine. Cimitirul devenise un spațiu al amintirii. E bine cîteodată să mai trecem prin aceste locuri, să nu le uităm ! Poate că oamenii, confruntați cu amintirile, cu mai vechi imagini, cu figurile celor de care s-au despărțit pentru totdeauna, ar deveni mai înțelepți, mai atenți unii față de alții. Cimitirele nu trebuie scoase din viața oamenilor.

Banu o luă înaintea celorlalți și se lăsă purtat de gînduri. Durerea se așezase adînc în el și dorea să fie puțin singur.

— Pe aici, să o luăm pe aici, îi zise Ion care se apropie din spate, acolo e locul. Patru oameni lucrau de zor la rostuirea locului de veci, patru oameni ai familiei, care săpau și plîngeau : Gorel Popazu, Gogu Popazu și doi fii ai lor.

Scoseseră afară scheletul, intact, al mumei Nicolița. Erau încă în stare bună pantofii cumpărați de Banu cu 12 ani în urmă cînd bătrîna își dăduse sfîrși-

tul. Erau, aproape intacte și alte lucruri. Oamenii se opriră din lucru cînd îi observară pe cei veniți și rostiră, după obicei, un „Dumnezeu s-o ierte!"

— Biata muma! rosti Banu. A născut 12 copii. Acum, fără Bibel, mai sîntem șase. Pe ceilalți i-a secerat nenorocita de pelagră de mici. Numai Margareta a murit tînără, la douăzeci și opt de ani. Era cea mai bine făcută dintre toți. Și Bibel moare acum, la 50. A fost atins și el de pelagră. Să fie oare vreo legătură cu ce a fost?

Și Banu revăzu scena aceea, de demult, cînd Bibel se luptase cu moartea, iar buna lor mumă cu cearcăne mari la ochi, neodihnită de cîteva zile și nopți, se zbătea și se mai și ruga să-i fie salvat copilul. Nicolița și-a iubit copiii și ei au iubit-o. În cercuri din ce în ce mai mari, ca într-o apă de mătase, tremurau imaginile acelui chip al mumei, pe care Banu, la plecare, ori la întoarcere, în fața pridvorului, îl săruta cu dragoste, fericit și bucuros că ea, Nicolița, îi vedea tot ca atunci, cînd erau mici, cu hainele strîmte, dar îngrijite, purtate, la rînd de ficcare dintre ei...

„De ce nu mi-a spus că e bolnav? De ce nu mi-a scris despre faptul ăsta, sau să fi dat fuga la mine cum a mai făcut altădată. Ce-a fost în capul lui? se întreba Banu. Ar fi putut să mai trăiască cel puțin două decenii, socotind o viață activă, în mișcare deplină, cu muncă, ar fi fost firesc".

Era ziua înmormîntării, o mare mulțime se adunase în șosea, curtea fiind deja plină. Toți vroiau

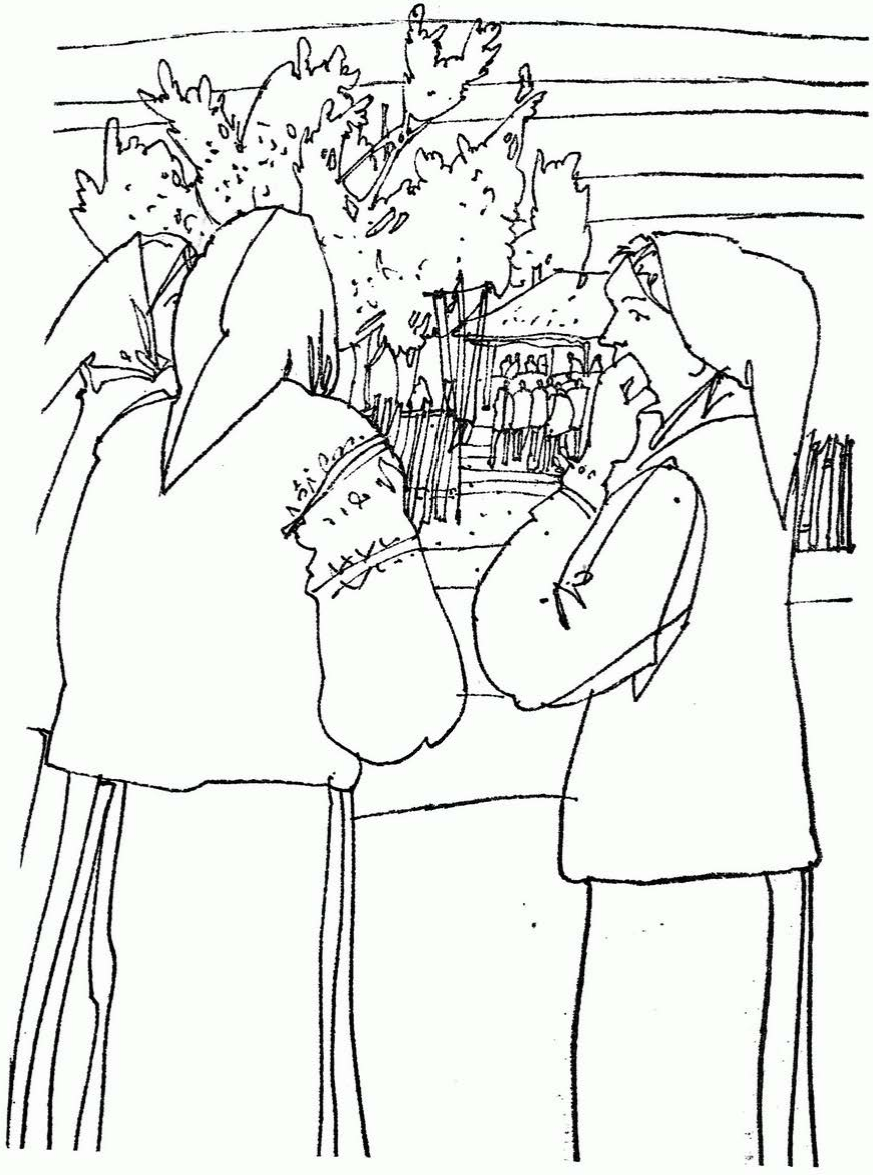

să-l vadă pe Bibel, să-l mai vadă odată, să-l conducă pe ultimul drum.

Cortegiul se porni din faţa casei. Femeile ţipară îndelung. Se producea momentul cel mai greu. De pe casa lor şi a vecinilor ţîşniră cîteva perechi de porumbei, uluiţi poate de mulţimea adunată, de ecoul vaietelor, poate şi ca un ultim salut pentru cel care în fiecare dimineaţă le arunca un pumn de grăunţe.

Veniseră oameni din toată comuna şi toată Valea Tupşei.

Colegi, cunoscuţi sau nu, oameni care, poate, vreodată în viaţă, se întîlniseră şi-şi dăduseră „Bună ziua" sau „Bună seara". Atît, dar îl ştiau ca pe un om de omenie cu suflet bun.

Veronica, sora lor, sprijinită de nepoţi, plîngea. Şi mai cu seamă Milica, fiica lui, jelea într-un fel aparte, cutremurînd asistenţa. Veronica, avea ochii arşi parcă de atîtea lacrimi vărsate.

Ai plecat fratele nost'
Bun şi drag,
Am venit cu toţii
Iar la tine-n prag.
Dar n-am m-ai găsit
Fratele nost' drag.
Te duci la tata şi la muma
Dar ei nu te aşteaptă acuma.
Bibele, frate Bibele,
Ai lăsat în urma ta
Jale şi durere grea.
De ce pleci frate Bibele,
Bibele, fratele nost' drag.

. . . . . .

Banu mergea alături, strîngîndu-se de braţ cu toţi ceilalţi, apropiaţi, toţi cu lacrimi în ochi. Era, desigur, o descărcare sufletească. Pierduseră încă unul dintre fraţi, stîlpul casei părinteşti. El îi ascultase. Consimţise să rămînă acasă, lîngă părinţi, atunci, în urmă cu ani. „Trebuie să rămînă unul din noi cu părinţii", ziseseră ei, şi Bibel îi înţelesese.

— Omule, încotro se îndreaptă paşii tăi, omule ! îl striga femeia lui. Ai privit şi ai trăit viaţa, împărăţia tuturor lumilor ! Omule, ridică-te şi rămîi cu noi, omule !

Ceremonialul din faţa bătrînei capele, veche de peste 300 de ani, declarată monument istoric, fusese simplu. De mult nu se mai adunase atîta mulţime în faţa acelei bisericuţe din stejar bătrîn. Unul dintre vorbitori fusese colegul lui Bibel, unul din cei şase care duseseră sicriul cu corpul neînsufleţit pe braţe, pe o distanţă de mai bine de un kilometru. De unde scotea ţăranul ăsta cuvintele atît de potrivite adresate celui ce plecase pentru totdeauna. „A fost doborît un brad frumos din această vale a noastră..." Acel brad era el, Bibel. Ţăranii ştiu să găsească cuvintele cele mai potrivite şi le rostesc într-un fel aparte, firesc. Firesc ca viaţa şi ca moartea. Urmă momentul cel mai din urmă, cînd fiecare, în felul lui, îşi luă rămas bun de la Bibel, cei mai mulţi îi sărutară faţa lui rece, şi încă de mai multe ori. Apoi îl duseră aceleaşi braţe vînjoase pînă la groapa zidită, unde fu introdus, împreună cu rămăşiţele mumei lui.

Peste dealurile din jur începuse să curgă din nou, ușor, ninsoarea. Dar peste oameni se cernea dureroasă această intrare în pămîntul străbun a unui om, a unui om în plină forță, a unei ființe iubite. Plîngea Valea Tupșei.

Și ca un semn al îmbrățișării cu pămîntul, osemintele mamei care crescuse atîția copii aveau să „vegheze" somnul noului venit...

Întîmplări nebănuite

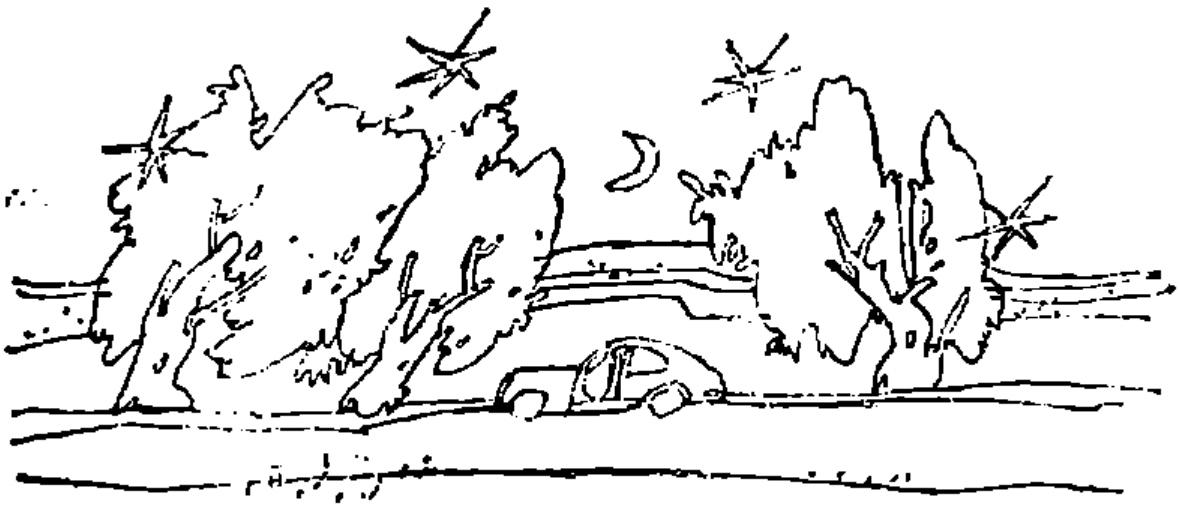

În acea după-amiază cu lapoviță și ninsoare, subofițerul care asigura ordinea pe peronul gării se mișca de colo-colo, încercînd să cuprindă întreaga zonă din răspunderea sa și să se dezmorțească oarecum. Pînă la schimb mai trebuiau să sosească două trenuri personale și un mărfar, dar datorită vremii nefavorabile, ori aveau să se suspende, ori vor avea întîrzieri.

Ar fi intrat el în bufetul gării să bea un ceai sau o cafea fierbinte, dar postul e post, altfel... unde ne aflăm, cum respectăm haina și gradele de pe umăr, își aminti el cuvintele șefului său direct, Roșca. Dacă n-ar fi fost întîrziate trenurile și dacă vremea n-ar fi fost așa de rea, atunci îngrijorarea sa ar fi fost poate numai pe jumătate. Și apoi, împreună cu cei de la C.F.R., trebuia să verifice vagoanele de marfă, sigiliile și încuietorile.

— Să nu ne înregistrăm iar cu vreun A.N., măi Călине, acum, la sfîrșit de an, că s-a dus calificativul care l-ai merita pînă acum, îi zisese maiorul Roșca. Știi doar cît atîrnă asta pentru noi.

Călin înțelesese. Nu era el omul care să fugă de greu. Așa că și de această dată suportă cu stoicism, ca de atîtea ori, vremea devenită dintr-o dată neprielnică.

Între timp sosiseră și cele două personale întîrziate. Din vagoane coborîră oameni grăbiți strînși în hainele pe care apucaseră să le închidă doar la cîțiva nasturi, zgribuliți de frigul ce-i întîmpina. Călin își continuă patrularea. În sfîrșit, sub dealul rîului, se auzi țipătul strident al locomotivei marfarului pe care-l aștepta.

Îmbrăcați în șube își făcură apariția și cei doi oameni de la căile ferate pe care subofițerul trebuia să-i însoțească în acțiunea de controlare a sigiliilor de la vagoane și a altor puncte vulnerabile din stație.

— Ați înghețat nu glumă, tovarășe Călin, rosti unul dintre ei privind subofițerul a cărui față parcă nu mai avea culoare.

— Timp nenorocit, tovarășe Căruță, răspunse el, dar nu cine știe ce. În munți, știi atunci, era mai al dracului, dar eram mai tineri...

Garnitura oprise departe de gară, dincolo de barieră. Mecanicul numai în pulover scoase capul pe geam și salută.

Cei trei începură controlul obișnuit, cu atenție, fără grabă. În urmă cu cîteva săptămîni avuseseră surprize. Cineva lucrase „metodic". Se cunoștea că avea experiență și numai datorită perspicacității lui Călin s-a observat că un vagon are sigiliul rupt. Și de astă dată găsi ușa deschisă la un vagon. Cineva, unul sau

CFR

mai mulți, umblase la vagoane. Se cunoștea că nu e dintre „meseriași".

„Sînt începători, gîndi Călin, dar cu atît mai rău".

— Unde s-o fi întîmplat, la noi aici, la alții ? întrebă el cu voce tare.

Pe podina vagonului se observau urme și se pare că un obiect greu fusese împins sau tras afară. Probabil o ladă sau mai multe din cele care mai rămăseseră.

Cei doi însoțitori așteptau un cuvînt de la Călin, o hotărîre.

— Să vedem ce lipsește, apoi îl sigilăm. E necesar să avem fișa vagonului. Și așa garnitura pleacă peste zece—douăsprezece ore. Am avea timp...

În acea zi, inspectorul șef se înapoia de la o expoziție internațională din Capitală, la care economia noastră era prezentă cu cele mai noi și diversificate produse din toate domeniile. Predominau însă mașinile, diferitele utilaje și obiectele de uz casnic. Fusese plăcut surprins de cele văzute și se bucura din inimă.

Cristescu, conducătorul auto al autoturismului, își exprimase chiar dorința de a cumpăra pentru fiul său noul autoturism „Oltcit". Autoturismul produsese o bună impresie și își atrăsese elogii din partea vizitatorilor și a specialiștilor.

— Tovarășe colonel, sînt șofer de o viață și am umblat cu multe mașini, dar asta mi-a rămas la inimă. Consumul este bun în raport cu capacitatea, confortul nu mai vorbesc. E mai ceva ca ale japonezilor, sau ale altora cu tradiție în materie. Am să-i cumpăr lui ăla mic, studentul, una de asta, dacă oi apuca.

— Cumpără-i, Cristescule, că merită, îi zise inspectorul șef încurajîndu-l.

Acesta ceru permisiunea de a deschide radioul.

— Bineînțeles Cristescule. Este pasiunea dumitale să asculți muzică și să te destinzi cînd conduci. Fie !

Răsuci butonul aparatului. Muzica se revărsă dintr-o dată înlăuntrul mașinii, iar șoferul începu, așa cum îi era obiceiul, să bată cu degetul arătător în covrigul volanului, în ritmul sacadat al melodiei.

Banu privi amuzat, pentru a cîta oară, scena.

Și dintr-o dată, afară începu să fulguie și Cristescu opri să pună ștergătoarele.

— Noroc că timpul a fost bun cînd am vizitat tîrgul, zise șoferul după ce mașina își reluă rulajul.

— Am văzut lucruri deosebite Cristescule, a fost o adevărată lecție de economie politică. Industria românească poate în curînd să concureze cu oricare industrie avansată din lume. Un adevărat miracol pentru noi cei care știm de unde s-a pornit. Toate sînt de ridicată valoare, aprecie Banu.

— Și mie mi s-au părut toate bune, dar parcă tot la „Oltcit" mi-a rămas gîndul. Deformație profesională, tovarășe comandant.

— Desigur, îl aprobă Banu. Asta înseamnă că, pe lîngă instalații petroliere, pentru chimie, de minerit sau agricole de mare productivitate, sîntem în stare să producem și altceva. Acum, iată, autoturismul. Greu, dar merită...

Mașina mergea cu viteză moderată. Fulgii mari, pufoși parcă se lipeau cu tot mai multă insistență de parbriz.

— Ne-a luat iarna cam repede, constată nu fără regret inspectorul, știind că pe cîmp mai sînt bucate de adunat. De altfel, de o parte și de alta a șoselei se aflau oameni care se grăbeau să încarce în remorci sfeclă ori porumb...

Vizitase expoziția într-o „fereastră" pe care o avusese și nu lipsise din județ decît puțin. Începu să răsfoiască prospectele pe care le luase și unde erau prezentate calitățile tehnice, randamentele diferitelor mașini și utilaje, precum și desenele unor produse casnice, de mobilă și îmbrăcăminte. Abia acum își explica mai clar de ce acestea sînt atît de căutate în țară și la export.

Privea cu mîndrie și satisfacție echipamentele hidraulice, puternicele escavatoare de 50 și 100 t, tractoarele și combinele de mare putere, care în scurt timp aveau să lucreze pe marile șantiere și ogoarele țării spre a ușura munca oamenilor.

— Cristescule, se adresă el șoferului, cred că ai dreptate și dumneata cu „Oltcit"-ul acesta. Este o creație inteligentă și foarte actuală prin consumul redus. Cred și eu că ar trebui să mă gîndesc la înlocuirea T.S.-ului cu o asemenea bijuterie.

Echipa operativă sosise la scurtă vreme la fața locului. Din vagon lipsea o ladă din care, așa cum se putea citi în fișele celorlalte lăzi, se aflau obuze.

Ce să facă cu obuzele ? De ce le-au luat ?

Se fixară urmele, se făcură fotografii, dar de altundeva trebuia pornit. Unde se produsese spargerea, adică în care loc și cînd ? Și acolo, mai ales, trebuie să se caute urmele. Indivizii nu puteau transporta obiectul acesta greu decît cu un mijloc, sau poate...

Fănică, maiorul căruia inspectorul șef îi încredințase clarificarea cazului, cunoștea zona, știa oamenii, îi știa și pe cei certați cu munca, cu legile. La spargerea de rîndul trecut se sustrăseseră haine din piele, porumb, țigări și băuturi străine ș.a. Banu îi

ceruse atunci să verifice în amănunțime dacă cineva din zonă poartă asemenea haine, dacă țigările au fost plasate la baruri și restaurante, sau dacă porumbul e vîndut prin tîrguri.

Trecuseră de atunci două săptămîni, dar nici o urmă. Și iată că o nouă spargere se produsese.

De data aceasta infractorii se păcăliseră, că sigur nu obuze le trebuiau, ci altceva...

— Măriți cercul ! Extindeți cercetările și în comunele din împrejurimi, ordonă Banu. Căutați peste tot. Și încă ceva, Fănică, ce-ți spune numele de Tivil ?

Maiorul se grăbi să răspundă.

— E omul cu... porumbul, din primăvară.

— Și de atunci ai mai auzit ceva de el ?

— Da. Eu personal l-am verificat periodic. Merge la serviciu, își vede de treabă.

— Deci Tivil al nostru s-a făcut om de treabă. Bine, prea bine, Fănică, dacă-i așa. Și crezi, adică ești sigur că el n-ar ști nimic de cele întîmplate ?

— Sigur nu vă pot raporta, dar...

— Verifică-l încă o dată și pe ălălalt, legătura lui, Lefterică. Dar Gulie, spărgătorul, mai este în oraș ?

— Sînt toți, vă raportez.

— Atunci, la treabă. Trebuie să găsim obuzul, altfel cine știe pe unde ajunge și... consecințele nu le mai discutăm.

După discuția cu inspectorul șef, care fusese într-un fel o analiză preliminară a cazului, maiorul Fănică își reluă verificările. „De ce mi-o fi zis șeful de Tivil, de Gulie și de ăilalți ? Oricum, nu degeaba..."

Un fir îmi trebuie și-l voi găsi, mama lor a dracului, că aici nu e treabă de unul singur, își continuă el gîndul.

Roșca, maiorul celălalt, șeful lui Călin, se făcuse pămîntiu cînd auzise de spargere și mai ales de dispariția unui obuz. Era sectorul lui și... „dacă nu-l găsim !...“ Organiză pînde pînă la pod și dincolo de pod unde credea că se pot produce spargerile, cînd trenurile reduc viteza, sau opresc la semnal.

Curios, se constataseră spargeri numai cînd trenurile întîrziau și erau nevoite să oprească prin halte sau erau dirijate pe linii moarte. Se impunea astfel chestionarea mecanicilor și conductorilor de tren.

Un mecanic de locomotivă declară că oprise la semnal mai mult de o oră, iar la punctul zis Crucea, în apropierea unei halte din județul vecin, peste 20—30 de minute. Nu auzise zgomote sau voci omenești în preajma trenului. La fel declarase și însoțitorul său.

Sosit la fața locului, în ziua următoare, Banu a fost informat de maiorul Roșca asupra desfășurării cercetărilor.

— Dragă Roșca, îi zise parcă dojenitor Banu, știi că eu nu sînt adeptul hîrtiilor inutile, dar cînd ai declarații cum sînt acelea ale mecanicului și însoțitorului său, nu trebuie să le pui de o parte.

— Tovarășe colonel am crezut...

— Vom mai discuta aceste lucruri la analiză. Procedați la verificări și în punctele *Crucea* și *Vedeni*. Imediat ce ați descoperit ceva trebuie să mă informezi.

Deși ninsoarea și lapovița încetaseră încă din timpul nopții, gerul devenise din ce în ce mai greu de suportat. Inspectorul ordonă lui Cristescu să aducă ceai fierbinte pentru oameni.

Fănică îl găsise pe Tivil la „Pierdetren“. Se cinstea cu încă doi inși de ai lui. Cînd îl văzu pe maior pe

care-l cunoșteau drept „Colombo", Tivil se ridică de parcă nu băuse nimic pînă atunci.

— Să trăiți dom' Colombo, fac eu cinste, tună cu vocea lui groasă, răgușită de tutun și băutură.

— Păi la ora asta oamenii sînt la lucru, măi Tivile, nu la crîșmă, îl luă din scurt maiorul. Aniversezi ceva ? Ți-a născut iarăși nevasta ?

Tivil își scărpină ceafa și, fără entuziasmul de la început, se adresă maiorului.

— Dom' maiur, știu ce căutați. Dar n-am fost eu. Jur pe copiii mei. Ce-mi trebea mie belea pe cap, ziceți și dumneavoastră.

— Ce să zic eu. Nu zic nimic, se auzi vocea calmă a ofițerului. Dacă nu ești tu poate e altcineva...

— Dom' maiur, nu e de aici, poci să fac și prinsoare. Ce, nu aflam eu !... Păi cine dracu' face făr' să știu eu, se umflă Tivil ca un curcan în pene.

— Dacă te aflu că știi ceva, sau ai fost acolo, nu mai scapi, chiar dacă ai atîția copii, te-ai nenorocit. Bagă de seamă, îl avertiză maiorul, împungîndu-l în piept cu degetul arătător.

Se întoarse pe călcîie și ieși de la „Pierdetren". Omul căutat nu era Tivil, dar maiorul știa că acesta, văzînd că e bănuit, are să-l ajute.

La mai puțin de o jumătate de oră Tivil părăsi cîrciuma.

Locotenentul major Avram, reîntors de la niște cursuri, primise ordin să se deplaseze în cel mai scurt timp în orașul din nord.

— La legătura cu Roșca și Fănică. Cunoști această zonă la fel de bine ca și ei. Este un caz dificil de rezolvat, trebuie să descoperim pe autori pentru că numai așa se vor curma furturile din vagoane.

Banu îşi făcuse o socoteală clară, încercînd să stabilească cea mai adecvată strategie. Dacă o parte din hoţi ar fi fost descoperiţi, ar fi căzut întreaga reţea, pentru că rezultase clar că nu putea fi vorba numai de „o singură mînă". Şi, ceea ce îl frămînta pe comandant cel mai mult era să-i prindă cît mai repede cu putinţă. Se interesa personal de caz. Furturile din vagoane le aprecia ca infracţiuni deosebit de periculoase prin toate implicaţiile ce le aveau : mărfurile de la furnizori nu mai ajungeau la beneficiarii care le aşteaptă pentru fondul pieţii, fie că era vorba de terţi interni sau externi, speculă, punerea în circulaţie a unor produse periculoase, scăpate de sub control, şi cîte şi mai cîte.

Urmele începură să apară. Pe un drumeag de pădure au fost descoperite bucăţi de tablă şi sîrmă, identice cu acelea care se vedeau pe celelalte lăzi. Şi nu mare le fu surpriza cînd observară că urmele duceau înapoi, către rîu, şi nu către localitate.

— Eu aş propune, sugeră Avram, să efectuăm o scotocire şi în partea cealaltă a terasamentului şi prin lanurile de coceni.

— Da, nu ar fi lipsit de interes ce spui tu, Avrame, îi zise maiorul Roşca. Raportară la bază cele constatate pînă aci, faptul că urmele duceau şi peste rîu.

Primiră ordinul să purceadă de îndată ce le vin ajutoarele — o grupă de ostaşi şi doi cîini pentru urme — la o scotocire a împrejurimilor, inclusiv a lanurilor de coceni încă netăiaţi. Nu-şi punea Banu mari speranţe în aportul cîinilor, pentru că trecuse cam multişor de la ora evenimentului şi căzuseră şi ceva precipitaţii, dar mai fuseseră cazuri cînd cîinele „Orban" depistase urme şi mai vechi.

Maiorul „Colombo" își continua investigațiile în Vedeni, deocamdată însă fără folos. Întrebase în dreapta, în stînga, făcuse inventarierea căruțelor și a cailor, cu ce se îndeletniciseră proprietarii lor în noaptea cînd se produsese furtul. „Parcă am fi de la registrul agricol", exclamă el subofițerului care-l însoțea, făcînd haz de necaz, pentru că era încă de muncă nu glumă. Nu e ușor să iei om cu om, să-l scarmeni, ce și cum...

Urmele pe care ceilalți le comunicaseră aparțineau unor roți de cauciuc aproape șters. „Cam toate căruțele au roți de astea, alte detalii nu mai sînt ?" întrebase el pe celălalt maior, Roșca, prin radiotelefonul mașinii. Acesta îi răspunse că nu are alte date și că „numai timpul va aduce cu siguranță noi elemente..."

„Păi atunci n-am prea făcut mare lucru" completă Fănică, înciudat. Șeful de post raportase și el cercul de căruțași care ar fi fost suspect. Indivizi care mai aveau la activ fapte infracționale. Dar culmea, toți aveau căruțele la adăpost, unii chiar descompletate.

„Tot Tivil trebuie să-mi vină cu bomba, gîndi Colombo, ca să-mi demonstreze că nu el ori ai lui sînt vinovați."

Obosit, abia trăgîndu-și cismele de cauciuc prin noroaie, maiorul își vedea de muncă. Aproape pe nesimțite înserarea se așezase peste localitate.

— La lumina lanternelor n-o să putem observa ceea ce ne-ar putea interesa, se adresă el șefului de post, Grigoriu, care-l urma îndeaproape. La cooperativă aveți atelaje pe roți de cauciuc ? întrebă el, întorcîndu-se spre șeful de post.

— Vă raportez, tovarășe maior, că avem cîteva, dar îngrijitorii sînt oameni la locul lor, garantez...

— Hai la post, Grigoriule. Viața a demonstrat că mai trebuie să pui și capul la contribuție, să reflectezi puțin, filozofă el. Cum ajungem, trimiți ajutorul după îngrijitori și paznici.

— Am înțeles.

Roșca urmărise urmele pînă aproape de rîu. Malul era înalt și abrupt. Apele crescuseră și creșteau încă pînă aproape să atingă buza albiei. Aci se opri. „Să fi aruncat nemernicii obiectele furate în apă ? De ce ar fi făcut-o ? Sau poate au venit pînă aici să deruteze".

— De ce ? Poate au vrut să ascundă în apă obiectele. În definitiv dacă sînt bine ambalate în material impermeabil, stau foarte bine pe fundul rîului. Cînd se retrage apa, făptașii le pot scoate cu ușurință... își dete cu părerea locotenentul major Avram.

— Poate ai dreptate Avrame. Poate surprinși de cineva, au vrut să scape cît mai repede de *corpul delict* și nici că se putea o soluție mai bună. Le-au aruncat în rîu.

Între timp, grupa de soldați trecuse rîul cu ajutorul cîtorva bărci. Începură scotocirea lanurilor de coceni, desfășurați în linie de trăgători. În fața lor subofițerii cu cei doi cîini. „Orban", cîinele cel mai exact, o și luase tare la fugă, trăgînd după el, în zigzaguri, pe subofițerul conductor... „Eee, Orban al meu nu adulmecă degeaba" și îi prelungi lesa cît mai mult. „Ia vezi, Orbane, tată, poate mă premiezi din nou, mi-ar pica bine..." Și Orban, ca și celălalt cîine, Ficus, scîrmînd cu labele în vrejuri de dovleci și costrele netăiate, parcă ar fi vrut să spună : „aci căutați !"...

Ostașii se apropiară. După un timp dădură la iveală lăzi cu sticle, sticle cu băutură, cartoane de whisky, baloturi de stofe, haine de piele și zeci de cartușe de

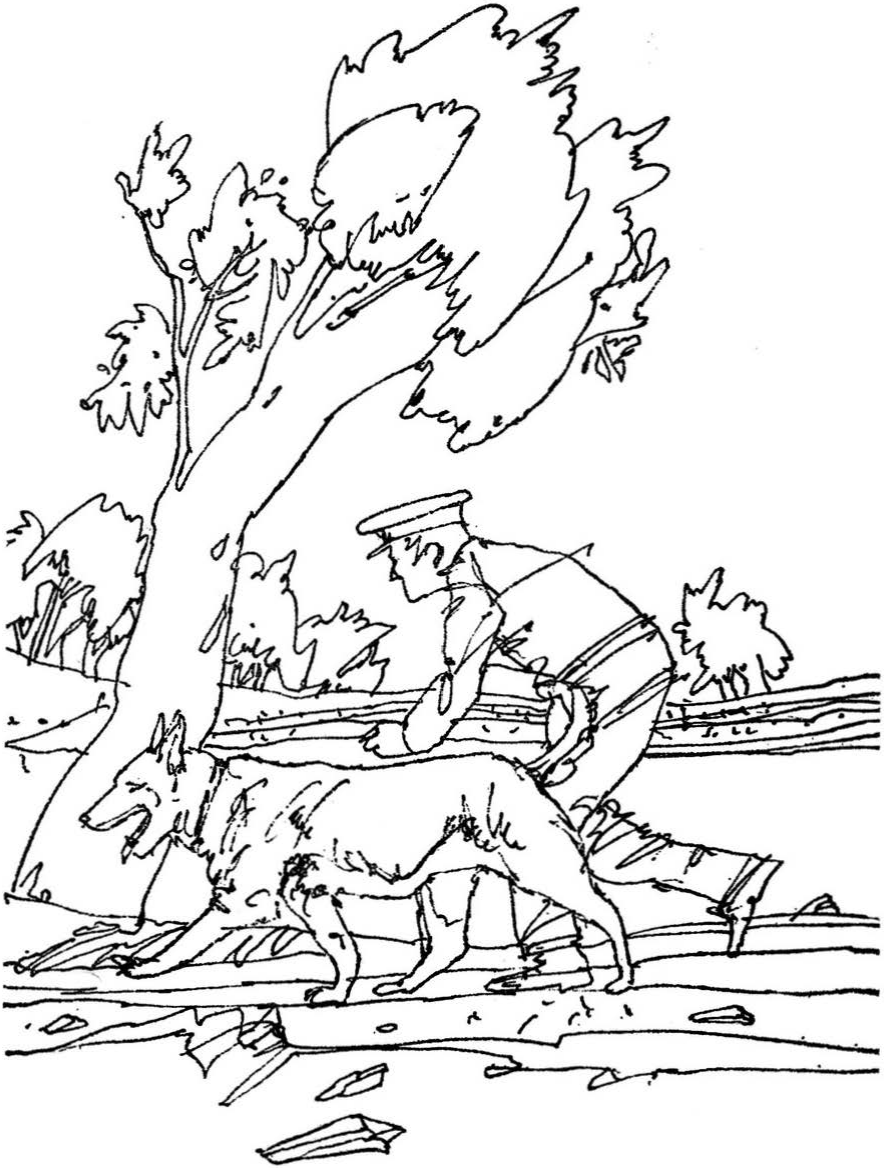

țigări, îngropate superficial și acoperite cu resturi vegetale.

Descoperirea era un avans în soluționarea cazului, dar unde poate fi obuzul, unde și cine sînt autorii ?

Dimineața, cerul continua să fie închis. Ceața domina întinderea și vizibilitatea era mult redusă.

Inspectorul Banu primise rapoartele de la toți oamenii. Acțiunea se desfășura organizat și se înregistrau cîștiguri.

Prin telefonul scurt transmise lui Roșca și Avram însărcinarea să se ocupe de îndată de cei care au deservit garniturile de marfă.

— Pentru personalul respectiv garantez eu tovarășe comandant. Îi cunosc, nu cred să...

— Nu te grăbi, nu absolutiza, dragă Roșca, îl întrerupse inspectorul. În primul rînd e necesară o discuție cu ei. Ne trebuie explicații. Cum de a fost posibil ca din garniturile pe care le deserveau să dispară atîtea bunuri ? Unde au fost ei ? N-au văzut chiar pe nimeni și nimic ? Și de ce să nu credem că ar putea fi chiar mîna unuia, sau unora dintre ei, ori niște mijlocitori, tăinuitori ș.a.

— 'nțeles tovarășe comandant. Trecem la executare, poate am exagerat... Vă rog să mă scuzați.

Colombo, care se afla pentru un scurt timp la sediu, raportă și el ce făcuse pînă atunci. Îi reținuse atenția faptul că urmele unei căruțe ducea de la rîu către sectorul zootehnic al cooperativei.

— Cei care ar fi putut face așa ceva sînt mărginașii... Tivil i-a vizitat, zice că erau foarte „risipiți" și n-a prea scos mult de la ei. Am să scot eu în schimb. Trandin și cu frații lui o să-și amintească de mine...

— Vezi să nu-i „sperii", dragă Colombo.

— Nu. Sînt ei și așa speriați. Nu știu cine le-a băgat în cap și lor și altora că-i bat la tălpi. Știți bine că eu n-am bătut pe nimeni... Arma cu care-i bat eu pe infractori este numai legea. Treaba lor, creadă ce vor...

— Bine, Fănică, mergi la Vedeni și pînă în seară să lămurești pista aceasta, cu „mărginașii", cum spui tu.

În acel moment telefonul sună prelung, obositor. Maiorul salută și ieși.

Banu ridică receptorul. De la postul de miliție Algele i se raportă : „A luat foc un elicopter. Sînt șeful de post".

— Unde Vlade, unde ?

— La marginea satului, arde ca un rug, tovarășe comandant.

— Venim ! Împreună cu oamenii de acolo luați urgent măsurile cele mai potrivite.

Inspectorul lăsă receptorul în furcă, exclamînd : formidabil, asta mai lipsea !... Îi luă cu el pe maiorul Fătu și pe căpitanul Tomescu de la cercetări și se deplasă urgent la fața locului.

Elicopterul luase foc la impactul cu șoseaua. Cel care anunțase și văzuse primul vîlvătaia dădu primele amănunte.

Lumea se adunase. Șeful de post, Vlad, încercase, cu pompierii voluntari din sat, să stingă incendiul și să se deschidă măcar o ușă a aparatului de zbor care, din nefericire pentru membrii echipajului, se blocase. Aceștia, la rîndul lor, făceau și ei eforturi desperate pentru a scăpa din vîlvătaia care mistuia aparatul. Neputința lor se transformase în certitudine. Băteau

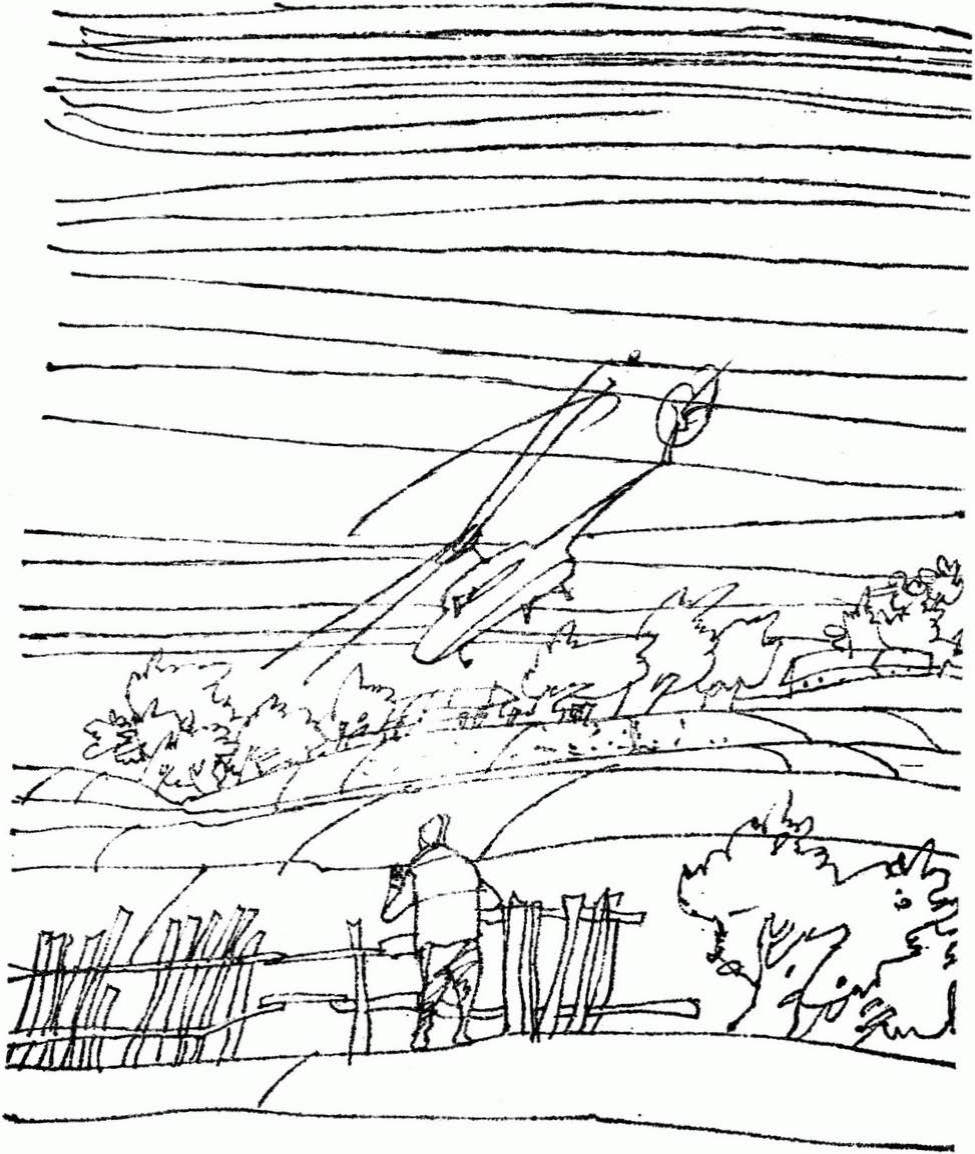

cu pumnii în geamurile laterale, dar plexiglasul refuza cu îndărătnicie să cedeze. Cînd limbile de foc pătrunseră în cabină țipetele de groază deveniră cumplite.

Cîțiva oameni mai întreprinzători se repeziră într-un gard smulgînd pari cu gîndul să aplice lovituri de berbece spre a sparge geamurile. Flăcările cuprinseră întregul aparat și efortul de pînă aci rămase fără nici un rezultat, fiindu-le imposibil să se apropie.

Deodată se auzi vocea puternică a ajutorului șefului de post, Firică, „dați-vă la o parte oameni buni, la o parte“ ! Subofițerul cu încă doi oameni ai satului își croiră în grabă drum prin mulțime și izbiră cu un lemn lung de 8—10 metri, ce servise drept prăjină la o claie de fîn, în parbrizul lateral spărgîndu-l. Își făcu imediat apariția capul unui om al echipajului țipînd, cu chipul desfigurat, care se agăță înnebunit cu mîinile de capătul lemnului întins. După eforturi insistente, dar și periculoase, au reușit scoaterea omului din interiorul aparatului incendiat. Alți cetățeni aruncară pe el o pătură pentru a i se stinge hainele care-i ardeau și încercară, mai cu seamă femeile, să-i ușureze durerile ungîndu-l cu ulei pe arsuri și udîndu-i buzele cu șervete ude.

Subofițerul și cei doi oameni, la care se alăturaseră și alții mai curajoși, încercau să-i scoată în același mod și pe ceilalți. Apelurile lor rămaseseră însă zadarnice. Cei din interior nu aveau cum să-i mai audă. Se repeziră pe bolidul arzînd aruncînd pături ude și cergi, reușind să pătrundă cu riscul unor arsuri, apucară să smulgă ușa și să-i tragă afară. Unul, maiorul, șeful echipajului, tată a trei copii, era în comă, se reușise scoaterea lui viu, dar decedă la scurt timp pe

marginea șoselei unde fusese așezat. Ceilalți doi, un maistru și un mecanic erau deja morți.

„Nu s-a putut mai mult!" raportă inimosul subofițer Firică inspectorului Banu. Dacă nu s-ar fi blocat ușile, poate...

Trebuiau cercetate și descoperite cauzele care determinaseră evenimentul acesta nefast. Se luase între timp legătura cu unitatea de care aparținea aparatul de zbor precum și cu cei de la utilitară.

După primele informații rezultase că elicopterul fusese repartizat să execute lucrări importante în agricultura județului și, după cum era programul, echipajul își îndeplinise o parte din misiune.

Poate tocmai aici se defectase ceva și aparatul nu mai putuse fi stăpînit. Ce ar fi putut determina căderea ? se întrebă Banu. Cînd el ajunsese, focul era deja stins iar oamenii se învălmășiseră. Un singur supraviețuitor, dar și acela cu arsuri destul de grave.

— Ca niște miei copți în spuză, auzi Banu în spatele său, o voce de femeie.

— Doamne, cum au putut să arză așa ! exclamă o alta și Banu văzu cum lacrimile o podidiră. Lacrimile le podidiră și pe altele, poate chiar pe toate femeile care veniseră la fața locului.

Într-adevăr, trupurile celor doi se comprimaseră într-atît încît deveniseră și ca formă și ca greutate, asemenea unor miei.

— Cît trebuie să fi suferit oamenii aceia ale căror trupuri erau comparate, firesc, cu ale mieilor ! Cîtă suferință !

Bărbații, strînși în jurul rămășițelor aparatului, comentau. Unele femei începuseră chiar a jeli cu privirile în lacrimi. Poate pe cei morți de aci, poate pe

morții lor... Apăruseră lumînări și le așezaseră la capul fiecăruia. Venise și preotul să se minuneze, să dea o mînă de ajutor. O slujbă pentru cei ce trecuseră în neființă ar fi fost în acest moment neavenită.

Mecanicul, care scăpase deocamdată, fu dus imediat cu mașina inspectorului la spitalul din orașul cel mai apropiat. După primele îngrijiri acordate acesta fu expediat la o clinică specială.

Va supraviețui...

Cei care ar fi putut da cele mai bune relații despre modul cum se produsese catastrofa, despre eventualele defecțiuni sau greșeli de pilotaj, erau ei, cei care pilotaseră, cei care fuseseră acolo în capsula aceea a elicopterului, dar...

Membrii comisiei tehnice, specialiști în domeniu, sosiți la fața locului, verificară grămada de fiare, atît cît se mai putea verifica. După cîteva ore de calcule și zăboveli căzură de acord că accidentul s-ar datora unui cablu ruginit de la elicea secundară și a blocării unui scripete, din care cauză comenzile nu se mai sincronizau normal. Asta și pentru că aparatul era într-o stare avansată de uzură...

— Cam repede a concluzionat comisia cauza accidentului ! exclamă Banu față de colaboratorii săi, Fătu și Tomescu.

Cei doi îl aprobară tacit. De ce nu s-au făcut înlocuiri de piese sau să se fi scos din dotare aparatul, dacă era atît de vechi, continuă Banu. Oamenii aceștia au copii, familii... Dar una este a constata, așa, privind o grămadă de fiare arse și pipăindu-le, și alta este să pătrunzi în miezul problemei. Nu trebuie, desigur, să scoți vinovat un om... sau un utilaj. În meseria noastră trebuie făcută o selecție mai precisă, concretă.

Inspectorul discută cu șeful comisiei tehnice, cu cei trimiși de la utilitară, dar mereu reveneau în discuție aceleași aspecte. Ele sunau stereotip : cablu ruginit, elice, scripete...

— Constatările noastre, astea sînt, de natură tehnică, spusese șeful comisiei.

— Deci trebuie să înțeleg, se adresă contrariat Banu, că aici se încheie, pentru dumneavoastră, dosarul privind acest grav accident. Dar dincolo de motivările tehnice, nu se mai face nimeni vinovat ?

Același om care dialogase cu inspectorul răspunse puțin încurcat :

— După noi, nimeni. Pe cine poți să faci răspunzător pentru un accident stupid ca acesta !...

Maiorul Fătu și căpitanul Tomescu începuseră cercetările. Priviră panorama locului, discutară cu oamenii, se interesară la ce oră se ridicase aparatul în aer de la bază, în ce perimetru trebuia să arunce ierbicidul, cum apăruse în zona aceea ș.a.

Aflară că elicopterul trebuia să se afle la lucru în ziua aceea în altă zonă, mult mai departe de locul căderii. „De ce s-a aflat în zona aceasta, unde se pare că au vrut să aterizeze ? Să se fi rătăcit ?“

— Coincidență, zisese unul din comisia tehnică. Este tot ce v-am spus noi : defecțiuni tehnice. Timpul nefavorabil i-a determinat să caute un loc mai potrivit, răspunse, neclintit în concluzia sa, același specialist.

— Chiar șoseaua să fi fost locul cel mai potrivit ?

Se apropie, auzind dialogul, cetățeanul care locuia cu casa în marginea satului. El semnalase accidentul.

— S-au învîrtit de multe ori pe acolo, deasupra de vii, dar parcă mi s-a părut că vor să coboare aici pe șosea, pe aci pe lîngă tabla cu numele satului. Gata s-o lovească de cîteva ori. Apoi, la puțin timp, a căzut

pe șosea. Am vrut să mă duc să văd ce e, dar n-am făcut nici cinci pași că am auzit o pocnitură, apoi fum și flăcări. Am fugit la post și la primărie să anunț. M-am dus și la clopotniță, am tras clopotul și am alergat să alarmez satul.

— Prostii omule, ți s-a părut. Ce să caute peste viile de acolo, ce să caute lîngă tabla asta, adică lîngă sat ? Ai avut vedenii... interveni unul din comisia tehnică.

— Trebuie ascultat omul acesta. El a văzut ce s-a întîmplat și ce interes ar avea să inventeze acum povești, replică Fătu.

La acestea șeful comisiei se adresă lui Banu.

— Pentru dumneavoastră poate constitui chiar un caz de piraterie aeriană, terorism, mai știu ce credeți. Noi excludem astfel de ipoteze. Nimeni din echipajul acesta n-ar fi nutrit gîndul evaziunii. Dumneavoastră vreți pînă la urmă un țap ispășitor, nu-i așa ? Adică un vinovat...

— Defel. Dar o explicație trebuie să existe. Și pentru aceasta trebuie să analizăm totul. Fiecare indiciu, trebuie luat deocamdată în considerare. Nu putem lua ca dovadă numai susținerile dumneavoastră cu „firul acela ruginit" pe care nici nu mai avem posibilitatea să-l vedem, să-l expertizăm...

— Cum credeți dumneavoastră. Pentru noi problema e închisă.

— Pentru noi, încă nu, răspunse hotărît Banu.

Înapoiat la Vedeni, maiorul Colombo, începu discuția cu cei aduși de ajutorul șefului de post.

— Să intre întîi paznicul ! E imposibil să nu fi auzit ceva.

În cameră își făcu apariția un bătrîn mărunt. Trăgea un picior.

— Să trăiți, salută, cît putu de corect, omul.

— Și dumneata să trăiești și încă mult, nene, răspunse ofițerul.

Maiorul se uită la paznic mai cu atenție și-l inivită să ia loc. „După ce că bătrînul ăsta e șchiop, mai are și ochiul stîng beteag", gîndi Colombo.

— Știți, poate, pentru ce v-am chemat aici, începu maiorul.

— Am aflat de la tovarășul plutonier, vorbi oarecum îngrijorat bătrînul, dar...

— Și aveți ceva de declarat în legătură cu cele întîmplate ? întrebă el, privind cu insistență pe bătrîn.

— Tovarășe maior, eu, la vîrsta mea, chiar dacă sînt așa cum mă vedeți, am auzul încă bun și vederea, deși am doar un ochi, e încă bună. Dar acu' două nopți n-am auzit nici un zgomot suspect.

— N-a venit nimeni pe la dumneata, în control, să-i zicem ? reveni ofițerul cu o altă întrebare.

Bătrînul păru descumpănit. Nu știa încotro bate maiorul cu întrebarea lui. Se hotărî să răspundă.

— Păi să vă spun ce știu eu, că n-am nimic de pierdut. A venit la mine nepotul lui Trandin și ne-am cinstit, tovarășe maior. Adică m-a cinstit el pe mine. Avusese nu ș'ce chilipir și am băut cu el. D'aia..., poate, n-am auzit.

Colombo aproape tresări.

— Poftim ? întrebă el din nou. Mai repetă odată.

— Așa cum vă spusei. A venit... Și bătrînul parcă se făcu mai mic în scaun, derutat.

— Și ce zici că n-ai auzit ?

— Păi, zgomotul... se justifică bătrînul. Că dimineața, căruța pe care o căutați nu era la locul ei, ci

în altă parte. Și caii erau legați în alt grajd și plini de noroi.

— Susții dumneata chestia asta ? Ai martori ?

— Cum să nu, răsuflă ușurat bătrînul. Pe Panfilică, îngrijitorul. El mi-a dat în primire. Eu am constatat doar cum stăm cu atelajul...

— Și de ce n-ați anunțat șeful fermei, pe cineva din conducere ? îl întrerupse maiorul.

Bătrînul tăcu, vădit încurcat. Altă dată anunțase, dar șeful fermei îi zisese să tacă din gură, că nu-i treaba lui. Da' eu ce păzesc, întrebase atunci bătrînul. stau aici de florile mărului ? Păi eu, tovarășe, am făcut războiul în Tatra... La care respectivul șef replicase : „oi fi făcut războiul dumneata, nene Radule, dar aici sîntem în altă vreme. Vezi-ți de treabă, ți s-a urît în postul ăsta ?...“

— A, să dau declarație, se auzi vocea tremurată a paznicului. Și vă rog un lucru, fiecare să-și primească partea lui, adăugă bătrînul.

— Din ce ?

— Din ce a făcut, răspunse omul din fața sa.

— Sigur că fiecare va primi ceea ce i se *cuvine*, se pronunță ofițerul. Legea e una pentru toți. Și bătrînul începu să-și scrie declarația, încet, citeț, cu înfloriturî.

Maiorul se putea bucura că nu pierduse timpul cu un asemenea om.

Panfilică, îngrijitorul, declarase că el îi dăduse în primire paznicului, și era întocmai cu declarația bătrînului. Căruța, caii și hamurile nu se aflau la locul lor. Și, pentru că maiorul se edificase în privința dispariției căruței, hotărî să sisteze audierea celorlalți oameni.

Bătrînul, care își încheiase declarația, aștepta cu ea în mînă pînă maiorul urma să-l cheme din nou.

— Să vedem acum ce surprize ne-a făcut nenea Radu, paznic cu aviz în regulă dat de miliție. Să vedem declarația lui, zise cu voce clară maiorul.

Într-adevăr erau lucruri de interes operativ pentru cazul în lucru. Și maiorul Fănică stabilise cert că furturile se făceau cu ajutorul căruței din sectorul zootehnic, aceasta fiind luată de la locul ei tocmai în timpul cînd se produceau furturile din vagoane.

Trandin fu găsit și adus în fața maiorului. Dar nepotul lui nu fusese încă găsit. Era navetist pe vagoane „de marfă și personale", așa cum se exprimase subofițerul care-l căuta.

— Trandine unde îți este nepotul ? Pe unde umblă ? Văd că nu te prea ocupi de el !... îl admonestă ofițerul.

— Ce să-i fac dom'maiur, e al dracului, a văzut filme multe, a văzut „Om bogat, om sărac", pe Aleine Delun, pe Falconeti, el dă „găuri" cînd nu mă aștept. Așa e el, vine și pleacă. E îmbrăcat bine, ca și „Sfîntul", caftește în dreapta și în stînga, are bani și trecere la muieri.

— Dar e al naibii nepotul ăsta. Și tu chiar nu știi unde se află acum ?

— Nu știu, pupa-ți-aș steaua de pe umăr. Ce nu ți-aș zice eu, te cunosc eu pe matale, de cînd fuseși șărif aici în Ruși de Vede. Cînd făceai razlile, cine mai sta în fața matale. Eu mi-am rupt pantalonii într-un par, peste pîrleazul ăla înalt al dracului, cînd te văzusem. Că erau și lupii ăia cu botniță. Era bine cum făceai matale că nu mișca unul în front, încerca să-l flateze Trandin pe ofițer. Acum, de cînd plecași

matale și-au luat lumea-n cap. Da, dom'maiur nu te mint, și ăsta, nepotu-miu, pe care-l căutați.

De la început maiorul observă că Trandin are chef de vorbă și încercă să i-o reteze. Timpul lui era măsurat.

— Și de ce ați luat, mă, căruța de la C.A.P. ? Dacă te prindeam atunci !...

— Știu dom' Colombo, vorbi Trandin, ne turnai un plumb în cap, să fim mai grei...

— Care plumb, măi Trandine ? Ăla de la sigiliu, sau celălalt ?

Întrebarea căzu din plin asupra celui interogat. Trandin deveni întîi stacojiu, apoi străveziu.

— Păi... eu, cum să-ți spun matale, nu înțeleg, nu știu carte, dom'maiur, eu ziceam de un cartuș...

— Ce carte ? Aici e vorba de carte ? Apoi, se adresă șefului de post : ia-l de aici. El e unul. Și ia-l și pe Geralim, lăutarul. Și ăsta e „încurcat".

Trandin, auzind cele zise de maior și văzînd ce intenționează, se trînti pe podea, începu să țipe, să urle, să-și strige copiii și nevasta, ba chiar să țipe după ajutor.

— Încet, încet, măi băiete. Îți cunosc eu felul. Ridică-te frumușel, derbedeule, și treci în camera de alături. Vom discuta cînd te potolești și poate nu aici...

Geralim recunoscu și el. Chiar el fusese cu ideea.

— Dacă dom' mecanic la care cîntai acu' un an trei zile și trei nopți, că era nunta lu ăla mic, și eu is acordeonist, nu mă ispitea, n-o făceam dom'maiur. Jur pe ce am mai scump, pe copilaș și muiere, ba

chiar să nu mai am parte de ei și de acordeon, dacă te mint...

Iată că ancheta releva lucruri noi, interesante. Deci, hoții din vagoane, sau poate numai o parte din ei, erau aci, captivii maiorului Fănică. Sustragerile le făceau sub oblăduirea unor mecanici și chiar conducători de garnituri de tren.

— Cum îl cheamă Geralime ? întrebă Colombo.

— Nu știu dom'maiur numele, așa pe dinafară, dar știu unde stă. Stă bine, ăla care mă ajuta pe mine, are casă mare cu verandă și aților multe pe lîngă ea. Obectele, de vă duceți acuși, le găsiți în pod sau pe balcon. Haine de piele și altele, că le împărțeam ca... frații.

Chiar dacă cel anchetat nu știa numele mecanicului, acesta fu ușor identificat.

Subofițerul Pelin fu trimis, însoțit de Geralim, să-l aducă pe fostul șef de tren, Graure.

— Și cu obuzul cum a fost ? De ce l-ați aruncat în apă, Geralime ?

— Păi ce să facem cu el dom'maiur. Noi wiziki căutam, țigări din alea străinești. Cum am văzut că în ladă nu e wiziki și nici altele ce căutam, ne spăriarăm și am strigat : „Oleu, mă Trandine, ăsta e un obuz". Știam, că am fost și eu în armată, știam că e un obuz. Dacă plesnește ne-am dus. Hai să-l ducem la post, ziceam noi, dar Trandin s-a opus. Ce ai înnebunit ? hai să-l ducem mai bine îndărăt că Trebunalul meletar ne mănîncă...

— Cum să-l mai duci mă acolo ? Dacă a venit potera cînd a auzit că am dat găuri...? Ce crezi că n-a observat nimeni ? zisese Geralim. Mai bine hai cu el la rîu, să-l ia apa la vale...

— Prostule, cum să-l ia apa dacă are peste 50 de kile. Cred că era de tun. Se duce la fund, zisese celălalt. Sîntem mai siguri așa, că nu explodează și se perde urmele...

După ce îl aruncarăm în rîul care era umflat, întorsărăm căruța și pe podețul care-l știți trecurăm alelalte obecte dincolo, în coceni. Asta-i tot dom' maiur.

Maiorul însă nu se grăbi. Mai puse cîteva întrebări, pentru edificare, lui Geralim.

— Și de cîte ori ați furat din vagoane, Geralime ?

— Da' cine mai știe dom'maiur. Că e mult pînă te'nveți și apoi... Poate știe păcătosu' de Trandin sau f'un ceferist...

— Ce făceați cu marfa furată ?

— Le vindeam la mușterii care aveau bișțari. Nouă nu ne plăcea wizikiul, are miros de ploșniță. Țigări mai opream și noi.

— Cine sînt mușteriii aceia ?

— Nu știu. Nepotul lui Trandin le plasa, pe la capitală. Le vindea cum ajungea în Gara de Nord.

Maiorul ordonă reținerea lor. Înainte de a ieși însă, lăutarul se adresă ofițerului.

— Dom'maiur trăiți-ar copiii, poimîine trebe să cînt la nuntă. Luați-l pe tata pînă atunci. Pe urmă vin eu singur. Altfel mi se strică firma.

— Da ? făcu maiorul. O s-o cam amîne pe altă toamnă, dacă te vor numai pe tine...

Inspectorul șef se afla încă la locul accidentului de avion cînd primi, de la Fănică și Roșca, vestea că parte din infractori fuseseră deja prinși.

— Foarte bine. Ați muncit ceva, dar nu zadarnic, zise el. Acum trebuie scos și obuzul. Dar nu voi, sau

nu numai voi. Luați legătura cu unitatea de geniu. Roșca să se ocupe de aducerea unei dragline.

— Înțeles, tovarășe comandant, se auzi în radiotelefon vocea groasă a maiorului Fănică.

„Cum evoluează lucrurile, de la o extremă la alta! Fiecare caz trebuie înțeles în esența lui, în profunzime. Chiar dacă îți face plăcere sau nu !" gîndi Banu.

Povestea cu elicopterul avea alte dimensiuni. În discuțiile ce fuseseră purtate cu comisia tehnică, inspectorul își spusese clar punctul de vedere. Pentru el și oamenii săi dosarul rămînea încă deschis. Totul trebuia judecat cu temeinicie, chiar dacă alții au o atitudine mai superficială și nu vor bătaie de cap.

La întoarcere, pe drum cu cei doi ofițeri o discuție pe această temă.

— Pe noi ne interesează adevărul și numai adevărul, spusese el ofițerilor care se ocupau de cercetarea acestui caz deosebit. Unora le e teamă să-și recunoască greșelile. Ați văzut și voi. Dacă aparatul nu mai corespundea pentru zbor, de ce nu l-au scos din uz ? Era necesar să moară, tragic, niște oameni că nu știu cine să-și dea seama de anumite lucruri ? Dacă de la început știau că „datorită unor defecțiuni s-a produs accidentul" de ce-or mai fi venit pînă aici, ce să constate ? Le trebuiau justificări !... Dacă mecanicul acela va avea șansa supraviețuirii, lucrurile se vor lămuri cu certitudine. Și se pare că va trăi...

La rîu fuseseră aduse două dragline, nu una. Cînd Banu sosi, operațiunea de recuperare se declanșase.

— Trebuie lucrat cu atenție să nu înregistrăm vreun accident.

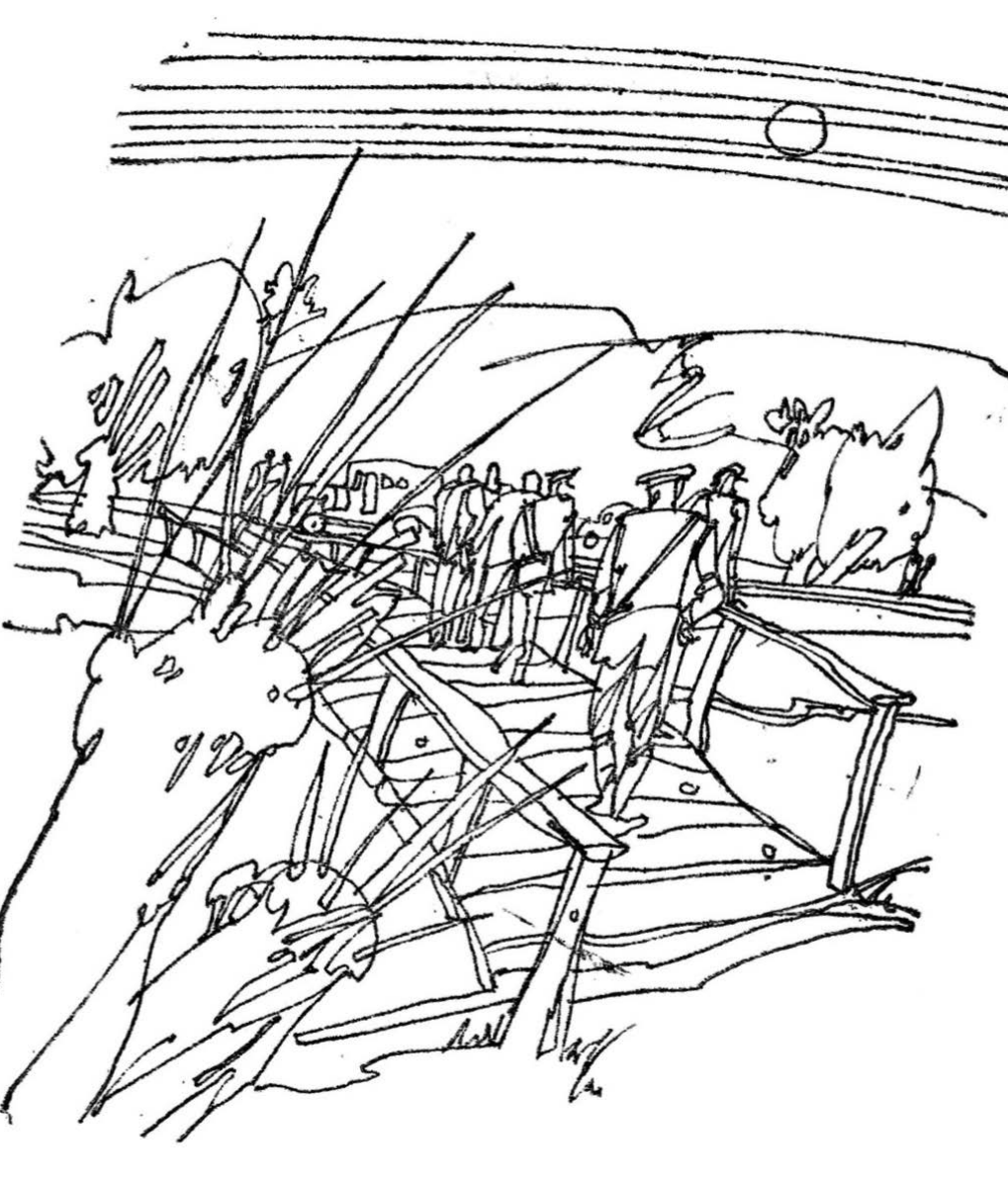

— Nu, nici o grijă tovarășe colonel, nu prezintă nici un pericol, atîta timp cît nu este atinsă capsa, zise maiorul.

— Unde sînt „eroii" care l-au scufundat ?

— Acilea sîntem, dom' comandant. Eu îs unul, Geralim mă cheamă, iar el e al doilea, Trandin. El m-a băgat în bucluc, „să ne pricopsim cu wiziki, kent și altele. Acu' intrarăm pe mîna lui' dom' Colombo. Oameni ne face !...

— Chiar aci, unde se caută, l-ați aruncat ?

— Ici-șa, dom' comandant, adecă acilea unde sapă mașinăriile astea mari cît vagonul. Da' l-o fi luat apa, că văz că nu e.

— Îl vom găsi. N-are cum să-l ia apa.

După cîteva ceasuri de trudă obuzul a fost scos.

La întoarcere Banu avu o convorbire scurtă cu Fătu și Tomescu.

— Făptașii nu sînt doar cei pe care mi i-ați arătat. Aici trebuie că a acționat un grup. Furturile arată că s-a lucrat sistematic și au fost mai mulți.

Trecuseră trei luni de spitalizare. Mecanicul supraviețuitor, Nanu T, scăpase. Trăia. Era în perioada de recuperare. El putea acum să explice amănunțit *ce* se întîmplase și *cum* se întîmplase.

„...plecasem în misiunea noastră, spre Scheleni. Timpul nefavorabil, cu nebulozitate, ploaie și vînt. Eram cu cei doi ofițeri și maistrul militar. Ofițerul pilot a pierdut orientarea și, pentru a găsi un punct de reper, a coborît aparatul jos, aproape de pămînt, apoi iar a urcat și iar a coborît, nu știu de cîte ori, așa, pentru a putea citi ce scrie pe tabla de lîngă sat. Coborînd prea mult, aparatul de zbor fiind greu și timpul nefavorabil, s-a lovit de o deni-

velare a terenului și știu că a luat foc. Noi am apucat să mai zicem : „adio fraților, am sfîrșit cu viața".

Miracolul trăirii mecanicului, aduse lumină într-un caz greu, în care se emiseseră, firesc, mai multe ipoteze privind cauza dezastrului. Oricum nu șnurul metalic de la fuselaj a fost cauza, așa cum comisia tehnică dăduse eronat verdictul, ceea ce ar fi deplasat răspunderea în seama celor care dăduseră aprobare de zbor elicopterului.

Între timp, prin Trandin și Geralim s-a identificat un întreg grup de hoți care vămuiau trenurile. A fost prins. Banu avusese dreptate.

O „licitaţie“ periculoasă

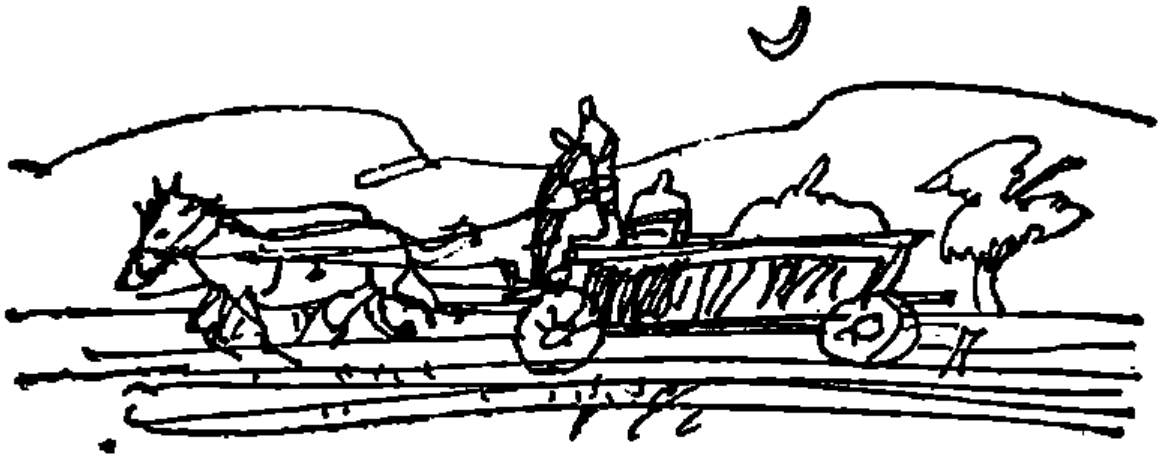

Primăvara venea cu paşi de melc, sfioasă, şi iarna se uita din cînd în cînd îndărăt, cu nopţi uneori geroase, cu ploi reci şi lapoviţă, cu vînturi zăpăcite învolburînd apele Dunării pe care pluteau sloiuri într-o zbatere continuă, ca nişte vietăţi ce ar fi vrut să scape din lanţuri.

Pe mal, cu toată vremea cîinească, era o forfotă continuă de oameni şi maşini, de buldozere şi tractoare, o mişcare permanentă, zgomote de motoare întărîtate, în lupta cu şleaurile adînci, cu noroiul lipicios, vîscos şi consistent. Şi, ca şi cum toate astea n-ar fi fost de-ajuns, bătrînul Danubiu îşi întindea degetele peste maluri, ameninţînd a revărsare.

Cei de pe şantier erau cu ochii pe calendar şi pe cer. Lucrările erau întîrziate iar de mai continua vremea aceea urîcioasă, care numai primăvară nu se putea numi, munca avea să meargă greu şi încet

și marele combinat n-ar mai fi putut intra în exploatare la data fixată...

Și-ntr-o dimineață, deodată, ca o lovitură de teatru, primăvara și-a intrat în drepturi și munca a început să-și arate roadele. Se muncea din greu pentru a se recupera zilele „negre". Oamenii parcă uitaseră ce este aceea odihnă. Se ridicau schele, se turnau fundații.

...Ca din pămînt halele imense prinseră contur; apoi schelele fură demontate și cînd începură lucrările de finisare, apărură și primele utilaje care trebuiau montate.

„Așa se face istoria", le spusese oamenilor săi maistrul Iftene, privind halele ridicate în timp record. Cuvinte simple, ale unui om simplu ce străbătuse țara-n lung și-n lat și ajunsese să lucreze chiar prin străinătate. Om dintr-o bucată, înalt, cu o privire deschisă, inteligent, căruia nu trebuia nici să-i spui de două ori să facă o treabă, dar nici să-i promiți ceva și să nu te ții de cuvînt. În peregrinările sale învățase destul de bine franceza. Așa se face că, în primele săptămîni cînd apăruseră pe șantier specialiștii străini, a trebuit să fie folosit ca interpret. Nu era deloc încîntat maistrul Iftene. Lui îi plăcea munca pe șantier, meseria lui, nu să repete ce spuneau unii și alții.

„Sînt ca un papagal, frate-meu, zău așa", se destăinuise el alor săi și toți făcură haz de nea Iftene franțuzul, că așa îl și porecliseră. Iar Iftene nu se supără. Rîse și el și încă din toată inima...

Leon sosi pe șantier cam pe la începutul verii și fără să piardă timpul se prezentă la rezidența firmei. Era așteptat încă de la începutul lunii mai, dar „unele

afaceri", după cum explicase el, îl siliseră să-şi amîne venirea.

Acum venise la post, jovial şi plin de sine.

— Voi sta aici, în România, cît va fi nevoie de mine. Am de gînd să impun anumite condiţii părţii române, dar şi firmei care m-a trimis aici. Astea au fost primele lui vorbe.

Venise la volanul unui „Mercedes" negru, decapotabil, ultimul tip, adunînd de pe străzile oraşului toate privirile şi, în acelaşi timp, invidia colegilor săi.

A fost prezentat şi părţii române unde s-a întreţinut destul de cordial, mai cu seamă că se descurca destul de bine în româneşte. Aşa că translatoarea Marcela nu avea decît să asiste, să privească şi să-i corecteze în gînd greşelile inerente de pronunţie.

Leon se îmbrăca elegant şi se mişca degajat. Avea alura unui om care a reuşit în viaţă şi căruia nimic nu-i este imposibil.

Directorul complexului industrial, îl întrebă ce funcţie va îndeplini şi unde doreşte să-şi stabilească biroul : în şantier, în oraş ? Dar locuinţa ?

— Sînt electronist, domnule director, răspunse el. În ceea ce priveşte biroul şi locuinţa, voi găsi, cu ajutorul dumneavoastră şi al şefului nostru de aici, ceva potrivit. Nu sînt deloc pretenţios. Un lucru însă v-aş ruga, domnule director, oamenii cu care voi lucra să pună întrebări puţine şi să facă treabă de calitate.

— Foarte bine, domnule Leon, sînt sigur că o să cooperăm bine. Sînt sigur că oamenii n-au să vă sîcîie. Numai în cazul cînd va fi de lămurit ceva... E logic, nu ?

— Desigur, desigur, n-am să mă supăr, domnule director, dar nu pentru orice fleac să mi se pună în-

trebări. Asta am vrut să spun cînd m-am referit la întrebări...

Afară era cald. Aerul tremura subțire în lumina aurie a soarelui iar sălciile de la marginea fluviului moțăiau leneșe.

Reprezentantul firmei îl conduse pe noul venit, la birourile repartizate partenerului străin, arătîndu-i încăperea în care urma să lucreze.

— De fapt o să fiu mai mult pe șantier, zise Leon după ce-și aruncă ochii prin biroul spațios, mobilat elegant. În primul rînd aici e liniște... relativă liniște, se corectă el grăbit și scoase pachetul de țigări din buzunar și bricheta după care își aprinse o țigară. Trase un fum cu sete și privi pe fereastră, afară, spre șantier.

— Și în al doilea rînd, sau al treilea rînd ?... își încreți fruntea reprezentantul firmei.

— Se poate observa totul de aici, adică spre incinta șantierului...

— Domnule Leon, i se adresă Iftene în franceză, rugămintea noastră este să nu faceți rabat calității montajului, vă rugăm să respectați contractul așa cum și noi îl respectăm și să participați efectiv la montaj. Erau în cuvintele maistrului Iftene un repros nedisimulat, o nemulțumire vădită față de calitatea muncii specialistului străin. Și Iftene avea dreptate. Leon venise cîteva zile la rînd cu ochii cîrpiți de somn, cu cearcăne vinete, duhnind a alcool și se încuiase în biroul său fără să-i pese că era nevoie de el pe șantier, acolo, la montaj.

Venise toamna, bucate se făcuseră destule, se făcuse și vin, mult vin.

În satele din jur nunțile se țineau lanț, iar domnul Leon, căruia îi plăceau petrecerile, dădea curs cu politețe invitațiilor care i se făceau, de cele mai multe ori prin intermediul Marcelei, translatoarea, pentru care Leon avea o mare slăbiciune.

Marr, reprezentantul firmei, încercase, în cîteva rînduri, să-l atenționeze, dar domnul Leon i-o tăiase scurt : „domnule Marr, ești dumneata rezident în acte, dar în realitate eu sînt. Îmi cunosc atribuțiile și vă rog să mă lăsați în pace. Cred că este și interesul dumneavoastră."

„Deci, maistrul acesta care vorbește și limba țării mele mă ia la întrebări ? !... Bine," și Leon îl privi printre pleoapele îngustate pe Iftene care, după ce îi spusese ce avea de spus, aștepta răspunsul străinului.

— Cît cîștigi dumneata ? îl întrebă pe ton inchizitorial străinul.

— Destul ca să-mi cresc copiii și să pun și ceva de-o parte, răspunse Iftene, puțin agasat de tonul insolent al străinului.

Leon începu să rîdă.

— Și pentru atîta te spetești dumneata ? Eu cîștig de cîteva ori mai mult.

Maistrul care nu se descumpăni, îl privi drept în ochi pe străin și-i vorbi calm, stăpîn pe el :

— Ascultă, domnule, eu aici, adică noi, construim ceva extraordinar pentru noi, pentru țară, ca să nu ne mai ploconim la alții. Cunoști cît de cît istoria românilor ? Să știi că la noi e un proverb plin de înțelesuri : „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face !"

„Al dracului individul", își zise Leon și surîse stingherit.

— Înțeleg, zîmbi el, că nu prea aveți motive să fiți mulțumit de mine, de activitatea mea. Cred însă

că vom conlucra mai bine de acum încolo... Aveți cuvîntul meu.

— Va fi bine dacă va fi așa, zise Iftene. Fiecare să-și facă datoria. Este, domnule Leon ?... Cu bine. Vă aștept în hala de montaj. Se întoarse scurt pe călcîie și părăsi biroul.

Rămas singur, Leon scoase agenda din buzunarul hainei și notă, oarecum intrigat, „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face" — maistrul Iftene. Ar fi trebuit să mi-l apropii. De avut în vedere. Închise agenda de care nu se despărțea niciodată și pe care o păstra cu sfințenie.

Se ridică și ieși. Hala de montaj nu era departe. Ajunse curînd lîngă tablourile ce trebuiau montate. Oamenii lucrau drăcește. Broboane de sudoare le înfloreau pe frunte și se scurgeau pe obrajii încinși de efort. „Nu-mi pot explica în ruptul capului patima asta cu care muncesc... De ce oare ?"

Se apropie de Iftene și-l întrebă în ce stadiu se află cu montajul, dacă a avut necazuri, după care se apucă să lucreze.

„Îi umblă mîinile" constată Iftene pentru el, admirativ. Avea însă ezitări, se oprea din lucru chibzuind prea mult, pentru un specialist ca el. Sau era prea absent, după atîtea petreceri. La un moment dat își aprinse o țigară urmărind munca celorlalți. Nimeni nu-l băgă în seamă.

Locotenentul Mircescu văzu lumină în biroul directorului Martin și se îndreptă într-acolo. Trebuia neapărat să discute cu el despre aportul străinilor la montarea agregatelor precum și despre probleme legate de comportarea lor în obiectiv și în afară. Știa cîte ceva despre fiecare tehnician. Colaborarea, după

părerea sa, „nu era ca la carte". Pe undeva scîrțîia ceva, parcă cineva încerca să pună bețe în roate. Urcă pe scări la etaj și bătu în ușa biroului directorului.

— Intrați, vă rog, se auzi vocea guturală a directorului.

— Bună seara, tovarășe director general. Am văzut lumină și am trecut pentru cîteva minute pe la dumneavoastră, zise Mircescu.

— Sînteți binevenit oricînd, tovarășe locotenent. Vă rog luați loc... O cafea ?

— Ooo, nu, mulțumesc. Este prea tîrziu pentru cafea.

Directorul, deși mult mai în vîrstă decît tînărul său interlocutor, se simțea bine în compania acestuia. Îi plăceau optimismul său, încrederea în viață, luciditatea în tot ceea ce spunea sau făcea.

— Tovarășe director, întrebă Mircescu, sînteți mulțumit de calitatea lucrărilor de pe șantier ?

Directorul Martin nu se aștepta la această întrebare. „Deci, Mircescu are informați că pe undeva scîrțîie ceva și el încă nu știe unde"...

— Sincer să fiu, specialiștii noștri nu s-au plîns pînă în prezent de calitatea montajului, ci doar de unele întîrzieri și cîteva defecțiuni pe care firma străină le va remedia. La fabrica III se pare că avem unele greutăți. Am discutat cu reprezentantul Marr și m-a asigurat că va lua măsuri imediate. Mi se pare un individ corect. Prin el rezolvăm toate celelalte probleme ale specialiștilor care, trebuie să recunosc, nu sînt nici ușoare, nici puține.

— Într-adevăr, nu sînt ușoare, tovarășe director. Nu știu ce mă face să cred, dar întîrzierile de care am luat cunoștință parcă ar avea un scop anume... Care ar putea fi acel scop ?

Între cei doi bărbați se lăsă tăcerea. Se auzea doar bîzîitul ventilatorului, ca zumzetul unei insecte uriașe. Directorul Martin privi, oarecum nedumerit, chipul ofițerului. Oare vorbise serios ? După timbrul vocii și după chip, se pare că da.

— Din cîte cunosc, tovarășe Mircescu, întîrzieri mai mari avem, într-adevăr, la fabrica III. Nu ne-au fost livrate încă toate utilajele. Mai ales cele la fabricarea cărora participă o serie de furnizori. Problema este oficială. Nu au ascuns-o nici ei pentru că nu au interesul. Altceva nu văd. Știți dumneavoastră mai mult ? întrebă la rîndu-i directorul.

— Profesii diferite, ați zis dumneavoastră, foarte bine, fu de acord Mircescu. Eu, deși sînt implicat direct în construirea acestui complex industrial gigant, deși trăiesc mai mult aici, trebuie să văd asemenea omului de afară, dar care cunoaște totul din interior. Și interesul nostru cred că-l înțelegeți, fără îndoială : valori mari... Firește, nu putem încă acuza pe cineva de lipsă de loialitate. Departe de mine gîndul acesta. În acel moment se auzi soneria telefonului. Mircescu tăcu. Directorul ridică receptorul.

— Vă caută centrala industrială, îl informă operatoarea. Vreți să vorbiți ?...

— Bineînțeles.

— Aveți legătura, se auzi din nou vocea plăcută a acelei femei nevăzute.

— Alo, da... Martin. Bună seara... Operativă, la Centrală ? Mîine dimineață ? Păi, nu se putea amîna ?... Nu ? Am să încerc totuși. Dar dacă trimit pe inginerul șef ?... Nu se poate ? Bine, am să fac

tot posibilul să vin. Și închise. O nouă zi chinuită, adică pierdută, se plînse el lui Mircescu.

— Cred că mai puteți apuca cîteva ceasuri de somn... Trebuie să fiți odihnit mîine ! îl avertiză, în glumă, ofițerul, ridicîndu-se. Eu am plecat. Noapte bună !

Știa că Martin dormea aici, la sediu. Avea o garsonieră în oraș, dar mergea foarte rar acolo.

— Am să vă conduc eu. Și așa, la ora aceasta, nu mai este nici o cursă către centru. De acord ? întrebă Martin.

— De acord, rosti Mircescu.

Marcela luase parte și ea la cheful organizat de Leon și acum revenise să facă ordine în apartament. „Vai, mai rău ca porcii" ! exclamă ea. Pe jos, pe fotolii, pe scaune, zăceau sticle goale, pachete de țigări mototolite, aruncate la întîmplare, scrumul de țigări risipit pretutindeni. „Mai bine luam o femeie să mă ajute, își zise ea. Dar dracu' știe dacă n-o să împînzească orașul cu fel de fel de bazaconii. Și așa cred că cei de la miliție au pus ochii pe mine. Poate și pe Leon, pe toți care vin aici noapte de noapte". Se apucă de treabă cu nădejde, astfel că după cîteva ore reuși să pună casa la punct. Luă din debara o sticlă de „Metaxa", o desfăcu și o duse la gură sorbind încet. Simți lichidul parfumat cum îi cuprinde cerul gurii cu o căldură plăcută. Puse sticla la loc și intră în bucătărie să pregătească ceva ușor pentru ei doi. Era duminică și ea era liberă. Blocul cu o singură scară fusese repartizat specialiștilor străini care, în marea lor majoritate, veniseră și cu familiile.

Administratorul blocului, Staicu, care avea un birou improvizat în uscătoria de la parter și mai tot timpul se afla acolo, fiind pensionar, bătu la ușă.

— Imediat ! ciripi Marcela. Dînd cu ochii de administrator, tresări surprinsă. Aaa, dumneata erai, nene Staicule ! Poftim, intră, și deschise larg ușa, închizînd apoi în urma musafirului.

— Ce face domnișoara Marcela ? întrebă administratorul familiar, încercînd un surîs binevoitor, în timp ce se așeza pe scaun. Ehe, tinerețe, tinerețe, ! oftă el clătinînd din cap.

Marcela era îmbrăcată într-un capod decoltat care-i dădea la iveală pieptul plin, pietros și ațîțător. Staicu trase cu coada ochiului, mai mult decît s-ar fi cuvenit, spre decolteul Marcelei, după care oftă iar, ușor, a regret.

— Mulțumesc, destul de bine, auzi glasul femeii. Vrei un coniac grecesc sau o țuică de-a noastră, nene Staicule ?

— E bun și coniacul grecesc și cel franțuzesc, da' să știi că țuica, dacă-i veritabilă, n-o bate nimeni și nimic. Și după aia o cafea și-o țigară bună. Domnul Leon a plecat undeva ? strigă el.

— Nu, răspunse Marcela din bucătărie, unde pregătea cafeaua. Adică nu e plecat din oraș. S-ar putea să fie la club sau pe șantier. În ultimul timp s-a cam ciondănit cu Marr, șeful lor.

— Nu-i nimic. Ei se ceartă, ei se'mpacă. Afacerea cu noi să meargă bine, după aia pleacă fiștecare de unde a venit, explică concesiv Staicu.

Între timp Marcela așeză pe masă paharul cu țuică, cafeaua și un pachet de Kent.

— Şi ce are cu dumnealui ? se interesă curios Staicu.

— Nu prea-l înghite, asta-i, decretă Marcela, ridicînd din umeri. Leon, ca specialist, e as la ei. Aşa că acest Marr ar cam trebui să nu-şi bage nasul în distracţiile lui... Adică ale noastre, completă ea cu jumătate de gură. L-a ameninţat că o să-i scrie soţiei lui. Asta l-a enervat pe Leon. Singurul lucru care-l deranjează, ăsta-i.

— N-are a face, fetiţo. Dacă ăsta o să-l trimită înapoi ? Ce faci ? Se discută, de la o vreme, pe seama voastră, adăugă mustrător Staicu.

— Nu-mi pasă, replică Marcela indiferentă. Şi ce dacă are familie şi discută lumea pe seama noastră ? Mie îmi place să fiu lîngă el. Nu-i nici o crimă. Leon e un gentlemen. Mi-a promis ceva şi cred că se va ţine de cuvînt...

Staicu dădu din cap şi mustrător şi neîncrezător în acelaşi timp şi se ridică de pe scaun.

— Mulţumesc domnişoară pentru trataţie şi sper să ne mai vedem. Ehe, bătrîneţea asta !... zise el păşind greoi, cu paşi tîrşîiţi, bătrîneşti. Cînd văd pe alţii că se bucură de viaţă... Ai ceva împotrivă dacă iau ţigările cu mine ? întrebă el, băgînd deja pachetul în buzunar.

— Te rog, nene Staicule, şi să mai treci pe la mine. În definitiv, blocul acesta este ca şi casa dumitale...

Staicu era văduv de cîţiva ani. Singurul copil îi murise de scarlatină. Pensionar de doi ani, fostul şef de gară, Staicu, luase în primire, încă din primăvară, administraţia blocului. Trăia din pensie şi din ce mai

primea ca administrator și ceva peste de la unii locatari ca să „închidă ochii și să n-audă" cînd era de auzit sau de văzut ceva... Dar singurul străin la care intrase în apartament era Leon, o fire deschisă, „larg la mînă" cu care, într-un fel, devenise un pic prieten. O țigară bună, o băutură fină îi plăceau bătrînului. Administratorul știa cîte ceva despre fiecare și, mai ales, despre unele din soțiile noilor locatari, care deja își creaseră „relații" în afară...

Coborî în „biroul" său și se apucă să citească ziarul, pufăind mulțumit din țigară.

— Bună ziua, domnule Staicu ! îl salută cineva.

Bătrînul ridică ochii din ziar și răspunse, nu fără plăcere.

— Să trăiți, domnule Leon, gata slujba pe ziua de azi ?

— Gata, domnule. Mai dau și eu cîte o mînă de ajutor, chiar și duminica. Trebuie să recuperăm... Nu vreți să urcați pînă la mine puțin ? îl invită el cordial.

— Lăsați pentru altă dată, veni răspunsul. Apoi, parcă desconspirînd un secret, vă așteaptă domnișoara Marcela, sus.

— Atunci, mă duc. E păcat să fac să aștepte o făptură atît de drăguță un întîrziat ca mine... Dar o să cobor la dumneata, zise el, făcîndu-i strengărește cu ochiul și își continuă urcatul scărilor.

Așa cum promisese, Leon coborî la bătrînul Staicu. Luase cu el cîteva sanvișuri, o sticlă de țuică și țigări. Nu era pentru prima oară cînd aveau loc asemenea întîlniri amicale. Obișnuiau să stea la taifas în fața unui păhăruț de țuică. Leon îi po-

vestea despre țara lui, despre locurile pe care le văzuse în călătoriile sale de afaceri, despre oameni pe care-i cunoscuse, despre obiceiurile lor. Pentru Leon era și o șansă, după cum îi explicase Marcelei, aceea de a vorbi românește. Leon reținuse din cele ce-i povestise, la rîndul său, bătrînul că acesta participase la lămurirea țăranilor pentru a se înscrie în gospodăriile agricole colective, cum li se spunea pe-atunci.

— A fost greu la început, zise bătrînul, dar oamenii au înțeles că e mai bine să fie așa, să se lucreze în comun și în mod egal să aibă toți.

Leon observă că interlocutorul său fusese expeditiv în apreciere. Adică n-ar fi fost chiar așa, și-l întrebă :

— Nu s-au împotrivit deloc ?

— Unde am lucrat eu, nu. Unii mai înstăriți au oscilat. Poate că-n sufletul lor n-ar fi vrut, dar și-au dat seama că ar rămîne în afara satului și...

Leon turnă din nou țuică în paharul lui Staicu.

— Și acum ce se întîmplă ? întrebă insinuant Leon.

— Mulțumesc bine... Toate bune și la locul lor. Numai că mulți țărani migrează către industrie care se dezvoltă puternic și mi-e teamă că vom rămîne fără țărani. Dar se va găsi o soluție. Mecanizarea acu' e peste tot. Mai bine să lucrează cu tractorul decît cu plugul tras de boi...

„Bătrînul e șiret, și bine informat, se gîndi Leon. Țăranii din România n-o duc rău deloc. Nunțile la care am fost, casele în care am intrat îmi spun că oamenii de-aici sînt înstăriți, au ce le trebuie".

— Înseamnă că o duc mai bine ca înainte, reflectă Leon cu voce tare.

— Ohoo. Păi se poate ! Au program ca și la întreprindere, zîmbi maliţios Staicu. Acu' nici chiar dacă i-ai da înapoi pămîntul, adică așa ca înainte, și nu l-ar mai lua ei.

Ciocniră și băură. Era o ţuică curată din prune dulci, pe care Leon o primise cadou duminica trecută de la un nuntaș pe care-l luase în automobil.

— Domnule Staicu știi pe cineva, în orașul ăsta care cunoaște bridge ? întrebă fără nici o legătură cu cele discutate înainte, Leon. Marcela care, m-am convins, are destule relaţii, nu a putut să-mi prezinte pe cineva.

— Ce-i ăsta, un joc ? întrebă curios Staicu.

— Da, un joc. Și încă unul foarte frumos. Sînt și campionate și Olimpiade. Un singur coleg de-al meu și cu soţia lui îl știu. M-ar interesa dacă dumneata cunoști pe cineva, insistă Leon, altfel voi fi nevoit să merg aproape mereu la București. E foarte greu, obositor și costisitor dar pentru pasiune nu te uiţi la bani...

— Păi să văd ce pot face. O să încerc să vă ajut, cu plăcere. Am un cunoscut, doctor, s-ar putea să știe el. N-aţi întrebat și pe colegii români dacă-l știu juca ?

Leon rămase puţin încurcat. La lucrul acesta nu se gîndise. „Dar cu cine să joci ? Cu Iftene, care nu poate scăpa de grijile familiei și probabil cade mort de oboseală după atîta alergătură prin șantier ? Cu Berbec, inginerul de la instalaţii, sau poate cu cel de la compresoare ?“

Marcela terminase liceul din localitate cu medie destul de bună, doi ani la rînd dăduse examen de admitere la facultate, dar fără succes. Apoi, se înscrisese la şcoala de stenodactilografie, unde învăţase să vorbească destul de curent italiana şi franceza pentru care obţinuse şi atestat de traducător. Ar fi rămas în Capitală, dacă nu ar fi avut o încurcătură cu un coleg, soldată cu naşterea unui copil, pe care, acum, îl avea la părinţi. Cu toate că acel coleg voise s-o ia în căsătorie, ea refuzase. Gîndise în cele din urmă că o căsătorie i-ar fi blocat posibilitatea de a urma o facultate, lucru la care nu renunţase încă.

După absolvirea şcolii se înapoie în oraş şi fu angajată ca translatoare. O ajutase şi un unchi, care lucra în Centrala industrială.

Părinţii uitaseră şi ei de necazul pe care-l avuseseră cu fiica lor şi sperau într-o revenire la o atitudine mai realistă şi, desigur, la o căsătorie. Dar Marcela avea alte gînduri. Îi plăcea viaţa, era dornică de plăceri, îşi căuta distracţii. „Să mă bucur de anii mei, de tinereţea mea", spunea adesea prietenilor ei. Era înaltă, avea ochi verzi, cu genele lungi şi sprîncene perfect arcuite, iar părul blond, tăiat scurt, îi dădea un aer ştrengăresc, de fată fără griji, care iubeşte nespus de mult viaţa. Avea mersul elastic cu o uşoară legănare discret incitantă. Fără îndoială avea un farmec deosebit.

Trupul mlădios, figura detaşată, gura frumos desenată nu-i scăpaseră lui Leon, chiar dacă o privise, la început, în treacăt. „Este un exemplar reuşit",

constatase el, ca un „expert". Se interesase apoi printr-un alt tînăr translator cine este fata, aflase ce-l interesa și începuse s-o curteze cu asiduitate. Prilejuri erau destule. Se obișnuia ca translatorii să meargă la club, spre a fi cît mai mult timp utili străinilor.

Într-una din seri, Marcela a fost invitată cu încă o colegă la masa lui Leon. Acesta le-a tratat cu băuturi fine și țigări străine, au vorbit, au dansat. S-au despărțit tîrziu.

— Mi-ar face plăcere să vă mai întîlnesc, rostise Leon, persuasiv, ținîndu-i mîna în palma sa fierbinte și privind-o în ochi pe Marcela. Păcat de timp, și-i sărutase tandru mîna, sorbind-o din ochi, oftînd cu eleganță.

Marcela rămase uimită cîteva secunde. După care acceptă nonșalant invitația lui Leon.

— Comme vous voulez, monsieur, au revoir ! rostise ea.

— Á bientôt ! răspunse satisfăcut străinul, care-și dădu seama că ușile către o idilă cu Marcela sînt deschise...

...Leon se întîlni cu Marcela și în cursul săptămînii și nu-i fu greu să-și dea seama că femeia îl acceptă și-l simpatizează. Îi făcu cîteva mici cadouri iar la întoarcerea din concediu îi dărui o brățară pe care Marcela încercă să i-o plătească. Leon însă făcu pe supăratul : „Această nimica toată, pentru prietenia noastră, e prea puțin..."

Marcela, cînd nu era invitată la club, rămînea cu prietenii ei vechi, cu care se distra, dar gîndul îi aluneca tot mai des spre Leon.

În raportul pe care locotenentul Mircescu îl înaintase șefului său, menționase și faptul că Leon „este un om inteligent, volubil, pasionat jucător de bridge. Îi interesează viața țăranilor, are neînțelegeri repetate cu Marr, reprezentantul firmei."

De unde interesul ofițerului pentru acest cetățean străin ? Leon își crease relații interesante, curioase, prin eterogenitatea lor: administratorul Staicu, medicul dispensarului din Complex, translatoarea Marcela și alte persoane din localitățile din jur. În plus, prietenia cu acel Dornea din Centrală, cu o anume literată, Varga, și amicii ei, ieșirile pentru divertisment pe fluviu, în amonte și aval, fără un punct precis...

În afară de faptul că Marcela era o femeie frumoasă, ce altceva îl tentase pe Leon să și-o apropie ? Poate unchiul ei, care lucra la Comerțul exterior ? Paravan ? Ce anume ?

Mircescu fusese obligat să-și aleagă o pistă îndrăzneață, dar sigură, pentru elucidarea preocupărilor acestui Leon, destul de tenace, răbdător chiar (montajul doar avea să dureze mai mult de doi ani) cuprins subit de poftă de muncă și de relații. „De ce se prezentase mai tîrziu ?", se întreba Mircescu. Avusese, într-adevăr, de primit și rînduit o moștenire, așa cum își motivase întîrzierea ? Sau era altceva ? Dacă da, ce anume putea fi ? Ipoteze, ipoteze, nimic cert".

Deși tînăr, locotenentul Mircescu simțea că pe undeva bate un vînt ușor, care putea deveni furtună... Dar pe unde ?

...Raportul a fost citit cu atenție de șeful său, care, la rîndu-i, a adnotat cîteva probleme ce trebuiau de-

taliate. Pînă acum erau doar suspiciuni. Totul trebuie verificat în amănunțime. De aceea atașă la raport o serie de indicații : „Leon are mînă liberă și se pare că are indicația culegerii de informații (de văzut contactele sale). Atenție la lucrările celor care se află în anturajul său... etc."

— Mircescule, raportul tău e bun, dar nu-i complet, îi spuse șeful tînărului ofițier, de cum îl văzu. Trebuie să mai fixăm anumite linii prin care să zădărnicim activitatea domnului Leon. Rezolvă problemele adnotate pe raport cît mai repede. Numai după aceea vom discuta. În cîteva zile trebuie să fim cu lucrarea la tovarășul comandant. Dacă ai nevoie de ajutor, îți dau pe locotenentul Mincu, însă numai pentru puțin timp. Are și el destule pe cap.

— Am înțeles, tovarășe căpitan. În ce privește ajutorul, poate mai tîrziu, adăugă Mircescu. Să trăiți !

Se retrase în biroul său și citi cele ordonate de șef. „Mai avem mult de lucru, dar mărșăluim. Prietenul meu, nea Staicu administratorul îmi va fi de un real ajutor. Chiar în seara asta îi voi face o vizită acasă. Mă cunoaște de cînd eram copil, de cînd mergeam în gară să văd cum vin și cum pleacă trenurile. Bătrînul poate să-mi dea și alte relații..."

Notă în agenda de lucru problemele urgente de rezolvat. Trebuia să acționeze cu grijă, să țină seama de fiecare amănunt, de fiecare nuanță.

...Continuarea convorbirii cu directorul general Martin se tot amîna. Locotenentul Mircescu era ocupat pînă peste cap cu rezolvarea sarcinilor încre-

dințate de șeful său. Fiecare problemă ivită pe parcursul verificărilor trebuia soluționată temeinic și operativ. Dar cum ? Încercase de mai multe ori să construiască un scenariu punînd cap la cap toate itinerariile de deplasare, lista persoanelor cu care a intrat în contact și locul de rnuncă al acestora etc. Simțea că se află pe un drum corect, dar încă nu putea închega nimic definitiv.

Leon, însoțit de Marcela, se deplasase în nordul țării, prin zone care, desigur, îl interesau. Înnoptase la moteluri retrase, unde, de cele mai multe ori, recepționerii, în schimbul unor oacșișuri grase, nici măcar nu-i treceau, cum se obișnuiește, în registrele de cazare. Și, ceeea ce era curios, zonele respective fie erau cunoscute ca bogate în diferite minereuri rare, fie erau tocmai supuse unor cercetări geologice. Se găseau destui gură-cască care să scape tot felul de informații despre unele și despre altele, așa numai ca să pară grozavi în fața lui Leon. De altfel, Leon, cel distant față de specialiști la complexul industrial, era în toate aceste excursii vesel, generos, prietenos și risipitor.

Tocmai aceste deplasări au dat de gîndit celor care se ocupau de caz. Cu toate că încerca să-și șteargă urmele pe unde trecea, totuși activitatea nu-i putea rămîne neobservată. Începuse să se lege ceva. Erau în mișcarea aparent haotică a lui Leon cîțiva „pași" obligatorii. Nu era un dans absolut întîmplător. Un asemenea pas a atras iar atenția : vizitele la reprezentanța țării sale, după fiecare deplasare „pe teren".

Marcela era prea mulțumită de „iubirea" cu care o înconjura Leon ca să poată bănui ceva rău. În de-

finitiv, ea nu era altceva decît partenera de drum a străinului, translatoarea.

— Să știi, Leon, că a început să se vorbească pe seama noastră, îi zise ea odată. Mi-a spus nenea Staicu.

— Și tu ce-ai răspuns ? o întrebase el turnînd coniac în pahare.

— Că nu-mi pasă. Că lumea vorbește multe, că d-aia-i lume, dar dacă n-o bagi în seamă, pînă la urmă, te uită și te lasă în pace.

— Da. Înțeleg ! Leon părea puțin iritat. Am să văd ce-i de făcut. De-ar fi numai atît... rosti ca pentru sine. Cu unchiul tău ai vorbit ? o întrebă el. Trebuia să-i facem o vizită.

— N-am vorbit încă cu el. Cînd va reveni, vom merge la el. E plecat într-o delegație, undeva, într-o țară orientală.

Marcela, îmbrăcată într-un provocator neglije, se ridică de pe canapea și-i puse mîinile ușor pe umeri în timp ce îl privea blîndă și supusă ca o sclavă, cu o neascunsă tandrețe.

— De acord, de acord, o asigură el. Avem timpul înainte, sau tot timpul... Apoi se lăsă îmbrățișat, mîngîiat de Marcela. La rîndul lui, Leon îi mîngîia fața, trupul, picioarele, bucurîndu-se de frumusețea și tinerețea femeii de lîngă el. Cred că-i un chin pentru tine să-ți depilezi picioarele în fiecare zi. Trebuie să știi că-mi plac mai mult femeile nedepilate, chiar dacă ele, sau unii bărbați, cred că nu sînt prea estetice... Te vreau așa, naturală. Nu-mi plac nici femeile ca-

re-şi pensează sprîncenele, nici cele cu gene false. Pe scenă se admit, în viaţa de toate zilele în nici un caz. Nu sîntem sătui de toate lucrurile astea sintetice care ne înconjură ?

Marcela se gîndi că totuşi Leon o iubeşte cu adevărat şi că neliniştile ei nu erau motivate. Un val de bucurie şi plăcere o cuprinse şi închise ochii lăsîndu-se purtată de beţia unor noi vise.

— Aş vrea să-ţi cer ceva, foarte simplu de altfel, zise Leon, mult mai tîrziu, pe cînd fumau amîndoi, cocoţaţi în acelaşi fotoliu.

— Orice, îi răspunse femeia, bucuroasă că, în sfîrşit, i se cere ceva. Era bărbatul faţă de care se simţea, de la un timp, obligată să-i fie utilă.

Administratorul Staicu trebăluia pe sub bolta înaltă de viţă pe care se legănau ciorchini de struguri neculeşi încă. Se auzi poarta şi, nu după mult timp, locotenentul Mircescu apăru.

— Bună seara, nene Staicule, şi sănătate ! îi ură tînărul locotenent.

— Bine aţi venit, se bucură sincer bătrînul. Mi-e tare urît în singurătatea asta a mea. Dacă aş fi mai tînăr cu cîţiva ani, mi-aş lua o muiere să mai am cu cine schimba o vorbă.

Rîzînd, locotenentul Mircescu se aşează alături pe banca din lemn.

— Nene Staicule, dacă eu aş arăta ca dumneata la vîrsta dumitale, chiar că mi-aş lua una, şi-ncă tînără...

Bătrînul rîse cu poftă dezvelindu-şi dinţii sănătoşi. Apoi intră în casă şi după un timp se întoarse cu un

coș din nuiele în care se lăfăiau struguri aurii cu boabe mari, parfumate.

— Din producție proprie, se lăudă bătrînul. Vă pot servi și cu altceva, dar știu că nu vă prea îndemnați cu băutura. Un strugure, ehee, face mult. Vă rog să serviți.

— Nici vorbă, nea Staicule, încă n-am ieșit din serviciu. La noi serviciul e douăzeci și patru din douăzeci și patru...

Întunericul se întinsese peste tot și răcoarea alungă căldura de peste zi.

— Să intrăm înăuntru, propuse administratorul. Nu mai merge să fac pe viteazul, cu oasele mele bătrîne...

Intrară în casă și după un timp, în care discuția se concentrase în zonele de interes ale lui Mircescu, bătrînul remarcă :

— Sînt treburi necurate la mijloc ! Domnul Leon dispare zile la rînd, sub pretextul că se află la nu știu ce centrală. Dar, pasămite, nu sînt decît vorbe. Adică, minciuni vreau să zic. De cîteva ori l-am auzit eu discutînd cu Marcela, cum îi spunea să se pregătească și să revadă itinerarul. Colindă prin țară, aiurea, așa s-ar părea, că nu dă pe la mănăstiri sau locuri istorice. Caută și el alte locuri, că, slavă domnului, frumusețe și bogății sînt peste tot. Nu-i așa ?

— S-ar putea, răspunse locotenentul căzut pe gînduri. Cînd ați discutat, v-a propus ceva ?

— Păi de asta v-am și chemat, precizâ bătrînul. El crede că sîntem de acum prieteni vechi și ar îndrăzni să-mi ceară ceva, dar n-a făcut-o încă. Probabil, în

funcție de ce-i voi spune eu, își vor face un alt itinerar. În schimb, am aflat ce-l interesează și cred că-i bine să cunoașteți și dumneavoastră.

— Ce anume ? întrebă Mircescu, stăpînindu-se să nu sară de pe scaun. Spera că relatările bătrînului vor completa fișa preocupărilor străinului... Și Mircescu nu era departe de adevăr.

— Pe unde avem noi mine de cupru și alte minereuri rare, începu să explice bătrînul. Și fabrici. Mi-a și spus o poveste despre prima lui pasiune, cea de geolog. Eu l-am ascultat și-am văzut unde bate... Și-o tîrăște și pe fata asta după el. O s-o bage în bucluc și pe ea. Eu i-am zis Marcelei, dar ei nu-i pasă.

Între cei doi iarăși se lăsă tăcere. Bătrînul, îngîndurat, îl întrebă pe Mircescu.

— Ce vrea în definitiv, Leon ăsta, tovarășe locotenent ? Specialiștii și familiile lor îl evită, și-apoi am observat că parcă le-ar fi teamă de el.

Au discutat pînă seara tîrziu. Mircescu aflase lucruri importante de la bătrîn. Acum se putea trece cu toate forțele la acțiune.

Începuseră iar ploile. Asfaltul drumurilor era acoperit cu mîzgă. Într-o asemenea zi, mohorîtă, cu ploaie și vînt rece Leon revenea dintr-una din „excursiile" sale. Alături de el dormita Marcela, obosită de drum și nopți pierdute. Mercedesul înghițea lacom kilometri, roțile fîșîind monoton. Leon conducea bine, dar riscant. Curbele „furate" dovedeau îndemînare, dar și imprudență. La intrarea în orașul de pe malul fluviului, mașina nu mai putu fi însă

stăpînită și o luă razna, sărind peste șanțul șoselei și oprindu-se în casa unui cetățean. Scena era cumva și de rîs și de plîns. Nu e un nimic să te pomenești cu ditamai Mercedesul în vatră și, totodată, să te vezi, pe timpul ăsta năbădăios, la început de iarnă, fără adăpost.

Marcela fusese accidentată, nu se știa încă dacă era grav sau nu. Leon părea afectat de accident. Sau cel puțin așa căuta să arate. Ieși cum putu din „Mercedesul" boțit și adresă gazdei :

— Domnule, plătesc totul. Nu vreau tam-tam. Adică mult zgomot. Vă rog să aveți încredere în mine, rosti el, încercînd să potolească omul. Acesta, după ce se liniști din spaima trasă fu cuprins de mînie. Iarna bătea la ușă și el era fără adăpost.

— Bă, unde dracu' te afli, bă, de te dai așa mare ! Cine ți-a pus, mă, covrigul ăla în mînă, că-l mănînc, arată-mi-l. Nu puteai să intri la altul mai cu stare ! Ai pus prinsoare cu fîșneața asta să mă lași cu ai mei în ploaie, lua-te-ar dracu' de neisprăvit, că nu vă mai potolește nimenea de cînd cu mașinile astea. Bine că nu nimerișI în coșara cu măgărița, că mă lăsai lefter. Ce mă fac eu acum ?

Omul suduia și se văita, Marcela plîngea, vecinii se cam adunaseră, iar Leon nu mai știa cum să dea s-o scoată la capăt mai cumsecade.

„Scăparea" veni din partea subofițerului de miliție, sectoristul, care reuși să rezolve pe loc cîte ceva. Marcela fusese expediată la spital pentru îngrijiri, iar ceilalți deveniră mai puțin gălăgioși, mai cu seamă că omul supărat fusese *uns* discret cu un teanc de Bălcești, pentru reparațiile imediate.

Se ceru apoi, de către același subofițer, ajutoare pentru a se cerceta accidentul.

Lui Leon situația creată nu-i convenea deloc. Deveni nervos, dar căuta să se stăpînească.

Fiind vorba, totuși, de un specialist străin din cadrul complexului industrial, la locul faptului veni și Marr, reprezentantul firmei.

Înaintea acestora sosise însă căpitanul Pușcanu cu o echipă operativă de cercetare. Totul trebuia să decurgă normal, „fără zgomot", dar conform legii. Vinovatul trebuia să plătească.

Leon își aminti cuvintele notate cîndva în agendă, cuvintele acelea pe care le rostise supărat maistrul Iftene : „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face !"

•

Inspectorul Banu fusese informat de cele întîmplate. Era zilnic la curent cu evoluția acestui caz. Pentru un moment nu se putea deplasa la fața locului, așa că îl înștiință pe căpitanul Pușcanu că va veni abia a doua zi la Complex. Stabili cîteva măsuri ce trebuiau luate imediat urmînd ca întregul material să-l primească la sosire.

— Să vină și locotenentul Mircescu, ordonase el. Verificați mașina amănunțit. Discret, dar temeinic.

— Tăvarășe comandant, vă solicităm o echipă tehnică.

— Nici o grijă, Pușcanule, e pe drum, trebuie să sosească. Multă atenție ! „Omul" nu trebuie să intre la bănuieli. Și nu uita, trimite-l pe Mircescu la mine pentru detalii. Bună seara.

— Am înțeles ! Să trăiți !

Banu puse receptorul în furcă, se ridică și ieși din birou. Era plin de gînduri. Și fiecare în parte constituia o problemă distinctă de care nu se putea dezlipi, și toate la un loc rotunjeau conținutul și semnificația cazului cu toate implicațiile lui. Ieși apoi din sediu și o luă încet, însoțit de un subordonat, ca de obicei, făcînd un tur al străzii principale. Pe șantierele din jur se lucra intens la construirea locuințelor și a edificiilor social-culturale.

Orașul de reședință era un adevărat șantier. Se muncea pretutindeni, cu sîrg. O bună parte din magherniţe fuseseră demolate, iar acum se turnau fundații noi.

— Unde duce nepriceperea, se auzi vocea lui Banu. Dacă palatul culturii, care tocmai era pe sfîrșite, este bine proiectat și rostuit, privește, dragă Stănică, magazinul acesta. Seamănă cu o broască țestoasă, deși l-au botezat cu nume de floare, se adresă el însoțitorului.

— Cred că e vina celor care au acceptat proiectul. Este într-adevăr ceva ciudat. N-am mai văzut pînă acum magazin fără ferestre. Parcă ar fi o cazemată, tovarășe colonel.

— Și cazematele mai au ferestre pe unde pătrunde lumina. Aici nu este nici lumină și nici aer. Risipă de materiale și de muncă.

Banu trecuse de mai multe ori pe străzile principale ale orașului, mergea în piață, se informa și direct de la oameni. Așa putea el cunoaște mai bine viața, pulsul oamenilor și doar așa își putea face pe deplin datoria.

Acum era însă cu gîndul la cazul „Leon". Analiza mișcările ca un jucător de șah. Era ca o pauză provocată de întreruperea partidei și acum trebuia pregătit finalul.

— Uneori, toate vin cînd nu le aștepți, băiatule, îi spuse el lui Stănică. A veghea ! Iată starea noastră de a fi. E de datoria noastră să-i descoperim pe cei care atentează, într-un fel sau altul, la valorile țării. Și nici-o valoare nu-i mai mare pentru noi ca securitatea țării, a independenței ei.

Leon era neliniștit nu de accidentul în sine, ci de urmările lui. Nu faptul că dărîmase o casă și-și stricase mașina îl neliniștea, ci cu totul altceva. Așteptase încordat pînă ce terminaseră măsurătorile și se luaseră declarații de la martorii oculari. Trebuia să dea și el o declarație în acest caz. Și Marcela...

Directorul general al complexului, la propunerea celor de față, hotărî să trimită o echipă de dulgheri și zidari să-i repare omului casa. „Noi suportăm costul lucrării" spuse Marr, reprezentantul firmei.

Culanța lui Marr îl făcu pe Pușcanu să devină și mai atent la discuția acestuia cu directorul general. Marr nu se afla în relații prea strălucite cu Leon și acum îi arătă acestuia o bunăvoință de excepție, și-l apăra. Puteu fi ceva normal. Comportarea și situația unui specialist, membru al firmei, implică firesc și firma. Dar parcă aici lucrurile au un alt caracter. Leon se poartă rece și distant, iar Marr nu îi adresează nici un cuvînt. Și totuși e plin de generozitate ! ! Tot felul de aspecte își cereau explicația. Oare Marr îl consideră pe Leon prea puternic ? Îi este oare teamă de el ? Posibil...

După ce s-au stabilit datele cele mai importante și s-au luat primele măsuri, cei veniți la locul accidentului au urcat în mașină și s-au îndreptat spre Complex. Directorul Martin înjura parcă, în gînd, cele întîmplate și pe autorul lor.

Marr, om trecut de 50 de ani, cu nasul lung și puțin strîmb, cu fața zbîrcită și ochi mici, verzui, îmbătrînise parcă subit. Toate aveau să se spargă în capul lui, deși nu el era vinovatul. Îi atrăsese de nenumărate ori atenția lui Leon, de cîteva ori chiar de față fiind și ceilalți specialiști. Dar cele spuse de el parcă alunecaseră pe lîngă urechile lui Leon. La urma urmei „expertul" nu era copil mic să fie dădăcit... E-adevărat, dar el, Marr, trebuia să aibă grijă și să răspundă de tot în fața firmei care-l investise cu o asemenea funcție de răspundere. La aceste gînduri Marr se și vedea cu telexul în mînă și înghițind pastilele verzi și roșii de care de la un timp începuse să nu se mai despartă. „Voi fi nevoit, iarăși, să-mi iau alte obligații solemne față de partener", șopti el îngîndurat, ca pentru sine.

La rîndul său, căpitanul Pușcanu se întreba: „Doar Leon să fie oaia neagră? Din cîte știm, pînă acum, el e singurul care a creat și creează probleme și nouă și firmei. Este în interesul firmei să-l tolereze? Sau al altora? De ce?"

Peste puțin timp se clarifică și atitudinea firmei. Ea considera „minoră" fapta lui Leon, iar Marr, în sfîrșit, nu a mai fost nevoit să-și ia multicolorele sale pastile. „Procedase bine", așa i se comunicase. Primi și o primă. Numele lui Leon nu era trecut în telex.

Leon făcuse Marcelei cîteva vizite la spital. Încolo, nimic important pentru cazul în sine de care se ocupa Mircescu. Numai discuția lui Leon cu bătrînul administrator i se păru locotenentului interesantă. Deși Staicu cunoștea tot ceea ce se putea cunoaște despre accident, se prefăcea că nu știe mare lucru. Dar, de la bun început, și-a dat seama că Leon era cam abătut.

— Nu, nu mi s-a părut trist, precizase el, în discuția cu Mircescu. Dimpotrivă, părea pornit...

— Cum așa ? îl întrerupse locotenentul. Parcă mi-ați spus că era abătut...

— Da, da, exact cum vă spun eu, continuase Staicu. Era pornit împotriva lui și abătut de cele întîmplate. „Cu toate că nu s-a făcut scandal, mi-a spus Leon, probabil vor veni și alte necazuri. Poliția dumneavoastră însă a fost corectă în tot. De la firmă vor veni, sigur, ceva ordine pentru sancționarea mea, dar de concediat n-au cum să mă concedieze..."

„Deci va fi numai sancționat. Ei bine, de concediat, am să-l concediez eu", gîndi Mircescu.

De fapt, cît timp duraseră cercetările, în starea aceea de încordare se mai întîmplaseră destul de multe lucruri „interesante." Mircescu se putea declara mulțumit de reușita lui. „Să vedem acum cine are deschiderea și cine licitează primul, își continuă el gîndul. Parcă așa se petrece și în jocul de bridge. Numai că jocul acela are reguli precise și nu acceptă înșelătoria. Acolo trebuie să anunți dacă vorbești cifrat. Aici ? ?..."

Mercedesul lui Leon conținea lucruri care nu erau lipsite de valoare. „Ce mult aș fi dat să intru în posesia agendei, își manifestă el dorința. În „Polaroid" nu se găsise însă decît un film „netras". Unde s-ar putea afla filmul sau filmele „trase" ? se întrebase ofițerul. Să le fi predat ? După harta în posesia căreia intrase și pe care erau notate localitățile vizitate, nu-și putea încă fixa o idee asupra acestui fapt, mai ales că localitățile erau prea îndepărtate de centre mai mari. Să se fi întîlnit cu cineva de la reprezentanță ? Tot ce era posibil. În sfîrșit, Marcela trebuia să-l ajute ! Numai ea putea să aibă cheia răspunsului la această întrebare. Să fie, deci, supravegheată mai strîns".

Împreună cu trei muncitori, maistrul Iftene plecase ceva mai tîrziu din sala de montaj. Și asta pentru că observase că unul dintre tablourile montate de Leon nu era în regulă. Așteptaseră plecarea specialistului străin și începuseră verificările. Metodic, fără să le scape nimic. „Trebuie să fie pe undeva un scurt circuit, îi spuse el unui muncitor electronist. Altfel, legăturile sînt normale, conform schemei. Dar dacă..."

— Dacă, dacă ce ? întrebă electronistul.

— Să mai verificăm încă odată, ocoli un răspuns direct Iftene. Să începem cu fișele principale, propuse el. Aci trebuie să fie... Poate, din neatenție, s-a inversat vreo legătură.

Afară ploua mărunt. Parcă cernută prin sită, ploaia de sfîrșit de toamnă, cu vînt subțire, rece, își făcea de lucru. Rar, cîte o basculă mai trecea la această

oră pe aleile asfaltate. Maistrul Iftene își strînse mai bine pelerina și-și așeză gluga pe cap. Lumina albă, puțin difuză, a neoanelor se revărsa peste asfaltul ud, care lucea ca și cum ar fi fost uns cu untdelemn. Dincolo, la birourile străinilor, Iftene observă lumină. „O fi uitat-o deschisă femeia de serviciu, se gîndi el, și își continuă drumul. Dar, parcă ceva îl făcu să întoarcă încă o dată capul spre fereastra biroului luminat, mai înainte, și observă, nu fără mirare, că acum lumina era stinsă. „Ei drăcie, sînt obosit. Cred că are dreptate tovarășul director, să-mi mai văd și de odihnă, se certă el... Dar dacă..." Se opri locului...

Ceilalți colegi se depărtaseră binișor și se apropiau de poarta principală. Picăturile de ploaie băteau ritmic asfaltul. Șuvițe de apă se prelingeau pe fața maistrului, preocupat de ce se întîmplă „acolo", contrariat și neliniștit totodată.

Mai făcu cîțiva pași și se adăposti în spatele unor plăci din beton. Stătuse un sfert, o jumătate de oră ? Nici el nu mai știa. Deodată, văzu țîșnind o umbră din clădire și îndreptîndu-se către halele fabricii III.

— Hei ! strigă el. Stai ! și țîșni pe urmele fugarului. Deodată se împiedică și căzu. Încercă să se ridice, dar o durere ascuțită îl țintui locului. Încercă să se tîrască mai aproape de alee. Probabil că strigătul său fusese auzit de cei trei colegi, pentru că nu după mult timp aceștia se aflau lîngă el.

— Ce naiba faci, maistre ? spuse unul din ei. Ne-apucă dimineața. Dar cînd se aplecă și văzu sînge, încremeni.

— Mai repede, zise el celorlalți. Maistru' e rănit.

Îl ridicară și-l conduseră la poartă, iar de aici, cu Brekul de intervenție, la spital. Iftene avea nevoie de serioase îngrijiri medicale.

Mircescu aflase în primele ore ale dimineții de necazurile maistrului Iftene. Capătul unei sîrme groase, rămase înfipt în pămînt, cine știe de cînd, îi sfîșiase pur și simplu pulpa piciorului drept. Îi atinsese și osul dar omul nu era în comă și nici de fractură nu era vorba, așa cum se răspîndise zvonul.

Într-adevăr, pierduse mult sînge, dar tovarășii lui se și înfiinţaseră ca donatori. „Cum și ce s-a întîmplat ?" întrebă din capul locului Mircescu pe unul dintre muncitorii cu care Iftene lucrase pînă tîrziu.

Acesta, învîrtindu-și căciula în mîini, povesti de ce părăsiseră hala la ora aceea și de ce maistrul rămăsese mai în urmă. „Probabil își uitase ceva". Nu-și putea explica de ce o luase în partea aceea, a complexului. Ei au auzit strigătul și au fugit într-acolo.

— Bine, mulţumesc, îi spuse Mircescu. Te rog să vii, în cazul în care îți mai amintești și alte lucruri, să-mi spui. Pînă atunci, vreau să nu se afle că ai stat de vorbă cu mine. Merse apoi la o cabină telefonică și formă numărul căpitanului Pușcanu.

— Tovarășe căpitan, raportă el, nimic deosebit pînă acum. Vreau să stau de vorbă cu maistrul Iftene.

— Nu, asta nu ! Adică... nu acum. N-avea nici o grijă. Cum stai cu bridge-ul ? adăugă el. Întrebarea se rostogoli asemenea unei bile de plumb pe spinarea lui, sau cel puțin așa simți Mircescu.

— Insist... Să trăiți, tovarășe căpitan. Dacă-mi dă Iftene o *pică*, pe cealaltă o... licitez eu. Pentru că e ceva la mijloc, necurat, cum ar zice bătrînul Staicu. Nu uitați ce au făcut băieții cu Iftene în hală. Și doar peste două zile instalația va intra în probe. În legătură cu ce v-am raportat aștept și eu, dar să nu fie prea tîrziu. Mai avem patruzeci și două de ore...

— Chiar le-ai numărat Mircescule ? se auzi glasul șefului său, parcă nu tocmai aprobator, mai degrabă ca un reproș, în receptor. Sau așa i se păru locotenentului.

— Sînteți supărat ? îndrăzni el să-l întrebe.

— Dimpotrivă ! Mă bucur că ești la zi, că trăiești viața Complexului... Ne întîlnim la sediu. Și pune ibricul cel mare, să facem o fiertură bună, cum zice tovarășul colonel. S-o coacem ca lumea. Ce dracu', de cînd cu atîtea sarcini nu am mai băut o cafea cum scrie la carte. N-a avut timp să se fiarbă... Noroc !

„Și eu care credeam că e supărat pe mine !", își zise Mircescu, uitînd să mai pună receptorul în furcă. La sediu ! Făcu o mișcare bruscă și era să rupă șnurul telefonului. Înjură năprasnic. „Vrei șlem în pică, domnule Leon. Bine ! Atunci cu contrez ! Salutare, dragul meu Leon".

Radiografiile, intervenția chirurgicală duraseră destul de mult. După ce totul s-a terminat, Iftene fusese dus la reanimare. De acum se putea spune că este în afara oricărui pericol.

În camera de gardă așteptau soția, copiii și prietenii săi cei mai apropiați. Dintr-o dată, ușa se dădu

la o parte și în cameră intră un bărbat înalt, îmbrăcat în alb.

— Gata, tovarăși, problema s-a rezolvat ! rosti el.

Era medicul chirurg Vătafu, cel care îl operase pe Iftene.

— Omul este sănătos tun. Apoi, adresîndu-se soției celui despre care vorbea, rosti : Măi femeie, cum te-mpaci dumneata cu omul acesta ? E fire a naibii... L-am operat pe viu... Pe viu, repetă el pe un ton apăsat, și n-a zis nimic, nimic, parcă e din fier, domnule, din fier, și-și flutură brațele, asemenea unor aripi, în semn de admirație pentru pacientul său. Nemaipomenit ! Și cîți au venit să-i doneze sînge ! Îl iubești femeie ? se adresă el acelei ființe firave cu cei patru copii lipiți de fusta ei. Cred că îl iubești. Apoi chiar că merită să fie iubit.

— Da, domnule doctor, așa cît pot și eu. E om tare bun. Vă mulțumesc și eu și copiii că l-ați salvat. El e ca o pîine bine rumenită, mereu caldă și proaspătă în casa noastră.. Omul meu și tatăl lor, zise ea arătînd către cei patru copii. Avem patru băieți. Femeia vorbea încet, dar curgător. Ochii i se înnouraseră iar buzele îi tremurau ușor, imperceptibil.

Medicul o privi din nou și dădu să plece. „A împrumutat ceva din el. Da, da ! Semănați ! Iar eu..." și ieși parcă furios. Poate și pentru că era divorțat de vreo șase luni.

— Să mergem, strigă soția lui Iftene la copii. Tata e bine, îi lămuri ea. Venim deseară să putem vorbi cu el și să-i aducem o supă. Să fiți cuminți, să nu-l supărăm. Atît și nimic mai mult. Mogîldețele o urmară. Fiecare după vîrstă...

Între timp, Mircescu avusese grijă să-l prelucreze pe portar şi să trimită o asistentă la sala de reanimare. Făcuse şi cafeaua dorită de căpitanul Puşcanu.

— Nu vreau să am surprize... Altfel, totul bine, raportase el.

— De ce se întîmplă toate acestea acum ? întrebă Mircescu, privind deasupra ceştii din care se ridica aburul fierbinte şi mirosul plăcut al cafelei. Dar întrebarea rămase fără răspuns, suspendată undeva între ferestre şi pereţi, între ei doi, luminaţi din tavan de tubul de neon şi mai cu seamă de dorinţa lor de a învinge.

Puşcanu îşi aprinse o ţigară. Întrebarea aceasta şi-o pusese şi el de atîtea ori, dar răspunsul întîrzia. Pînă unde îşi întinsese tentaculele Leon ?

Dimineaţa era însorită, dar răcoroasă. Un soare cu dinţi se înălţa dintre norii răvăşiţi, poleind întinderile. Se anunţa o zi plăcută, poate ultima din această toamnă nărăvaşă. Marcela se ridicase din patul ei de spital şi o luase încet pe coridor, pentru a-i telefona lui Leon. Ieşi din clădire şi se îndreptă spre pavilionul nou. Grădina spitalului părea inundată de multicolore crizanteme. Un parfum discret, îi umplu nările, plămînii. „De mi-ar aduce flori, cît mai multe flori, se gîndi ea. Îl iubesc ! Ce dacă are soţie, o s-o rezolve el. Eu am să fac tot ce zice..." Se simţea mai bine, şocul trecuse în urma tratamentului intensiv al doctorului Vătafu. Leon făcuse şi el ce putuse. Îi adusese medicamente care, deocamdată, nu se găseau în farmacia spitalului. I se făcu parcă

dor și de copil și ar fi vrut să-l aibă lîngă ea. „Ce se întîmplă cu mine? se întrebă puțin debusolată. A fost la mine ieri cu mama... Îl aștept pe Leon și nu vine..." Grupul de vizitatori se îndrepta spre pavilioane. Marcela intră în cabina telefonică și formă numărul lui Leon. Telefonul sună lung, dar nu răspunse nimeni. „S-ar putea să fie pe drum, își zise ea. Știe că-l aștept", și așeză telefonul în furcă. Fisa căzu și o lăsă acolo. Continuă plimbarea pe aleile grădinii. Rupse parcă fără voia ei o crizantemă și sorbi din parfumul ei adînc și discret.

Administratorul Staicu nu plecase acasă în seara aceea. Uitase să-și ia trenciul și umbrela, iar pînă la marginea orașului avea de mers destul. Cert este că avusese și unele treburi gospodărești în bloc. Apoi acasă mai trebuia să facă și focul în sobă, pe cînd în cămăruța sa de administrator era destulă căldură. Încuiase ușa de la intrare, pentru că fiecare locatar avea cheie, și se culcă. Era obosit. Urcase scările blocului de nu știu cîte ori, meșterise la ferestrele care nu se prea închideau și alte lucruri mărunte de gospodărie. Tîrziu, în noapte, îl trezi sunetul strident, insistent, al soneriei. Se sculă buimăcit, își trase pantalonii. Ieși afară unde în ploaie, luminat de becul de la intrare, aștepta Leon. „Pe unde dracu' mai umblă individul ăsta?" își zise el și deschide ușa.

— Mi-am uitat cheia, se scuză Leon, în loc de salut, și urcă pe scări, fără a mai rosti vreo vorbă. În urma lui rămîneseră pete mari de noroi și apă. „Parcă e împins de la spate de diavoli", monologă Staicu.

Acu' el bea whisky să se încălzească și eu... Fir-ai al dracu' cu încălțările tale cu tot... De unde a venit ? că doar clubul e închis iar Marcela e în spital.. Cînd i-am spus cu tovarășului Mircescu că e ceva necurat la mijloc, aveam dreptate..." Închise ușa și intră în cămăruța lui, dar nu putu să adoarmă. Zorii zilei aveau să-l surprindă treaz. „Rău mi-ai stricat somnul, domnule Leon", gîndi el supărat...

Dar n-avu timp să-și consume necazul că apăru Leon cu o sticlă de țuică și țigări.

— Pentru deranjul de azi-noapte, se scuză el. Iartă-mă, la club a fost o încăierare...

„Minte, gîndi Staicu, la club a fost închis. Cui dracu' vinde ăsta gogoși ?"

— Am o rugăminte, domnule Staicu, continuă Leon și vă rămîn îndatorat. Nu vreau să afle Marcela că am venit așa de tîrziu... Știi și dumneata cum sînt femeile.

— Sînt mormînt, nici o vorbă, garantă Staicu. Apoi, făcînd pe supăratul : „De azi mă știți, domnule Leon ? ! Dar cum v-ați uitat cheia ? întrebă inocent bătrînul. Străinul îl privi mijindu-și ochii, și răspunse senin.

— Cine știe, am găsit-o sus. Nu bănuiam că voi întîrzia. De altfel, mă așteptam să vă găsesc aici. Intuiție, ce naiba ! Pe vremea aia, nici cîinele nu trebuia dat afară... Am avut, totuși noroc. Puteam să-mi petrec restul nopții pe scări, afară.

Bătrînul nu mai zise nimic. Cu mișcări încete destupă sticla și o duse la gură. Era bună țuica. Tare, așa cum îi plăcea lui.

— A fost păstrată pentru dumneata, zîmbi ciudat Leon. Pentru un administrator la un bloc ca al nostru, meritată.

Bătrînul lăsă sticla pe masă şi se şterse la gură cu mîneca. Băutura era cu adevărat bună. Luase doar o gură, că era pe stomacul gol. Să mănînce ceva şi mai trage una.

— E tare, e tare bună, zise el. Mulţumesc că v-aţi gîndit la mine. N-am să uit... Îl conduse spre ieşire.

— N-are importanţă, se auzi glasul lui Leon care începuse să urce. Pe Staicu îl cuprinse o moleşeală ciudată, iar capul parcă nu mai era la locul lui.

— Am ajuns să mă-mbăt dintr-o înghiţitură, se certă el. Capul începu să-i vîjîie puternic, tot mai puternic şi camera să se rotească ameţitor, tot mai ameţitor, ca un ciudat carusel, repede, tot mai repede, tot mai repede, re...pe...de, re...pe...

„N-am avut încotro, domnule Staicu. Erai agreabil, dar n-am avut ce face..." spuse în gînd Leon. Aşteptă un pic, urcă cu iuţeală în cameră de unde coborî cu mare atenţie. Nu se mai uită la bătrîn. Luă sticla din care băuse nea Staicu şi aşeză în locul ei o alta, mirosind a ţuică. Părăsi încăperea şi dispăru iar pe scări. În bloc era linişte, nu-l văzuse nimeni.

Mircescu era oarecum derutat. El, Leon, fusese implicat după miezul nopţii şi într-un scandal. Era, timpul, deci, să o introducă pe Marcela în scenariu. Pe cine să trimită la ea ? Să meargă el personal ? Şi dacă Marcela nu vrea să-l ajute ?

Inspectorul Banu sosise în dimineaţa aceea în oraşul de lîngă fluviu. Era la curent cu evoluţia cazului.

Dăduse soluții pentru rezolvarea anumitor probleme cheie încă dinainte.

— Mircescule, ai lucrat bine în caz. Și, în plus, bătrînul, datorită ție mai este în viață. Dacă n-ai fi înlocuit lichidul acela din sticla lăsată, omul consuma mai departe și era mort. Dar oricum e scos din joc. Asta, pînă la confruntare... Nici nu știm cum ai reușit să faci treaba, fără să te vadă. Leon nu trebuie să afle însă că bătrînul a scăpat. Și-acuma, invitați-o pe fișneața asta de translatoare, pe Marcela. Să stăm puțin de vorbă cu ea. Mai mult ca sigur că nu-și dă seama de jocul periculos al străinului. Apoi, nu cumva să i se întîmple și ei vreun necaz... Cum i s-a întîmplat lui Staicu.

Revenind la cele întîmplate noaptea trecută, întrebă : Cei care l-au tîlhărit pe străin au fost reținuți ?

— Da. Și agenda este la noi. Leon, de altfel, nici n-a reclamat faptul încăierării și nici dispariția ei...

— Nu e tocmai bine. Agenda trebuie să ajungă la străin.

— Desigur, altfel cum ?

Să fie adusă aci și femeia pe la care a trecut atunci, noaptea, și datorită căreia s-a produs încăierarea, iar Leon să fie supravegheat în continuare cu atenție. Trimiteți pe doctorul Vătafu la el, că are motive să-i facă o vizită...

Staicu fusese scos din joc. Se afla în casa lui de la marginea orașului.

Marcela și cealaltă femeie fuseseră aduse la sediu.

Scena trebuia să fie pe măsura previziunilor lui Banu și a colaboratorilor săi.

Soneria țîrîi și Leon se repezi și deschise ușa apartamentului.

— Pe cine căutați, domnule ? întrebă el.

— Pe dumneavoastră, domnule Leon, răspunse bărbatul din chenarul ușii. Nu mă cunoașteți ?

— Nu, deloc, n-am avut plăcerea, rosti sec fără nici o nuanță, Leon.

— Sînt îngerul păzitor al bătrînului Staicu, domnule Leon. L-ați uitat chiar atît de repede pe bătrîn ? întrebă, de astă dată sarcastic, bărbatul.

— Nu, nu știu despre ce este vorba. Nu l-am văzut pe bătrîn de cîteva zile, îngăimă Leon.

— Păi, tocmai d-aia, v-a trimis sticla aceea de țuică, cu miros de migdale, înapoi. Nu-i așa, domnule Leon, că nu ați vrut să-i faceți nici un rău bătrînului ? insistă el.

— În definitiv, ce vreți ? Cine sînteți ? strigă Leon. Uitați unde vă aflați ?

— Știu domnule, unde mă aflu. Am venit, că poate vă interesează acest obiect...

La vederea agendei, Leon tresări, după care înghiți în sec și cu un gest stîngaci îl invită pe om să intre înăuntru în apartament...

— Vedeți că putem discuta și altfel, domnule Leon ?

— Desigur, desigur domnule. Cum mi-ați sustras-o ?

— Nu, n-am sustras-o.

— Atunci cum a ajuns în posesia dumitale.

— N-are importanță cum. Știi dumneata mai bine. La scandal, e. ca la scandal... Important acu' pentru dumneata, sînt sigur, e că dorești s-o recuperezi.

— Desigur, desigur. Cît mă costă domnule ?

— Dumneata cît zici că face ? surîse omul.

La început, Marcela, încercă să fie obraznică, dar încetul cu încetul își dădu seama că nu are nici un sens să ocolească răspunsurile.

— Știi, într-adevăr, cine este omul acesta domnișoară ? se auzi glasul lui Banu. Era parcă plin de amărăciune, dojenitor. Aș vrea să-ți arăt cum te-a iubit el, cum ai crezut și, probabil, mai crezi. Mircescule, ordonă el tînărului ofițer, introdu femeia aceea. E mult mai bine așa. Vă cunoașteți ? se adresă Banu celor două.

— Nu, răspunseră ele, privindu-se una pe alta.

— Amîndouă sînteți amantele aceluiași bărbat, interveni Pușcanu. Ce a căutat Leon la dumneata, domnișoară Sofia, în noaptea trecută.

— În noaptea aceea mi-a adus niște lucruri pe care domnul locotenent le-a găsit la mine.

— De cînd îl cunoști ? îi adresă o altă întrebare același Pușcanu.

— Păi... răspunse încurcată femeia, de cînd cu accidentul acela, cu translatoarea. După aceea m-a vizitat aproape seară de seară, uneori rămînînd la mine.

— Ah... făcu Marcela. Nemernicul, m-a înșelat și se lăsă moale pe scaun.

Măsurile inițiate, de supraveghere a lui Leon, dăduseră roadele scontate. I se puteau reține străinu-

lui cel puțin două fapte de natură să poată fi expulzat în cîteva ore.

Cu ochii în lacrimi, Marcela încerca să-și amintească nopțile, cadourile primite, promisiunile lui Leon.

Dar pe ofițeri nu-i interesau cadourile sau numărul nopților cînd cei doi se culcau împreună.

— O doamne, strigă ea deodată, dacă aș fi știut...

— Ce anume, o întrebă Banu.

— Că-și bate joc de mine. M-a folosit, după cum pot să-mi dau seama acum, să-și realizeze el cine știe ce planuri josnice. Cum de n-am observat mai de mult ? Singurul, cred, care și-a dat seama, a fost unchiul meu. Poate și de aceea a vrut să-mi spună ceva, separat, cînd l-am vizitat la insistențele lui Leon, dar n-a avut cum. Leon nu mă scăpa din ochi. Am plecat, atunci. El nervos, iar eu parcă răsfățată. Tot atunci s-a întîmplat și accidentul.. Iar după aceea... și dumneavoastră știți.

— Ce-l interesa pe Leon, în mod deosebit ? întrebă Banu cu voce calmă.

— Precis, nu știu. Uneori, cobora din mașină și vorbea cu diferiți oameni, punea întrebări la care eu nu le puteam deslușî sensul. De un lucru m-am întrebat și eu. De ce-mi cerea mereu să cobor din Mercedes să mă fotografieze. Dar asta nu prin parcuri sau locuri istorice, ci mai cu seamă acolo unde erau mari uzine sau unități militare. Dacă veți controla filmele din aparatele lui, care o parte sînt lăsate la mine, „pentru păstrare", pentru că, zicea el, i le-ar putea lua colegii invidioși că este mai bine văzut de

conducerea firmei, veți găsi, poate, lucruri interesante. Mă gîndesc mai cu seamă la secvențele din zona zăcămintelor de cupru, uraniu și de aur.

Inspectorul avea motive să fie mulțumit de discuția cu Marcela. Pe lîngă agendă obținuse încă o probă concludentă după ce fuseseră relevate filmele. Aveau în față, de acum, un spion sadea.

Reprezentantul firmei, Marr, se afla în cabinetul directorului general Martin. Aflase și el că Leon intrase într-o încurcătură, dar nu știa nimic precis. Și iată, acum, fusese invitat la o mică discuție.

— Domnule Marr, începu directorul general, orașul nostru este mic și orice faptă care se petrece se aude imediat. Toți vorbesc că domnul Leon este implicat într-o încăierare. Nu zic că a umblat în noaptea aceea aproape gol pe străzi, dar asta-i mai puțin important pentru noi. Altceva contează, domnule Marr.

— Ce anume, domnule director general ? întrebă acesta.

— Lucrarea executată de el la tabloul general a fost de proastă calitate. Numai intervenția promptă a maistrului Iftene a făcut să nu sărim în aer...

— Dar maistrul e în spital, îi scăpă lui Marr.

De data aceasta fu rîndul directorului general să-l privească uimit pe reprezentantul firmei.

— Deci ați aflat ? zise el. Înseamnă că sînteți la curent și cu... Leon.

Inginerul șef și cel de la protocol îi priveau pe cei doi și nu pricepeau încă unde avea să ajungă această discuție.

— Domnule Marr, continuă Martin, cred că este și în interesul dumneavoastră ca domnul Leon să fie rechemat în țară. Și aceasta cu cît e mai repede, cu atît mai bine.

— Îmi pare rău, domnule director general. Eu nu am nici o putere asupra lui și...

— Domnule Marr, noi lucrăm bine cu firma dumneavoastră. Ar fi păcat să stricăm aceste relații.

În cabinetul directorului intrară Banu și Pușcanu. Se adunaseră date suficiente pentru expulzarea străinului.

— Domnule Marr, se adresă Banu reprezentantului firmei, vreau să cred că-nțelegeți măsura aceasta și firma care o reprezentați, de asemenea.

Marr ascultă cu atenție. Faptele și implicațiile juridice erau prezentate limpede și logic de către inspectorul Banu. Adevărul era de necontestat și măsurile erau normale și categorice. Orice demers, înțelese el, era zadarnic.

În ziua următoare, în biroul reprezentantului firmei, Leon aștepta. Marr își făcu apariția și nu rămase deloc surprins cînd îl găsi pe Leon în biroul său. Chiar îl aștepta.

— Am aflat că sînt căutat, domnule Marr, și iată-mă la dispoziția dumneavoastră, vorbi el insinuant, flegmatic.

— Nu are nici un rost să vorbești astfel, îi tăie vorba Marr. Fă-ți bagajele cît mai ai timp. De vio-

larea acestui birou, nu am spus nimănui. Nu-i așa că nu are nici o legătură cu dumneata ?

Era rîndul lui să devină caustic...

Leon se făcu stacojiu la față. Abia acum își dădea seama că îl subestimase pe Marr. Dar, curios, reprezentantul firmei plătea într-un mod cu totul neobișnuit faptul că-l ridiculizase de atîtea ori.

— Cum să vă mulțumesc, domnule Marr ? întrebă Leon și parcă simți că nu-i mai ajunge aerul să respire.

— În nici un fel. Eu îmi fac doar datoria. Dacă rapoartele dumitale îmi sînt nefavorabile, asta nu mai are nici un fel de importanță acum. Dumneata ai uitat un lucru elementar. Oamenii de aici sînt ospitalieri, corecți și pretind corectitudine și cinste, la rîndul lor.

Îi întinse apoi telexul pe care-l trimisese firmei.

Leon citi cu atenție fiecare cuvînt.

— Mulțumesc încă odată, domnule Marr, zise el. Am greșit într-adevăr. Maistrul Iftene, cel care acum se mai află în spital, din vina mea, probabil, avea o vorbă : „Ce ție nu-ți place, altuia — nu-i face" ! Adio, domnule Marr !

Celălalt nici nu-l mai auzi, sau numai se prefăcu că nu-l aude.

Leon părăsi biroul și incinta complexului. Îi rămînea din ce în ce mai puțin timp la dispoziție.

În cabinetul doctorului Vătafu era cald și mirosea a levănțică.

Leon bătu la ușă. Intră.

— Ce s-a întîmplat, domnule Leon ? îl întrebă medicul, sînteți într-o stare...

— Nimic grav. Poate o indigestie, se eschivă și el de la un răspuns precis. Aș vrea s-o văd pe Marcela. Ceva foarte urgent.

— Cum doriți, acceptă medicul, desfăcîndu-și brațele. Am s-o invit aici.

— Vă rămîn îndatorat, domnule doctor. Sînteți un om de suflet, apreciei el bunăvoința acestuia.

— Bine, bine, mulțumesc, nu e nevoie de așa ceva.

Doctorul Vătafu trimise după Marcela, revenită în spital, pentru ultimele verificări medicale.

La intrarea acesteia, medicul părăsi cabinetul. Acum, cei doi erau singuri față-n față. Leon încercă s-o îmbrățișeze, dar Marcela se feri.

— Nu ! Nu mai are nici un rost. Jocul acesta perfid s-a terminat. Totul s-a sfîrșit, domnule Leon. Mi-ai făcut atîta rău, zise ea, izbucnind într-un plîns nervos.

— Marcela, te rog, Marcela, o imploră Leon, nu vreau să crezi despre mine nu știu ce...

— Nu vreau nimic, rosti ea printre sughițuri.

— Cum vrei. Am venit să-mi iau rămas bun de la tine. Te-am iubit, rosti el șters. Atît, și nimic mai mult, ca să știi...

— Minți ! strigă Marcela, minți ! Și nenorocitei aceleia poate i-ai spus la fel.

Leon rămase fără replică. Își dădu seama că Marcela aflase despre relația lui cu ecalaltă. O privi năuc cîteva clipe, bîigui ceva neinteligibil, după care

se întoarse şi plecă... Arăta altfel. Nu mai avea nimic din aroganţa cu care se ivise în viaţa acestor oameni. Nemernicule ! îi strigă ea din urmă. Ticălos şi nemernic ce eşti !...

Şi cuvintele se rostogoliră pînă la urechile lui Leon. Ele continuau parcă să se audă : „Ticălos şi nemernic ! Ticălos şi nemernic !...“

Zile de vacanţă

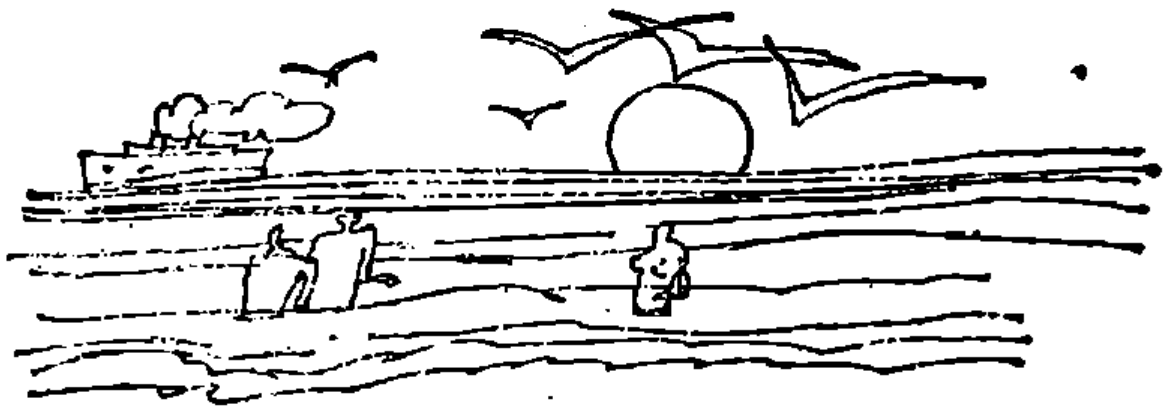

„Mai aveţi răbdare puţin, încă o zi-două, şi gata", le spusese alor săi, care aşteptau cu înfrigurare ziua plecării la mare, dar, parcă era un făcut, Banu, prins mereu cu treburile sale, amîna.

Soţia sa, mereu cu zîmbetul pe buze, încercase să-i lămurească pe „cei mici" că tata are treabă ; „vom pleca noi, mai aşteptaţi". Şi, dintre toţi, fetiţa era cea mai necăjită. Cu lacrimile în ochi, se retrăgea, undeva, într-un colţ al curţii, lîngă brazi, să-şi adune lacrimile în palmele sale micuţe. „Of, tată, o auzi Banu, în după-amiaza aceea, mai bine nu ne spuneai..."

Inspectorul o luă în braţele-i puternice şi îşi lipi obrazul de buclele castanii, mirosind a flori de cîmp.

— Şi chiar vrei să mergi la mare, bobocul tatii ? întrebă Banu, sărutînd-o cu dragoste.

— Vreau, tată, vreau, și eu vreau, și Dănuț vrea și mama vrea ! Să nu se întîmple ca anul trecut, cînd ne-ai promis, dar...

— Păi cum să n-o duc pe școlărița asta în vacanță ? Tocmai acum cînd mi-a luat olimpiada pe județ ? ! Și încă la două discipline grele !

Fetița se opri și-l sărută la rîndu-i.

Spune-i mamei să facă bagajele, chiar în după-amiaza asta plecăm.

Copila nu așteptă bine s-o lase jos și, ca o sfîrlează, zbură, strigînd :

— Mamă, mamă ! Gata ! Mergem ! Pregătește totul ! Plecăm !

Banu zîmbi și intră și el în casă.

Băiatul îi ieși în întîmpinare și-l luă de gît. Soția primi vestea aproape la fel de fericită precum copiii, deși mai era încă sceptică, și începu să pregătească ceva de-ale gurii, pentru că lucrurile celelalte erau deja rînduite.

— Ești mulțumită, Aniță ? întrebă Banu, apucînd-o de umeri. Mă mai țin și eu cîteodată de promisiuni, rîse el, făcînd cu ochiul băiatului ce nu se dezlipea de el. Am fost asigurat că de data aceasta voi face și eu un concediu complet, cu voi, că de mult nu s-a mai întîmplat faptul ăsta.

— Tată, să luăm și cîinele, zise băiatul încet, cu teamă parcă.

Aveau într-adevăr un cîine mare, deosebit de frumos, Pric, cîine de vînătoare, se atașase mai cu seamă de copii. Cînd băiatul se afla la școală, Pric parcă nu

avea stare, mîrîia și scurma pămîntul cu unghiile lui lungi și ascuțite.

— Nu se poate, băiatul tatii, răspunse Banu, mîngîindu-l pe creștet. Vei găsi acolo altceva de care să te bucuri. Cîinele e o grijă în plus.

Băiatul se resemnă și se duse în dormitor. Nu era supărat. „În definitiv, zise el, tata are dreptate. Două săptămîni trec repede..."

...Cînd au intrat în orașul de la porțile de apă ale țării, globul sîngeriu al soarelui cobora încet, încet, cu precauție parcă. „Ce mi-a venit cu precauția ? rîse Banu în sine. Chiar nu mă pot dezlipi de problemele mele, ca să-mi fac și eu o vacanță ca lumea ?"

La insistențele lui Dănuț, Banu opri în fața unei tonete unde se vindeau piersici de Dobrogea. Erau mari și cărnoase. Coborî și cumpără. Fetița, ce dormise cu căpșorul sprijinit pe brațele mamei sale, cu părul răvășit, se trezise și ea. Și cum aproape de tonetă era o pompă de apă, Banu spălă cîteva piersici cu puful moale și fructele deveniră dintr-o dată parcă brumate, ispititoare.

Revenit la mașină, le întinse punga, mușcă și el dintr-o piersică și își reluară cursa.

— Tată, dacă nu îți spuneam eu, ai fi trecut pe lîngă asemenea mîndrețe de piersici, n-ai fi luat ! Acum văd că și mănînci...

Banu nu zise nimic. Asfaltul, deși bine întreținut era umed, semn că pîlcul de nori, pe care îl văzuse mai înainte, abia ce se scuturase în plină canicula. Deci, atenție !

Cu toate că nu era o oră de vîrf pentru circulație, conducea cu atenție autoturismul, strecurîndu-se prin-

tre alte mașini, staționate sau în mișcare, căutînd să iasă cît mai repede din acest furnicar.

Camerele de la hotel erau reținute, așa că era liniștit. Căută locul de parcare, se declară mulțumit și plasă mașina cît mai la umbră. Voia să uite de ea pentru cîteva zile.

Chiar din parcare se vedea plaja și marea brăzdată de valurile ale căror coame scînteiau spre țărm. O briză ușoară făcea să tremure frunzișul copacilor din împrejurimi. Era verdeață, multă verdeață în jur. Cei care gîndiseră stațiunea fuseseră inspirați, își făcuseră, cum s-ar spune, nu numai datoria „ca la carte", dar și ceva în plus. Grupuri, grupuri de bărbați și femei și mai ales de copii, se retrăgeau la ora aceea dinspre plajă. Perne, umbrele, sacoșe, tot felul de jucării de plastic erau în mișcare. Era mare gălăgie la acea oră. Unii oameni erau mai arși de soare, alții, se vede veniți mai de curînd, erau încă albi, neînsemnați de focul cerului.

În larg, puzderie de pescărușI, cu țipete înalte își tremurau aripile de un alb ușor murdar deasupra întinderii verzi, planînd și coborînd pe crestele valurilor.

Copiii, odată ajunși, fugiseră spre malul mării să privească. „De cînd își doreau ei să se întîlnească cu marea ! Ce vise și ce planuri nu și-or fi făcut !" surîse Banu.

După acest prim contact cu marea, s-au retras să se instaleze în apartamentul de la hotel, rînduind fiecare lucru, după trebuințele imediate. Gustară ceva din cele pregătite de Anița. Șeful necontestat peste bucătărie și toate celelalte ale gospodăriei. Anița își

dăduse seama de la bun început cît de greu e să fii soție de militar, dar nu s-a plîns niciodată. L-a înțeles întotdeauna și a preluat toate greutățile casei, astfel ca el, Banu, să se poată dedica deplin multelor, importantelor și dificilelor probleme ale muncii.

Cîteva mici comentarii și oboseala și-a spus cuvîntul. Prima zi a luat sfîrșit.

Dimineața, „bobocii" ardeau de nerăbdare să coboare cît mai repede, să alerge pe plaja cu nisipul încins de razele soarelui, să se zbenguie în apa verde a mării, în care meduze mici, gelatinoase, ca niște ochi albi, morți, se bălăbăneau neputincioase, aruncate mereu către țărm.

Coborîră spre mare, copiii în primul rînd, ținîndu-se de mînă, cu o mare bucurie în ochi și pe chipurile lor frumoase, incendiate parcă de aerul fierbinte al zilei.

O nesfîrșită lumină curgea din văzduhul înalt, topindu-se pe creștetele, umerii și trupurile oamenilor, veniți de unde or fi venit ei, din colțuri ale României și ale lumii, însetați de soare, de apă, de nisip și de desfătare.

O mare diversitate de culori se îngemăna pe nisip, vorbele se întretăiau, rîsetele și chiotele tinerilor și copiilor umpleau văzduhul.

Băiatul și sora sa intrară în apă, chicotind de plăcere și parcă temători. Apa era totuși destul de caldă. „Radio vacanța" anunța peste 22 de grade. Era mult, era puțin ? Pînă la geamanduri, nu se vedeau decît capete și trupuri, mîini, mingi și bărcuțe, pești mari din plastic, din cauciuc, într-o firească dezordine absolută. Și multă larmă. Și numai rîsete.

— Tată, mamă, veniți și voi ! strigau copiii cu ochii strălucind de bucurie. Fetița era fericită și, după cîteva runde de înotat, începuse să adune melcișori și scoici.

...Și Banu își aduse aminte că. în urmă cu ani, beneficiind de concediu, plecase doar cu Anița prin diferite țări europene și în America de Sud. Ca și acum, se aflau atunci pe o plajă — la Varadero, în Cuba, dar parcă fără toți ai lor nu s-au putut bucura întrutotul. Ceva le lipsea, ceva parcă era suspendat, de neatins, deasupra lor, în văzduhul acela limpede din Varadero, oglindit în apele Oceanului Atlantic. Și acolo era soare, și nisip, și apă. și acolo era confort și eleganță. Aici însă era cu ai lui, cu toți ai lui. Și asta făcea ca plaja aceasta să fie cea mai frumoasă, și ziua aceasta să nu-și găsească comparație. Cu toate că Varadero este socotită una dintre cele mai spectaculoase plaje ale lumii, cu deschiderea ei largă, cu nisipul ei de aur mărunt și vilele ei, veritabile bijuterii zămislite într-o arhitectură plină de fantezie, fie în forme tradiționale, fie moderne, pierdute printre palmieri și arbori de cocos, înecate-n mările de verdeață ale grădinilor — aici, pe litoralul Mării Negre, alte frumuseți o întrec. Acolo, Oceanul limpede și strălucitor, care pare de argint. Îi vezi pînă în adîncuri bogata faună, ca într-un imens acvariu. Delfinii vin pînă aproape de țărm, întrecîndu-se în joacă, precum copiii, oferind vizitatorilor spectacole de o incredibilă grație. Se apropiau de țărm chiar în grupuri mari, apoi ca la o comandă țîșneau în sus, în aer, plutind o fracțiune de secundă pe apa cerului, după care, ușor, ca pilotați, se lăsau să cadă în valurile spumate ale oceanului.

Aici, la fereastra de apă deschisă spre lume a hotarelor țării, pe plaja cu nisipul cald și fin, privind broderiile hotelurilor și înălțimea cerului, ascultînd rîsetele copiilor și glasul mării, urmărind zborul pescărușilor și, în primul rînd, simțindu-i lîngă el pe cei dragi, aici e pentru el, pentru Banu, adevărata frumusețe. Acolo, aici, aici, acolo, tot felul de gînduri îi treceau prin minte...

Oamenii se simțeau fericiți, marea parcă le deschisese o nouă dimensiune a vieții, erau acum departe de grijile zilnice, aveau aici, la marginea mării, acea șansă de evadare din orele de încordare ale anului, dătătoare parcă de infinite puteri.

Prima zi pe plajă s-a scurs pe nesimțite. Vremea era excelentă și starea de spirit a „echipajului" anunța un concediu de excepție.

Seara s-au plimbat pe faleză pînă cînd cornul sîngeriu al lunii se ridica din ape, palid, neputincios, sfîșiat parcă de îndoieli tîrzii, însă cu aceeași nepăsătoare lumină de argint, rece, impersonală. În depărtare se auzeau sirene de vapoare și, mai aproape, sub cupola înzăpezită de stele, cîteva bărci își sprijineau vîslele și umbrele în negrul-verzui sticlos al apei.

Perechi, perechi, urmați sau nu de copii, oamenii întîrziau „sorbind" aerosoli și miros de sare și alge.

Pe digurile înaintate în mare, pescarii își încercau norocul la guvizi, chefal sau stavrid.

Din văzduh picurau peste stațiune zvonuri ușoare aduse de mare, de acel tulburător univers al nesfîrșirilor, răscolind sufletele, într-o prelungă și odihnitoare desfătare.

Se plimbau și ei, Banu îngîna pentru sine cîntece vechi, pe care le credea de mult uitate și Anița se strîngea mai tare de brațul lui, sprijinindu-i-se de umăr. „Ca la începuturi de lume", murmură Banu, și, în clipa aceea, din depărtare, se auzi melodia plăcută, puțin șovăitoare, ca o chemare sfioasă a unui tînăr pentru iubita lui, spusă pe corzi de chitară...

— Tată, mi s-a făcut somn, se auzi vocea fetiței și vraja se topi dintr-o dată. Banu își luă copila de umeri, o mîngîie tandru și-i spuse :

— Era și timpul ! Mîine o să fie altfel, apoi mereu altfel.

...La Varadero ! Acolo, la cincisprezece mii de kilometri de țară, dar cu o lume tot caldă, spirit latin, ce mult ar fi vrut să aibă lîngă el copiii ! Cu ei ar fi fost totul altfel.

Încărcat de zbor și poate de neodihnă, un pescăruș căzu vertical pe plaja pregătită cu grijă pentru a doua zi. După el, altul și apoi altul. Se retrăgeau și ei pentru odihnă ? !

La restaurantul din fața hotelului, o orchestră își terminase o parte a programului. Vizitatorii, unii încinși de muzică sau de alcool, cîntau și vorbeau tare, uitînd că, la cîteva sute de metri, marea, cu instrumentația ei miraculoasă, transmitea, neschimbate în tiparele timpului, șoapte de taine și de speranțe, unduind în îmbrățișările valurilor.

...Pentru fiecare zi care urmă, Banu căută să diversifice programul, să colinde împreună cu ai lui întregul litoral. Și aveau ce să vadă. Salba de vile de pe litoralul românesc cunoscuse în ultimii ani schimbări

profunde. Pretutindeni, preocupare pentru servirea ireproşabilă a oaspeţilor, a celor străini, în primul rînd. Se mai întîmpla, desigur, să dai şi peste cîte un ospătar sau gestionar puşi pe căpătuială, obraznici, arţăgoşi de te întrebai cum de ajunseseră ăştia aici ? ! Dar toate aceste lucruri, pînă la urmă, se uitau. Marea are harul să te facă să-ţi descreţeşti fruntea de gînduri, să te bucuri de ceea ce este cu adevărat frumos.

În după-amiezile zilelor ce urmară, Banu cu Dănuţ plecau la Eforie să facă nămol. La prima lor „deplasare" au avut un dialog notabil. Era mare zăpuşeală. Aerul parcă fierbea. Asfaltul, pe unele porţiuni, se topise.

Coborîră treptele spre ghiol. Cumpărară fructe la intrare.

Se dezbrăcară la vestiar. Cînd Banu îi zise să-şi scoată slipul, băiatul se opuse.

— Nu, tată, mi-e ruşine. Ce, nu se poate şi aşa ?

— Se poate şi aşa, băiete. Dar aici, la nămol, toţi bărbaţii umblă goi. Tu nu eşti bărbat ? Altfel, unii ar putea crede că tu nu eşti...

Dănuţ n-a mai făcut nazuri.

— Or fi şi profesori aici, umblînd goi şi unşi cu chestia asta neagră ?

— Sigur, sigur că sînt, şi încă universitari...

— Pentru mine — un copil cum mereu îmi zici tu — nu văd la ce mi-ar folosi nudismul. Numai aşa, să mă simt ca în epoca de piatră ?

Aniţa şi „bobocul cel mic" îi aşteptau afară. Fuseseră şi ele la nudism, în partea cealaltă, rezervată fe-

meilor, şi fetiţa avusese cam aceeaşi nedumerire ca şi fratele ei. Pentru ziua respectivă Banu le promisese o vizită la acvariu. Şi s-a ţinut de cuvînt.

Şi zilele programate pentru mare au trecut una după alta. Întîi au mai fost 10, apoi 9, apoi, dintr-odată, 5, pe urmă au mai rămas două şi iată că veni şi clipa despărţirii de litoral.

— Au fost zile atît de frumoase !

Nici nu erau plecaţi, că şi începuseră să folosească trecutul !

Înainte de plecare cu o zi, vizitaseră parcul arheologic de la Adamclisi şi Tropaeum Traiani, prilej pentru o veritabilă lecţie de istorie veche, necesară mai cu seamă celor mici.

„Adio mare, adio, tu cîntec de soare şi de apă ! De cîte ori ne vom reîntoarce, vom săruta acel val sărat ca pe o speranţă, ca pe un ceva nespus de drag", gîndi Banu.

Părăsind litoralul fierbinte, familia Banu îşi continuă drumeţia, într-o lume în care mîna omului nu a intervenit încă în totalitate. Au pornit să „cucerească" muntele. Se întîlneau cu un alt fel de frumuseţe, cu un alt peisaj, cu un alt aer. Şi, desigur, cu o altă stare de spirit.

Nu mai porniră, ca altă dată, spre Poiana Braşov, preferînd acum locuri mai puţin călcate de oameni, mai „sălbatice", mai puţin „prelucrate". Fiindcă el, muntele, mereu chinuit de furtuni, dar mereu uriaş, rămîne acelaşi, semeţ, continuîndu-şi veghea la porţi de deal şi de cîmpie, neclintit, într-o veşnică logodnă cu cerul pe care-l sprijină.

În munții Căpățînei, însoțiți de un foarte bun cunoscător al locurilor, doctorul Săvulescu, bătuseră cîteva zile bune „sălbăticiile", bucurîndu-se din plin de micile cascade ale pîrîiașelor de munte, de bogăția faunei și florei acelor locuri impunătoare, unde, printre frunzișuri și lăstăriș, pe cărări ascunse, te poți întîlni din întîmplare cu ursul, și te cutremuri, ocolindu-l apoi, neștiind dacă-i înfometat sau nu, „supărat" sau „vesel".

Mult i-a plăcut lui Banu, în drumul său către munți, un oraș, o perlă printre așezările noastre, construit de oameni harnici, cu știința și bucuria frumosului, unde fiecare cvartal de locuințe, clădire, are personalitatea sa inconfundabilă. I-a rămas sufletul acolo, în orașul Rîmnicu Vîlcea.

La picioarele muntelui, orașul parcă plutește în planuri diverse, armonioase, în urcușuri discrete, domoale, cu scări ce-ți poartă pașii către partea lui de sus.

A avut har și mare dragoste acel arhitect sau acei arhitecți care au așezat temelie durabilă acestui oraș de munte. O prospețime uluitoare te învăluie de pretutindeni. Tradiție și originalitate ! Și, asemenea oricărei localități a țării, Vîlcea poartă efigiile sufletești ale locuitorilor săi, făcînd concurență unor vecini renumiți : Sibiul și chiar Brașovul.

Acum „echipajul" era mai mare, la invitația doctorului Săvulescu răspunzînd și familia Fătu. Erau mai mulți, era, parcă, și mai bine. Au pornit împreună către inima muntelui și timpul ținuse cu ei, norii ocoliseră în acea după-amiază ținutul.

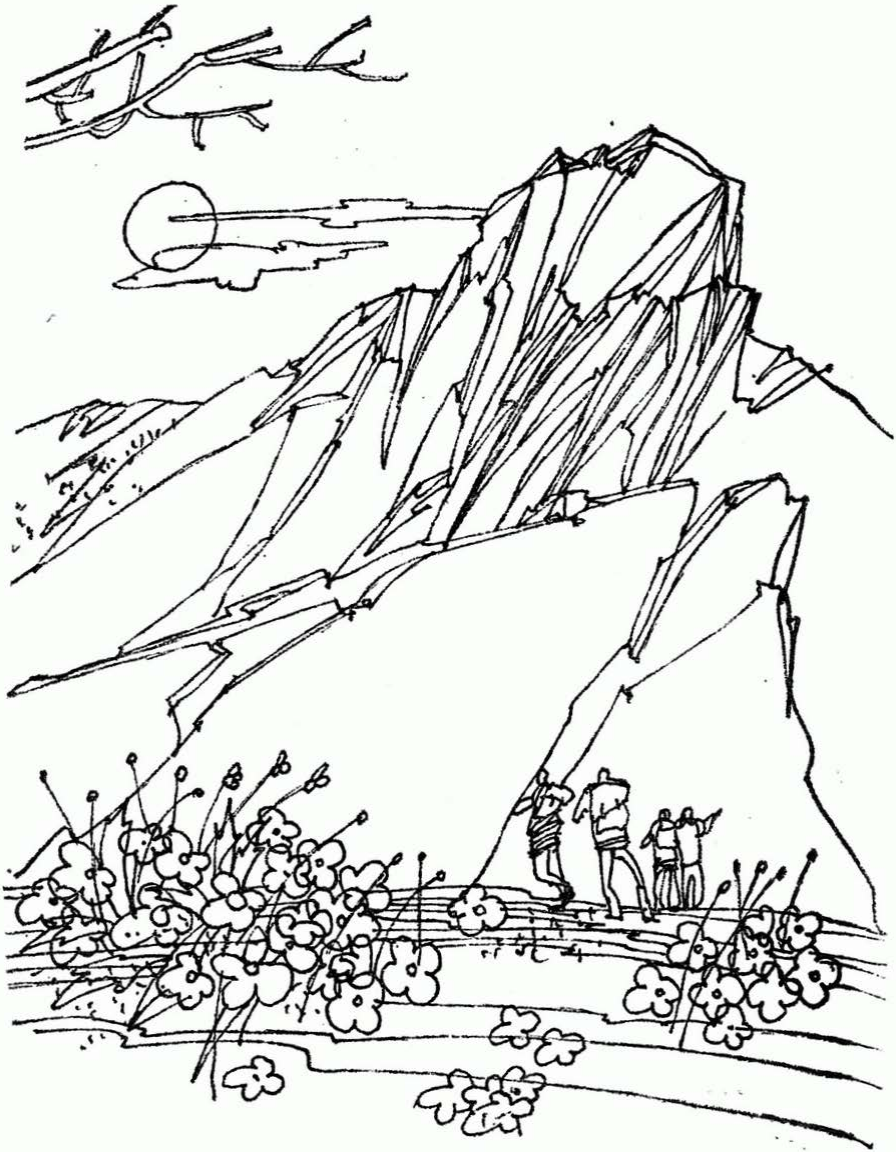

Satul Bărbăteștilor, rămăsese în urmă și temerarii turiști, însoțind firul de apă limpede și rapid, numit Otăsău, pe o lungă vale răcoroasă, ajunseră la piciorul muntelui. Începură urcușul ducînd o capră tăiată în spinare. Urcușul era cu adevărat greu. Cine a numit Pătrunsa culmea aceea n-a zis degeaba. Greu de ajuns la „inima" ei ! Dificultăți au avut în special femeile : doctorița Maria, soția doctorului Săvulescu, și Anița. Cînd trase de mîini, cînd luate de cot, cînd împinse, cînd păcălite cu vorba, pînă la urmă au biruit și ele. Pătrunsa trebuia să fie „cucerită" de toți cei ce plecaseră spre ea. În schimb, Geta, nevasta lui Fătu, femeie cu alură sportivă, înaltă, plină de haz, parcă se lua la întrecere cu cei mici, devenind animatorul acelei drumeții dificile. „Haideți, oameni buni, nu vă lăsați, haideți, domnițelor, că doar nu ați trecut de prima tinerețe, fiți mai hotărîte, nu vă lăsați ! Mie așa îmi plac femeile, hotărîte".

Cei mai tineri, Dănuț, Letuța și Amelia, fetița soților Fătu, nu aveau probleme. Creau însă noi griji ălor mari, căci se tot depărtau de grup, și, vorba Aniței : „cine știe dacă nu rămînem fără vreunul".

Urcușul, pe cît de greu, pe atîta de frumos era.

Ajunseră sus, pe culme, cînd soarele sîngeriu mai era de o șchioapă și au privit cu toții, cu nesaț, apusul. Cel mai frumos apus de soare pe care-l văzuseră vreodată. Poate se înșelau, oricum, atunci, așa li s-a părut.

Se așteptau ca așezămîntul numit *schit* să fie construit numai din lemn, că lemne la munte sînt, slavă domnului, dar întreaga construcție, inclusiv capela,

era din piatră, ciment și var. Totul fusese adus aici pe spinările cailor, ale măgarilor sau catîrilor, urcîndu-se astfel sute de metri cubi de material pînă la cota 1800.

I-a întîmpinat, îmbrăcat în veșmînt călugăresc, un tînăr de o frumusețe aparte, și Banu se gîndi, că poate, e o greșeală, că, adică omul nu era ce părea. Ce-l determinase pe acest tînăr să se retragă în sihăstrie ? Avea să afle, a doua zi povestea lui, bizară în aparență, dramatică totuși. În seara aceea, tînărul i-a găzduit cum se cuvine, i-a omenit cu lapte covăsit, nu și cu altele, pentru că oaspeții aveau de toate. Veniseră pregătiți pentru a sta aici mai multe zile.

...Ion, băiatul de 21 de ani, ceferist de meserie, luase calea schitului în urma unor neînțelegeri cu părinții lui și deopotrivă cu ai fetei pe care o iubea și pe care dorea s-o ia în căsătorie. Nici una din familii nu fusese de acord cu alegerea făcută de odrasle. „Parcă ne-am fi aflat în plin ev mediu, la un pas de numai cîteva veacuri de nefericiții Romeo și Julieta..."

Și băiatul renunțase la tot, plecase, și iată-l acum într-o haină neagră, rasă de călugăr, strîns peste mijloc cu un curmei de cînepă.

— Mult trebuie să o fi iubit pe fata aceea, îi zise Banu, dacă ai renunțat la tot. Sau poate că n-ai iubit-o îndeajuns dacă ai renunțat...

— Acum... încercă tînărul să spună ceva...

— Și dacă ai vedea-o acum, acolo, pe culmile acelea, pe fetișcana aceea, sau pe o alta, cu pletele în vînt, chemîndu-te parcă, nu te-ar îndemna inima să mergi către ea ?

Tinărul zîmbi şi privi depărtările. Orizontul se sprijinea parcă pe crestele muntelui.

— Ori cu una, ori cu alta, frate turist, rosti el sec şi urcă să bată iar clopotele...

La întoarcere, Banu şi ceilalţi cunoscură şi alte privelişti de o deosebită frumuseţe. După pădurile de conifere şi brad, continuau plantaţiile de meri, peri şi pomi. În splendoarea soarelui de amiază, ciopoare de oi, păzite de cîini şi ciobani de toate vîrstele, păşteau iarba aceea grasă, care nu se prea găseşte la cîmp. Din loc în loc se vedeau cosaşi şi stoguri mari de fîn. Se aflau pe suprafeţe întinse cu iarbă sute de clăi cu fîn, de cîte 2—3 ani vechime, pe care oamenii se pregăteau să le dea foc, pentru că le luau altele locul. „Păcat, îşi zisese Banu, ce bine le-ar fi prins vitelor din sud, unde hrana de bază o formează grosierele şi paiele, fînul acela..."

La apa Otăsăului, în comuna în care Banu şi ai lui, la invitaţia prietenilor, petrecură cîteva zile, timpul trecu fără veste. Bărbaţii, ba chiar şi femeile, coborau de cîteva ori pe zi la cascade, pentru „masaj". Se aşezau la poala cascadei şi apa le lovea puternic grumajii. Nu ştiai pentru ce să te bucuri mai întîi. Pentru această baie de sănătate, sau pentru frumuseţea aparte a peisajului.

În curtea casei, care semăna cu un veritabil scuar, sub umbrare de viţă şi pomet, rămîneau pînă tîrziu, cînd stelele picurau stropi de argint în apele Otăsăului, iar deasupra, peste crestele munţilor, umbrele nopţii se împlineau.

În nopțile și zilele petrecute aici, în drumețiile făcute pe munte și în împrejurimi : la Ocnele Mari, la Căciulata, la Govora, Olănești, Horezu, Banu se simți excelent. Această zonă ar putea rivaliza chiar cu Poiana Brașov „cu excepția Ocnelor Mari, unde edilii nu au izbutit încă să ridice un hotel pe măsura acestui loc atît de frumos și de căutat..." gîndi pentru sine Banu.

— Iarna este o feerie aici, îi spuse doctorul. Bineînțeles, cînd avem zăpadă, multă zăpadă. Totul se îmbracă în alb, se transformă în alb, ca într-o beție purificatoare.

Într-o zi, medicul îi invită la mica *mare* a Olteniei, o mare miniaturală, pusă în slujba sănătății, plasată în plin centrul comunei, în devenire localitate urbană, Ocnele Mari.

— Vii în cîrje și te întorci acasă alergînd, le zise doctorul.

— Și aici, ca peste tot unde sînt locuri care te vindecă, era puzderie de oameni. Nu aveai loc să te așezi, darmite să mai faci și baie. Reușiră totuși. Și la ieșirea din apă, sub bătaia soarelui, văzură cum pe trupurile lor apar milioane de cristale mici de sare, pe care cînd le dădeai jos, aveai senzația că te jupoi.

Mica *mare* a Olteniei își merită numele, o asemenea bogăție trebuie mai mult valorificată, îl auzi Banu pe doctor, care era un bun cunoscător al zonei.

Nu părăsiră zona pînă ce nu văzură Muzeul dedicat lui *Gheorghe Magheru,* revoluționarul pașoptist, și Muzeul Etnografic de la Horezu, ctitorie brîncovenească, și pînă ce nu-și încărcară portbagajele cu ceramică făurită de meșterii locului.

...Şi încă o dată maşina a fost pregătită, şi încă o dată au urmat despărţiri şi îmbrăţişări. Promisiunile legate de o nouă vizită erau făcute din tot sufletul.

Acum îi aştepta drumul. Se întorceau acasă. Duceau atîtea amintiri cu ei ! De-abia acasă, reluînd şirul evenimentelor petrecute, vor putea avea imaginea exactă a întîmplărilor, pe care le trăiseră.

Fiecare din ei furase un strop de mare şi o fărîmă de munte, fiecare ducea cu sine prea-plinul unor clipe de neuitat.

Da, acesta fusese cu adevărat un concediu !

Traseele alese, prin frumuseţea lor, prin importanţa locurilor străbătute, ctitorii rînduite peste timp, de veacuri, sau altele pe care prezentul le-a ridicat, se dovediră, pentru Banu şi familia sa, dintre cele mai fericite.

Nu-i puţin să vezi cu ochii tot ce au lăsat generaţii de-a rîndul, să simţi cu întreaga ta fiinţă acest trainic ev nou, această zămislire durabilă şi înaltă amintind de Coloana marelui artist de la Hobiţa ! Au trecut şi prin această aşezare, unde sculptorul „nepereche" a văzut lumina zilei şi unde şi-a purtat primii paşi. Au admirat, alături de curtea *casei-muzeu*, în zăvoi, o colecţie de sculpturi aparţinînd unor artişti contemporani, dedicate celui care a fost Brâncuşi. O trăsătură esenţială a dragostei, peste veac şi prin veac, iluminată statornic de geniul poporului român, care a dăruit universalităţii oameni de o inestimabilă valoare.

La Hobiţa, casa-muzeu durată din lemn străvechi, te simţi, spiritual vorbind, mai înalt, străbătut fiind

de o mare bucurie, de o fără de seamă împlinire, născute din gîndul că milioane și milioane de oameni ai lumii știu, fie și numai din auzite, despre acest loc, ca vatră a unuia dintre artiștii care domină secolul. Păcat, totuși, își zise Banu, că bătrîna fîntînă din curte e seacă. Altfel s-ar simți vizitatorul-pelerin al acestui loc dacă ar putea lua o gură de apă din fîntîna care l-a răcorit pe Brâncuși-copilul...

— Parcă ar fi lîngă aceste statui chiar cel omagiat, se adresă Dănuț tatălui său. Parcă ar fi viu și ne urmărește, parcă ne iscodește cu privirile lui...

— În locuri, precum e acesta, răspunse Banu, ne oglindim în izvoarele adevăratei noastre obîrșii. Și la Tîrgu Jiu, lîngă Masa Tăcerii, lîngă Poarta Sărutului, și lîngă monumentala Coloană, simți, ca și aici, prezența vie a omului-artist. Chiar dacă el, omul, e trecător, continuă Banu, în urma lui rămîn, iată, valori Fiecare din noi ar trebui să dea ceva, să lase ceva prin existența lui. Altfel, nu se poate, dialectic vorbind. Voi, cei tineri, trebuie să continuați și să îmbogățiți moștenirea...

— Tot dialectic ? întrebă tînărul, privind statuile, puține deocamdată, mîngîiate de razele soarelui cernute prin frunzișul pomilor, în poiana de la marginea satului.

— Tot. Din veac pînă în veac. Asemenea unui testament, veni prompt răspunsul.

Încercase să-i ducă pe copii, de cînd erau mici, nu numai în locuri frumoase, ci și în vetre în care arde, întreg, duhul neamului.

Acum, în această vacanță, urmărise aceeași idee.

Primise invitația, de atîtea ori amînată, a omologului său din Gorj, care-i era de altfel și un foarte bun prieten, de a petrece cîteva zile la Tismana. Loc fericit de odihnă și popas, loc de frămîntată istorie, în zbuciumata noastră luptă de păstrare a libertății și a neatîrnării, loc de tainice întîlniri, în alt veac, pentru luptătorii neamului. O temelie luminoasă, cum sînt atîtea altele, ce au susținut cauza dreptății românilor de-a lungul vremurilor. Loc de adăpost pentru cei oropsiți, cetate pentru apărători de lege și de datini împotriva cotropitorilor. Și, nu în ultimă instanță, loc și lăcaș de cultură, germene al limbii și slovei noastre tipărite, temelie de piatră a spiritualității românilor, neclintită aici de vreo șase veacuri.

Tismana, loc răspîndind în jur miros curat, proaspăt, de brad și fag, în cumpănă de deal și munte!

Tismana, cu ctitoria așezată sus, pe stîncă, parcă suspendată, veghind apele rîului cu același nume, aducînd parcă ecouri din zăngănitul armelor panduri lor lui Tudor, sau din truda dăltuitorilor, culegătorilor de semne, de litere, pentru cărțile de început ale culturii noastre! Tismana, cer răsfrînt în cerurile patriei, descifrare profundă a timpului din care sîntem și venim noi, românii, neam al dreptății și al adevărului.

Sînt zile de vară tîrzie. Deasupra mănăstirii și în jurul ei, brazi înalți, suspendați în văzduh într-un ireal echilibru, că ți se pare că acum or să se prăvale, stau strajă unei tulburătoare istorii, dar și unei așezări de o frumusețe fără rival.

Apa Tismanei, cu susurul repezit, melodios, se strecoară limpede printre pietre, amăgind privirile în

ochiuri mici de aur și argint. Cascada — un curcubeu căzut în rădăcină de piatră, cu orizont învolburat, coborîtor mereu, tumultuos, din pîntecul muntelui. O fantezie a naturii, un joc în care apa și piatra își ascund parcă reciproc tainele, căutîndu-se și despărțindu-se în aceeași clipă, altfel mereu, sub același cer, sub aceeași stea de început.

Banu și ai lui s-au răcorit în apa spuzită de globuri albe, care făcea ca pielea să devină mai catifelată. „Să aibă apa de aici o asemenea însușire ?" se întrebase Dănuț. „Tot ce se poate". Și aceasta rămîne o taină, ca de altfel toate tainele, o taină însă binefăcătoare. Și încă un lucru, pentru care oamenii de aici trebuie felicitați din toată inima. Microcentralele de pe firul apei, care dau o altă dimensiune, de astă dată economică, acestor locuri, îmbogățind potențialul energetic al țării. Deci apa Tismanei n-a încetat să facă istorie.

Tismana a însemnat pentru Banu și ai lui, dincolo de întîlnirea cu istoria și cu pitorescul locului, și prilejul de a-i cunoaște pe niște oameni ce nu pot fi ușor uitați.

Nenea Nicolae Dobrescu, „castelanul" vilei unde stătea Banu cu familia lui, este un om trecut de optzeci de ani. Om dintr-o bucată nea Nae, construcție robustă, încă verde la vîrsta lui, care-și păstra, prin muncă, puterea și voinicia. Și, ca să arate că este încă în putere, le-a făcut și o demonstrație de gimnast stînd în cap și în mîini, cu picioarele perfect întinse în sus. Apoi reveni în picioare printr-o aruncătură de acrobat... (Se pare că „spectacolul" a fost dat în spe-

cial pentru Dănuț și sora lui, dar și noi „bătrînii", ne-am întrecut în aplauze).

— Apoi, eu, copile, îi spusese Nea Nae lui Dănuț, am petrecut peste cincizeci de ani aici, după neveste, că am avut două. Am fost și subofițer, plutonier major. Mi-a plăcut aici, că este liniște și e loc frumos. Poate și d'aia Coșbuc a tot venit pe aici, ca să scrie. Mi-a plăcut și mie poezia...

Recita bine bătrînul din Coșbuc, din Eminescu.

Noi, băiete, îi spuse bătrînul într-o seară, ne întrebăm și acu' unde o fi aurul care l-am păzit noi, cei din regimentul 3 grăniceri, ce s-a ridicat, atunci, de aici, din *comorile secrete*.

Dănuț își ridicase privirea, fixîndu-l întrebător pe bătrîn. Nu auzise încă de așa ceva. Romane polițiste, povești de aventuri citise destule, dar ceea ce auzea acum îi aținta în chip deosebit imaginația.

— Și cine a știut de comorile secrete ? Și cine și de ce a trădat ? începu a-l întreba pe nea Nae.

Bătrînul privi îngîndurat apa care rostogolea printre pietre.

— A stat, începu el. unul mare, străin, cu grade mari, aici, mai multe zile. Ziceai că nu face nimic. Se plimba, mai bine zis „rătăcea" pînă l-a întîlnit, s-a zis, pe unul ghebos, urît și păros, care i-a spus unde e comoara, averea neamului, strînsă de-o vecie din sudoarea noastră, a românilor. A doua sau a treia zi au plecat de aci care încărcate cu aur, spre gara orașului : 24 de vagoane ! Au plecat și duse au fost. Ne-a mai fost trimisă, ni s-a spus și nouă, care păzisem

aurul atîta amar de vreme, doar Cloşca cu pui, în rest pachete cu beton. Cică vaporul cu comoara ar fi fost atacat de piraţi... Aici am fost slabi. Am citit mult, chiar dacă am fost numai subofiţer, şi m-am întrebat şi tot m-am întrebat, cum de nu ne-am împotrivit la acest jaf ? Adică de ce nu s-a dat ordin să ne împotrivim ?... Eram după război, eram slabi, n-am făcut decît să vedem ce se-ntîmplă şi să plîngem. Trebuia să ne împotrivim şi fără ordin, că doar noi păzisem aurul atîţia ani...

— Viaţa, după cum văd eu, ne învaţă multe... zise încet Dănuţ. Nu degeaba se zice că timpul este cel mai mare judecător. El clarifică totul...

— Da, tinere, dar eu voi muri cu oful ăsta, voi muri neîmpăcat, exclamă nea Nae, înfigîndu-şi privirea în ochii băiatului. Eu nu mă nasc a doua oară... Era parte din averea ţării ! Lăsată nouă de moşi strămoşi ! Şi bătrînul îşi şterse ochii de lacrimi. Că trădători au fost, cred ! Dar să vinzi din averea cea mare, din tezaurul ţării !...

Tismana curgea grăbit, se învolbura în matca ei, şi cei doi au rămas cu privirile fixate în apele limpezi.

Seara, Dănuţ adormi cu gîndul la povestea lui nea Nae-Nicolae. A doua zi îl întrebă pe tatăl lui dacă ştie cumva despre ce este vorba. Ar fi fost o confirmare a acestui fapt care i se părea cu adevărat senzaţional.

Banu n-avea cum să-i confirme sau să infirme cele spuse de bătrînul tismănean cu atîta convingere. În epoca la care se referise acesta, Banu nu era decît un copil.

Priviră la jocul neastîmpăratelor veveriţe care populau în număr mare brazii din jur, spărgînd alunele aruncate de copii. Priviră apoi panorama din faţa vilei.

— E greu de luat, Dănuţe, ceea ce ţi-a spus nea Nae-Nicolae ca adevărul strict adevărat... Mă gîndesc la povestea propriu-zisă...

— Deci am un tată sceptic... Credeam că asta ar putea constitui o informaţie importantă pentru mine şi pentru un inspector şef de judeţ. Auzi, 24 de vagoane de aur... Păi bătrînul ăsta nu ştie ce vorbeşte ? Parcă altădată îmi spuneai că ei, bătrînii, sînt cei ce întotdeauna ştiu mai mult...

— Adevărul pe care-l spune şi acest bătrîn, nea Nicolae Dobrescu, este, desigur, un fapt istoric, un fapt confirmat. Da, mult din tezaurul ţării a luat calea străinătăţii. Dacă ar fi, spre exemplu, să ne fie restituit aurul luat de otomani, poate că actualul stat turc n-ar avea vagoane suficiente ca să-l încarce. Reconstituirea unor astfel de tezaure, se face în timp, prin mijloace adecvate, prin schimburi de mărfuri şi plăţi în cadrul acţiunilor de cooperare internaţională. Este o treabă a cîrmuirii şi celor însărcinaţi cu vistieria ţării...

— Ai putea să-i spui şi lui Nea Nicolae lucrul acesta, întru liniştirea lui ? zise Dănuţ.

Moşul între timp se apropiase de ei, auzindu-le ultimele cuvinte.

— Staţi puţin, îl opri el pe inspectorul şef, că nu numai eu ştiu ce ştiu ! Întîmplarea cu aurul o ştie şi Paulina, nevastă-mea asta de-a doua, care mă fituie mereu de parale ; ea a fost bucătăreasă aici. Ar fi

putut afla mai multe, dar a fost o proastă. Trebuia să pîndească și ea drumurile acelui general care a fost aici în '46 și, la un chef, a fost prădat de ceasul de aur de un chelner hoț. Că de frumoasă era al dracului, și mai e. Ce mai, n-a făcut-o. O să mor cu gîndul ăsta, băiete, o să mor necăjit, așa cum au murit și ceilalți din regimentul 3 grăniceri, cu care am păzit tezaurul. Și nu l-am păzit bine, din moment ce...

Zilele programate pentru Tismana se topiseră încetul cu încetul. Trebuiau să-și facă bagajele pentru alte locuri.

Urmă iar un popas de vis : Cheile Sohodolului. Un popas între stînci sălbatice, ferăstruite pe dedesubt de un rîu rece și viforos. Stînci uriașe, cu forme ciudate, aducînd parcă a niște statui. Niște statui neterminate ale naturii... Un farmec aparte îl dau în acest peisaj micile cascade, acolo unde apa parcă se frînge în zidurile de piatră și pătrunderile acesteia în pleoapa adormită a muntelui, în subteran, de unde iese la lumină cu chiot...

Sohodol, o întîlnire fără de seamăn cu frumusețea pămîntului gorjan ! Pentru cel care înțelege și trăiește cu adevărat ideea de înnobilare a materiei — gîndi Banu, amendîndu-se singur, cu un surîs pentru acest mod „savant" de a pune problema — Sohodolul rămîne un reper indiscutabil.

Orele petrecute de Banu și ai săi în această maiestuoasă priveliște au continuat în Cîmpia Padeșului. Padeșul, slugerul Tudor... Domnul Tudor, fulgerare pentru necuprinsa clipă a libertății și demnității noastre...

— Cîmpia soarelui, tată ! exclamă tînărul, coborînd de la volanul mașinii. De mult am dorit s-o văd !

Dănuț cu sora lui și cu nepoții Radu și Horia, liceeni timișoreni, încep să alerge fericiți către monumentul dedicat revoluției de la 1821.

Soarele lumina deplin întinderea, sfințind parcă prin razele lui monumentul. Și parcă, de undeva, din văzduh, se auzea vocea lui Tudor, rostind cuvintele de foc ale Proclamației, ale chemării la ridicare a neamului.

— Pe fiecare fir de iarbă, le zise Banu, vizibil emoționat, copiilor și nepoților, pe fiecare fir din această frumoasă și îngrijită iarbă, a călcat un pandur! O lumină se naște din fiecare om din țara asta atunci cînd se apropie de acest loc !

Au colindat cîmpia, au îngînat cîntece dedicate lui Tudor, avînd în suflet imaginea adunării poporului, din acel aspru ianuarie, cînd fiecare om deșelat de nevoi se înrolase, venise în oastea de țară a Domnului Tudor.

Zile de vară tîrzie, zile de vie lumină, venită parcă din strălucirea istoriei... Deasupra cîmpiei Padeșului par a se înălța strigătele puternice ale oastei norodului și, peste ele, vocea, ca un tăiș de sabie, a Domnului Tudor : — „Patria este norodul, nu tagma jefuitorilor..."

Întorși la Tismana, Banu și ai săi s-au îndreptat, după o scurtă odihnă, spre valea Jiului, prin defileul, unde acum 25 de ani se auzea acel tineresc „hei-rup", rostit de o generație entuziastă, care s-a întrecut pe sine în opera zămislirii începuturilor noastre socia-

liste. În acea vale a Jiului și a Sadului, Banu făcuse, cu ani în urmă, ucenicia, școala muncii, prima lui meserie, cea de strungar în fier, la o mare uzină sfredelită în munte.

Defileul, cu tunelele sale tăiate în stîncă, cu viaductele, asemenea unor curcubee aruncate peste piscuri de cremene, sînt semne nepieritoare ale efervescenței și trăiniciei noastre revoluționare. Cu tîrnăcopul și lopata, cu eforturile adesea supraomenești ale tinerilor de atunci, s-a reușit acest *pas* carpatic, de o importanță covîrșitoare pentru tînăra economie socialistă. Un *pas* care a fost, deopotrivă, al sufletului, năzuind spre desferecarea din vechile chingi împietrite, impuse de cei care-l asupreau. Mîndrie și patriotism ! Să ne bucurăm și să ne mîndrim cu opera aceasta durabilă, punte de legătură între sudul și nordul țării ! Șoseaua betonată, asfaltată, șerpuiește de-a lungul Jiului, și, cînd nu te aștepți, se ascunde brusc, după peretele unei stînci, obligîndu-l pe cel care șofează să circule cu atenție mărită, să reducă viteza, urmărind cu atenție încordată panglica de asfalt care își revine, după curbele tăiate în piatră, la ceea ce de fapt este : o importantă arteră ce leagă Oltenia de Transilvania.

Mergînd spre Petroșeni, Banu hotărăște să facă un popas scurt la monumentul ridicat în memoria generalului Dragalina și, prin el, zecilor de eroi anonimi ai luptelor purtate prin aceste locuri în primul război mondial. Eroilor care, prin jertfe de sînge, au spus un patetic „nu !“ înaintării dușmanului către inima țării.

Erou al neamului, generalul Dragalina, aflat mereu în focul bătăliei, îmbărbătînd și luptînd alături de

soldații săi, unul fiind și sergentul Pătru B., tatăl lui Banu, a căzut la datorie, rămînînd o pildă veșnic vie în inima poporului.

Pionieri din așezările apropiate, oameni de diferite profesii, călători, turiști opresc aici și așază o floare, un buchet, o coroană pe piatra-simbol care-l omagiază pe Dragalina și pe *vitejii lui*. Florile sînt mereu proaspete. Asta înseamnă că știm să ne cinstim eroii, că jertfele lor n-au fost în zadar. Că în noi sînt așezate, la temelia vieții, a ființei noastre, sîngele, gîndurile și visele celor ce ne-au premers.

Și Letuța a pus, pe piatra aceea, un buchet de flori proaspete și curate, adunate atunci din împrejurimi, precum sufletul său de copil. Și parcă o lacrimă a tremurat în ochii fiecăruia...

Din nou la drum. Petroșanii, orașul minerilor, îi întîmpină cu noi și impunătoare blocuri de locuințe, construite de oameni gospodari, care iubesc frumosul, îmbinîndu-l priceput cu utilul. Instituții de cultură și învățămînt, noi ateliere și uzine și, ca o bucurie pentru acești oameni, pentru iubitorii de sport, stadionul cel nou, inaugurat de curînd, întregesc panorama unui oraș care renaște din temelii. Mai sînt, desigur, și aici, ca și în alte așezări, zone încă întunecate, unele dintre ele, din păcate, aparținînd nu trecutului, ci chiar prezentului ; mai bine zis unei perioade de început a construcției noastre, cînd, într-un patos grăbit al impunerii „noului", nu s-a ținut seama de specificul locului, de tradiția lui, trîntindu-se niște blocuri impersonale, unele chiar urîte,

care maculează priveliștea. Cele construite în ultima vreme sînt însă altfel, ridicînd demnitatea celor care le locuiesc.

Aniţa şi copiii au fost puţin nedumeriţi de faptul că Banu a inclus Petroşanii în traseul vacanţei... O vacanţă înseamnă totuşi, în primul rînd, aer curat, iar Petroşanii, din acest punct de vedere, nu s-ar zice că au supraproducţie de ozon... Dar, curînd, şi Aniţa, şi copiii au îndrăgit acest oraş, această capitală a mineritului românesc, această vatră a trudei fără istov închinată ţării.

Petroşanii... Sub munte se aud lucrînd frezele, muşcînd adînc din straturile de aur negru, se aud glasurile minerilor, îndemnîndu-se spre mai mult cărbune, aşa cum cere ţara, preşedintele ei, pentru săltarea mereu mai sus a economiei, pentru deplina noastră independenţă energetică.

Pe străzi încep să coboare minerii. Bărbaţi bine făcuţi, cu feţele parcă dăltuite în piatra muntelui. „Noroc bun !".

„Noroc bun !" vouă oameni dăruiţi uneia dintre cele mai grele munci ! O stea de aur se cuvine pe fruntea fiecăruia dintre voi !

„Dacia", condusă cu atenţie de Dănuţ, părăseşte oraşul şi se îndreaptă spre Ţara Haţegului. Soarele a trecut dincolo de pragul amiezii ! Vară tîrzie, vară de aur pe drumurile patriei, vară românească.

— Tată, să mergem să vedem rezervaţia de zimbri ! se rugă Letuţa. Acelaşi lucru îl cerură şi Horia şi Radu, care, alături de părinţii lor, profesoara Mi-

lica și inginerul Lică, însoțeau familia Banu de la Tismana, unde petrecuseră împreună cîteva zile.

Au oprit mașinile, luînd mai întîi un mic dejun în poiana din apropiere. Cîte un sandviș din „cămara" autoturismelor.

Bătrîna pădure, păstrătoarea rezervației de zimbri și cerbi carpatini, este de-a dreptul fascinantă. Numeroși turiști se abat aici, fotografiază, admiră animalele.

Cel mai mare dintre zimbri — pe numele său, li s-a spus, Romică — „acceptă dialogul" cu noii veniți. Te lasă să te apropii cu mîna de botul lui, numai dacă-i dai fîn sau verzituri. Dar te lasă numai atît: să te apropii ușor cu mîna. Dacă insiști, riști să fii luat în coarnele-i puternice. Cînd este „nervos", Romică (halal nume, pentru un zimbru! Cine o fi fost „inspiratul" naș ? !) își împinge capul înainte, lovind cu coarnele gardul de stinghii groase ce împrejmuiesc acest „țarc" de mari dimensiuni al rezervației. Femelele erau la siestă, rumegau. Sînt și ele la fel de semețe, cu coarnele răsfrînte pe gîturile vînjoase. Zimbrul, regele de necontestat al acestor pămînturi dintre Dunăre și mare, este astăzi ocrotit, admirat.

Dincoace, o turmă de cerbi carpatini și ciute. Niciodată inspectorul, deși vînător, n-a avut prilejul să vadă atîția masculi, unul lîngă altul, la siestă pesemne, într-o armonie perfectă. Doar unul păștea și, din cînd în cînd, ridica bogata sa podoabă, privind în jur. Era, se pare, „de strajă". Ciutele se aflau și ele, cuminți, printre ei, unele culcate, altele păscînd.

Cum de se înțeleg așa de bine, în această turmă — întocmită de om ? Iată, deci, că și animalele sălbatice

se pot înțelege, cel puțin în anumite momente. Dănuț imortalizează pe peliculă aceste imagini „antologice".

Zimbrul, animal falnic, de legendă, altădată vînat și ucis, fără milă, simbol al puterii, așezat ca atare în stema de ieri a Moldovei, este acum un monument al naturii, ocrotit și îngrijit. Iar într-o zi — cine știe? — poate, va ieși din țarcul rezervației, ca să umple iarăși pădurile noastre cu tropotul său măvalnic, cu mugetul său legendar...

Vară tîrzie, cu miros îmbătător de fîn și floare pierdută în semințe. Soarele coboară, ca o pasăre a luminii într-o rotire obosită de aripi. Peste păduri și munți molcomește un văzduh limpede, cu învăluiri blînde, odihnitoare. Imn rotund al bucuriei de a trăi se desfășoară în imensitatea aceasta de cer și munte.

Și din nou la drum. Către Alba Iulia, cetate și leagăn de civilizație dacică și apoi românească. Dănuț, deși nu o spune, pare obosit. Sora lui la fel. Și Banu hotărăște să facă un popas în Deva.

— Vom intra în Alba Iulia mîine, odată cu răsăritul soarelui, le spune el.

Deva își trăiește viața de seară. Sus, în munte, numai prin umbră, se bănuiește cetatea dacică. Aici, ca și la Orăștie, ca și în toată Transilvania de altfel locurile sînt încărcate de istorie. De vie și, ai zice, proaspătă istorie, chiar dacă zidurile care-o încorporează sînt vechi și străvechi. Se păstrează și aici, cu sfințenie, memoria neștearsă a gloriei și a slavei marilor noștri înaintași. Se păstrează averi materiale și

spirituale ale acestui popor vitregit de-a lungul veacurilor de asuprire, dar creator de nepreţuite valori.

Spre dimineaţă, cînd se stingea pîlpîitul ultimelor stele pe cerul albastru, neobişnuit de albastru, au pornit spre Alba Iulia. Voiau să intre în cetate aşa cum îşi propuseseră, odată cu răsăritul soarelui. Aşa au intrat, zăbovind apoi îndelung, în acest oraş în compania unor ghizi harnici şi documentaţi. Alba Iulia, cetate-simbol a unirii noastre. Cetate veche, înconjurată de cetatea nouă. Domnul tuturor românilor, atunci, la 1600, marele voievod Mihai Viteazul, ne-a dăruit, cu sabia, vechea Dacie. În oglinzile istoriei, care nu mint, nu înfrumuseţează imaginile răsfrînte în ele, Mihai se vede ca un mare continuator al lui Burebista şi Decebal. Aşa gîndea Banu, citindu-şi acest gînd răsfrînt şi pe chipurile alor săi.

Vară tîrzie în cetatea Albei. Peste zidurile vechii cetăţi se înalţă, ca un văl subţire, curatele respirări ale eroilor. După ce au vizitat muzeul din localitate, şi-au purtat paşii pe străzile oraşului nou. Prefacerile din această cetate, petrecute în anii socialismului, sînt demne de gloria şi răsunetul prin istorie a tot ce a însemnat şi înseamnă Alba Iulia pentru români. Este vădită dorinţa oamenilor acestor locuri de-a face din localitatea lor, prin hărnicie şi gîndire novatoare, o neîntrecută cetate a frumosului şi durabilului.

O mîndrie a locuitorilor Albei o constituie, fără îndoială, întreprinderea „Porţelanul", decorată de cîteva ori cu „Ordinul muncii". Pe frontispiciul ei, la intrare, strălucesc, în ceramică aurită, cele patru semne

distincte, răsplată a hărniciei lucrătorilor de aici. Se vizitează fabrica, apoi o expoziție a produselor ei, familia Banu fiind însoțită de Florică, un coleg, prieten al inspectorului șef, și de soția acestuia.

Sînt aici lucruri excepțional realizate, cu o bogată paletă de culori vii, care încîntă și luminează sufletul. Cei patru mii de lucrători, cu deosebire tinere femei, care însuflețesc incinta fabricii, fac într-adevăr minuni. Minuni ale tehnicii, ale stăpînirii modernelor mașini de prelucrat porțelanul, dar și minuni care țin exclusiv de om, de priceperea și de fantezia lui, fiindcă o bună parte din produse se înnobilează manual. Artă adevărată. Migală și încordare. Ochii Letuței s-au făcut mari, ca să cuprindă întreg acest basm — multicolor și fastuos al porțelanului...

Vară tîrzie, vară de aur la Alba Iulia. O bogăție de flori, în culori vii, inundă orașul. Peste vechea și noua cetate curge lumină de aur, precum mierea din faguri tîrzii. Oameni ai muncii, iubitori de adevăr și de țară. În cetățile noastre ne oglindim pe noi înșine, ne zidim bucuria de făuritori liberi și drepți ai acestui prezent luminos.

E țara o bogăție de inimi. E țara o bogăție de imnuri, fiecare localitate e o inimă care bate.

Și drumurile transilvane se continuă cu vizitarea bimilenarei cetăți Cluj-Napoca. După-amiaza străvezie a acestui sfîrșit de august picură praf de argint. Cluj-Napoca, unul din marile noastre orașe, mai păstrează acele străzi înguste, pavate cu plăci de piatră pătrată, masivă, încă de la început de veac. Dar sînt aici și străzi noi, bulevarde și piețe largi, încărcate

de verdele crud al florilor și al arborilor. De pe dealul Feleacului, orașul se deschide ca-n palmă. Un oraș desenat simetric, în marea tradiție transilvană. La fel se vede și de la etajele superioare ale hotelului „Belvedere".

Pe străzile Clujului și-au purtat pașii și Iancu, și Blaga, și atîtea minți luminate ale acestui neam. Cluj-Napoca este un triumf a tot ceea ce am năzuit și năzuim. În efervescența anilor noștri, orașul s-a îmbogățit, devenind o adevărată cetate modernă. Rostul acestor oameni și al acestei cetăți este izvorît din tot ceea ce au vrut și au împlinit strămoșii. Iar acum rostul este de permanentă înflorire, sub zodia binefăcătoare a socialismului.

Vară tîrzie, vară de aur. Cetatea bimilenară a Transilvaniei, în care trăiesc și muncesc înfrățiți români și maghiari, își oglindește chipul înnoit în apele azurii ale cerului. Blîndă lumină de august se cerne peste cupole de spirit și de faptă.

Someșul cel etern își mișcă apele izvorîte din Țara de Piatră, în același ritm milenar, dar cu o nouă menire. Pe matca lui au apărut hidrocentrale și microhidrocentrale, punînd un nou accent peisajului — semn al preocupării oamenilor din aceste ținuturi pentru creșterea permanentă a bunăstării țării, a lor înșiși.

Ca peste tot, în această Transilvanie, trup din trupul țării, Cluj-Napoca își are rădăcinile vii în nestinsul nostru dor de libertate și unitate națională. Nu-i om, în aceste locuri, care să nu poarte, întreagă, mîndria acestui fapt. O mîndrie care se apropie de orgoliu. Dar un orgoliu care nu-i xenofob, care nu exclude, ci,

dimpotrivă, implică deschiderea sinceră, caldă, către oamenii drepți și cinstiți de pretutindeni, indiferent de limba pe care o vorbesc. Sigur, sînt și unii care, de prin alte părți, încearcă să zdruncine unitatea acestui oraș, să semene o străină și falsă vrajbă printre oamenii lui, dar ei, acești oameni, sînt neclintiți în prietenia și în frăția lor.

A doua zi, în zori, o porniră spre Țara Nordului, a Maramureșului. Șiruri de munți văluroase închid mereu orizontul, ca să-l deschidă apoi, brusc, spre priveliști îmbietoare. Ținut de legendă, cu piscuri țîșnite în nemărginiri albastre. Celebrele porți din lemn izvorîte din doină și dor, parcă cioplite cu sufletul, nu cu mîna și dalta, exprimă eternitate, exprimă spiritualitatea adîncă, deosebită a oamenilor acestui ținut. Maramureșul, țară de vis și strălucire, mereu înnoit, mereu înflorit, racordat la marea întrecere a națiunii noastre pentru mai bine, pentru mai mult, mai frumos, mai durabil. Pretutindeni se ridică noi citadele, blocuri de locuințe, așezăminte de cultură. Dintr-o dragoste fără de seamăn pentru vatră și ființă se mai păstrează și acele case din lemn, aparent fragile, dar atît de trainice în alcătuirea lor înfruntînd zările, ca niște aprigi voievozi nesupuși nimănui. Maramureș — vatră fierbinte a istoriei neamului nostru ! Imn clocotitor, închinat de om omului, cu bucuria izbînzii și a lucrării temeinice, care să dăinuiască din veac în veac. Chintesența muncii eroice, sensul suprem — și dintotdeauna — al dezvoltării !

Banu nu mai revăzuse de mult aceste locuri. Poate și de aceea, schimbările survenite i se păreau de o

importanță deosebită. Baia Mare este un centru economic și cultural care își spune un cuvînt apăsat în viața țării. E un oraș aerisit, curat, riguros în ordinea care domnește pretutindeni. Un oraș cam prea „sobru" pentru gustul lui Banu, care, ca om „de dincolo" de peste munți, iubește mai cu seamă agitația, mișcarea, imprevizibilul.

În jurul acestui centru de civilizație românească trăiesc și trudesc peste 40 000 de mineri. Oameni ai adîncurilor, oameni ce trudesc, în adîncuri, pentru lumină.

Mai impune aici, în ochii vizitatorului, păstrarea nealterată a obiceiurilor, a datinilor, bogăția și frumusețea portului popular, cîntecele localnicilor, cînd tumultuoase, cînd lente, totdeauna fascinante, totdeauna cuprinzîndu-ți sufletul. Acești oameni ai Maramureșului își știu cînta viața, plaiul, muntele, ca nimeni alții. Tezaur al spiritualității românești Maramureșul, ca și Gorjul lui Banu, ca și Vîlcea, ca și alte zone, respiră deplina statornicie, conștiința permanenții și unității neamului românesc. Aici, în această împărăție a munților, pe unde a colindat descălecătorul de țară Bogdan, pe unde a haiducit faimosul Pintea, păstrați în sufletele și în cîntecele localnicilor, înțelegi mai bine de ce, cu toate furtunile abătute prin veacuri asupra noastră, nu ne-am clintit, nu ne-am trădat rădăcinile. Mîndră și temeinică e Țara Maramureșului ! Cu florile acelea de mină, fără de seamăn, în frumusețea și în necurmata lor dăinuire în timp. Cu Valea Firizei și cu lacul ei de argint dătător de lumină, priveliște parcă „turnată" din basmele noastre populare, cu tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte...

Vară tîrzie, vară de aur pe acest pămînt al nordului românesc.

Banu și ai săi, însoțiți de colegii și prietenii Guriță și Vlad, urcă, la lăsarea serii, în pitoreasca stațiune Izvoarele. Cochetă, construită cu gust, mica stațiune este o oază de reverie și confort. Merită să fie vizitată și să-ți petreci aici, dacă nu un concediu, măcar cîteva zile, între munți și brazi.

Au coborît a doua zi, pe aceeași vale miraculoasă a Firizei, spre Baia, unde au mai văzut cîteva muzee, stadionul și alte puncte de atracție ale „metropolei" Maramureșului. Orașul cu cel mai frumos sediu administrativ din cîte există în județele noastre. Nimic mai firesc, într-un loc care a dat țării artiști de faimă, de la Vida Geza la foarte tînărul Mihai Olos.

Colț de țară ca o minune desferecată din nestemate, Oașul, cu Negreștii lui, rămîne capitala de suflet a oamenilor cu clop. Mulți încă mai poartă clopul, încă mai poartă izmenele care flutură în jurul pulpelor („cele mai largi izmene de pe glob", crede Dănuț). Se schimbă lumea, se schimbă și ei, oșenii. Nu-și schimbă însă obiceiurile și acesta e esențialul.

Era sîmbătă spre seară, adică acel moment cînd puteai întîlni zeci de căruțe încărcate cu flăcăi și fete în frumoase costume, chiuind gata de joc și de petrecere. Păcat că timpul îi presa pe Banu și pe ai lui ! Ar mai fi vrut să rămînă aici, dar (vorba lui Banu) „programul era program", trebuia să-l respecte, adică să vadă tot ceea ce își propuseseră să vadă. Cine știe

dacă mai puteau să petreacă și altădată vacanța „în patru", și încă întreagă.

O apucară deci spre Sighet, adică spre nordul nordului. Hotărîră să viziteze în drum și Săpînța, comună mare, așezată chiar la marginea țării, pe graniță, unde încă se mai văd vechile borne. O comună pe care Tisa o însoțește 10—15 km. O comună care a devenit căutată și cunoscută mai cu seamă pentru „cimitirul vesel", cel născut din mîna și din fantezia celebrului moș Toader, cunoscută în același timp, prin scoarțele, prin țesăturile de lînă, prin trăiștile pe care le meșteresc localnicii. Observară că, aici, oamenii au un simț al umorului cu totul deosebit. La porțile unor case erau înfipte niște măturoaie. De ce oare ? Răspunsul a fost neașteptat : „înseamnă că acolo există o fată de măritat și că este vrednică, pricepută, știe să folosească mătura"... „Uite, fiule, îi zise Banu lui Dănuț, de n-ai fi atît de ocupat cu studențiа te-ai putea însura chiar acum..." După care intrară în „cimitirul vesel". Dar ce cimitir poate fi vesel ! ? Orice nostime bazaconii s-ar scrie pe cruci, atmosfera de cimitir rămîne. Nici culorile acelea vii, care ornează crucile de lemn, nu o pot schimba. Iar rudele care vin la mormîntul dispărutului, varsă lacrimi, care, oricum, nu pot fi vesele... Deși uneori, recitind cele scrise pe cruci, nu-și pot reprima un zîmbet.

Un cimitir care, cu alte cuvinte, contrariază... Crucile cioplite și vopsite, unele chiar sculptate, pe care sînt aplicate, cu o „naivă" stîngăcie, figuri ale dispăruților, produc și tristețe și veselie.

Ceea ce contrariază în plus e și faptul că pentru a putea vedea acest loc de veci, plătești o taxă. Altfel,

nu se poate. E ca o glumă vesel-amară : plătești aici cam cît plătești la un muzeu. Oamenii se întreabă unde or merge banii aceștia ?... Pînă acum, n-au primit nici un răspuns.

Mai departe, la drum... Depresiunea Maramureșului, valea Vișeului, munții Rodnei, un peisaj de o bogăție floristică unică, cu văzduhul mirosind a brad și molid, cu ape scînteind în păienjenișul de raze ale soarelui.

Popas la Moisei, așezare cu rezonanță istorică mai apropiată de noi. Loc unde, în memoria patrioților uciși în 1944 de hitleriști, a fost ridicat acel monumental muzeu în aer liber, operă a lui Vida Gheza. Este mai mult decît un monument, este o lecție vie a istoriei. O lecție despre curajul oamenilor acestui pămînt, despre credința lor neîngenuncheată în libertate și în demnitate. Aceasta este adevărata lege a pămîntului nostru, a neamului.

Timpul trecea, dar nici unuia nu-i părea rău. Văzuseră atîtea lucruri interesante ! Hotărîră deci să oprească la Borșa, înainte de a-și continua, pe lumină, drumul prin pasul Prislop către Bucovina.

Borșa, ca și Izvoarele, este una dintre cele mai noi stațiuni balneare din Maramureș, destinată fiind mai cu seamă pentru refacerea aparatului respirator. Se spune — și Banu o simți, cum se zice, pe propria-i respirație — că aici este un aer extrem de curat. Se mai spune că acela ce face aici o cură de 10—12 zile își consolidează nu numai plămînii, dar își repară și nervii. Mă rog, dacă au nervi de reparat...

Hotelul „Cascada" este impunător şi, mai ales, bine pus la punct, cu apartamente confortabile. Au hotărît să rămînă aici două zile.

Borşa, piatră preţioasă într-un ţinut primitor, cu oameni prietenoşi ! Casele sătenilor, sînt cocoţate pe munte, te miri cum le-or fi construit, că de ajuns acolo e greu şi cu piciorul, darmite cu materiale de zidit în spate. Oamenii de aici găsesc însă soluţii. Urcă şi coboară cu carul tras de boi ori cu cai, pe drumuri pe care doar ei le ştiu. Este zona unde se spune, nu fără temei, că ursul e la el acasă. Vine şi-şi ia prada chiar şi-n amiaza mare. Ia cîte o cornută, şi încă o alege pe cea mai mare, apoi se retrage în întunericul muntelui, unde se ospătează liniştit. Nu o mănîncă în locul de unde o răpeşte. Ştie el că nu-i bine să zăboveşti la locul crimei...

„...Am avut anul acesta o iarnă foarte grea, de şapte luni", îi povestea lui Banu octogenarul Suciu. „Pe dumneata nu se vede, rîse inspectorul şef, eşti încă verde, iarna nu ţi-a făcut nimic". „Nu numai că îs verde, i-o întoarce bătrînul, pe-aci, pe la noi, oamenii trec, mulţi de optzeci de ani. Sîntem, să ştiţi dumneavoastră, mai zdraveni ca urşii ! În vara asta n-au mai venit urşii ca mai demult. Or fi murit de bătrîneţe, ori or fi plecat prin alte părţi. Or fi murit, poate, şi de foame..."

Bătrînul Suciu, avea şase copii, despre care îi plăcea să vorbească. Îi plăcea să vorbească şi de localitatea unde crescuse, deşi îndurase în ea tot felul de umilinţe, „că nu era ca acum, să poţi avea de toate dacă munceşti şi dacă e pace. Că, în războiul din

urmă, ungurii ocupaseră Borșa, puseseră stăpînire pe tot ce era aici". N-a putut înțelege, i-a mai zis el lui Banu, de ce ocupanții au făcut atîtea fărădelegi aici și în alte locuri. Au dat foc la case, la fînețuri, au tăiat animalele. „Pentru ce ? se întreba el, numai așa ca să facă rău ?..."

Apoi a povestit cum, în timpul primului război mondial, cînd ținutul era sub ocupație austro-ungară, a fost constrîns, deși român fiind, să servească în armata ungurească, făcînd și o campanie de război prin Italia. „M-am lămurit bine atunci și în opșpe, cînd veni eliberarea... Ei, atunci, în opșpe, a fost cea mai mare bucurie pentru noi toți care am trăit în această parte..."

Frumos la Borșa, aer curat, ca și oamenii care-l respiră.

Itinerariul următor a fost cel bucovinean. Bistrița Aurie, purtînd acest nume după vechea ocupație a localnicilor, care cerneau nisipul aurifer coborît de torenți din munte, trece uneori repezit, alteori domol, prin pădurile de conifere, de foioase, de mesteceni. Un peisaj de „spațiu mioritic" în care urcușurile și coborîșurile se succed armonic. Din cînd în cînd, case răzlețe, din lemn. Case vechi, alături de case noi, adevărate vile, case încheiate aproape în întregime din lemn, cu un meșteșug păstrat de veacuri.

Cîrlibaba, cu gospodăriile sale așezate de-a lungul Bistriței Aurii, este localitatea reprezentativă pentru această parte a țării. Asemenea și Ciocănești, unde casele de un inegalabil pitoresc se întind pe mai mulți kilometri. Șoseaua urmează cursul Bistriței.

Ceea ce dă construcţiilor noi o notă aparte sînt ornamentaţiile exterioare, foarte multe cu motive florale. Aceleaşi flori de munte, stilizate, împodobesc portul oamenilor. Da, Ciocăneşti este şi ea o localitate reprezentativă în această parte de ţară. Asemenea şi Iacobeni, care aduc o notă nouă în tabloul ţinutului prin blocurile construite în ultimul timp.

Vară tîrzie, vară de aur şi aici, în ţinuturile de sus ale ţării. Ţinuturi cu o mare istorie şi cu oameni harnici păstrători de neam şi de ţară.

Şi drumul curge, fastuos, mai departe, încărcînd ochiul şi inima de privelişti şi de emoţii tulburătoare... Cîmpulungul Moldovenesc, oraş curat şi primitor, apoi ctitoriile marilor domni, purtătoare de istorie, de duh şi de slovă românească... Voroneţ, Moldoviţa, Sucevița, Putna, Agapia, Neamţ, testamente din veac ale neamului către viitorul lui... Cartea istoriei noastre este veşnic deschisă, este vie şi glorioasă. A te mîndri cu istoria neamului tău, a iubi pînă la jertfă poporul tău şi tot ce a făcut şi face el înseamnă totodată şi a-ţi înţelege propriile tale rosturi.

În Cetatea de Scaun a Sucevei sau în Cetatea Neamţului, simţi cum vin din demult, din veacuri, voievozii şi eroii Moldovei. Acum-acum te aştepţi să bată în zidurile cetăţilor şi să întrebe : „Români, aţi păstrat ce v-am dat ?“ Ne-am străduit să păstrăm chiar dacă istoria ne-a fost într-atîtea rînduri potrivnică. La Suceava, sus, pe muntele de deasupra oraşului, Ştefan cel Mare, zidit în piatră, priveşte şi veghează „Ştefane, Măria Ta, /Tu la Putna nu mai sta...“

Ştefan, marele domn căruia Moldova, precum ţara toată, îi păstrează o venerată imagine, parcă-şi ridică

glasul tunător de dincolo de veac : „că Moldova n-a fost a strămoşilor mei, n-a fost a mea şi nu e a voastră, ci a urmaşilor urmaşilor voştri, în veacul vecilor...".

Suceava, Cetatea de Scaun, leagăn străvechi de istorie, zămislind încă istorie.

Vară tîrzie, vară de aur în Suceava. Temei de istorie, de cultură, şi de civilizaţie românească. Banu şi ai săi au vizitat întîi cetatea, apoi Muzeul Judeţean.

La muzeu au zăbovit mai bine de trei ore în compania distinsului om de ştiinţă, director al aşezămîntului, doctorul în istorie, Manoramu. Sălile reprezintă fiecare epocă, de la cele mai vechi şi pînă astăzi. Cele care suscită cel mai mult interesul vizitatorului sînt, desigur, acelea care prezintă Moldova în perioada glorioasei domnii a lui Ştefan cel Mare. În sala tronului a fost reconstituit „Sfatul Domnesc" din vremea marelui voievod. Este — li se explică — reprezentată pentru prima oară într-un muzeu din ţară o asemenea scenă, cu decorul ei, cu personajele în mărime naturală, înveşmîntate în straiul epocii... Domnul şi Doamna, fiul, cîţiva demnitari şi doi oşteni, un cronicar (pentru a fixa în pergament desfăşurarea Sfatului) sînt parcă vii. Ascultînd vocea imprimată pe bandă, a celui care-l interpretează pe Domn, Banu, soţia şi copiii sînt tulburaţi. Vocea parcă trece dincolo, peste apa Moldovei şi mai departe. Munţii îi poartă parcă ecoul, mereu şi mereu, de la poalele vremii spre azi şi spre mîine. Eternitatea cuprinsă într-o sală de muzeu ? Poate, deşi e greu de crezut... Dar această eternitate ne aparţine.

Scurt popas la casa memorială a lui Ciprian Porumbescu, marele compozitor, care, deşi mort atît de tînăr, a lăsat în urma lui pagini ce nu se uită. „Iar cînd fraţilor m-oi duce / de la voi şi-o fi să mor / pe mormînt atunci să-mi puneţi / mîndrul nostru tricolor“ Versuri încărcate de o dragoste fără de margini pentru acest pămînt, pentru acest popor. Privindu-i portretul, pianul şi celelalte obiecte din casa memorială şi ascultînd *balada* înregistrată pe bandă magnetică, şi-au întărit imaginea despre marele nostru artist şi patriot. S-au despărţit de Ciprian punîndu-i la căpătîi un buchet de flori proaspete, aduse de la Suceava.

Şi la casa memorială a lui Mihail Sadoveanu, din *pădurea argintie*, şi la casa lui Vlahuţă, de la Agapia, sentimentele vizitatorilor au urmat acelaşi curs, străbătute adînc de dragoste faţă de cei ce au slujit cultura neamului, de mîndria că această cultură a dat astfel de oameni.

În casa lui Sadoveanu intri cu răsuflarea tăiată, ca nu cumva obiectele aflătoare acolo să fie cumva atinse, vătămate... Sadoveanu, aici, e viu, se află parcă la masa de scris, cu pana muiată nu în cerneală, ci în fagurele de miere al limbii române. Copiii, nu ireverenţioşi, dar copii totuşi, zîmbesc cînd văd biroul scriitorului. „Un birou mic, zice Dan, aparţinînd unui scriitor mare“. „Şi ce-i cu asta ?“ întrebă Banu. „E, că se mai întîmplă ca unii scriitori mici să aibă birouri mari...“ Se păstrează, în această casă, pe lîngă manuscrise, cărţi, fotografii, fotocopii, o seamă de obiecte ce ţin de iubirile de demult, armele şi echipamentul de vînător, ale maestrului. Se păstrează şi pălăria cu boruri largi, de care nu se despărţea nici-

odată. Fotografii, multe fotografii. Iată una a mamei sale, iată una mai nouă, înfățișîndu-l cu Gheorghiu-Dej, cînd acesta îi înmîna Premiul de Stat. Chiar casa de aici, din *pădurea argintie* i-ar fi fost, zice-se, dată atunci maestrului, pentru a putea să-și scrie în liniște și în frumusețe opera. Iată, în manuscris, poemul închinat fratelui său mai mic, mort în primul război mondial, poem în care durerea se topește într-un alt sentiment, exultînd mîndria că fratele a murit ca un brav erou al neamului.

Mihail Sadoveanu, este un Ștefan modern al Moldovei. Unul cu spada, celălalt cu peniţa au servit afirmarea și nemurirea neamului.

— Eu, unul, le spuse Banu copiilor, nu știu dacă voi mai avea prilejul să fac din nou acest drum. Oricum nu foarte curînd. Dar voi trebuie neapărat să reveniți. Poate nu era chiar nevoie să vă mai spun asta. Parcă văd pe chipurile voastre această dorință !

Către Piatra Neamț au luat-o tot prin munți, străbătînd șoseaua în serpentine peste Ceahlău „un uriaș cu fruntea-n soare / de strajă țării noastre pus", și urmînd apoi, îndeaproape, lacul Bicaz, cale de peste 40 de kilometri, pînă la barajul care a însemnat, în anii '50, o primă și năvalnică afirmare a construcției socialismului în România. Hidrocentrala de aici a fost depășită, în timp, de altele, cu mult mai mari mai moderne, dar simbolul ei — simbolul setei de lumină a unui popor descătușat din bezne — rămîne viu.

Vară tîrzie, vară de aur pe meleagurile patriei. Zilele programate pentru această călătorie prin Nord se apropie de sfîrșit. Orașele Piatra Neamț și Tîrgul

Neamț vor rămîne și ele, curînd, în urmă. Piatra Neamț, această cetate a *dacilor liberi*, este, fără îndoială, o perlă de primă strălucire în diadema de străluciri a Moldovei.

Și din nou la drum, pătrunzînd adînc în Carpații Orientali, traversînd prin sălbăticia Cheilor Bicazului. Apoi Lacul Roșu și, rulînd aproape numai printre munți, vechea și cocheta așezare românească Gheorghieni. Și mai departe, urcînd și coborînd, municipiul Odorheiul Secuiesc. În sfîrșit, drumul prin Cristuru Secuiesc și Vînători, spre Sighișoara. Oraș bătrîn, cu rezonanțe istorice, cu aspect de burg medieval.

Deși și aici, ca peste tot, sînt importante prefaceri, vechile construcții continuă să domine clădirile prin turlele lor, iar străzile sale înguste, înecate parcă într-o penumbră perpetuă, întreține o atmosferă specifică.

În Mediaș, apoi la Sibiu, numeroase afișe anunțau întîlniri cu membrii cenaclului „Flacăra" organizat și condus de Adrian Păunescu, cel atît de viu disputat, de controversat, contestat de unii, dar iubit de alții mai ales de tineri. Banu, de multe ori, în discuții cu „antipăunescieni" luase apărarea poetului. Lui Banu îi plăcea ce scrie acest poet, care-și iubește țara, care ia poziție față de ceea ce poate deveni o frînă în dezvoltarea, pe toate planurile vieții economico-sociale, care profesează o artă directă, la inima omului, în spiritul celei mai bune tradiții a literaturii române. Poate că, mă rog, unora nu le place omul, dar ce au cu opera lui ? Adrian Păunescu, alături de Nichita Stănescu, de Ioan Alexandru, de Ion Gheorghe, Marin Sorescu și de alții, merită aprecierea și dragostea tuturor. Dar cum se

face, se gîndea Banu, că Nichita Stănescu primește Cununa de lauri, aur la Festivalul de la Struga, iar aici la noi, unii cam strîmbă din nas la ultimele sale opere !...

La Sibiu, Banu cu familia lui au vizitat Brukenthalul. Poposiră mai îndelung, precum o face toată lumea, la secția de pictură. O colecție rară, cuprinzînd artiști geniali ai penelului și culorii din secolele trecute. O colecție impresionantă, bine îngrijită și bine aranjată. Este un merit, cu siguranță, și al celor ce s-au ocupat și se ocupă de conservarea lor.

Din nou la drum. Un alt obiectiv, un monument al demnității și creației românești — Transfăgărășanul.

Drumul tăiat în stîncă, uneori suspendat peste prăpăstii te înfricoșează, dar ai și sentimentul mîndriei pentru tot ce au făcut genialii români, ca și ceilalți participanți la construirea lui. Peisajul este impunător, fantastic. Vîrful Negoiul parcă stă de veghe, într-o neclintire, în care doar vulturii își rotesc zborul, mîngîind cu aripile lor mari văzduhul. Trebuie să circuli cu atenție, cu foarte mare atenție. Dănuț dă într-adevăr, acum, un foarte serios examen, cel de șofer. Se descurcă bine, chiar foarte bine. „Dacia" ascultă supusă comenzile tînărului. Urcă, coboară, iar urcă, iar coboară, într-un amețitor joc de planuri.

După un popas la lacul Bîlea, se pătrunde în tunel și apoi se coboară spre lacul Vidraru. Munte și iar munte. Stînci, uneori golașe, alteori acoperite de verdele dens al brazilor. Au ajuns, după vreo 40 de kilometri, la baraj. Măreț spectacol în piatră al științei românilor de a construi.

Și, tot prin munți, drumul continuă spre Cetatea de Scaun a Basarabilor — Curtea de Argeș. De-abia la Brădet muntele eliberează drumul — drum întortocheat, greu de parcurs cu viteză — și autoturismul se cabrează ușor, apoi fuge nebun la vale.

S-a sfîrșit o etapă din această frumoasă și instructivă călătorie.

Vară tîrzie, românească, vară de aur. Și parcă picură stropi de miere și parfum peste toată întinderea acestei bogate și neasemuit de frumoase vetre.

Zilele rămase din concediu le-au petrecut tot la Tismana, în ctitoria celui de-al patrusprezecelea veac, străjuind peste munți ca un cuib de vulturi...

La revedere, Banule!

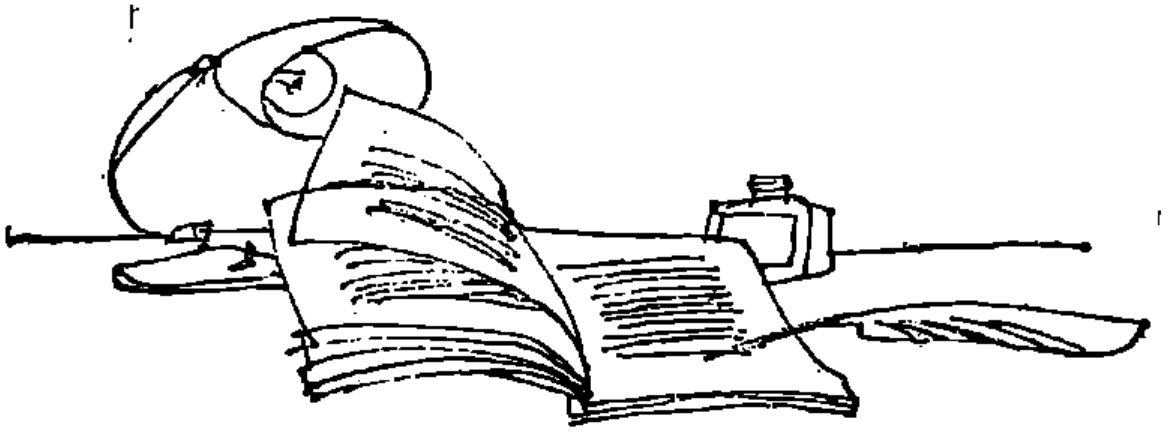

...Din prima clipă cînd am pornit să aştern pe hîrtie viaţa şi munca inspectorului şef Banu ştiam că va sosi şi momentul în care mă voi despărţi de el. Şi bănuiam, încă de atunci, că îmi va fi greu.

Banu s-a născut ca o necesitate, a căpătat trup şi viaţă, hrănindu-se din adevărul de zi cu zi. L-am văzut şi copil, şi tînăr şi matur. L-am observat în clipe de mare tensiune, dar şi în cele de relaxare. L-am surprins stînd aplecat asupra unui dosar, citind sau scriind, plimbîndu-se agitat prin birou, sau urcînd culmi abrupte de munte. L-am „spionat" în clipe de neliniște, urmărit de vreo greşeală făcută de el sau de vreun coleg sau subaltern, înfrigurat, căutînd soluţii în situaţii dificile, construind scenarii, variante, strategii pentru a scoate la lumină adevărul. I-am citit gîndurile cele mai ascunse, nevoile de mîngîiere şi tandreţe, frămîntările, reacţiile de revoltă în faţa

nedreptăților, în fața prostiei, a nepăsării. L-am văzut necruțător cu dușmanii și neiertător cu cei care ne mai murdăresc viața, l-am văzut bătîndu-se și am tremurat pentru el, l-am văzut iubind și l-am invidiat, bucurîndu-mă ; l-am văzut puternic, și eram mîndru, l-am văzut în clipe de durere și am plîns.

În toți anii dedicați acestor trei volume m-am confundat cu el. Îl aveam tot timpul alături de mine și mă obișnuisem să-l simt așa.

Despărțirea nu este ușoară.

Dar Banu vine dinspre oameni reali și fapte reale de viață, el încetează să mai fie doar ficțiune. Banu există.

Și este bine că există. Este bine că oameni ca el trăiesc și muncesc, că oameni ca el luptă pentru ca viața să fie cît mai curată și frumoasă, cît mai sigură și mai liniștită, că oameni ca el veghează dreptatea și adevărul, și legea, și omenia.

— La revedere, Banule ! Îți mulțumesc pentru tot ce ai fost și tot ce reprezinți.

CUPRINS

Cei mai moderni agenţi *5*
Din nou în sala de pregătire... *19*
Secretul tablourilor... *42*
Non compus mentis... *88*
Vuietul trist al pădurii Oteni *125*
Şarlatanie în numele Domnului *147*
Rădăcini *164*
Dreptul la propria lucrare *192*
„Jungla“ bivolilor *206*
Birocraţia şi... condiţia umană *239*
„Alarmă“ de la pichet *252*
Achizitori, pentru cine ?... *261*
Lacrimi în Valea Tupşei *283*
Întîmplări nebănuite *297*
O „licitaţie“ periculoasă“ *328*
Zile de vacanţă *378*
La revedere, Banule ! *425*

Ecouri critice

„...Cu sau fără voia sa, scriitorul Ion Bodunescu trasează un portret de inspector şef pe cît de neaşteptat, pe atît de original. Iată că acest inspector şef are timp de toate. «Bătrînul» — cum i-ar fi zis un scriitor de mîna a doua — elucidează cazuri, dă îndrumări de specialitate, discută cu oameni de toate categoriile, dar nu se dă în lături nici de la o vînătoare. Ion Budunescu are o contribuţie remarcabilă la crearea adevăratului portret al comandantului de miliţie din anii noştri. Scriitorul ne face să iubim omul, ceea ce înseamnă un lucru patetic şi-l salutăm cu emoţia cuvenită...".

EUGEN SECELEANU, în „FLACĂRA" / 1979

„...Literatura poliţistă bună, aşa cum o face Ion Bodunescu în volumul *Inspectorul şef*, apărut în Editura Sport-Turism, nu ţine de spaimele nopţii, ci de somnul dulce al zorilor. Materia din care sînt lucrate povestirile ţine de document, lucru de care-şi poate da seama şi un neavizat, dar adevărul ajunge să-şi mănînce singur paşii şi să treacă pragul în cîmpiile de rouă şi de lacrimă neştinsă ale literaturii adevărate, căci autorul e înzestrat cu darul, foarte rar, al zicerii rotunde. Ştie adică să povestească... Farmecul limbii sporeşte vraja. Îi sună-n călimară un bob de Dunăre muntenească, tăvălit prin polog de peliniţă. Izbînda vine dintr-o muncă, încordată şi din înţelegerea ironică a lumii. Se leagănă deasupra paginei o creangă de dor. Cîteodată se usucă, semn de negură şi durere. Dar urma ei stăruie, ca o ninsoare ce va să vină şi ca o speranţă...".

FĂNUŞ NEAGU, în „ROMÂNIA LIBERĂ" / 1979

„În colecţia «Cartea de vacanţă» a Editurii Sport-Turism, a apărut, sub semnătura lui Ion Bodunescu, încă o care de povestiri despre *Inspectorul şef*. O alta, cu acelaşi

titlu, ne-a fost oferită acum cîțiva ani. Cea de acum cuprinde noi aventuri ale colonelului Banu, inspectorul șef al unui «județ de cîmpie», figură centrală, acaparatoare a paginilor, pregnant zidită, în jurul căreia personajele celelalte, de regulă negative, roiesc, se agită, dispar, cu frenezia și inconsistența unor efemeride, a unor vietăți nocturne (ele «activînd» și trăind, evident, în regimul nopții) surprinse în necruțătorul fascicul de raze al reflectorului colonelului-detectiv. Colonelul Banu e un intransigent în profesia sa, dar, în același timp, el se vrea un inspector șef „de tip nou" și, aparent fără efort, reușește s-o facă. E decis să stîrpească răul, dar să-l și preîntîmpine, desfășurînd o întreagă artă, cu un imens consum de energie al tuturor colaboratorilor lui, în operații de igienizare socială care să facă solul «județului de cîmpie» rebarbativ la răsadurile maleficului. Cînd nu izbutește, el are pe obraz un fel de mîhnire, un fel de tristețe pentru neputința celor în cauză (a personajelor negative) de a-l înțelege, un fel de compasiune pentru cei care acolo, la granița nopții, deci a vieții, nici nu pricep măcar deplorabila stare în care se afla lipsa lor de șansă de a supraviețui prin rău. Colonelul e și un răbdător, îi place să-i asculte pe toți cei cu care se confruntă, îi îmbie la vorbă, uneori chiar la lungi povești din care va dobîndi, dacă nu o lumină pentru cazul care-l interesează, cel puțin un plus de cunoaștere asupra oamenilor...".

ILIE PURCARU, în „FLACĂRA" / 1981

„...Desprinzi din paginile cărții dragostea lui Banu pentru oameni, truda sa pentru a-i feri de rău, de a-i îndrepta atunci cînd greșesc. Pentru că Banu nu este numai un polițist deosebit de înzestrat profesional, care se mișcă dezinvolt prin labirintul cazurilor, ci și un consecvent și neobosit militant pe vastul teritoriu al binelui și frumosului. Și, așa după cum mărturisește în cuvîntul înainte, autorul, care se cufundă, de fapt, cu eroul cărții, a scris pentru ca oamenii să fie mai buni și mai frumoși...".

LAURIAN ARGHIR, în „PENTRU PATRIE" / 1981

Redactor : ARIE MATACHE
Tehnoredactor : MIHAIL CÂRCIOG

Bun de tipar : 7.III.1983
Coli de tipar : 13,5

Comanda nr. 30 087
Combinatul Poligrafic
„CASA SCÎNTEII"
Piața Scînteii nr. 1, București,
Republica Socialistă România

EDITURA SPORT-TURISM

„....Din prima clipă, cînd am pornit să aștern pe hîrtie viața și munca inspectorului șef Banu, știam că va sosi și momentul în care mă voi despărți de el. Și bănuiam, încă de atunci, că îmi va fi greu.

Banu s-a născut ca o necesitate, a căpătat trup și viață, hrănindu-se din adevărul de zi cu zi...

În toți anii dedicați acestor trei volume l-am avut mereu alături de mine, obișnuindu-mă cu modul lui de a gîndi și a acționa. M-am confundat cu el.

...Banu vine dinspre oameni adevărați, dinspre fapte reale de viață. El încetează să mai fie doar ficțiune. Banu există !...“

Lei 18,50